

శ్రీరస్తు.

ఉత్తరహరివంశము.

నాచన సోమనాథప్రణీతము.

చెన్నపురి:

వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్ వారిచే

బ్రకటితము.

1937.

All Rights Reserved.

పీఠిక.

నాచనసోమన

ఉత్తరహరివంశమును తెనుఁగున రచించిన యీకవి నియోగి బ్రహ్మణుఁడు; ఆపస్తంబసూత్రుఁడు; భారద్వాజ గోత్రుఁడు; నాచనకుమారుఁడు.

❧ దేశము ❧

విద్యానగరాధిపతి యగు సంగమబుక్కభూపాలునిచే నేటి కడపమండలమందలి పెంచుకలదిన్నెగ్రామమును బ్రతి గ్రహించుటచే నీకవి కడపమండలమువాఁడయి యుండవచ్చు ననవచ్చును. హరివంశముగాక వసంతవిలాస మని మఱియొక గ్రంథమును గూడ నీకవి రచించెను. లక్షణగ్రంథములం దుదాహృతమగు నీక్రిందిపద్యమును బట్టి తత్కృతిపతి మాచయబ్రహ్మణుని యెఱుంగ నగుచున్నాఁడు.

ఉ. శ్రీచన్నంగవక్రేవఁ గ్రొత్తెఱుఁగులన్ శృంగారపుందోటకున్
బ్రాచీనం బగుచున్న వింశతి నఖప్రాధిన్ సుఖాంభోధివే
లాచంద్రోదయ మైనదేవుఁడు కృపాలంకారచిత్తంబునన్
జూచున్ మాచయబ్రహ్మధీమణిఁ గవిస్తోమైకచింతామణిన్.

ఈ మాచయబ్రహ్మని శాసనము పల్నాడుతాలూకా లోని కారెమఘాడిలో నున్నది. *కావున నీకవి గుంటూరు మండలము వాఁడేని కావచ్చును.

---

* అది నేఁ జూచితిని; కాపి వ్రాసికొనిరాలేదు.

❖ కాలము ❖

ఈ కవి కాలమును గూర్చి పలుదగవులున్నవి. ఇంతదాక నెవ్వరును సముచితమయిన సిద్ధాంతమును నెలకొల్పలేదు. వాదస్వరూపము నించుక వివరించి నాకుఁ దోచినసిద్ధాంతము నెఱిగింతును. ఎపిగ్రాఫికా కల్లాటికాలో నాచనసోముని కాలము నిర్ణయించుటకుఁ దోడ్పడుశాసనములు రెండున్నవి. ఆరెండును నేకదానమునే పేర్కొనుచున్న యేకశాసనమునకే భిన్నప్రతులు. నాగరిలిపితోనున్న తామ్రశాసనములనుండి యెత్తఁబడినవి. మూలప్రతిబింబము లాగ్రంథమునఁగానరావు. కావున నిష్పడందుఁగానవచ్చుచున్న శాసనపుత్రికలలోఁ గొన్ని యక్షరములు పాఠకప్రమాదమునఁ జేరి యుండవచ్చు ననవచ్చును. సంగమరాజుకుమారులు, హరిహర, కంప, బుక్కరాయ, మారప, ముద్దపనాము లయిదుగురిలో నడిమివాఁ డగుబుక్కరాయఁడు, విద్యాఽరణ్యకృతమయిన విద్యానగరమున రత్నసింహాసనముననుండి రసభూనయ నేందు రసాభ్రనయ నేందు (రెండు ప్రతులందు రెండువిధములుగా నున్నది) సంఖ్యాకమయిన శకాబ్దమున, తారణచైత్ర శుక్లనవమినాఁడు అష్టాదశపురాణముల తత్త్వార్థము నెఱిగినవాఁడు, అష్టభాషాకవిత్వ శ్రీమహీతుఁడు, నాచనకుమారుఁడు నగుసోమునకు గుత్తిదుర్గమందుఁగల పెంచుకలదిన్నె గ్రామమును దానముచేసెను అని శాసనసారము. రసభూనయ నేందు, అనఁగా 1216 అగును. రసాభ్రనయ నేందు, అనఁగా 1206 అగును. శక 1216 గాని 1206 గాని తారణవత్సరము కాదు. మఱియు నీకాలమునకు దాత యగుబుక్కరాయల యునికియే తెలియరాదు. మఱియు నాకా

లమునకు విద్యారణ్యులు విద్యానగరమును నిర్మింపఁజేయనే లేదు. శక 1253 అగు ధాతృనామసం. వై శాఖశుద్ధసప్తమినాఁడు పుష్యనక్షత్రయుక్త సింహలగ్నమున విద్యారణ్యులనిదేశమున విద్యానగరమునిర్మింపఁబడినట్టుగా *కాపలూరు శాసనము చెప్పుచున్నది. దీనినిబట్టి చూడఁగా నిప్పుడు చెప్పిన రెండుశకకాలములు సరిగావని యేర్పడుచున్నది. తారణవత్సరము సరిగా శక 1266 సంవత్సరమున వచ్చుచున్నది. అప్పటికి విద్యానగరనిర్మాణము జరిగి యెనిమిదివత్సరము లగును. కావున పయిశాసనమీ 1266 కాలమునే తెలుపునదిగా నుండవలెను.

శ్లో. “అలంకృతే శకస్యాబ్దే రసర్తునయనేందుభిః, తారణాబ్దే చైత్రమాసే నవమ్యాం శుక్లపక్షకే” అని యుండవలసిన శ్లోకము శాసనముచెక్కినవారో, చదివినవారో తప్పుటచే ‘రసభూ’ ‘రసాభ’ అనునపపాఠము లేర్పడియుండునని నేను తలఁచుచున్నాఁడను. నాగరిలిపివ్రాత ‘రసర్తు’ అనునది ‘రసభూ’ గాను ‘రసాభ’గాను పొరపుచ్చుట సంభావ్యమే.

కాని దొరతనమువారి పరిశోధనలవలన బుక్కరాయలు శక 1274 నాటికి రాజ్యమునకు వచ్చినట్టును నంతకుఁబూర్వ మాతనియన్నయగు హరిహరరాయలురాజ్యమేలుచున్నట్టును దెలియవచ్చును. రాజ్యమునకు రాకపూర్వము బుక్కరాయలు దానము నెట్లుచేయఁగల్గు నని యొకయాత్రేపమున్నది. దీని కిట్లు సమాధానము చెప్పవచ్చును.

ఎపిగ్రాసికా కర్ణాటికా వాల్మ్యం 5. హసజిల్లా చెన్నరాయపట్నంతాలుంకా శాసనము నెం 256 లో హరిహరరాయలు

* నెల్లూరి శాసనములు 1 వాల్యం 15 నెం|| తామ్రశాసనము.

రాజుగానున్నను, వాస్తవమునకు విద్యానగరమును నిర్మింపఁ జేసినవాఁడు పేరు పెట్టినవాఁడు బుక్కరాయలే యనియున్నది. అన్న హరిహరుఁడు రాజుగా నున్నను సర్వసమర్థుఁ డయిన తమ్ముఁడు బుక్కరాయఁడు యువరాజుగా నుండుటచే నిట్లు దానశాసనము వెలయింపఁ దగినవాఁడే యగును. ఇదియొక గొప్పయాక్షేపము గాదు.

ఇట్లు చూడఁగా నాచనసోమన క్రీ. 1344 లో నున్న వాఁ డగుచున్నాఁడు. ఎఱ్ఱా ప్రగ్గడకంటె నీతఁడు ప్రాచీనుఁడు గాఁ డు. సమకాలమువాఁడుగాని యించుక తర్వాతివాఁడుగాని యగును.

❧ బిరుదములు ❧

సకలభాషాభూషణ, సాహిత్యరసపోషణ సంవిధాన చక్రవర్తి, నవీనగుణసనాథ బిరుదముల నీతఁడు హరివంశగద్య మందు చెప్పికొన్నాఁడు. చిన్నయ్యసూరిగారు 'అలికంబున యక్షీనిడాఁచినట్టి సర్వజ్ఞుఁడ'ని యీతనిఁ బ్రస్తుతించిరి. అది మొదలుగాఁ గొందఁ జీతని సర్వజ్ఞబిరుదాంకుఁ డనుచున్నారు.

ఉ త్తరహరివంశము.

ఇప్పుడు పలభ్యమై ప్రకటితమైయున్న యీ యుత్తరహరి వంశమునేకాక పూర్వహరివంశమునుగూడ నీతఁడు రచించి యుండవచ్చునని కొందఁబందురు. రచించెననికాని లేదనికాని యొత్తిపలుకుటకుఁ దగిన యాధారములు గానరావు. ఇందు గ్రంథావతరణిక గానరాకుండుట, పూర్వభాగకథానుస్మరణ

ముండుట, పూర్వహరివంశమునుగూడ నీతఁడు రచించియుండుటకు హేతువులందురు. బ్రహ్మశ్రీ నడుకుదుటి వీర రాజుపంతులుగా రిట్లు వ్రాసినారు.

“సోముఁడు పూర్వహరివంశమును రచించిన ట్లొండు రెండు నిదర్శనములు గానవచ్చుచున్నవి. శ్రీమదోగిరాల జగన్నాథకవి రాజుగారు తమసుమనోభిరంజనకావ్యము వ్యాఖ్యానమున చాచనసోమనాథుని యీక్రిందిప్రయోగము నుదాహరించినారు.

శతతాళదఘ్నప్రాదముననుటికె.

సుమద్వి. 48 ప. వ్యాఖ్య.

ఈపాదముగలపద్యము ఉత్తరహరివంశమునలేదు. ఇది శ్రీకృష్ణుఁడు యమునానదియందలి కాళీయనాగరాజు ప్రాదమున నుఱికినఘట్టములోనిదని తోచుచున్నది. నలువదిమూడేండ్లక్రిందటఁ గవియే ముద్రింపించుకొన్న గ్రంథములోని దీయుదాహరణము. ప్రక్షిప్త మనుటకుఁగాని లేఖకప్రమాద మనుటకుఁ గాని వలనుపడునది గాదు. కాళీయునిమడుపున శ్రీకృష్ణుఁడుఱికినది పూర్వహరివంశములోని కథయైయున్నది.

నలువదియేండ్ల క్రిందటివఱకును గల యిమ్మహాగ్రంథ మిప్పు డేమయ్యెనో యని భాషాభిమానుల కెవ్వరికి విచారము గలుగకుండును? మొన్నటి జగన్నాథకవియఁట! సోముని హరివంశపు నిండుప్రతియఁట! నేఁడు గానరాదఁట! కాలమా! శ్రీజగన్నాథకవిగారి కుటుంబము గోదావరీమండలములోని ఫ్రెంచివారి యీనాముకడనున్న నీలపల్లెగ్రామమునకు వెడలి పోయినట్లు వినియుంటిని. మహనీయు లెవ్వరైన దాని యునికిని గనుగొందురుగాక యని వేడుచున్నాఁడను.”

ఇట్లు వ్రాసిరి. కాని శతతాశదఘ్నప్రదము పేరు పింగళి సూరనార్యుఁడు రచించిన కళాపూర్ణోదయమందు సుగాత్రీ శాలీనులకథలో నున్నది. కాని పద్యపాదము భిన్నవిధము గలది.

ఓగిరాల జగన్నాథకవిగారు ప్రామాదికముగా దానిని హరివంశమందలిదానిఁగా స్మరించి యుందురేమో! (అప్పకవి-
'ఒకనాఁడిందుధరుండు' ఇత్యాదిపద్యమును దెనాలిరామలింగని యిందుధరోపాఖ్యానమందలిదానిఁగాఁ జెప్పినట్లుగానే.)

కవిలోకచింతామణిలో వెల్లంకి తాతంభట్టు నాచనసోమ నాథునిదిగా నీ క్రిందిపద్యము నుదాహరించినాఁడు —

క. ఆపాదశిరోలంకా, రాపాదితచారుతాభిరామాత్మీయా

రూపాలోకనతుష్టా, కూపారకుమారికాముకురమణిబింబా!

ఇది యుత్తరహరివంశమునఁ గానరాదు. (ప్రథమాశ్వాసాంతమందలిదేమో!) పూర్వహరివంశ మాతఁడురచించియున్న చో నందలిదయి యుండునేమో! లేక వసంతవిలాస మని పేరు గల గ్రంథాంతరమందలిదేమో! సోముని వసంతవిలాసమందలి విగాఁగొన్ని పద్యములులక్షణగ్రంథములందును బ్రబంధరత్నావళిలోను గాననగును. ఈ క్రిందివితాళచౌపద వసంతవిలాసములోనిదిగా లక్షణగ్రంథములందుఁ గానవచ్చుచున్నది.

వీణాగానము వెన్నెలతేట

రాణమీఱఁగా రమణులపాట,

ప్రాణమైన పినబ్రాహ్మణువీట

జాణలు మెత్తురు జాజఱపాట.

సోమనాథుఁడు తనగద్యమున “బుధారాధనవిరాజితకృన సోమయాజి ప్రణీతంబైన మహాభారత కథానంతరంబున...నా

చన సోమనాథ ప్రణీతంబైన” అని తిక్కనతర్వాతఁ దనపేరే పేర్కొనఁదగిన దన్నట్టు తనయభిమతమును దెల్పుకొన్నాఁడు గాని విద్వల్లోకము, తిక్కనతర్వాత నెఱ్ఱాప్రెగ్గడనే పేర్కొన్నది. కవిత్రయమని నన్నయ తిక్కన యెఱ్ఱనలకే పేరయ్యెను. వారు ముగ్గురు సమానసమ్మానార్హు లగుటచేతనే యిట్లు పేర్వెలసెను. ఎఱ్ఱాప్రెగ్గడకవితకుఁగల ప్రసాదగుణము సోమనాథుని కవితకు లేదు.

అప్పకవి సోముని హరివంశములోనిదానిఁగా నీక్రింది పద్యము నుదాహరించినాఁడు.—

శా. నాతోమార్కొనలేరు నిర్జరపురీనాగేంద్రబృందారకా
రాతుల్ మున్నుగ దేవసంఘములు పోర స్థిరసంగ్రామకుం
డీత్రైలోక్యమునందుఁ గల్గఁడు రణం బెచ్చోట లేకుండఁగాఁ
జేతుల్ వేయు వృథాభరం బగుచువచ్చెన్ దేవ యీమేనికిన్.

ఇది బాణాసురుని కథలో (గీ ఆశ్వాసము) నిది కాఁదగును. కాని యుత్తరహరివంశపు వ్రాతప్రతులలో నిది గానరాదు.

మననాచనసోమన తెల్లహరివంశమునకు మూలమయిన సంస్కృతహరివంశమున్న దేమో యెఱుఁగరాదు. ఇప్పుడు ముద్రితమయియున్న హరివంశమునకు నీతెల్లనకు మిక్కిలి భేదములున్నవి. అందలికథలు పెక్కులిందు జేరనేలేదు. ఉన్న కథలుగూడ వెనుకముందులుగా నున్నవి. సంస్కృతహరివంశమున హంసడిభకకథ గ్రంథాంతమందున్నది. ఇందు చతుర్థాశ్వాసమున నున్నది. సంస్కృతమున హంసడిభకకథకు మిక్కిలి

పూర్వమందున్న బాణాసురకథ తెల్లనఁ గట్టకడపటిదిగా నున్నది. మూలముననుండి కొన్ని కథలనుమాత్రమే కయికొని సోమనాథుఁడు తర్వాతిప్రబంధరచనకు మార్గదర్శకముగా నవీనగుణసనాథుఁడై యీహారివంశము నిచ్చమెచ్చునట్లు రచించియుండునని నేను దలఁచుచున్నాఁడను.

నన్నయ్యభట్టారకుని ధారాశుద్ధియును, తిక్కన భావ గాంభీర్యమును గలయికఁజెంది మన సోమనాథునికవిత నాశ్రయించిన వనవచ్చును. కొన్నిచోట్ల శయ్యాసౌభాగ్య మతి మాత్రమై యర్థంపుసొంపును గొంత కొఱతపఱచినదనియు ననఁదగియున్నది.

మ. గనయంబుం గొనయంబు నెన్నడుముతోఁ గర్ణావతంసంబుతోఁ
జనుదోయిం గనుదోయి సాయకముతో సంధానహస్తంబుతోఁ
జెనకం జేయుచు నేయుచుండె సతి లక్ష్మీభూతదైతేయత
ర్జనగర్జారవజర్జరాంగరుధిరాసారంబు తోరంబుగాఁ.

శా. ఈరూపంబున సంసృతిందొఱఁగి మీరేచింతలం జెంతలం
జేరంగోరక యూరకున్న నిట విచ్చేయంగఁజేయం గడుం
బారం బేదని వంతయుంగలిగెనే బాలార్కబింబంబులొ
నారంగూరిన యంధకారమన నాహా సాహసంబెట్టిదో!

చతుర్థాశ్వాసము.

శా. ధారాస్ఫారకృపాణబాణపటలీధారాహతిం దచ్చతు
ర్ధారీశోణితఘాతద్రవనిపీతప్రీతు లై తన్నుఁ జె
న్నారం బన్నగయక్షరాక్షసు లమర్త్యవ్రాతచేతస్సున్నరత్
స్ఫారస్ఫోరవిహారఘోరనటనార్ఘాటస్ఫుటాటోపు లై. షష్ఠాశ్వాసము.

ఈకవీశ్వరునిరచనము పెక్కుపట్టులఁ దిక్కునసోమయాజి రచనమును బుడికిపుచ్చుకొన్నట్టు గానవచ్చును. భారతమున సంజయునిరాయ బారమును, ఉత్తరహరివంశమున హంసడిభక కథలో జనార్దనునిరాయ బారమును బోల్చి చూచిన నీవిషయము తేటపడఁగలదు. మఱియుఁ దిక్కునవోలె నీతఁడు మాటలు తేటగానున్నను లోతుగా నాలోచించినఁగాని యర్థము గానియట్లుగా ననేకపద్యముల రచియించినాఁడు. హంసడిభకోపాఖ్యాన మిగ్రంథములోని కథలలోనెల్ల హృదయతమమై విరాజిల్లుచున్నది.

తెలుఁగువాఙ్మయమున నితరకవులెవ్వరును సాధారణముగాఁ బ్రయోగించి యెఱుఁగని యుపమానములను, అర్థాంతరన్యాసములను దృష్టాంతములను నీతఁడు ప్రయోగించెను.

బీరపుఁబొత్తముఁ గట్టుకొనిపోయె, పువ్వులువేడుకైనఁ గడివోయిన వాళ్ళుడువంగవచ్చునే, ఎంతదఱిగిన మిరియాలుం బొన్నలసరిపోవే, కొత్తైవ్వఁడిఁగిరికంబమునేసెన్, *నోచినవారి సొమ్ము లవినోమనివారికి వచ్చునే ధరన్.

*ఇదేచరణము సమస్యగా మైలమభీమనిపేర నెవరో పూరించినారు. ఆపూర్తికూడ నీతనిదియయినను గావచ్చును. అది యిది:—

ఉ. యాచకభేచరుండు సుగుణాంబుధి మైలమభీమఁ డీల్గినన్
జూచినరించె రంభ యెడఁజొచ్చెఁ దిలోత్తమ; దారి నిద్దఱన్
ద్రోచె ఘృతాచి ముగ్ధరకు దొడ్డడికయ్యము పుట్టె నంతలో
నాచుకుపోయె ముక్తిసతి నవ్విరి యద్దశఁ జూచి నిర్జరుల్
(నోచినవారిసొమ్ము లవినోమనివారికి వచ్చునే ధరన్.)

పిడుగు చిట్టినభంగిన్, జీలుగు వెటిగినమాలెకుఁ గంబంబు
గాదు, చెలువువిడిచి కాలువఁ బొగడంజను నే, ఎదిరికిన్తడఁచు
వాఁడు, తనకుఁదగరంబు సఱచు టెంతటిభరంబు- ఇత్యాదులు.
ఈకవియుద్ధవర్ణనలుతత్కాలపుయుద్ధములఁజూచిచేసినట్లున్నవి.

ప్రాచీనాంధ్రకవికృతులలో దురవబోధములనబడువా
నిలో సోమనాథునికృతి ప్రధానమయినది. అప్రతీతపదప్రయో
గాభిమానముచేతను, శయ్యానైగనిగ్యసంపాదనప్రీతిచేతను,
అనుప్రాసవిన్యాసాభిరతిచేతను, నీతఁడు తనకృతిని బెక్కుపట్టు
లందు దురవబోధము గావించెను. అందును వచనరచనలో
మఱియుఁ గఱకుఁదనముఁ జూపెను. ఆంధ్రకవులలోఁ జిత్రకవి
త్వమును వెలయించినవారిలో నీతఁడే ప్రథముఁడుగాఁ గాన
వచ్చుచున్నాఁడు. అచ్చతెలుఁగుపద్యములు, నిరోఢ్యపద్యములు,
అనుప్రాసపద్యములు నీతనికృతిలోఁ గానవచ్చుచున్నవి. ద్విత్రి
చతుష్పాదపద్యములనీతఁడు చెప్పినాఁడుగాని యందు కందము
లందు రెండేసి చరణములకే యాప్రాసములుండుట విశేషము.

అచ్చతెలుఁగు.

సీ. తొలుకారు మెఱుఁగులతోఁటలో నాడెడు

రాయంచకొదమతో రాయఁజాలి

యిరులబండ్లారంపుటింటికిఁ బెట్టిన

బొండుమల్లెలకోటఁ బోరగెలిచి

బలుమంచుఁగంబాల బలసిరాఁజుట్టిన

క్రొత్తమంజిడిబాగుఁ గొఱతచేసి

పాలపెన్నురువుగుబ్బలిమీఁద నెలకొన్న

నిండువెన్నెలముగ్గు నిగ్గుజెఱిచి

గీ. జడల గ్రొన్నెల మెడఁబాఁప సరిగెదొడలఁ
బొడలతో లేనవెలిమిడిశూఁతమిఁచఁ
బొడమి ప్రేఱేనిముందటఁ బొడవు సూపెఁ
బొడువలందెల్లఁ బొడువైనబోఁటువేల్పు.

ద్వితీయాశ్వాసము.

నిరోప్త్యము.

చ. చనిచని కాంచె నంత ఋషిసంహతి   ...   ...
...   .

ప్రాసవిశేషములు.

క. అరిగరమున నేదాల్చిన, నరిగరము నగేంద్రధీరుడైనం జెడఁడే
యరి దిరమై నన్నడుగుట, యరిదిరమైకాభిలాషులగు నృపతులకుఁ.

చతుర్థాశ్వాసము.

ఈకవి ప్రయోగించినపదములు కొన్ని యితరత్ర గాన
రాకున్నవి. శబ్దరత్నాకరమునఁ జేరనిపదము లీకవికృతిలోఁ
బెక్కులున్నవి.

‘గండారపుబొమ్మ’ అనుపదము నీతఁడు ప్రయోగించి
నాఁడు. శబ్దరత్నాకరమున నిది లేదు. దీనికిఁ బలువురు పలుదెఱుఁ
గులనర్థము చెప్పుచున్నారు. దేశ్యనామార్థకోశమున, ‘గండా

‘రపుబొమ్మనఁగా, మండలమున దృష్టిబొమ్మ’ అని యున్నది. ఇట్టివి యీ కృతిలోఁ బెక్కులున్నవి.

బమ్మెరపోతరాజుడు లీకవీశ్వరునిరచనల ననుకరించిరి. శ్రీరాళ్లపల్లిఅనంతకృష్ణశర్మ గారు, వేలూరిశివరామశాస్త్రిగారు, నడుకుడుటి వీరరాజుపంతులుగారు మొదలగువా రీకవీశ్వరుని దేశకాలములనుగూర్చియుఁ గవితారీతులనుగూర్చియు నిది వఱకుఁ గొంత విపులముగా విమర్శముల వెలయించిరి. ఆయా సమయములందు నేను వానిని జూచితినిగాని యీలఘుపీఠిక వ్రాయునాఁడు నాకు శ్రీవీరరాజుపంతులుగారు సాహిత్యపరిషత్పత్రిక 12, 13 సంపుటములందుఁ బ్రకటించిన ‘సోమునిహరిసంశము’ అను వ్యాసమే చూడఁగల్గెను. పయిఁ బేర్కొనఁబడిన వారు విలువగల విషయములెన్నో వారివారి విమర్శనములందుఁ జెప్పిరి.

తంజావూరిలైబ్రరీలో నుత్తరహరివంశమునకు రెండు వ్రాతప్రతులున్నవి. వానిఁజూచి నేను గొన్ని పాఠ భేదములను గూర్చుకొంటిని. శ్రీవేంకటగిరిసంస్థానాధీశ్వరులపుస్తకశాలలో నొక వ్రాతప్రతి యున్నది. అది ప్రాయికముగా బహుజనపల్లి సీతారామాచార్యులుగారికివీరేశలింగముపంతులుగారికిఁ జేకుఁజేసినప్రతిని బోలినదే. దానిలోఁ బ్రథమాశ్వాసము లేదు.

ప్రాచ్యలిఖితపుస్తకశాలలో నొకతాళపత్రప్రతి కలదు. పయిప్రతులలోనిపాఠములుగూడఁ గొన్ని యీముద్రణమునఁ గైకొనఁబడినవి.

పాఠ భేదములఁగూర్చుటలో నావలనఁగాని ముద్రణమున నచ్చుచిత్తులఁ జూచుటలో ముద్రాలయమువలనఁగాని యేవేని దోషము లిందుదొరలి యుండవచ్చును. 'నడచుచునుండువాని చరణంబులకేకద రాళ్లుతాఁకుడుల్' అనున్యాయము నెఱిగి యిందుఁ బొడకట్టుతప్పిదములను సహృదయులుక్షమింపఁగలరు.

వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రి.

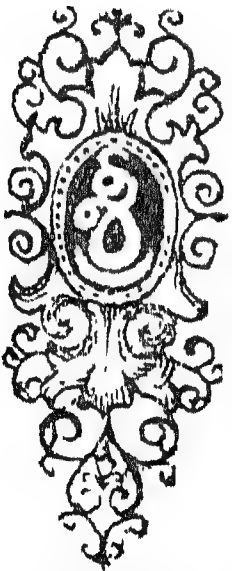
శ్రీ రస్తు.

ఉత్తర హరి వంశ ము.

నాచన సోమనాథ ప్రణీత ము.

ప్రథమా శ్వాస ము.

సర్వమంగళాకుచ

వాసంతీనకుశగంధవద్వనమాలా

వాసుకివిలాస వేద

వ్యాసమునిమనోనివాస హరిహరనాథా. 1

వ. దేవా వైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనియె. 2

క. హరివంశప్రథమకథాం

తరమునఁ గలవెంతలెల్లఁ దప్పక మదిలోఁ

దిరమయ్యెఁగదా మీఁదట

నరవర! యేకథలాకో వినం బ్రియ? మనుడున్. 3

క. జనమేజయుఁ డిట్లను న

మ్మునితో; బలదేవులావు మును విని మఱియుం
దనియదు మది ముద మొదవఁగ
వినఁ గోరెడుఁ జెప్పవే వివేకనిధానా.

4

క. ఘనబలుఁ డుదగ్రతేజుం

డనఘుఁ డనంతఁ డన విందు మాదిమకథలం
దనుటయు వైశంపాయన
మునిపతి భూపాలచంద్రమున కిట్లనియెన్.

5

శా. పాతాళాధిపుఁ డైన శేషుఁడు ప్రలంబఘ్నుండు నారాయణ
ప్రీతిం బుట్టిన శంకరుం డని జనుల్ పేర్కొన్నచో నంధకో
దూభతస్నేహముఁ గామపాలతయుఁడప్పుం దప్పుఁగాకేమి ప్ర
ఖ్యాతిం బొందఁడె పాండురాంగమహిమన్ హాలాహలస్వీ
[కృతిన్.

వ. మఱియును.

7

సీ. కడిమి జరాసంధగంధసింధురముఁ ద

ద్భంధమండలి¹తోన పాఱు దోలె

బలియు నాగాయు(యి?)త²బాహు జగత్ప్రాణ

తనయు గదాకేలి దర్ప మడఁచె

కివీకతోడ వరాటవీభేలనమ్మున

ధీరుఁ బ్రలంబదైతేయుఁ జంపె

దెగువ రాసభరూపు ధేనుకాసురుఁ బట్టి

విన్నాణమున మేను విఱిచి వైచె

గీ. నగరపరిభ్రాపయఃపూరణంబు సేయ
 సీరముఖమునఁ గాళిందిఁ ¹జీటి తెచ్చె
 మెఱసి మూఁడులోకంబుల మేటిమగలు
 రాయనేర్తురె యా²దవరాముతోడ.

8

సీ. కౌరవాధీశ్వరుకన్యకారత్నంబుఁ
 గామించి సాంబుండు గజపురంబు
 సొచ్చి మ్రుచ్చిమి సేంసఁ జూచిన నెఱిఁగి యా
 రారాజు వానిఁ గారాగృహమున
 నిగృహీతునిం జేయ నెఱిసినవార్త వే
 గమ విని నగరంబు గంగలోనఁ
 ద్రవ్వి వై చెద నని తనభూరిహలమున
 నెత్తి ⁴యెత్తేపె నయ్యేటినీరు

గీ. పఱపెఁ బట్టణ మిట్టట్టు వడఁ గదల్చి
 కొడుకుఁ గోడలి రావించి కోటవెలికి
 వియ్య మని శిష్యుఁ డని కాచి విడిచె నతని
 సీరపాణితొ రాజులు చెనయువారె.

9

గీ. అతఁడు నాఁగట నెత్తినయంతనుండి
 యేటిదిక్కున కంతయు నెగసియుండు
 హస్తినాపురి; యదియేల యమున నాటఁ
 గోలె మధురాపురము చుట్టికొంచుఁ బాటు.

10

క. హలపాణిమహిమ చెప్పం
 గలవా రెవ్వరు పురాణకథలకా మఱియుం

దెలిసికొనుము నే జెప్పక

నిలిచినచోటులు వివేకనిర్మలబుద్ధిన్.

11

క. అనుటయు నాజనమేజయ

జనపతి యిట్లనియె రుక్మి సచ్చిన మగుడం

జని యాదవనగరంబున

జనార్దనుం డేమి సేసె సౌజన్యనిధి.

12

వ అనుటయు వై శంపాయనుం డిట్లనియె.

13

మ. తనవీట౯హరి యుండ రాక్షసులు రత్నస్వర్ణసందోహము౯

వినతిం గప్పము దేరఁబుచ్చికొనెఁదద్విఘ్నంబుఁ గావించిన౯

వనదత్తాఘ్నల దైత్యులం దునుమ నోర్వంజాల కంభోరుహః

సనుచేత౯ నరకుండు లబ్ధవరుఁడై చాలెం గ్రియాహానికిన్.

మ. అతఁడంతంతకువాలివాలుబలిమి౯ హాలాహాలాహంక్రియా

దృఢతభంగి౯ వివిధాస్త్రధారలు సమిదృఢమి౯ వెలార్చుం

బ్రభాః, పతితీవ్రద్యుతి సోదరా ప్తరథినీపాదాతకుంతంబులం

బ్రతివీరప్రమదాకపోలఫలకప్రాంతాలకాంతంబులన్. 15

మ. ధనదాంతఃపురతారహారములు యాదఃపాలబాలాఘన

స్తనకాశ్శీరము ధర్మరాట్టులవధూసంవ్యానకౌశేయము౯

దనుజేంద్రారివరావరోధదయితాధమ్నిల్లమాల్యంబులు౯

గినుకం దెచ్చి ఘటింపఁ జూచు జయలక్ష్మీనిత్యనై పథ్యమున్.

వ. ఇట్లు వర్తించి వర్తించి దిగ్విజయంబు సేయుతలంపున. 17

నరకాసురుఁడు స్వర్గముమీఁద దండయాత్ర వెడలుట. ౧౮

సీ. ఒకనాఁడు దనుజనాయకుసేన¹తో దివ్య

ధామంబుపై కలు దాడివెట్టి

వజ్రమందిరముక వాటంబుఁ దనవింటి
 కొప్పునఁ బొడుచుచుఁ గ్రూరసింహ
 నాదుఁ డై సమరంబు నా కిమ్ము చాలవే
 జయ మి మ్మనుడుఁ బాకశాసనుండు
 నై రావతం బెక్కి యమరసై న్యంబుతో
 నగరంబువెలి కేఁగి మగతనంబు

తే. మిగులఁ దద్దైత్యవాహినిమీఁద నడచె

నప్పు డుభయబలంబులు నసికుఠార
 కుంతతోమరఱురికాదిఘోరశస్త్ర
 ఘట్టనంబున నసమసంగరము సేయ.

18

గీ. అచలగతి నుండె దనుజసై న్యంబు మిగులఁ
 బరగి ¹దై వసై న్యంబుచేఁ దరల దయ్యె
 దనుజసింహనాదములు డెందములు సొరఁగఁ
 దిరుగఁబడఁ జొచ్చె నమరకుంజరబలంబు.

19

క. అట్టియెడన్ ²సురబల మి
 ట్టట్టు వడం జేసి దనుజు లసిముసలగదా
 ఘట్టనముల బలమర్దను
 కట్టెదురన నెఱపి ³రసమకౌతుకమతు లై.

20

క. అరగయ్యంబున దివిజులు
 దిరుగుడువడి రింకమీఁద ధృతి చెడి తిరుగుం
 బురుహూతుఁ డనుచుఁ దమవా
 రరసినఁ దలపున్వ వాడ దని సంతసిలన్.

21

చ. నిలు నిలు మంచు దానవుల నిర్జరనాథుఁ డదల్చి వింట మంట
టలగతిఁ దూపులుం జటులటంకృతులున్ నిగుడారఁ బోరన
క్కొలఁది నుదారసారరణకోవిద బాహులు లోకపాలకుల్
గలసిరికారుచిచ్చునకు గాడ్పులుదోడగుచంద మొందఁగన్.

వ. వా రెవ్వ రంటేని.

23

గీ. వచ్చె యక్షగుహ్యకులతో వైశ్రవఃఖండు,
దోఁచె దారుణభుజగయాదోబలముల
తోడ వరుణుండు, కాలమృత్యువులతోడ
నడచె దండధరుండు, దానవులమీఁద.

24

వ. అప్పుడు.

25

గీ. ముర నిశుంభ హయగ్రీవ నరకముఖులు
బరవసంబునఁ దలపడ్డ బవర మచట
భీకరం బయ్యె నుద్భట లోకపాల
రచిత సమకాల బాహువిక్రమముచేత.

26

వ. ఇట్లు సంకులసమరంబు చెల్లుసమయంబున వరుణుతోడ
హయగ్రీవుండును దండధరునితోడ నిశుంభుండునుం బురు
హూతుతోడ నరకుండును గుబేరునితోడ మురుండును
మఱియుం దక్కినగీర్వాణులతో నితరపూర్వగీర్వాణులుం
దలపడి పరిఘ ప్రాస ముసల పరశు తోమర శక్తి ప్రము
ఖంబు లగువివిధాయుధంబుల నొండొరుల గండడంగించు
సమయంబున.

27

గీ. కినుకఁ బాశహస్తండు హయగ్రీవు నొంచె
మర్త్య భేదిబాణాసారమహిమ సతఁడు

గిరివిధంబున నచలుఁ డై వరుణుమీఁద
శితశరపరంపరా ¹సారశతము లేసె.

28

క. ఏసిన వరుణుఁడు దనుజు శ
రాసారములోన ముంచె నతఁ డాతని బా
ణాసనము తురప్రంబున
నేసెను లస్తకము విలుగ నింద్రుఁడు సూడన్.

29

వ. ఇట్లు ఖండితం బైన కోదండంబు సకాండంబుగా దిగవిడిచి.
చ. వరుణుఁడు వైచేఁ బాశమున వైచిన నబ్బలితంపుఁగైదువుం
గరమునఁ బట్టి దానవుఁడు క్రమ్మట వైచేఁ దదస్త్రమంబుధి
శ్వరునకు నొవ్వినేయద నిజప్రభుఁ డంచు సురారి రేఁగి ని
ష్ఠురగద²నూఁచివై చినఁగడు³వడిమస్తముమీఁదఁదాఁకినన్.

క. నెత్తురు గ్రక్కుచు మూర్ఛా
యత్తుం డై తెలిసి వరుణుఁ డనిమొన నిలువం
జిత్తంబు లేక బీరపుఁ
బొత్తము గట్టుకొని పోయెఁ బోయినపోకై.

32

వ. ఇట్లు వరుణుండు పాట వెండియు నొక్కదెస.

33

సీ. తఱిమి నిశుంభుఁ డంతకుమీఁద నిరువదే
నమ్ము లేసిన నతం డాతనిమీఁద
నేసె సాయకశతం బింద్రుండు చూడ న
ద్దనుజుఁ డారవిసూనుధనువు నటకె
నతఁడు దండం బెత్తి యద్వైత్యుఁ బొరిపుచ్చు

⁴నాదిగొనంగ బాణాసనంబు

వైచి వాఁడసితోడ వైవస్వతునిమీఁద
నడచె నద్దేవదానవులు కడఁగి

తే. జోడు గానికై దువులఁ బోరాడి రచట
ముందఱ సురాసురులబలంబులు గడంక
వాసవుఁడు ¹బలుఁడును బోరువడువు దోచ
నట్లు గదిసి జయోల్లాస మతిశయిల్ల.

మ గదదట్టించినిశుంభమస్తకమునక్కాలుండుప్రేయఁ మెయి
సదరం బై ననొకింత కన్దిరిగియున్ శాతాసిచే వాఁడు
డు దెగఁ ప్రేసిన మేను ²ప్రస్నియముఁడాటోపంబుఁజైతన్యవ
బ్రిదులఁ యామ్యబలంబులావలనికిఁ భీతిం దొలంగించిన

క. ఇట్టిక సూఁడినవాఁడో
యొ ట్టిడుకొన్నాఁ ⁴డో యనుచు నుల్లసమాడం
బట్టగుచు మగిడి చూడక
పట్టణమున కేఁగె లజ్జ బండతనమునన్.

వ. మఱియు నొక్కదిక్కున.

గీ. శ్రీదుఁ డుద్ధతి మాణిభద్రాదు లై న
యక్షులును గుహ్యకులును విద్యాధరులును
మొనసి తోతేరఁ దాఁకె నమ్మురునితోడఁ
జేరి నడవ డెబ్బదివేలు ⁵పౌరవులును.

వ. ఇట్లు (నడచి) శరపరంపర లా దను జేంద్రుపయిం గురిసిన

చ. మురదనుజుండు ⁶పౌరవసమూహమునుం గని రాజరాజ
శరనికరంబు వుచ్చి తనచక్కిన యెక్కినయక్షగుహ్యకు

విరియఁగ ఖడ్గపాశముల వ్రేసిన వచ్చినత్రోవ వట్టి ¹కా
తరమున మాణిభ ద్రసహితంబుగ వచ్చినవారు పౌరులున్.

గీ. కైదు²వులు విడిచి యొడఱ్ఱ గగురుపాడువ

నంత నంతఁ గకాపిక లైన వారిఁ

గని మురుండు కుబేరునిఁ గదిసి యేసెఁ

బ్రతిభ ³యాశీవిషోపమబాణతతుల.

41.

చ. చను⁴మఱలందువక్షమునఁ జతురుపాంతములందుతెప్పలన్

మునిఁగినబాణజాలముల ముప్పిరిగొన్న భయంబుభేదమున్

మనముననిండఁగాఁదొడఁగి మార్కొనలేక కుబేరుఁడేఁగె న

ద్దనుజుల నింత చేసినవిధాతకు గోడనఁ బోవుచాడ్పునన్.

గీ. మఱియు దానవసైన్యంబు మాలు లేక

యొప్పి తప్పిననిర్జరయోధవరులఁ

దోలి తొప్పఱవెట్ట నింద్రుండు నిలిచె

బవరమున నొక్కరుండు ⁵నేడుపల్లువోలె.

43

ఉ. దేవతలెల్లఁ బాటిన మదిన్ రణకౌతుక ముల్లసిల్ల నై

రావణదంతి నెక్కి నిజరాజితకార్తుకఘోరశింజినీ

రావము సూప నేపునఁ బురందరుతో నరకుం డెదిర్చె నా

నావిధసింహనాదుఁడయినాగముపైఁ జనుసింగమోయనన్.

మ. ఇటు రాచూతువు చేతిలావనుచు మ్రోయిం చెన్ గుణంబప్పుడు

త్కటసం⁶గ్రామము నెల్ల నిద్దఱకు దై త్యస్వామి నారాచమొ

క్క⁷టియేసెందెగనిండఁజాఁపిహరిమైఁగాఁడన్ సురేంద్రుండునె

త్తుటజొత్తిల్లుచుమూర్ఛవోయికరిపైఁదూలెన్ విచైతన్యఁడై.

1 రా. 2 వ. 3 నా. 4 మొన. 5 నేడు. 6 రంభముసూప నీడుగని.

7 టనే.

సీ. అంతలోనన¹ తేటి యమరేంద్రుఁ డెనిమిది
 బాణంబు లతనివైఁ బఱపి మఱియు
 రథము డెబ్బదిట సారథిఁ దొమ్మిదిట నేసి
 పడగ శాతకురప్రమున నఱకి
 సూతు నంతట శితాశుగవరంపరచేత
 జముఁ గూడ ననిచి రథ్యముల నాల్గు
 శరములఁ జంపి తచ్చాపంబు క్రూరభ
 ల్లమున ఖండించిన నమరవైరి

తే. విరథుఁ డై చేతఁ గరవాలు వెలుఁగుచుండ
 దాఁటి గజకుంభములఁ గాలఁ దన్ని వజ్ర
 వక్ష మదరంట వ్రేసిన వ్రాలె నతఁడు
 మీఁదమీఁదనె ప్రాణంబు మిడు²కుచుండ. 46

వ. ఇట్లు వ్రేసి. 47

గీ. కరటికుంభస్థలం బొక్కఘాతఁ గొన్న
 మురిసి హరి మూర్ఛదేఱకమున్న పాతె
 నది రయంబున దనుజుఁ డల్లంత నుఱికెఁ
 జూప అగ్గింప విక్రమాటోపలీల. 48

వ. ఇట్లు సంగరవిజయోత్సాహంబునసింహనాదంబుచేసి వరుణ
 నై న్యవార్ధిబడ బానలుండును దండధరసేనావనదవానలుం
 డును హరసఖవీరభటహరిణశార్దూలుండునుసురరాజశూర
 పరివారవారివాహపవనుండును ననుకై వారంబులు సెలంగ
 నరకాసురుండు. 49

- క. సమరమున గెలిచి పగతుర
సమస్తసంపదలు నేర సంతోషమునం
దమవారు మిగుల నుబ్బంగ
నమరావతి సొచ్చె విభవ మరయుతలఁపునన్. 50
- వ. ఇట్లు సొచ్చి. 51
- సీ. నృత్తగీతంబులు నిస్సాణపటహాసం
జాతంబులును లేనిచదుకములును
గాశ్త్రీరనికరంబుఁ గల్వారపుష్పాప
హారంబు లేనిసౌధాంగణములు
మణితోరణంబులు మహనీయశృంగార
1వారణంబులు లేనివాకిళ్లును
గర్భారధూమంబుఁ గాంతాకటాక్షు ని
రీక్షులు లేనిగవాక్షములును
- తే. గదళికాదుకూలంబులుఁ గంపమాన
చమరవాలంబులును లేనిచంద్రశాల
లునుఁ గనుంగొని ప్రమదకల్లోలలోల
మానసుం డయ్యె దిక్పాలమన్దనుండు. 52
- వ. మఱియును మగలు దిగవిడిచి పోవుటయును మానంబుతో
డన మ్రుంది మందిరంబుల నడంగియున్నమగువలఁ దెగువ
తోడ పడలం దిగిచి తెచ్చి చక్కనివారి నేర్పఱిచి యొక్క
యెడఁ గూడఁబెట్టుధూర్తదనుజులును, గడచిపోవచ్చిననొడి
చి కచభరంబులు నట్టికొన్న నన్నన్న! నీచెలియల నని విడి
పించుకొని కన్నీరు దొరుగుమొగంబులఁ బయ్యెద లొత్తు

కొనియేడ్చుసుదతుల నదలించునిర్దయదై తేయులును, సవరని
 పాపలం దడవితడవి తమయేలికకుం గానికగా నీవలయునని
 కొనిపోవచ్చినఁ బై పడి విడువఁ జాలక వెనంగుతల్లులఁ బ్రల్ల
 దంబునం ద్రైశ్లోంద్రోచి తిట్టుచు నై కపుంబైదలిమూఁక లగ
 పడెనని చెలంగు ఘాతుకదై తేయులును, వెండియుం గడు
 సరి దానవులు మిసిమిగల పసిఁడి కాసచేసి పడఁద్రోసి గాసిం
 బఱచినస్రాసాదంబులునుం జతురు లగు దితసుతులు దమతే
 మనికేతనంబులకుం గొనిపోవుటకై విఱుగకుండం బెఱి
 కించి సురకుమారకులతలల కెత్తించిన ఘటితమణికోటి
 కోటిమండితకవాటసంఘాతంబులును, వాఁకువంబులు గంధే
 భంబులు లేనిదివిజవైరులు మగిడి పోవునప్పటికి మసలక
 మనోవేగంబుల నెక్కించుకొని చన వలసి(పొలసి)నం బోవ
 నీక దామెనలం గట్టినదివ్యవిమానంబులును, విఱిగినరత్న
 స్తంభంబులును, విటతాటనంబు లగు సేమకుంభంబు
 లును, బగుల నడిచినపట్టెలుం, బై పడం దిగిచిన పట్టెలు, నోడు
 పఱచినచిందంబులు, నొరగం ద్రోచినదారబందంబులును,
 దప్పిపడిననూపురంబులుం, చల్లకెడవైన గోపురంబులును,
 నిలువునఁ గూలినమేడలు, నెఱిదప్పినవాడలుం, బాఱవైచిన
 దివ్యాస్త్రంబులునుం, బలుచోట్లం బడినశస్త్రంబులునుం,
 జూచి చిఱునవ్వున నర కాసురుండు భాసురం బగుజంభారి
 మందిరద్వారంబుం బ్రవేశించి వాహనంబు నవతరించి
 కక్ష్యాంతరంబులు గడచి యంతక మున్న యంతఃపుర
 కాంతలు దొలంగుట యెఱింగి యచ్చట సభామండపంబున
 నున్నయున్నతరత్నసింహాసనంబున నాసీనుం డై.

❧ నరకాసురుఁ డూర్వశిని రావించి సంభాషించుట. ❧

ఉ. డూర్వశిఁ దోడితెమ్మనుచు నొక్కనిఁబంపఁ బదుండ్రువాటిసౌ
పర్వణసౌధవీధులయుపాంతములం దిరుగంగ నంతకుం
బూర్వసు రేశ్వరుండు సురపుంగవుగద్దియమీఁద నుండి గం
ధర్వులపాటవించుఁబ్రమదంబునఁబొందుచునున్న యత్తటిన్.

క. తడవం బోయినదై త్యులు

పొడగని యూర్వశి! తొలంగిపో నేల నినుం

దొడితె మ్మనె మారా; జదె

బడిబడి వచ్చెదరు వేగ పనివిను మనినన్.

55

వ. అజ్ఞోటి దిట్ట గావునం దలంకక వచ్చునప్పుడు మునుముట్టిన
భయకారణంబున.

56.

సీ. తొడవు లూడ్చిననైనఁ దొయ్యలి¹రూపుతోఁ

జిన్న పోయినపట్లు నెన్నుమీ²ఱ

విరులు వుచ్చిననైన వెలఁదిపెన్నెఱితావిఁ

బాయనిజవ్వాది బయలుమెఱియ

బూఁత రాల్చిననైనఁ బొలఁతుకమైచాయ

గవునెన⁴లోనున్న క్రమము దెలు⁵ప

మడుఁగు మాసిన నైన మగువపిఱుందునో⁶

యగము చూపఱచిత్త మాకగొలు⁶ప

తే. మురిపముల నుజ్జగించిన⁷ముగుదనడపుఁ

గలికీచూపుల వీడ్కొన్న కన్నుఁగవయుఁ

1 మేనిలో. 2 ఱు. 3 యు. 4 వుచ్చిన. 5 పు. 6. పు. 7 ముదురు.

జిటునగవు నోసరించిన చిగురుమోవి
నింత మది భీతి వెలు¹పలి కెటుక సేయ.

57

క. దనుజేంద్రుఁ డాతలోదరిఁ
గనుఁగొని చొల్లెంబు నిమురుఁ గ్రమ్మనఁ బైకొం
గనువుపటుచు గేదఁగిరే
కు నఖంబులఁ జీటు ²గులుకుఁ గోర్కులఁ దేలున్.

58

క. అత్తైఱఁ గంతయు నూర్వశి
చిత్తంబున నెఱిఁగి వాఁడు చేతోజాతా
యత్తుం దై తనుఁ బిలువం
బుత్తైంచుట తెలిసి లోనఁ బూనినలజ్జన్.

59

ఉ. తోరపుఁజన్ను దోయిపయిఁ దొంగలితెప్పలదాఁచి చూపు నీ
హారము లేనికొమ్మెఱుఁగులై నిలువంగొలు వల్లఁ జొచ్చియ
చ్చేరువకంబముం గదిసి చిత్తరువో కరువో యనంగ గం
డారపుబొమ్మవోలె నచటం గద లించుక లేకయుండఁగన్.

ఉ. ఆలలితాంగిఁ జూచి నరకాసురుఁ డిట్లను బాకశాసనం
డాలములో ననుం గదిసి యంతక పాశి కుబేరయుక్తుఁ దై
తోలుపులం బడెన్ సతులుఁ దోడనె డాఁగిరి దైత్యభీతలై
³ప్రోలు వొలంగి తేమిటికిఁ బొత్తులదానవు నీవు తొయ్యలీ.

ఉ. నాకపురంబులో మెఱసి నందనకేళిఁ జరించి దివ్యకాం
తాకరతాలవృంతసముదాయసమీరము సోఁక రాజ్యముం
గైకొని నేడు దిగ్విజయగౌరవధన్యుడ నైననాసభన్
నీకనుదోయివెన్నెలలు నిండక కోర్కులు నాకు నిండునే.

1 వీడుటె. 2 నొడలు గులుకుచు నిక్కున్ (మెచ్చున్). 3 పోలఁ దొ.

- మ. అవె సుత్రామరథంబు; లల్ల వె కుజేరా నేకపశ్రేణు; ల
 ల్ల వె వార్ధింద్రతురంగమంబు; లవె ప్రేతాధీశవీరావళుల్
 దవులం బొఱినఁ బట్టితెచ్చి రనిలో దై తేయు¹ లేసొమ్ము లిం
 దువిదానీకుఁ బ్రియంబు? గైకొనుమునీయుల్లంబు దెల్లంబుగన్.
- ఉ. కౌగిటి కాస చేసి నొడికారితనంబున నిన్నుఁ దేల్చి రు
 రాఁ గొఱగానివాఁడ నయిరామలలో నగుఁబాటు దేనునీ
 కేఁ గలుగంగ సంపదల కేల విచారము పద్మగంధి? నీ
 లోఁగిటఁజేర్ప నేయుభయలోకసుఖంబులునన్నుఁబొందినన్.
- వ. అనుటయు నక్కాంత చింతాక్రాంత యై యొక్కింత దెలిసి
 యతనితో నిట్లనియె. 65
- చ. చతురవచోవిలాస గుణసాగర! సాగరమేఖలావనీ
 పతియగునీకు నింతు లొకబ్రాతెయె? నీ విటు గోరుపెల్లనా
 యతులితభాగ్య; మింత నిజమైనఁ గలంగకమున్న వైభవో
 న్న తి మెఱయంగవచ్చి యొకనాఁడయినన్ ననుగారవించితే.
- ఉ. నావుడు దానవేశ్వరుఁడు నవ్వుచు నూర్వశితోడనిట్లనున్
 నీవిటు దూఱ నేర్తు వని నేరమి వెట్టితి గాక యేను మీ
 దేవత లున్నవీటి కరుదెంతునె మిండఱికంబుచేతకై?
 లావున రాక వే టొకతలంపున వచ్చినఁ గీడు పుట్టదే? 67
- చ. అనుటయుఁబూర్ణచంద్రముఖయద్దను జేంద్రునితోడనిట్లనున్
 మనమున నింతమాత్ర మనుమానము గల్గిన నిందు నిన్నుర
 మ్మనుట పొసంగ; దొక్కదినమైనను నీవిహరించుచోటికిన్
 ననుఁ బిలిపింప వైతి తగునా చన వింతకు నాకుఁ జెల్లదే?
- వ. అనుటయు నతండు. 69

- క. పగవఁ టడ దేవేంద్రుఁడు
మగువా నీ వతనికొలుపుమానిసివట నిన్
దగవు చెడి పిలువఁ బనుచుట
మగతనమే యిట్టిలంజెమాటలు గలవే. 70
- వ. అనుటయు నచ్చెలువ విచారించి. 71
- ఉ. లంజియ నౌదు నేను విను లావున నీ వమరేంద్రు గెల్చి న
న్నుం జెరవట్టి తెమ్మని వినోదముచేసితిగాక చిత్త మె
ల్లం జెడి యుండ రిత్తయొడలం జవిచేరునెచిల్కవోయినం
బంజర మేమి నేయ? రసభంగము సంగతిలోన మెత్తురే. 72
- ఉ. నవ్వులమాటలో నిజమొ నాకములోన ననేకకన్యకల్
మవ్వపుడీగెలం దెగడు మానిను లుండఁగ సంత నెన్నఁడో
జవ్వన మమ్మకొన్న 1గడసాని ననుం గవయం దలంచితే
పువ్వులువేడుకై నఁగడివోయిన2వాళ్ ముడువంగవచ్చునే.
- వ. అనుటయు. 74
- క. అంజెదవుగాక ననుఁ జెం
తం జేరఁగనీక యెంత4దఱిఁగిన మిరియా
లుం జొన్నల సరి పోవే
లంజెతనములందుఁ గొమిరెలన్ గెలువ వటే. 75
- గీ. అనుడు నవ్వామలోచన యతనిఁ జూచి
చిటుతనగవుల తెప్పల సిగ్గు దేర్చి
నీవు రాజవు! మాటలు నిన్నుఁ గడవ
నాడ నేర్తునె, విన్నప మవధరింపు. 76

చ. శతముఖుఁ డోడె నీవతనిసంపద కంతకు రాజవైతి త
 చ్చతురవిలాసినీ¹గణము సంతతసేవ యొనర్చు నీమనో
 హితముగనింక నేననఁగ నెంతటిదానమహి²మహామునుల్
 క్రతువులు సేయుచోటికధికారివిగానికొంతయేటికిన్?77

క. యాజకులు యజ్ఞభాగ
 భ్రాజిష్ఠునిఁ జేయ నిన్ను భావజ³సౌఖ్యా
 వ్యాజపదరాజుఁ జేసెదఁ
 దేజముసూ వలపు దెలుపుఁ దెఱవల కెందున్. 78

వ. అనుటయు నతండు. 79

చ. అవునిదివోలు వాసవుఁడు నంతకుఁడు⁴వరుణుండుఁబౌర్వతీ
 ధవసఖుఁడుం బ్రతాపమునఁ దత్పద మేలెదరంచు నిట్టిసే
 నవిహితయాగభాగములహంకృతిమైఁ గొనకున్ననూర్వశీ
 కవకవ నవ్వరే త్రిదశకాంతలు వింతలుసేయు నాపనిన్.80

వ. అని యొడంబడి యావెలంది వీడ్కొలిపి యమరావతీపురం
 బునం దడవి తడవి చక్కనికన్యకాజనంబులం బట్టించి
 తెప్పించి యందంద నందనపాదపంబులు వెఱికించి తెప్పించి
 యెనిమిదివేల యేనుంగులం గైకొని మాహిష్టతీపురంబు
 నకు వచ్చి మఱియును. 81

గీ. త్వష్టకు నుదాహరకుఁ జతుర్దశి యనంగ
 నొక్కకూతురు గలిగినయిక్కు వెఱిగి
 గంధగజరూపమునను నక్కన్యఁ దెచ్చి
 కవసి నరకాసురుండు సౌఖ్యములఁ దేలి. 82

1 మణులసంగతి సేవయొనర్తు. 2 సుఖినీరాజ. 3 కదిసి గంధర్వుఁ
 డనుచు నక్కన్యఁ దెచ్చి (కదిసి కందర్పరూపునం గన్యఁ దెచ్చి.)

క. నాకంబునయందును భూ

లోకంబునయందు ధనములు మణులు దైత్యా

నీకంబు దేర మంచివి

గైకొని యాచంద్రముఖికఁ గానుక యిచ్చెన్.

83

వ. వెండియు గంధర్వదేవ మానుష కన్యకలం బదాఱువేలు
న్నాఱుగుర నప్పరోగణంబు (లేడింటిం) జెఱలువట్టి తెచ్చి
మణిపర్వతంబునం బురంబు చేసి కావలివెట్టికొని యుండె
నట్టియెడ.

84

మ. మురదై త్యుండుదపోవసానమునవై ముఖ్యంబముఖ్యంబుగా
1వరదత్తాపరనామధేయమున దేవవ్రాతముం గిట్టి ము
ష్కరుడై కుండలముల్ హరించెనదితింగారింబదై తేయు లె
వ్వరుఁబూర్వంబుననింతచేయరనుచున్ వారింపవారింపఁగన్.

క. ఆకుండలములు నరకునిఁ

జేకొమ్మని యిచ్చి యతనిచేఁ దాఁ బడసెన్

నాకొడుకులకుఁ బదుండ్రకు

నీకావలి యొసఁగు మనుచు నిచ్చలుఁ గొలువన్.

86

మ. అతఁడున్ వారికి నాత్మరక్షయును గన్యారక్షయుం జేయనై
హితులందోడుగఁ బెట్టియిచ్చెమహిలోనింపారఁబ్రాజ్ఞోతిషా
ర్పితుడై తచ్చతురంగరక్షకు హయగ్రీవున్ నిశుంభుంబొన
ర్చుతఱిం బంచజనున్ మురుంబని చెధీరుండై జగంబేలుచున్.

క. ఆమురుడు రాక్షసకుల

స్వామి 2సుకృతి వానిఁ జంప వచ్చుటకుఁ బరం

ధామపతి పుట్టె సుజన

క్షేమంకరుఁ డగుచు దేవకీగర్భమునన్.

88

క. మురనర కాసురు లిరువురు

సుర లరిగెడుత్రోవ లుడిపి సుత్రామభయం

కరులై మునిగణమానస

సరోవరంబులు గలంచి చరియింతు రిలన్.

89

❧ నరకాసురుఁ డధ్వరభాగంబు లిండని మునుల బాధించుట. ❧

మ. ఒకనాఁ డూర్వశిమాటపొందు నరకుండాహించినాకాధినా
యకునిందాపసముఖ్యులధ్వరము చేయఁబూ నిరావించుచో
టికి దాఁ బోయి¹ధరామరావతులురెంటింగొంటిమికెల్ల నే
లికనైయుండెదఁచాగభాగములుపాలింపఁవిభుండయ్యెదన్.

శా. పాశిం బాటఁగఁ దోలి యంతకు దిశాపట్టంబు గావించి పూ
ర్వాశాధీశ్వరు వెన్నడిం జని ధనాధ్యక్షున్ విభాళించి కే
లీశస్త్రాస్త్రవిహారసార మెచటన్ లేకుండ నిర్మించితిన్
మీశాస్త్రంబుల నింక నెవ్వరి కగున్ మేలై నయజ్ఞాంశముల్.

క. మ్రొక్కులకుఁ దగుదుఁ బూజల

కెక్కినమంత్రార్థవిధుల కెల్లం దగుదుం

బెక్కిల యేను నెలిగా

సుక్కుక యాగముల కొకరు సొరఁ గలవారే.

92

చ. అనుటయు సంయముల్ బదరికాశ్రమవాసులుగూడివానికి
ట్లనిరి సురాధినాయకుఁడ యాగము లేలెడువాఁడుగాకలా

1 ధరామరేశ్వరులదండింబిల్చి (ధరామరామరుల వెట్టింగొంటి).

పునఁ బడునయ్య పేర్తి? యలపుం దగవుం దలపోయకేలకూ
డనిపని నేయఁ¹జొత్తు? వకటా వికటాచరణంబు పాడియే.

క. మనుజాశను లట బలు లట

మును లట యాగంబు లట నమో విశ్వస్సజే

²విన మింతకు ము న్నెన్నఁడు

గని కని కొఱ్ఱెవ్వఁ డింటికంబము సేసెన్.

84

వ. అనుటయు నద్దనుజుండు.

95

క. ఏలిక నౌదు మఖాంశ

శ్రీలకు; నొరుఁ దడవ నేల? శిర సుండఁగ మోఁ

కాలను సేసలు వెట్టుట

బేలుఁదనము గాక మీకుఁ బెద్దటికంబే.

96

క. త్రిదివసుఖమ్ము మఖమ్మునఁ

గదియించుఫలంబుఁ దనకుఁ గాననిదయ్యం

బెదిరికి వర మిచ్చు ననుట

చదురే యతఁ డేఁగె మును దిశాపట్టముగాన్.

97

వ. అనుటయు నమ్మునీంద్రులు విడియనాడం దలంచి యతని
తోడ.

98

శా. పాపాత్తుండవు దానవుండవునినుం బొటించియాగార్హుఁగాఁ

జేపట్టం దగు నే మునీంద్రులకు మాచే జెల్లదీకల్ల దు

ర్వాపారంబులు ధర్మకర్మములలో వర్తించునే? నావుడుం

గోపాటోపగజంబు మానససరఃకోలాహలొత్సాహి గాన్.

---

1 జాతు. 2 విన మెన్నఁడు ము నిట్టివి, కన మెవ్వఁడు గోర
నిట్టి కర్మము సేయన్.

చ. తనపరివారముం బిలిచి దానవుఁ డాశ్రమసంభృతార్థముల్
గొనుఁడు పరంపరాకమునకున్ మును యజ్ఞపశువ్రజంబులం
దినుఁడు కుమారి కావితతిఁ దెండు బలాత్కృతినంచునమ్మహా
మునులకు నెగ్గు చేసి మదమోహమునం దనవీటి కేగినన్.

వ. తదనంతరంబ.

101

సీ జడలు 1కంపలు నట్టి జరగనీ కున్నచో
విడిపింప శిష్యుల వెదకువారు
జన్నిదంబులు కాలిసంకెల లై పడ్డఁ
దెగఁ దన్ని మిన్నక తిరుగువారు
ముందటిది క్కూడి మొలత్రాడుఁ దవిలిన
తోఁక²గోచులవెంటఁ దూలువారు
దగ యెత్తి పోలేక దండంబు లటు వైచి
“హా విధి” యని చేతు లార్చువారుఁ

తే. గడవసంబుల మోఁదినఁ గలఁగువారు
వల్కలంబులు దోఁచిన వంగువారుఁ
జెఱలువోయినవారలఁ జీరువారు

నై మునీంద్రులు గలఁగి రయ్యాశ్రమమున.

102

చ. నరకునిచేత నిత్రైఱఁగునం బరిభూతికి భాజనంబు లై
హరి కెఱిగింత మీబదరికాశ్రమదుర్భరబాధలంచు న,ప్ప
రమమునీంద్రులందఱు గృపాపరతంత్రునియాదవాన్వయాం
బురుహదివాకరుంగొలువఁబోయిరి వేడుకతోడుపాటుగాన్.

గీ. అరుగునెడ భరద్వాజ కాశ్యప వసిష్ఠ
వామదేవ జాబాలి కణ్వా బృహదశ్వ

ధూమ్రముఖ్యులు దనుజారి తొల్లి చవులు
గన్నబదరీఫలంబులు గానుకలుగ.

104

క. తెం డనుచు దుష్టదానవ

ఖండితయాగోపకరణఘనభారంబుల్

దెం డనుచు 1వేగమే చను

దెం డనుచు ౯ శిష్యులకును దెలియఁ బలుకుచున్. 105

నిరోష్ఠ్యము.

చ. చని చని కాంచె నంత ఋషిసంహతి సారసకేసరాంతరా

సనసఽసాలిసంగఁ దటచందనశాఖచలత్తరంగఁ గాం

చనసరసీజలార్ద్రయతिसంచితసై కతలింగ గంగ నం

జనగిరిగాఢగంధగజసంగతశృంగరథాంగ నత్తటిన్. 106

క. ఆనిమ్నగలోనఁ గృత

స్నాను లయి మునీంద్రు లమలినస్వాంతశరీ

రానూనమహిము లగుచును

దానవరిపుఁ గానఁ జనిరి ద్వారావతికిన్.

107

మ. చని వా రందఱు దేవతారచిత పంచక్షౌఢరాంతస్థలంబున

నొప్పారెడువీడుచొచ్చిమనముప్పొంగంగదాశార్వనా, వి

నుతింబొందుసభ ౯ నిషణ్ణులగుచు ౯ వేవేగఁ బ్రద్యుముఁ డా

సనపాద్యాదిసపర్యలం దనుపఁగా సంప్రీతచేతస్కు లై.

చ. అచటికి దానవాంతకుఁడు నంతటిలోఁజని యానుభూర్వితో

నుచితవిధోపచారముల నూటటగాఁ గుశలానుయోగవా

క్యచతురతన్తుదంబెసఁగ నందఱ ధన్యులఁ జేసి భక్తి న, ప్ర

చలితుఁడయ్యెవారలునుపాయనముల్ మునుసూపిపిమ్మటన్.

❧ మునులు నరకునియాగడములు శ్రీకృష్ణునకు విన్నవించుట. ❧

౩. నరకుఁడు యాగంబులకున్

జొరకుఁడు మీరనుచు ఋత్విజుల నడుచుటయున్

సరకులఁ జూతాడుటయును

వరకులకన్యకలఁ బట్టి వాఁ డేగుటయున్. 110

౪. విన్నపంబుచేసి తమ తెచ్చిన విధ్వస్తోపకరణంబులు విచ్చి
చూపి. 111

౫. అది నాయుద్గమనీయవస్త్ర మది నాయాషాఢరాంభద్వయం
బది నాస్రక్సృవపాత్రవర్గ మది నాయజ్ఞోపవీతవ్రజం
బది నాదారవయంత్రపీఠ మది నాయైఞోత్తరీయాజినం
బది నారాంకవకంబళంబని పదార్థాలోకనవ్యగ్రులై. 112

౬. వేలువేట యెఱింగించి. 113

౭. నారాయణ! నీమన్నన

కారణముగ నేము బదరికావనభూమిం

జేరితిమి నరకుఁ డిమ్మైయిఁ

గారింఁచెం దనకుఁ జేటుఁగాలంబునకున్. 114

౮. నీతోఁ జెప్పినయంతకు

మాతలఁపులు దుగ్గిఖజలధిమగ్నంబులు గా

కాతల నాతలఁ కేలా

దై తేయాంతకుఁడ వెల్లతగవుఁ దెలియవే. 115

౯. అని మునిలోకంబు శోకంబుం గ్రోధంబును బోధంబు సడ
లింపం జేయ నిలింపవై రి తెఱం గెఱింగించుటయును. 116

౧౦. అరుణాంభోరుహపత్రనేత్రుఁడుసముద్యద్భూకుటీభంగభా
సురఫాలస్థలుఁడుం జలాచలమనశ్శూలాయమానవ్యథా

పరివేషాననభానుమండలుఁడు నై ప్రత్యక్షరౌద్రంబనక
నరకాలంభవిజృంభణంబునెఱవెక్ నారాయణుండాకృతిన్.

వ. అష్ట డష్టరమపురుషుం గొనియాడం దలంచి యత్నాపసో
త్తము లై ట్లనిరి. 118

సీ. పన్నగంబులరాజుఁ బగవాఁడుఁ గూడి నీ
శయనంబుఁ బయనంబు సంతరింప
దుగ్ధవారాశీకూతురు నాలుఁ గూడి నీ
శరణంబుఁ జరణంబు సవదరింపఁ
దామరపగవాఁడు దయితుండఁ గూడి నీ
బడిచూపుఁ గుడిచూపుఁ ¹బరిధివింపఁ
జందుకుచెలికాఁడు సయివోడు గూడి నీ
యల్లంబు మొల్లంబు నుపచరింపఁ

తే. గంపమానమనోధ్యానగతులు మాన
కేకతం బున్నమునులకు నేకతంబు
లేక పొడగాన వచ్చునీలీల గాన
నన్యు లేనాట ధన్యులే యంబుజాక్ష. 119

గీ. అనుచుఁ గొనియాడి వందన మాచరించి
మునులు సంతోషవార్ధిని మునిగి యాడఁ
గొలుపునం దున్నయాదవకోటి యెల్ల
మొగుపుఁగేలు ఫాలంబున మోచియుండె. 120

గీ. ఇట్లు మ్రొక్కినమునియాదవేంద్రసమితి
సంతసము నొంద నరకునిఁ జంపువాడ

నందటును జూడ నని పంత మాడుహారికి

మఱియు మ్రొక్కుచు సంయము ల్పగిడి చనిరి.

121

క. తదనంతరంబ రాముడు

మొదలగుయాదవుల కెల్ల మోదము వెఱఁగున్

మది మొలవఁ జక్రధరుపై

నదలక వినువీడిఁ బుష్పవర్షము గురిసెన్.

122

ఉ. తోడన దివ్యగంధములతో సుఖశీతలమారుతంబు ద

ట్టాడనియ త్తలంబుగలయంతటఁ గారు మెఱుంగుమూఁకకున్

జోడగు కాంతి పర్వమఱిఁ పుట్టులఁ బాయుతోలంగుమంచు బె

ట్టాడెడుమాట లుప్పతిలె నంతఃసిలో గగనాంతరంబునన్.

❧ ఇంద్రుఁడు నరకునిదుండగములు నివేదింపఁ గృష్ణునికడకుఁ బోవుట. ❧

క. ఈరీతిఁ దోచి సంతట

నై రావణదంతి నెక్కి - యమరులతో జం

భారి చను దేర యాదవ

నీరులు నిలుచుండి రధికవిస్తయమతు లై.

124

క. వాసవుఁ డేసుఁగు దిగి, సిం

హాసనముననుండి దిగి జనార్దనుఁ, డనోయ్

న్యాసక్తిఁ గొఁగిలింపఁగ

నాసభవాగలగు ముసము నచ్చేరు సయ్యెన్.

125

వ. ఇట్లు పరస్పరచరితగభణం బొచరించిన యసంతరంబ జంభాం

తకుండు.

126

శా. రాముఁగొఁగిటఁ జేర్చి సాత్యకిని నా ప్రద్యుమ్ను నక్రూరునిం

బ్రేమంబొరఁగఁ గొఁగిలించి నదుసన్ బేర్వేర భోజాంధక

స్తోమం బెల్ల వయోవిశేషగతి రాఁ దోడ్తోఁ బరీరంభలీ
లామాధుర్యమునన్ సుఖాంబునిధిఁ దేలం జేసె నెయ్యంబునన్

మ. హరిచేయించినయర్ఘ్యపాద్యమధువర్తాద్యోపచారంబులన్
హరి సమ్మోదము మోమునం బొడమఁగా నర్హాసనాసీనుఁడై
కరమద్దేవుకపోలఫాల¹చిబుక గై వేయసంక్రీడకుం, దిరుగం
జేయుచు నొయ్యనొయ్యఁజెవికిందియ్యంబుగాఁబల్కుచున్

క. సరసీరుహసంభవుచే

నరకుం డేవరము వడసి నమ్మినవాఁడో

పురములు గైకొని ²కొఱకుల

తెరువులఁ బట్టించె నన్ను దిక్పాలకులన్.

129

వ. అంతనుండి.

130

చ. చొరనిబిలంబులున్ వెడలఁజూడనిక్రంతలుఁగాలు రావడం
దిరుగనిత్రోవలున్ విడియఁ దీర్పనిగొందులు నాలు బిడ్డఁ డే
కరయనిరేలుఁ జీమ చిటుకన్నను విప్పనిమూఁకలుం బయి
జిరుగనిచీరలుం గలవె చేరినయీసురకోటి కచ్యుతా.131

వ. నాతెఱంగు వినుము.

132

శా.లోకాలోకనగంబు³డింపలకుఁ గల్గోలాహతాంభోధివే
లాకుంజంబులకుం జనం జనఁగ నాలా⁴వెంత చింతాభరం
బాకంపంబు మనంబునం బెనుపఁగా నై రావతోచ్చైశ్శ్రవ
స్వీకారంబున దిక్కులం దిరుగ వచ్చెన్ దేవకీనందనా.

వ. అది యట్లుండనిమ్ము.

134

1 ఫలక. 2 కొండల. 3 డాపలకు (దెంపలకు); డింపులకు; చెంపలకు.

4 వేది.

క. ఇటమీఁద నాకు నరకుఁడు
కుటిలమతిం గీడు చేయఁ గోరెడు నతనిం
జటులతరచక్ర ధారా
త్రుతితశిరఃకమలుఁ జేయు తోయజనాభా. 135

క. ఈవై నతేయు నెక్కినఁ
గావింపఁగ రానిపనులుఁ గలవే నీకున్
గోవింద! తిరుగు నీతఁడు
దేవతలకుఁ దిరుగ రానితెరువున నైనన్. 136

చ. అనుడు జనార్దనుండు నరకాసురుఁ జంపుట కింతయేల నీ
కనిమిషనాథ! మున్ బదరికాశ్రమతాపసపంక్తిముందటం
గినిసి ప్రతిజ్ఞచేసి రణకేళికి నప్పుడ పోవువాఁడ నై
పనినడి నేఁ దలంచితి సుపద్మని నాతఁడు వచ్చె నింతలోన్.

❧ శ్రీకృష్ణుఁడు సత్యభామతో నరకాసురుని వధింపఁ బోవుట. ❧

ఉ. నావుడు నింద్రుఁడుబ్బ యదునాయకుఁడప్పుడ సత్యభామతో
నావిహగేంద్రు నెక్కి వివిధాయుధులై వియదంతరంబుపై
త్రోవఁ జనంగ నాతఁడునుఁ దోడన యభ్రగజంబు నెక్కి సం
భావనఁ గొంతదవ్వరిగి పాసి చనం దనవీటిచోటికిన్. 138

గీ. హరియు మాహిష్మతీపురి కరుగుదెంచి
రక్షగాఁ జుట్టి తిరిగెడురాక్షసులకుఁ
దొలుత జముబాససమునింటిత్రోవ చూపి
పాంచజన్యంబు చేనంది బలము మెఱసి. 139

గీ. కత్తివాతులతో నూరు గాచి తిరిగి
యాడు ¹మురుపాశములఁ గాంచె నాటువేల
వానిలోనిపిశాచముల్ వచ్చి వచ్చి
పొదువ నన్నింటిఁ దునుకలప్రోవు చేసె. [చి ²మీఁ

మ. కని శౌరికమురుండంత మార్కొని గదాఘాతంబుల న్నొం
దన వార్యాద్భుతశక్తి వై చుటయుఁ గోదండంబుసారించి య
ద్దనుజారాతి శితక్షురప్రమునఁ దత్కంతంబు ఖండించి శం
ఖనినాదంబునభూనభోంతరభ యోత్కంఠంబుగావించినన్.

ఉ. అంత నిశుంభు³డెద్దుకొనియాశుగముల్ దనమీఁద నేయదై
త్యాంతకుఁ డంతకంతకు గదాహతి నొవ్వఁగ సత్యభామ దు
ర్దాంతమదంబుతో ఘనగదం గడు బెట్టుగ వైచె దైత్యు న
త్యంతరయంబునన్ రుధిరధారలు గ్రక్క రణాంగణంబునన్.

క. ఆలోకించి మురాంతకుఁ

డాలోననె శరపరంపరాంభోనిధిక

ల్లోలములఁ దేల్చి వానిం

గాలుని కందిచ్చె రౌద్రఘనవాయుగతిన్.

143

శా. కేలీవిక్రముఁ దైనచక్రికి హయగ్రీవుండు మార్కొన్న నా
భీలా యోధన మయ్యె నయ్యెడ శరప్రేంఖద్గళోద్వేలకీ
లాలాలోలము చేసి వానితల నేలం గూల వైచెన్ జయ
శ్రీలోలుండుమురారిపంచజనుఁబంచెందత్సహాయుండుగాన్.

వ. ఇట్లు విజృంభించి దనుజాంతకుండు.

145

1 మురుపాశములఁ. 2 యంతన చక్రం బటుమీఁద వైచుటయు.

3 డాదిగొని.

క. ప్రాజ్యోతిషంబు గదిసి స

దృష్ట్యాటంకృతులు లేక దితిజులమీఁదన్

దృష్ట్యోత్సన్న జేవురింపఁగ

దిష్ట్యాగగనాంతరంబు దివురఁగ నా'ర్చెన్.

146

క. విని కడఁగి యసుర లెనుఁబది

యెనిమిదివే లొక్కమొగిన యెత్తిన హరియుం

గినిసి విశిఖంబు లేసిన

మొనపడు గగనంబు మొయిలు మూఁగినమాడ్కిన్. 147

వ. ఇట్లు మధుసూదనుం డేయుసాయకంబులు గాలువలు గట్టి
గట్టిమెయిమఱువులు సింఁచియుఁ, గాయంబులు నొంఁచియు,
మర్త్యంబులు గీఁఁచియు, మహీతలంబులు దూఁచియుఁ, జేవులు
వెఱికియుఁ, బెనుమూఁకల కుఱికియు, సీసకంబులు వగి
లింఁచియు, శిరంబులు నొగిలింఁచియుఁ, గైదువులు గఱ
చియుం, గరవాలంబులు సఱచియు, నెత్తురులు సిమ్మియు,
నెనళ్లు గ్రుమ్మియుఁ, జరణంబులు దొలిచియుఁ, జర్తంబు
లొలిచియు, బాహుదండంబులు గత్తరింఁచియు, బయళ్లకు
నొత్తరింఁచియుఁ, బలుగండలు సెండియు, బరులురాసి
మండియు, గుండెలు ద్రుంఁచియుఁ, గుత్తుకలు ద్రెంఁచియు,
నురంబులు గాఁడియు, నరంబులు దోఁడియు, నుదరంబులు
వ్రచ్చియు, నూరువులు గుదిగ్రుచ్చియు, మకుటంబులు విఱి
చియు, మదంబులు చెఱిచియు, జంఘలు సెల(లి)సియు, జఘ
నంబుల బల(లి)సియుఁ, బాణులం బెనంగియుఁ, బ్రాణంబుల
మ్రొంగియుఁ, జట్టలు వాపియుఁ, జమత్కారంబులు మాపి

యూఁ, బైకయిం దోఁచిన నేచినదనుజబలంబు చలంబుకొని
 పోరి పోరిలోఁ దునుకలయ్యునుఁ దుమురయ్యును నింతింత
 లయ్యును నిసుమంత లయ్యునుఁ జిటునుగ్గయ్యునుఁ జిదురుప
 లయ్యును మం చయ్యును మడిమంచయ్యును రూపుచెడి
 తిగుగుడువడి వాహినులు చిక్కువడి చిదటవందలై మతి
 చెడి మల్లామడియై యేపుడెగి¹య (యె?)పురు సపురై
 యనువుదప్పి యదవద యై యంతంత విచ్చి యరవరలై
 పాటలేక పలపలనై వెఱఁగుడువడి వెలవెల్లనై చిడుముడిపడి
 చెల్లాచెదనై పొడవడంగి ప్రోవుననొక్కండై పోవిడిచినఁ
 బోయినపోకై పోయినంగని దనుజనాయకుండు తనమొన
 కభయదాయకుండై నిజకథ నిహితబహువిధసాయకుం డై
 చాలుఁ జాలుఁ బోకుపోకు నిలునిలు మని యదలించి కోదం
 డంబు ధరియించి గొనయంబుసారించి సారధికి రథవేగం
 బుపడేశించు సమయంబున.

148

క. కమ్ములఁ దవలెడు నేనిక

కొమ్ములు నెమ్ములును సుభటకొటులయమ్ముల్

నెమ్మనమునూఁకు నెటుపఁగ

నుమ్మలికపుఁగింకఁ గొంక కురవడి నేసెన్.

149

మ. దనుజుం డేసినసాయకంబులు గరుత్తంతుండు పక్షావళి

ఘనకక్షాంతరవీధుల²నిలిచి వీరక³ మేను వొంగంగ హు

మ్మని జూడించినలాగు వేగమునుగా నాయంపచా లేసె నా

తనిపై సారధిపై హయంబులపయిం ³దట్టాడఁ బెట్టాడుచున్.

1 యెప్పురుసపట్టయి. 2 విఠిచి. 3 దట్టాడు చిట్టాడుచున్.

సీ. క్రేగంటిచూపున 1గిటిగొన్నసన్నగే
దంగితేకుల కన్నదమ్ము లగుచు
జడగొప్పలోను 2నచ్చపుసజ్జకము లైన
విరవాదులకు వింతవిందు లగుచు
బిగువుఁజన్నులమీఁదఁ బెనుపడం బైనచెం
గలువక్రొవ్విరుల సంగడము లగుచు
3గేలికి హరి వైవఁ గేలఁ దాలిచిన సం
పఁగిబంతికొనల జోపాప లగుచు

తే. 4వేగ నరకాసురుం డేయువేగిరంపు
బాణములఁ బ్రాణములు సత్యభామమేనఁ
గుసుమశృంగారముల కెల్లఁ గ్రొత్తసేయ
నెనిమిది దెఱంగు లై సొబ గినుమడించె.

151

క. పగలిటిభానుఁడు వోలెను
ధగధగ యనుమొగము దివుర దనుజుం డేసెన్
జగదేకనాథుమీఁదను
దెగ నిండఁగఁ దిగిచి యొక్కదివ్యశరంబున్.

152

క. అరచందురు డెందములోఁ
జొరఁబాటి వణంకుతోఁక చుక్కయపోలెన్
నరకుం డేసినబాణము
హరినిటలతటంబు నాటి యల్లలనాడెన్.

153

— సత్యభామ నరకాసురునితోఁ బోరాడుట. —

ఉ. కాడినయమ్ముచే సొలసి కంసవిరోధి శిరోధి ప్రేలఁ జే
యాడకమూర్ఛవోయె భుజగాంతకుఁజెక్కలకొక్తలాగునం

దోడుగఁ దాలవృంతములఁ దూఁకొని చల్లనిగాలిచల్లఁ దో
ద్దోడనె సత్యభామ విభుఁడుం గను తెప్పలు విచ్చెఁజెచ్చెరన్

ఆ. అట్లు నేద దేటి యరవిందనయనుండు
సత్యభామఁ జూచి చంద్రవదన!
శార్ఙ్గ విఁద నీవు సమరంబె కోరు¹దు
వవసరంబు వచ్చె ననుచు నిచ్చె.

151

ఉ. ఇచ్చినఁబొంగియచ్చెలువయింపును దెంపునులోనమానముఁ
మచ్చరముం బెనంగ మురమర్దనుపై నరకాసురేంద్రుపై
నచ్చపుఁజాయలం గువలయచ్చదగుచ్చవిషచ్చటావలిఁ
మెచ్చనివానిఁగీల్కొలిపె మేలపుఁజూపుల వాఁడితూపులన్

మ. గనయంబుఁ గొనయంబునెన్నడుముతోఁ గర్ణావతంసంబు
తో, జనుదోయిం గనుదోయిసాయకముతో సంధానహస్త
బుతో, జెనకం జేయుచు నేయుచుండె సతి లక్ష్మీభూతదై
యత, ర్జనగర్జారవజర్జరాంగరుధిరాసారంబు దోరంబుగన్.

క. అరవిందనయన శరముల

సరవిం దనయనువు చూపఁ జాపము గుడునై
పరివేషము గలచంద్రుని
సరివేషము దాల్చె మొగము జగము నుతింపన్.

152

చ. కమలముఖికటాక్షకటకాముఖిపాణినఖోపకారివి

భ్రమమణిపుంఖరింఖదభిరామరుచుల్ గరమొప్పెఁజెక్కులం
జెమటలఁ బ్రత్యభంగములు చిందఱవందఱ లైనఁ దోన స
భ్రమమున వీరలక్ష్మీ సమరక్రమరక్షకు వ్రాసెనో యనన్.

శా. సత్రాజిత్తనయాక రాంతరథనుర్జ్వరావ మైరావతీ
సూత్రానర్గళనిర్గతస్తనిత మై సుత్రామచాపప్రభా
పాత్రభూలతికావిలాసముల కొప్పుం గప్పు శాశ్వాంబుము
కృత్తికూరమహాశనుల్ దనుజరాడ్ధాత్రంబు గోత్రంబుగన్.

సీ. తంత్రీవినోదంబు తడవు సైఃపనివ్రేళ్ల
గొనయంబు తెగలపైఁ గోరు కొనుట
యద్దంబుపిడి ముట్ట నలయుపాణితలంబు
లస్తకం బిఱియించు లావుకలిమి
చెలికత్తె నొత్తిలి చీర లేనియెలుంగు
సింహనాదంబుచేఁ జెదర కునికి
ప్రమదనర్తనకేళిఁ బరిధవింపనిపదం
బైదురాణంబుల నలతఁ బడమి

తే. సోయగపుఁజిత్రరూపంబుఁ జూచుచోట
వేసరువిలోచనంబులు వికృతదైత్య
లక్ష్యమీక్షించుటయు మొక్కలం¹పుగెలుపు
గైకొనియె సత్యభామ సంగ్రామసీమ.

161

మ. అరిఁజూచున్ హరిఁజూచుఁజూచుకములందందందమందారకే
సరమాలామకరంద²బిందుసలిలస్యందంబు లందంబు లై, తొ
రుగంబయ్యెదకొంగొకింతదొలఁగం దోడ్తో శరాసారమున్
దరహాసామృతపూరముం గురియుచుం దన్వంగి కేళీగతిన్.

ఉ. ఊచినకట్టి వంపనిపయోరుహలోచన మింట మంటలం
బూచినబాణజాలమునఁ బూర్వసుపర్వపురాణగర్వమున్

1 పుఁదెంపు (బు దెలుప). 2 ఘర్త.

వేచినచందమున్ విపులవీరరసంబున నాత్మచిత్తముం
దోచినచందముం దెలియఁ దోచిననచ్చర లిచ్చ మెచ్చరే.

ఉ. అక్కమలాయతాక్షీ నరకాసురువై సరి నేనె బాణముల్
పెక్కు దెఱంగులయ్యసుర భీకరుడై నడుమాటుతూపులన్
గ్రక్కునఁ బార్శ్వమేడువిశిఖంబులనొంచిన సత్యభామ గెం
పెక్కినమోము లేనగవుటిరికలం దళుకొత్త నత్తటిన్. 164

గీ. ¹గొడుగుకామయు విల్లునుఁ బడగతోన
తుమురు నేసి రథ్యంబులఁ దునిమి వై చె
నతన యతఁ డొండుకోదండ మందికొన్న
నటకె వేతె విల్లెత్తిన విలుగ నేనె. 165

క. గద విసరి వై చె నరకుండు
వదలక సతి దునిమె శక్తి వై చెను దితిజుం
డది ముదిత దుమురు నేనెను
దుదిఁ బరిఘము వై చె నతఁడు దొయ్యలి విఱిచెన్. 166

మ. సతి దై తేయఃపతిన్ని శాతవిశిఖాసారంబుల న్నొంప దే
వతలున్ సంయములున్ను తించిరిమఱిన్వామాక్షీతత్సూతును
ద్ధతినేసెం ²దల నేలఁగూలనొకటన్ దై త్యాంతకుండిచ్చెలా
లితకంఠాభరణంబుతో నతివకున్ లీలాపరిరంభమున్. 167

ఉ. ఏచును వేంద్రునిం బదక మిమ్ముని రుక్మిణిమున్ను, దేవుండుం
బూచినపూపుదప్పుటకుఁబోకులఁబోవుచునుండునమ్మెయిన్
డాచినసొమ్ము చేరె నిచటన్ మదిఁ గోరనిసత్యభామకున్
నోచినవారిసొమ్ము లవి నోమనివారికి వచ్చునే ధరన్. 168

వ. ఇవ్విధంబున సత్యభామచేసినసంగరంబునకు సంతోషించి.

గీ. చెలువచెక్కుల నెలకొన్న చెమట దుడిచి,
తగుణినుదటఁ బైకొన్న కుంతలము లొత్తి,
రమణికుచమధ్యమునకు హారములు ద్రోచి,
పొలఁతిపయ్యెదకొంగు పైఁ బొందుపటిచి. 170

మ. హరి యక్కామినిచేతివిల్లుగొనియేయం బొచ్చినకాఠీరుడై
నరకుం డొండుశరాసనంబు గొని యన్యస్యందనం బెక్కి వే
తొరిగించెకాశరముల్ మురారిపయినై దుకారెండురెండైదులు
స్సరి నై దేడులు సత్యభామయొడలకాసౌపర్ణ్యగాత్రంబునన్.

క. క్రమృత నేడుశరంబుల
నమ్మరరిపు నేసె విభుఁడు నద్దనుజునిచా
పమ్మఁ దుమురు నేసెను ర
ధ్యమ్ముల సారథిని నంపథారలఁ బొదివెన్. 172

గీ. తనరథంబుననుండి యుద్దైత్యవిభుఁడు
దాఁటి దనుజాంతకుని యురస్థిలము వ్రేసి
తిరిగి ¹గరుడుని నడిచి యేతెంచి తోన
పరిఘమున వైచె నది శౌరి పగుల నేసె. 173

శా. తాలకనైచెసురారియొండొరులమీఱంబాటియయ్యిద్దఱు
న్నెలానోకహముద్గరంబులను బాశప్రాసఖడ్గంబులకా
శూలవ్రాతగదాకదంబపరశుస్తోమంబులకా భిండివా
లాలీపట్టిసమాలికాపరిఘసాహస్రంబులం బోరుచున్. 174

శ్రీకృష్ణుడు చక్రము ప్రయోగించి నరకుని సంహరించుట.

ఉ. అంతట దానవాంతకుఁ డహంకరణంబునఁ బేర్చి వేడ్కతో
వింత యొకింత సూపి పృథివీతనయుం దనయుగ్రచక్రవి
క్రాంతికి విందుచేసె సదరంబుగ డెందము దాకి వ్రక్కలొ
క్కంతగ నేలఁ గూలెదనుజాకృతిత్రాసునఁదూఁపభూతముల్.

వ. ఇట్లు.

176

చ. అతిశితచక్రధార నరకాసురు వ్రక్కలు చేసి డాసి దై
వతపతి కింక రక్కసులవాడిమిపోడిమిమాల్చి గెల్చి యు
ర్జిత విహగేంద్ర పక్ష పరిశీతల మారుత చారుతా నివా
రిత సమరాంత సంతత పరిశ్రముడై హరియున్నయత్తటిన్.

సీ. మాఁగువాటినచంద్రమండలంబునుఁబోలె

వదనారవిందంబు వన్నె దలుఁగ

మకరందమున నిండుమధుకరంబులుఁ బోలె

నేత్రోత్పలంబులు నీటఁదేల

నెఱి దప్పి వ్రాలిన నీతిమేఘమువోలె

గచభారబర్హ మగ్గలము వీడఁ

వొడఁగి చాలఁ జలించు తొండంపుఁగవవోలె

నూరురంభాస్తంభయుగము వడఁకఁ

తే. గడఁక లేనితనూవల్లి ఘర్తజలము

దళముగాఁ జిందఁ జెందనితాల్చి తోడ

వగపుచిత్తరువో కళవళముకరువో

యనఁగ నొకకాంత గానంగనయ్యె నంత.

178

వ. ఇవిధంబున నవ్వామలోచన వసుదేవనందనుముందటనిలిచి.

క. అమరారిచెవులముందఱఁ

గొమరారి వెలుంగునమృతకుండలముల న

త్తిమిరారిద్వయ మన నె

త్తి మురారికిఁ జూపి యపుడు దెలియఁగఁ బలికెన్. 180

ఉ. ఏను పసుంధరన్ యదుకులేశ దయాకర సూకరాకృతిం
బూనినవాఁడు నీవు ననుఁ బొందినఁ బుట్టినవాఁడు వీఁడు నీ
చే నపరాధుఁ డైన మఱి చెప్పెడి దెవ్వరి కింకఁ గింక లో
నూనఁగ నీక కుండలము లొప్పుఁగ నొప్పున గొమ్మ క్రమ్మఱన్.

గీ. అకట యిచ్చినవాఁడు దయ్యంబ కొన్న

వాఁడు దయ్యంబ దీనికి వగవ నేల?

కాలపా¹కంబు దప్పింపఁ గమలనాభ!

నాదుదుగ్ధప్రలాపంబునకుఁ దరంబె.

182

క. తనయుని²కి పదిలముగ నా

తనయునికిం గలుగ దితనితనయునికై నన్

వనజోదర యాదరమునఁ

గనుఁగొని ప్రాజ్ఞోతిషంబు గరుణింపఁ దగున్.

183

మ. దివిజుల్ దల్లడిలం దదీయజనయి త్రీకుండలద్వంద్వముం
జెవులం బెట్టికొనంగ రూ పగుటసూచెంగాని యాతప్పు నీ
చెవులం బెట్టి కొనంగ రానిపురి గాసిం బెట్టి కట్టిండివా
సవుఁడెట్టుం దనుఁజంపఁజాలుటితఁ డిచ్చుంజూడఁడింద్రానుజా.

గీ. శత్రులకుఁ బుత్రులకు నొక్క సంద మగుట

పెద్దలకు మంచిగుణ మని పేరుకొనఁగ

సకలదానవసంఘంబుఁ జంపినట్లు

కొడుకుఁ జంపితి మునికోటికోర్కీదీర్ప.

185

క. అట్టేల జగము లన్నియుఁ

బుట్టింపం బెంపఁ ద్రుంపఁ బురుషులు ముగు రై

పుట్టినవేలుపవట నా

పట్టియెడం దగునె నడిమిపని మానుటకున్.

186

గీ. కన్న మోహంబు విడువదుగాన యేను

వగపుమై నెంత దూరిన వనజనాభ

నెలవులే దింకి గతజలనేతుబంధ

నంబు చేసిన నాదట నవ్వుఁబాటు.

187

1వ. అనిన విశ్వంభరుండు దేవీ నరకాసురునకు వగవం బనిలేదు
వాఁడు సురమునివర్గంబునకు నెక్కు చేసెం గావున వధియింప
వలసె దుష్టశిక్షణంబును శిష్టరక్షణంబునుం జేయ నవతరిం
చిన నాకుం బుత్రమిత్రాదు లని చూచుట ధర్మంబు గా
దీయర్థంబు నీయెఱింగినదియ యదియునుం గాక కాలంబు
గడన నెవ్వరికి నశక్యం బని యూఱడిలం బలికి నరకాసుర
తనయుం డగుభగదత్తునకుం బ్రాజ్ఞోతిషం బొసంగి వసుంధ
రాకాంత వీడ్చొని నిజపురంబున కభిముఖుం డై చనుదెంచు
నప్పుడు వై నతేయుండు నభోమండలంబున మురళిభంజలి
కాసుడాలనల్గితంబు లనుగతివిశేషంబుల రా నమందానం
దంబున రై వతకసమీపంబునకు వచ్చుటయు హరిరాక యె
ఱింగి బలభద్ర సాత్యకిప్రముఖసోదరులు బ్రద్యుమ్న సాం

1 ఈవచనము శ్రీవీరేశలింగముపంతులుగారి ముద్రణమున నున్నది.
మాచూచినవ్రాతప్రతులలో పయి గీతపద్యమువఱకే కలదు.

బానిరుద్ధాదిపుత్రపౌత్రవర్గంబును యదువృష్ణిభోజాంధ
కాసీకంబునుం జతురంగబలసమేతంబుగా నెదుర్కొనుట
యుం బరస్పరవాహనావతరణంబులు చేయునెడం గృష్ణుండు
బలభద్రునకు నమస్కరించి గాఢాలింగనమ్ముఁ జేసి తనకు
మ్రొక్కిన సాత్యకి ప్రద్యుమ్న సాం బానిరుద్ధాదుల దీవించి
యదు వృష్ణి భోజాంధక వర్గంబులం దగుతెఱంగుల నా
దరించి బలభద్రాదులు నిజవాహనంబు లెక్కం దానును
గరుడాధిరోహణంబు చేసి వందిమాగధసందోహస్తుతిరవం
బులును వేణువీణాగానంబులును భేరిమృదంగాదినిస్వనంబు
లును రోదోంతరాశంబు నిండ నిండువేడుకతోఁ బురప్రవే
శంబు చేయునెడం జంద్రశాలికల బాలికలు సేసలు చల్లం
జామరానిలంబులు మార్గశ్రాంతి నపనయింప రాజమార్గం
బు దఱిసి నిజమందిరతోరణంబున సుపర్ణావతరణంబు చేసి
సకలజనంబుల నిజవాసంబులకు ననిచి సత్యాసహితంబుగా
నంతగిపురంబునకుం జని సముచితవ్యాపారంబుల సుఖంబుం
డె ననుటయు విని యభిమన్యుపౌత్రుండు సంతోషపులకిత
గాత్రుం డై మునీంద్రా తరువాతివృత్తాంతం బెఱింగింపు
మనుటయు.

188

¹శా. పారావారనగాధి రాజతనయాపాంగేక్షణోదంచిత
శ్రీరాజత్పులకావళి వరతనుప్రీతిప్రకాశాంతరా
కారుణ్యామృతవర్షి భాషణవిధా కళ్యాణరత్నాకరా
దూరీభూతతరాంతరాయనివహా దుష్టాత్తశిక్షాపరా. 189

1క. చక్రపరశ్వథయుతదో

ర్విక్రమజితదానవేంద్ర వివిధవిరోధా

పక్రాంతహృదయ భావ్యా

శక్రప్రముఖామరౌఘ సతతనిషేప్యా.

190

మాలిని.—

జలధిగిరినివాసా చంచడుద్యద్వికాసా

విలసితదరహాసా వృత్తసచ్చిద్విలాసా

ప్రళయబహుళయాసా పండితాంతఃప్రణీపా

దళితవివిధపాపా దైత్యసంహరికోపా.

191

గద్యము. ఇది శ్రీమదుభయకవిమిత్ర కోమలాంబుల శ్లోకపుష్ప
బుధారాధనవిరాజితి క్తనసోమయాజి ప్రణీతంబైన శ్రీమహా
భారతకథానంతరంబున శ్రీమత్సకలభాషాభూషణసావి శ్లోక
రసపోషణసంవిధానచక్రవర్తి సంపూర్ణకీర్తి నరసింహునినాథ
నాచనసోమనాథ ప్రణీతంబైన యుత్తరహరివంశమునందు
బ్రథమాశ్వాసము.

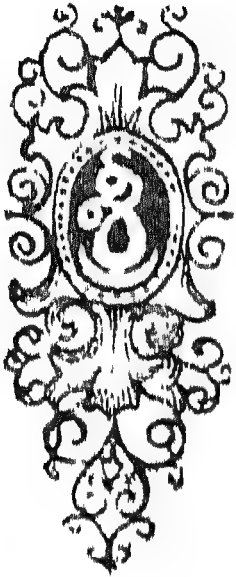
1 | ఈరెండుపద్యములు పంచమశ్వాసాంతమందున్నవి.

వ్రాతప్రతులలో బ్రథమాశ్వాసము సంపూర్ణముగానుండుటచే
శ్రీ కం. వీ. గారో మఱివరో పంచనమును గ్రాతగ రచించియు, ౫, ౬
ఆశ్వాసములనుండి యీయాశ్వాసాంతపద్యములఁ గయికొనియు సంపూర్ణ
పఠించియుందురు.

శ్రీ రస్తు.

ఉత్తర హరి వంశము

ద్వితీయాశ్వాసము.

పార్వతీకుచాగ్రా

గోపితము క్షేరదుగంధగోచిర్నిచితా

నూపాగళై లహరణ

1 ప్రాపితమణిగుచిననాథ హరిహరనాథా.

1

న. దేవా పై శంపాయునుండు జనమేజయున కట్లనియె.

2

మ. శరతల్పంబున నున్న శంఖసప్తనాభజ్ఞుండు సర్వగుండ్రులను
ష్టిరుతో నడుసుం డిట్లనుకొ హరి బ్రశంసించుకొరక రేనునీ
శ్వరులుకొద్వారికొకేనుబొయిత గదా సాబగధులంబొడనా
డగుదొదేవునియందుగంధ నొకకృత్యం బవ్వగు జేయెను.

క. ఆపట్టణమున నుచిత

వ్యాపారతల గునున వృద్ధి మును భోజ సమా

జాపాదితఘాజాడ్య

యూపురుజో శృంగుని గోవి రయే నున్నగుడన.

4

1 వ్యాపారణుచి. 2 భూత. 3 తే.

శ్రీకృష్ణనియొద్ద కొకబ్రాహ్మణుడు వచ్చి
తనకుమారుని రక్షింప వేడుట.

క. ఒకనాఁ డొకశాస్త్రములో
నొకక్రతు వొకనాటిదీక్ష కొనరిసఁ గని థా
ర్థికుఁ డాహరి యది గైకొని
యొకచో సుండంగ విప్రుఁ డొకఁ డేతెంచెన్. 5

చ. అకట కుమారులార కడుపార మిముం గని పాఠశ్శాచుత
ల్లికి నటు సూచుతండ్రికి బలే తొలుబొమున లేఘనోములు
రక ననుగన్నుఁ బ్రామి విధిరత్నపుబొమ్మల నాచికోన్ననా
మొకమున వ్రేలుచున్నయవిముస్వరమాన్తులునంచునాన్తుఁ

క. వెడ వీడెడుదోనతియును [దే.]

బెడతలచేతులు నడంకు పెనవులు తూఁగా
డెడువెండ్రుకలునుఁ బైపై
వెడలెడు కన్నీరుఁ గలుగు వేషముతోడన్. 7

క. ముందట నిలిచి ముంతక

మందరధర భక్తలోకమందార దయా
కందళితహృదయ సురముని
వందితపాదారవింద ననుదేహసుగా. 8

గీ. దేవదేవ రక్షింపవె దివ్యమూర్తి

యనుచుఁ బలుకునవిప్రునియా ర్థభంగి
చూచు¹మురవైరి శోకంబుఁ జూడలేక
వెడలె నాకునుఁ గన్నీరు వేయు నేల. 9

వ. అట్టియొడ దేవదేవుల డప్పుపీదేవుల కిట్లనియె. 10

క. ఏలయ్య భూసుతోత్తమ!

దూలేదు నీయట్టివాగు దుగ్గిఖాంబుధిలో
దేలుదురే మముబోరిట్లగు

చాలిమి లేకున్న దెలుప దగువా రణయ్యన. 11

క. మేలుం గీడును నిచ్చుం

గాలుముతో రెంటిచేత గలగగు ధీరులే
తేలుచు ముసుంగును నిశేరులు

జాలిం బడుదుగు వివేకసంగతి లేమిస. 12

వ. అనుటయు నవ్వాసుదేవులగు భూసుతోత్తముల కిట్లనియె.

క. టపుసతోత్తమ! గుట్లు ప్ర

లాపింపక గురుడుదుగు బలంబున నిధి నా
పాపల మువ్వర దోడ్తు

జూపోవక చంప దత్త్యసూతినిములస. 14

మ. అవి గుట్ల గడచన్న నేడొ దురుగ నప్పట్ల శ్రేష్ఠులు గ

రవము మోదముభేదము బేర మగర్భగబిష్ఠులు లోపన
ననిమాంసంబులు నిండ గుండచగి లోనాకింతలో గొంతలో
కవినోదంబుల కీధలంబు నవి బిడ్డ గజేసి రక్షించవే. 15

సీ. తడి యున్నచో దాని కిది జీర్ణ

మామగద గన్నార జూడ న్నీతి

దడవి యొడకమిన్న పట్టాను మని పట్టి

వడకంగ నెజ్జవ ప్రాణ నేతి

నల్లంతదవ్వుల నప్పలప్ప లనంగ
 నెదురుగాఁ బఱతేర నెత్త నైతి
 వియ్యాలచే నిచ్చి వేడుక నను పాగు
 తిట్టింప విని బప్పి చేర నైతి

తే. నకట మిథ్యామనోరథుం డైతిఁ గాని
 కొడుకులం గని దమవాగు గొండ సేయి
 నుండ లేదయ్యె సంపద లుబ్ధు నేని
 లేబరమ కాదె బిడ్డలు లేనిబ్రతును.

16

క. ఈగర్భము రక్షించిన
 నాగౌరవ మేమిఁ జెడక నా రాయణ! నా
 నాగుణసంపన్నులలో
 సాగుదు నటు గాక యున్న సమయము పగలను.

17

చ. అనుడు నొకింత లేతసగవానసపద్మము గానివిరిస ము
 న్ననఁ గృప నేయు నేఁ డొకటిసంగమునుదీక్షితులృష్టపనాగు; రా
 ననువగు నెల్లి భూసురకులంగ్రతి! యున్నివిధములందు నీ
 తనయునిఁ గాతు, నన్న హరిఁపప్పుకచూచియతఁడు దీనులృష్ట.

ఉ. నేడు ప్రసూతి కాలమున నీవు గదాధర! మద్దృహంగున
 వాఁడిమితోడ నుండి జమువాకలి గట్టి మదియసంతతిం
 బోఁడిమితోడఁ గాచి ననుఁబుఁబునిఁ జేసిసఁ గాక యుంఁదేలో
 మాఁడిన నేమిచేసెదవు మంత్రపునీతులు నల్లనెచ్చునే.

19

అర్జునుఁడు విప్రార్థకరక్షణార్థము తా నడుగఁ గోరుట. ౪

క. అనవుడు నెదఁ జింతిల్లిన
 వనజాతునితెఱఁ గెఱింగి నసుధామమస్త్రా

గృహ దీర్ఘ సన్నుత బసువుము

పనివినియెద నంటి లాభం బంతము మొలయెను.

20

మ. విని విశ్వంభరుఁ డల్ల నవ్వి కరుణావిరూఢిత చేతస్కుఁ డై
ననుఁ ప్రీతిగ గడగంటఁ జూచి విజయా! నాచేత¹ నబ్బంగినే
పని యైన గడతేఱుఁగాని యిది నీవంతగలుగు నీటనే
యనినకామో మరవాంచితి² విసయలజ్జయు శ్లేచిత్తుండవై.

మ. భరణీదేవునిదై న్యము³ నిజమనోధర్మక్రియానిష్ఠము⁴, విర
²సోల్ల⁵ సమదాసనావనతియు⁶ నీక్షించి వత్సాతుఁ డు, ధీమతగ
దోష్టో⁷ నిపొమ్మ రాముఁడును బ్రహ్మము గడువక్క గలుగర
దరపుణ్ణా మసపీటలో⁸ నగలయోధాప్రాణము⁹ నాపుడును.

మ. యదు సృష్ట్యధిక భోజ సై న్యములతో సభ్రంకిషో రావభి
న్నదిగంతద్యహమండలుండ నయి కృష్ణశ్రీహరి¹⁰ భోజముల
మదిలో¹¹ నిల్చి మహిమ రాససధరమ్యగ్రామమధ్యగలుగ
బదిలుండ¹² తి బ్రహ్మతో¹³ వేళయము నిం బ్రత్యేక రాజు¹⁴ ముచును.

క. ఎఱసగజ దాసనంబుల

తేఱఁగయ్యెను, గూబ లెల్ల దేసలఁ జలంగి¹⁵,

వఱడు లఱచి, నుల్కులు పడ,

నెఱి చెడి నురగాలి విసరె నిలువక పలుచను.

24

గీ. అట్టియొడ సై న్యమెల్ల గట్టాముశరము

చేసి కియెను గుండీవశిగజినీని

1 నీచేతనే. 2 శి³. 3 యను గుండీవము శింశినినినాన, భిగిలభిగిలభూ.

2

25

వ. ఇవిధంబున గాడినమ్మలాభ నమ్మయినం గ్రమ్మనుమ్మలం
బున విన్న నై ననస్సుం జూచి యవిప్రగడం. 29

{ నిజకుసుమంబుని యముఁడనునొగింపఁగా }
 { బ్రహ్మణుఁడరునుని దూఱుట. }

30

1 కణాని ధరణీనురునిగ్భాహంగణమునందు. 2 గగడసో'రప'ర్యు శసము.

చ. పిలిచితి నన్న నిన్ను సతిభీతుడం విప్రుడం సమ్మినాడం నీ
పలు కన్యతంబు గాండగున పాతేడుబండ్లకుం గొల్లుసాండుం గ
నలనడు సన్న పోటుమంగ డై యిటు చేసితిగాక యాసతో
నిలుతు ము రొగి న న్న చట సీతులముంచినం బలముంచినన.

క. మే లై ననుం గీ డైనను
నాలనపా ¹లంఫలము ధనంజయ రక్షో
శీలునకుం జేరు నీ నీ
బాలుని రక్షింప ²నట్టిఫల మందం దగున.

32

క. నీ వేమి నేయు దీ గాం
డేపము నీ కిచ్చి కియిమ్ము దెప్పర మైనక
లాపు గలదండుం బలికన
పాపము చేడగాదె కోలుపడిలిం గుమాదన.

33

గీ. అనుచు ననుచారి యై విప్రుం డగుగుదేరం
దేర గాండిన మిడి యున్నదీ గుమపింమ
మహి మహిం గ మహిం గగుమనసు మోయ
మాయ గన్నుల గ్రమ్మ గ్రమ్మణితి నేను.

34

క. ఈరూపున బొలిపి కియిన
బీరముతో వృష్టిభోజవిభు తేతేగ
ద్వారవతి కరిగి నిలిచితి
నారాయణునదుర భేదనమ్రముఖుడ నే.

35

1 లరయంగ. 2 నట్టిఫల మందదగున. 3 యితేడు...గలదండు.

{ విప్రకుమారుల నుజ్జీవింపఁజేయుటకుఁ గల్గెను }
పార్థసమీపముగాఁ బోవుట.

సీ. అట్లున్న నన్ను నొయ్యన గారవించి యొ
భూసురోత్తముఁ జాల యుజ్జగించి
నీకుమారకుల నేలకరియనం దొన్నఁ
దెత్తు; నీ కం తేలు ధృతి గలుగ?
ననుచుఁ బీతాంబునఁ డనునయ్యుభయము
శార్ఙ్గ కామోదకీ చక్ర నగద
కాని ప్రహరణంబు లరచింబుపఁ బట్టి
దర్శింపఁపింఁజెప్పజము ముఖంబు

తే. దారుకుని డించి సారథిత్వంబు నొనఁ
నొసఁగి భూసురసహితంబుఁ డ్డ గమున్ను మునిసె
గృతవలాహకన్తై న్యసుగ్రీవమేఘ
పుష్పసన్నాహ మగుపథంబున మురియి.

36

వ. ఇవిధంబున ననుచేచసరిదనుండొను నేమొను పథగియవోచి
తం బగుపథంబున విశ్రాంతమనోగఢుల పుట్టు నెట్టి వాని ముఖంబు
మాధవ మహిళ మునిఁ జరిజాన మునిఁ గోలువొలు నొలి
హళిత హంస సందోహ సందిహ్యముల నుముదని లోలియి
కలిందనందసీసందర్శనంబువలనను లంకిపథులలో నెట్లు
నికట విశంకట తట సట శ్వాస సంచయ చరిత్రపుట విహ
టిత కమల ముకుళ పుట ముడిగ పడియె; శేషర నడంగియు
భ్రమర విభ్రమ భ్రమణ భూసుర భూగీరథవిలోగనంబువల
నను మనంబు రంజిల్ల మచల్లకంబు మట్టి మ్మేచ్చంబు మట్టి

దరదరము వారల కింతయు గడచి సైరభవం బనుసంధిం
చి నారదరము నెర్రయిరిచి హిమచలం బెక్కు హేమకూ
టరము ద్రోక్కి నిషేధం బెర్రయిరిచి నిమిషంబున. 37

చ. కటిసిరి ముగిసె దరదరభిక్షునివనిధిరడితదేవదాగుపుకొ
మదనవిదోదకంబులెడలహాసనహాసనహాసభీరువుం
బ్రహ్మదామయ్యైత్ర కచపాదరేలు స్వకదేశచాగుపుకొ
మదితదేమూరగుపుకొ పుకొమూలన మేరుపు నానుమేరుపున్.

గీ. కడచి మర్మచలలయసుం గడచి ముత్యంబు
నడ నడం గలవిషసంబు లేలు లఘు
లన్నియును వారల కింతయు ముద్యత్తరంగ
నానడ లోకరము నెల్ల కరంబు. 39

గీ. లోకరము నెల్ల కరంబు నెల్ల మురంగరంబునకు
నెల్ల కరంబు లోకరం నా కంపలేష్టు
నెల్ల కరం గలకంబు మనుటయు సైరభవంబు
నెల్ల కరం నెల్ల కరం ముత్తరదిశకు ననిన. 40

ఉ. నెల్ల కరం గలకంబు లెల్ల కరం ముత్తరదిశకు ననిన
నెల్ల కరం గలకంబు లెల్ల కరం ముత్తరదిశకు ననిన
నెల్ల కరం గలకంబు లెల్ల కరం ముత్తరదిశకు ననిన
నెల్ల కరం గలకంబు లెల్ల కరం ముత్తరదిశకు ననిన
నెల్ల కరం గలకంబు లెల్ల కరం ముత్తరదిశకు ననిన

గీ. లోకరము నెల్ల కరం గలకంబు నెల్ల కరం ముత్తరదిశకు ననిన
నెల్ల కరం గలకంబు లెల్ల కరం ముత్తరదిశకు ననిన

1 విడుము నా దుత్తరదిశకు ననిన.

దేటి చూడంగ రా దన్ను వట్టసి జూధి
రథము చనునంత శోషింతుల బధియు గొనుదులు. 42

చ. అనుడు మురారి యిట్లును ముప కుమునిధి! పగి నది నది నది
కనితరగమ్యధర్మము ససర్వ నానందస్థానము లెవ్వర
గనుగొన నేల నేల నడికింబుగ నేగిండు లెక్క పాపముల
చనియెడునంబుపూరము శలంసస్థానముగల జేయునాధిపతి.

క. ఆపారంబురము తూ
రూపై రథ మగుగునరత్నోప విడిచి
వే పటపిత్తి దురంగముల గ
లొపాండిత్యంబు హరిశేలాపున కోకి న. 44

న. ఇత్తెఱంగున నుత్తరసాగరం బు శ్శరణి విశ్శరణి బుల గుం
మాదనంబు సేరి. 45

గీ. నచ్చునెడ జయగతు బన స్థానముల
మనంగ నీలుగు నా నజయింబులు బి
నంగ మహామేన్దుకై లంపనగము లుండు
నింద్రకూటంబు నా నచ్చు నేమిగిలెను. 46

గీ. వివిధనర్ణరత్న ప్రభావితేన మునిము
దమ్ము బనినెంచు మనిన మాధుర్యము ఘోర
రముల గృహ జూచి ముయగదెం రథము నెడవ
నెఱపి యిం డన్న నవియు నర్హులగు తేసి. 47

క. అంతట నేమిసగంబులు
సంతర్ధనంబు ¹చేసి యుట చనంగ న

ధవులంగ్రమ్మఱ జూడంగంటిమి ప్రమోదంబు నొనర్చి నుడిచి
వివిధార్థంబులతోడ వీడుకొల్పి పన్నిపురి గృహంబునుడిచి.

ఆ. బంధుభోజనంబు భాస్కరపురాజుగము
బొందుపడంగ నేను బొత్తు గల్గిము
గెలన వృష్టిసాత్యకులు బగతి గుడిచింగ
యదుకులాభిచంద్రుడొరగింపె.

54

వ. తననంతరంబ సభామండపంబున నుండిన భావిక
సలుపు చున్న యెన్ని యెడల సమంబు బ్రహ్మిణి మృగ
యిట్లంటి.

తే. సాగరమునీరు పీనుట శ్రీ లకులము
తెరుపు లిచ్చుట చీకటి నదినునడుట
దివ్యతేజగలు దోచు టట్టి ప్రి నీర
సొచ్చుట కుమారులం గొని పచ్చు లేమి ?

55

క. అతిదూర మైన ముల్గము
కతిపయపదగమ్య మైన కతిము దెలియ నా
నతి యీవే యునుడును స
న్నతి కైకొని దానవారి నా కిట్లని యి.

57

సీ. అపుడు తేజోనుయం భవనరూపము ను
త్ప్రకృతి యందూ జూచునగు దోచు
మడుగు నప్పురుషుండు మద్భగవగుతూహ
లముగ నవ్విప్ర బాలకుల మ్రొగ
వారు కాణముగా వత్తు నే నని యింధ
తమసంబు నేన భదకుడ నేన

యచలంబు లేన పంధ్రాపాది నేన సా
గర మేన సా స్థాభ కాల నేన

తే. పంచభూతాంతకణము ప్రపంచ మిందం
గలగిసిన లీనియిన లీడు కల దనంగ
నున్న యుదురు స్వాంబును నుచితగమ్య
మిది నహస్యము నెలపెరి నలుగు పాఠ.

58

తే. అక్షరత్రయరూపం క్షు ముఖలయోగ
మూల మగు ప్రణయంబు నామూర్తి సుమ్మ
నీనుఁ జెప్పితే; పర్యాయనియతమతేక
దప్ప నీమూత్ర ముఖలనుఁ దగదు నేలుప.

59

చ. అని పరిమోక్షదేళకంగ నానతి యుచ్చిసయంతనందరిగలు
స్వపజుదిళిగలు భ క్తజననత్పలు ¹ పదిళిఖానతంసపా
ననుపదిల్లెళుం ద్రిదళిపల్లభ నేవితు నాత్రయంతు నా
మనమున ధనోదయదళిలు ముట్టిన సగవది మిన్ను ముట్టినన.

క. అని పిని భర్తతనూజాండు
జనన తులము గృహ్యం బత్తననసరుహములం
దానిది పులకంసరుమ్ములు
మునుమంగ నానది బిహ్యములు నడలంగన.

61

క. అని బద్ధిసత్తశంసా
యనునది జన మేజుయందు ప్రియం బొంగి ని
ట్లను ముగ్ధులగుం క్రిమ
మనము పిని దలముఁ జెప్పమో వరిపాటిస.

62

వ. అసుటగును ధైర్యపానునులను జనమేదగును. పట్టణం ను.

సీ. మడియించి పక్రమ్య ముపాహ్నసేవాధు

నకానునుని జగప వాం బిభ్రును

ధట్టించి పారిజాతము లచ్చు లోకపాత

ప్రాసమున నునును నూటాల్గు మూలలు

చెట్టులు నైరించి కిశోపాలు నలల న శో

జేతపువలయున నున్న నీలరాకెట

తుని గల్చు బొడుగుని దోల వల్లం గురించి

పాంచజన్యము చుట్టు దులం

తే. 2డంచ నాజంసంగుల బొండ్లం నోదే

గాండివం బిచ్చ నరునను భుండ్లం ను

దల విజీచె గాలంబునను మూలపట్టణం

నుబ్బడంచ బొంబుననుని నుండ్లం నోదే. 64

శా. చేసెదో పాహ్నమునును నుండ్లం నుండ్లం నుండ్లం నుండ్లం

థా! సాంగీపునిపుత్తుని జనము పట్టణం నుండ్లం నుండ్లం

దే సాండ్లం బట్టణం నుండ్లం నుండ్లం నుండ్లం నుండ్లం

గాసిం బెట్టె విశాపు బేద ప్పాను గుండ్లం నుండ్లం

వ. అసుటగును జనమేదగును.

క. ఎన్ని శోకంగులు ముంగులు

విన్నను ముండ్లం బిగుడు నుండ్లం నుండ్లం

పెన్నును గైలాసమునను

జన్న శోకంగు శివుని గన్న బిగుడు బిభ్రును. 65

1 నో. 2 డంచ బొంబుననుని బొండ్లం నోదే, శా. చేసెదో

బిచ్చ నరునను గాండివంబు.

సీ. యమునాతరంగడోలాధిదోహానముల

¹డంబుమీతెడుమంళగబువ "లే

హరినీలమణిమనోహరమగిల్చి స్తూభ

ముల వినోదించుకీల్చి "స్థాపన" లే

దళితనీలోత్పలసళదామసంగతల

గొమరంబుసంగంగిగుత్త ప "లే

దగుణతమాలసాదనశిఖా శోభలు

జెలువాగువలంబదనిలసి ప "లే

తే. బారిజాతగోనర్ధనోత్పాటసమున

బలిమితోడ ప్లేనముర్జిత బి "ప "లముగిలు

తేప్పగొ మన్త థాంబుభిల దోమలగడ

రమ్యగుణమణి రుక్తిచీరముడ ప్రీతి.

73

❀ రుక్తిచీదేవి తనను సుపుత్రుననుగ్రహించుచునీ శ్రీపుష్పని వేడుక. ❀

శా. ఆరంమాతిలకంబు మన్త భవినోద్భవ కలతో గహంగముల "లే

గాం "మై యొకనాడు "లేనగభి శృంగ "లముగ " గమ్మల

బారం బేదనిలజ్జ దో "ప హరిగిల బ " "స్థానామోర్జితము

ప్రారంభం బగుభక్తి గుట్టలతవ "స్థానాభి "జ్జయ "య్యును.

గీ. అఖిలలోకై కనాథ! నీయ్యర్జితమాప

విక్రమాదాద్య శోర్యవి పకనిలముల

నొకకుమారుని నయచేసి చుట్టల "లే

గడుపుచల్లనికాంతల గలుపు నమ్ము.

75

వ. ఈనరంబు నా కీ ప్లేతేని.

76

క. మును గుక్తితే త న్నడిగిన
ననుజాగతమో డేనరంబు దప్పక యిచ్చుం
ననగనుని నడిగిన నీ డని
జను లాడంగఁ జెప్పులు నేడని సంకటపడవే.

77

క. 'కాదికొని కొడుకు నడిగి న
'ట చనవున నాలు మగఁడొట నర మిచ్చుం
జూచెద మనుసవతులచే
నీ నలుకఁదనంబు చేరనినము కృష్ణా.

78

చ. అనినము రాగతగుండు దగహాసముమోమునఁ దొంగలింపనో
ననజనలాత్మ నీగుం దగహ యిటు లాడుట నన్ను నీహ వే
డిన నటు చేయగుండుట భువల్లున చేసిన నెవ్వరన మె
చ్చనిననియేను జేయుదున సగతసమగదుముకోర్కిఁదీర్చెదన్.

క. తననలముకొంత యేను
మనమునఁ దలచినను జేయుమగ వానికి న
ద్వనితబిగియొకఁడని
దనఁజేయును మనన కొమ ధీమవు గాచే.

80

క. పుష్పలతామయ శుద్ధ
శ్రేష్ఠమునను లక్షణగలు లక్షణానతు ల్లే
పుష్పపిఠంబున బోగనిన
బ్రహ్మములే నమము కలులు పాదవిండునున.

81

క. మునిని మన వే 'పుష్ప
మోన నర కొల్లములే' యునుట పుష్పాగ్ర
| అ. 2 బ.

తే. బాళెము లెట్టి క్రొంగులు బ్రద్రుసములు
గత్తి గొంతంబు లొడిసెట్లు గల్లెళెములు
నారసములును విండులు నగలలోన
బెట్టి పెట్టుండు నడు¹హట్టి²కట్టి³ల⁴పు. 92

క. ఈకోటకు సోకడిగ్కున
వాకిలి సారించి యానవాలుగద జానిలో
రాకల బోకల జక్రము
జేకొని రక్షకులతోడ జప్పి చెను దిగును. 93

మ. పురిచుట్టు నిచ్చుచుండు సొంతముండు నీభోజం భుజింపబడి
తైరగాయంబుల గండముల¹గిళుల పులు గోవట్టి²వట్టి³నీ
తరము⁴ సోదనదీన⁵ లెట్టి చను దుంట్టి⁶లెట్టి⁷జా⁸గో⁹
పుర భేరిరసభిన్న పేరిహృదయాపు¹⁰ర్ణముగ¹¹ లెట్టి¹²లను. 94

వ. అని పనికి సాత్యకి గనుంగోని. 95

మ. శరకోడండకృపాణకంకటశస్త్రాణాంబులు బుని
గరసన్నాహవిహారి ప్త నగరసాహిదాశు బు¹పు²న³
ర్వరి నిద్రం బెడబోసి పావనిగమహాభిభవహా⁴ని⁵య
వ్వరిచేత న్నగుంబాటు చేత నాభి⁶నట్టి⁷గడ⁸ ప్త⁹ తట్టి¹⁰డు. 96

వ. అనుటయు సాత్యకి యిట్లనియె. 97

ఉ. దేవర యానతిచ్చినగతిం గృతకృత్యుడ¹ ప్త²ల³నీ⁴గతి
గావల వెట్టి పాండ్రవిభుకన్నులు గట్టి ప్రాంబు⁵ల⁶
సేవ యొనర్చి నీ కిచట సద్ధులంబు⁷లు గో⁸ల⁹యె¹⁰దట
దేవత త్రిన నా కెదిరి ధీరత ముము¹¹ల¹² బో¹³ద¹⁴ నేర్ప¹⁵ల. 98

1 నెట్టి. 2 గట్టి. 3 గడల. 4 సాదన. 5 గ. లెట్టి.

వ. అనిగఁగు నట్టిగొడు నమ్మహిధరధరుం డుద్ధవాచాన్యన కి
ట్లనిగఁగు. 99

ఉ. తేగ్రులుమీఁచుమీఁగునయితే త్వముఁజేప్పసమన్నమమ్ము నే
మగ్రు జనగఱు,లుఁజేసి బృహస్పతిమీఁగుడ, నేను లేనిచో
పేగ్రుకయగుతే నోసమును పచి దురంగునకెత్తి వచ్చు నా
పేగ్రుఁడువానిచేతమనబంధులు చిక్కకఁగుండఁగావుండే.

వ. అని పట్టికి హలఁయుధుగ గనుంగొని. 101

మ. గద తేతం గొని గున్న ¹నిన్నమర దిద్దంతానశేత్రేణియుం
²గదియగజాలదు చాలనుస్తవము మత్తేల్కలసయాత్రొంతటో
న్నపపౌండ్రక్షీతిపాలసంగరము ధీమన్తగ్రుత్రిసామంతస
మ్మగిరికి నిర్విముఖప్రమాదమతి పై మద్దింపుమీ శత్రులన్.

గీ. అనుటఁగు హలఁయుధుం డియ్యకొని స్పృపాల
సంధుమును దాను పేడొక్కిని చనిగఁగు నపుడు
హలఁయుగ్ధగలసయాత్రగు ననుపు చేసి
తేలఁచు సోపన్న శత్రుకోటతనఁబుట్టి. 103

వ. అంతే. 104

— శ్రీకృష్ణుడు గరుత్మంతుని నెక్కి శైలసంబునకు బోవుట. —

మ. హరిహరతద్వివహరతగురతకేభ రంహాకారనిర్మితని
గ్రరంజాట్లతనజ్రజ్రతేవివాంఛైకటిమచ్చని
స్థిరపిద్యైర్మృగపదవిడూడయు నచ్చొక్క పై నలేయూగడుభా
స్కరపరబ్రహ్మపరబ్రహ్మమృగగరబాటుచందగఱునను.

గీ. నచ్చి నిజపాదపరకజాననలూర పడన
పై నలేయూర గనుంగొని హనుదేవుఁ

బై సమిద్భరధురీణసంకులం బలమ్యమ నమోమోహిత
 శయంబై యొప్పు నప్పుండటికాదేవుండె యెప్పుడు యెప్పుడు
 యంబు ప్రియంబునం బెవంగొన నొక యెప్పుడు యెప్పుడు.

సీ. సంయమిశ్వరసత్త్వసంధ్యాస్వజలబిందు

జాలంబు నక్షత్రసమితి గలంబు

దాపనకృత దేవతాసమస్కృతిహస్త

¹ములు మునుకొనెడ జ్వలంబులు జలంబులు

బారికాంక్షిసంధ్యాస్వజలబిందు

దిక్పీఠమిరంబు ధన్వంతరి

స్నాతకవల్మలక్షణశనోద్ధతకంఠ

సాంధ్యంంగద్యోగ సంగహరి

తే. ధైనుకాగమనోన్ముఖానశోమంశు

కారవంబును సోమగానానంబు

నంతకంతకుఁ జెలంగంగ హస్తంబు

నంబుజాతుండె సోమ సమ్యక్రమంబు.

111

గీ. గౌతమాత్రివిశ్వామిత్రకణ్వయోజ్ఞ

నల్కృజాబాలికాశ్యపహమదేవ

రైభ్యధూమ్రవాల్మీకికంఠశరాంగి

రఃపవిత్రాక్షశంఖకర్ణప్రభృతులు.

112

క. మునివరు లేదురుగఁ జని పా

వనలోచను లైరి గోపవల్లభసగద

ర్మనమునఁ గృష్ణుడొ వారలఁ

గనుఁగొని సంభ్రమముతోడ గనుఁజుని డెక్కి.

113

వ. ఇవిధంబున నితరేతరసందర్శన సమయసముచితకృత్యంబు
లాచరించి తత్త్వప్రసోత్తములు పురుషోత్తముగ దపోవనమ
ధ్యపర్ణ శాలాంగణంబున నున్న తబ్రుసీసమాసీనుఁజేసి యా
తిథీయపరిగ్రహణానంతరంబున సతనితో నిట్లని విన్న
వినిచిరి.

114

సీ. ఆకాశగంగ నీయడుగునఁ బొడమె నీ

కి ట్లన్యపాద్యంబు లెచ్చు టెంత
నిఖలంబు నక్షింప నీరబోగుణమూర్తి

పని నీగుఁ గుశలసంప్రశ్న మెంత
కమలంబు నీనాభి గన్నది నీ కిట్లు

పుష్పాంతరంబులపూజ గొంత
యెప్పుడెంత నీ చీత సమరులు గుడిచిరి

నీగు నన్యహారనియతి యెంత

తే. గొంచ మూభక్తి యెంత! మామౌఱుక యెంత!

మాతపోబల మెంత! మమనీతి యెంత!

యింతసంతోష ముసంగ నీ విచట నునికె

గంటి, మిది మును భాగ్యంబుకలెమి గాదె.

115

క. నీహారము నీ విచ్చితి

నీహారము మాండు భోగనియతసుఖంబుల్

గావింపుము మాప్రియములు

గావింపుము నీవు భక్తిగమ్య మురారి.

116

వ. అని పలుకుదు నట్లేని ననేకవిధంబులగ గొనియాడి యా

దేవుని గొల్పి నచ్చిన దివ్యమునిదేవతాసిద్ధవిద్యాధర

గణంబులను పాతధ్యంబు లెచ్చి యామంత్రణంబు చేసి

యమ్మరాంతకు వీడుకొని నిజనివాసములను చూచు
తదనంతరంబు. 117

శా. గంగానిమ్మగ చూటి యుత్తరసరికి కంఠంబున
మిం గంసారి పురారి గోరి నియమ స్థిరమున
భంగాపేతపయోధివోరి సనిల వాని ప్రసాదము
గంబొప్పగనుండవోల్లె యుడిపి వాని సత్త
వ. అట్టియెడ. 119

❦ { బదరికాపనంబున బిశచన్ద్రునిగము శ్రీనివాసము } ❦
దృష్టచర మగుట.

ఉ. కుక్కలువెంట బడ్డ సోకకొన్ని మృగములు వారి వోళ్లు
ల్లిక్కుచు నేలగూరి విశిఖములు నాటికొని గొన్ని
దిక్కు నెటుంగవయ్యెంగుటివని కాయము చూచు
గ్రక్కున వచ్చి రంతట వికారి శరీరపథావస్థ నును
120

వ. అందులోన. 121

సీ. వికృతాననంబులు విరళదగళంబులు

నిడు పై నదొడలు నిక్కు పొడలు
ముడిపడ్డబొమలును ముమ్మాలముగ్గులు
బల్లవెండ్రుకలును బడితలలు
బొక్కితోమ్ములు లోతుబొట్టలు మిడిగ్రడ్లు
గూనివీపులు నిడుంగ్రంకిప్రేళ్లు
బూరకాళులు నీచబోయిన చీతులు
గోలమూపులు గుదిగొన్న తోడలు

తే. నతిభయంకరగతి సూప నట్టపాసి
కహకహరావములతోడ గానసయ్య

దానసానకభునశిఖానగ్ధతాల

సాలసంకాశ మగుపిళచద్యయంబు.

122

న. అండు సక్కియండు.

123

ఉ. పిరిగొనఁ బొల్చు నట్టముగఁజేపులు పుట్టి, కపాలపాత్రలో,
విరియఁ గలఁచుఁ గ్రొమ్మెదడి, పండ్రిక తేలి తలఁగ
పైచు, నెత్తును చవిచూచు, గండలుతుఁగు యనిక్రొయలు,
ద్రుహులధారలం, జరివిసప్రేతమాలికలఁ జిమ్మఁ, బితాచ
విభుండు పేడుకన.

124

వ. మఱి యొక్కరుండు.

125

(అచ్చతెనుగు.)

చ. కఱచినపీసుఁగు న్నడఁపక పురఁగు న్నలఁ బచ్చితోళులు
బుళియల నేరులు న్నదడుపూతఁగుఁడుమ్మనిమూఁగునీఁగలుం
బరికినవాలు తొమ్మనయఁబేరిన నత్తును త్రేపుడుగఁడు
బిటుకలుచూపులుగ పఱచు పీఠనరంబులు గల్లురూపునె.

క. చనువేరఁగ నయ్యునుపురఁ

గనుఁగొని ముర్రుగిరి పారికలకలమున నె

మ్మనముగ బడిలము పేరుక

భునతిగవిస్మయవికారకలితముఁ జేసెనె.

127

న. తదనుశరంబ తద్వికృత పేషపేణ శఁకుగళంబు ననులగళం
బులు దెగ నడిచినఁ నొరుగు పథిరంబు చవిగొని సచి
యగుటఁగు పారికి సమగ్నితం బగ్గు ననుచు నడ్డెపుని
సహస్రనామగబులు పేరుకొని.

128

ఇ. పినాంబున యాంబుంసునహారా యాభక్తవింతానవచి
యానీలంబుదనర్థ యాగుణనిధి యాలోకనతామసి

యోనీరేకుహపత్రనేత్ర కృప నామల్యంబునా* నూడవే
యో నావే భవబంధముల్ చలువోవే యో నీరకేసురదనా.

శా. గోవిందాయ నమోనమో భగవతే గోవిందాభిర్భక్తైః సమీక్షా
దేవేశాయ నమో నమో మురభిదే నీకృపాభిర్భక్తైః సమీక్షా
భావజ్ఞాయ నమో నమో ముగ్ధాభి పాపప్రవాహైర్భక్తైః సమీక్షా
జీవస్థాయ నమోయనంగళభముల్ నీహంబువలం క్షుణ్ణిహి.

గీ. అనుచు నిరుభయం దనుం జేసె నురుగింపవ

గానవంబున వారి నాకంస్కరి

మాచుచుండంగ నం దగ్రజంగడు గాంచి

పలికె నల్లన గంభీరభాషణముల.

121

ఉ. ఎక్కడివాడె నన్న కడు సీతపుంగులడబ్బెం జరిగెనీ
చక్కనిమేను సీగరుచరణము నందము గానె ముక్కుటా
నిక్కము ముందు బిత్తములు సీగరుకన్న విక్రమము త్త్యవలు
లైక్కలిగొన్న బొక్కిపడ దే మదిలో నీను గన్నెల్లమును.

శా. చేతోజాతుడప నీవు నే మధుదానీ* కీలకాశామ • డానామే
బ్రీతుం జేయం దవంబు చేసెనొ విచారింపంగ నె శ్లేశాగ్రా
బాతాళంబును నేలయుం ద్రిదింపము బోలింపెనెన్ద్రుండువ*
నాతంద్రీ సను నేల పచ్చినజగన్నాథుండువ* చల్లవే. 122

క. అనుటయు బిళాచనల్లభుం

దనభక్తుని గా నెఱింగి దామోదరుం డ

ల్లన గరుణ వొడముకన్నుల

గనుగొని యిట్లనియె బలుగుగారవ మొనరిసి.

124

క. భూజనములు యడుపింశము

రా జనఁగొం బుగుదు న్నిరంతరమును స
త్సౌజర్యమును దుష్టశిక్షణము
నాజన్మ ప్రతేమ లఖలనాథుఁడ సగుటన.

135

గీ. నాగు సకకోర్కి క్కలంసనాథు డేతఁ

బాంధవతీవల్లభుని డేతఁ బడఁగూతలఁపు
గలదు గొప్పన బదిరికొకొననంబు

జూడ పచ్చిత మిం రిందు సొచ్చు టేల?

136

చ. పలదు మపరిమనీశ్వరులు వారె సదాశివచింత డేత ని

శ్చలగతి సున్న వా రిది విశాచనిహాసము గొడు మీరుం గు
క్తలుఁగవియంగఁబండ్రిడిచ్చుగంబులఁజూచినహింస రాగహా
నిలుపుఁడు వేదము నేలతగునే కఱగుల్లును జంకఁబొత్తముల.

క. పలి సుగంధ డిచ్చటకఁ గొ

పలి నే నుండంగఁ బొచ్చు వాగుం గల రే
బలిమి విశాచగంబులు మీ

చరిగిన నరిగితిరి చూడ నగునే మిమ్మున.

138

చ. అనుటయు సరి వగ్రజం డిట్లనిగెను.

139

శా. ఘంటాకర్ణుడ నేను నాయుసునిఁ డిక్కొలఁగెనుం డేము ము

క్కింటిం గొల్లుము కన్న రేగోడన్కి క్కలంసనాథ లంబునకొ
జరటు న్వచ్చిససాని మేముకంబు నీసైన్యగంబులొ మూట యే
పరటం బొయ్యి మేము? కొండపిల్ల వేటాండ్ రేయివర్చున?

గీ. నీవు నీపోవు నేనఁ బొమ్మ నీచు నూగు

మూట పేరిక ననుచు నమ్ములులకేడు

నచటఁ జేపులు దర్భలు నాసనము

చేసి తనమానసమునఁ జేర్చు గొప్ప.

141

క. తలఁపునఁ జూచినరూపును

వెలిఁ జూచినరూపు నొక్కవిధం నొకము యొక్క.

నెలకొని ఘంటాశ్శయి

నలినాటసుని నామకీర్తనం బొసఁగి నది.

142

వ. అద్దేవుని సుతీయఁ దొనప్పించె.

143

సీ. తొమ్మండ్రుగొడుగులఁ దొల దేవులఁ దేము

బొడయిండు నేదేవులొద్దొడ నొద్దు

మూఁడుత్రోవలఁ బోలె నొకటి ముప్పిరిగిరితొ గొ

బరగు నేదేవునిపాదపరికిని

పండ్రెండురూపు ల్లే పగిలిరికిరొక్క గొ

నలఁత్ర యేదేవునిచలముఁగెన్ను

వేయిమానికపునఁబ్బలతోడఁ బడఁగలు

మ్రొచ్చు నేదేవునిపాదపాము

తే. మునులకెల్ల నేదేవునిముఁ ద్తి పలుకు

హృదయగోపాంబుల¹ దీచి ముట్టిపల్లు

హరి మురారి నద్దేవు మహామూర్తి

మనసులోఁ గరటి భవములు మూమునఁగి.

144

వ. అనుచు విలోచనములు వ్రేలిచి చూచి.

145

సీ. పుండరీక¹ములతోఁ జురటఁదెలియ్మలఁ

గారుణ్య మనుతేన గడఁచుకొనిగె

మగదానశాఖతో మలయం జాగరణం కేలం

బంగళాజన్యం బసుపండు పుణ్యం
నుదయాం ద్రితము¹తో సుద్ధిం చునురమునం

గోస్తుభం బసునివాకరండు దోష
నాకలోకంబు²తో నప్యపాదంబున

నాకాశానని యనునమృత మొప్ప

తే. సమృతధారాధరము మాటలాడినట్లు

భాగ్యదేవత రూపు పోట్టినట్లు

లలితగతి నున్న సద్గుణాలంకరిష్టు

విష్ణుం బొడగంటి భవముల పీడికొంటి.

146

వ. అనుమం బ్రహ్మమంబు చేసి.

147

క. పకపక నప్యచ నోకవి

ప్రకళింపరాంస మెల్లం బుచ్చి పునుకపా

త్రుకలో³నం గడిగి పెట్టుచు

ననుడిలమలం 'గృష్ణ! నీను నర్పిత' మనుచును.

148

గీ. లోకగిరిపాద పేద! మంబుండం విందు

వేలు పెన్నం బంగారమునుపి ప్రమాంస

మిచట ముక్త్యితనేన న న్నేల్లక⁴ సుము

భక్తిగ⁵ని నీ కీమిము బ్రతి గాడు.

149

క. నాపుడు ముంబి నప్యచ

నా వేదములు ముంబియి యనుచితము మహి

దేవుని బంపుట యనుచు

గృహస్థుని బాని మును నరముని నిమి రస.

150

వ. నిపురుటయును.

151

క. తామర రేగులుఁ గన్నులు

సామజహస్తములుఁ దోడలు శివసూర్యులము

మోమును మెలిపును నోడలును

సోమింపఁగ దివ్యరూపసుందరుఁ డెఱువ్వఁ.

152

క. అంటినమాత్రస హరిదే

ఘంటాకర్ణుండఁ మెఱసె గంధర్వసంఘ

బంటినగతి సిద్ధపడి

బంటినగతి దివ్యతేజ ముగల్గినదెఱువఁ.

153

❀ శ్రీకృష్ణుఁడు ఘంటాకర్ణున కింద్రుడై మెచ్చుట. ❀

చ. అతనికిఁ బ్రీతి నిట్లను మురారి బలారినియు నీని ని

చ్చితి నతనిం దోలంగ విధి చేసినవాఁ డెఱుగఁబోవు

పతివని నేడ నీనుడుటఁ బట్టము గట్టికొని గంధర్వసంఘము

ట్లతిశయభోగ మొందినవాఁడౌను నాడఁగ నిచ్చు మెచ్చుట.

క. నీతమ్ముడఁ నీరూపున

నీతోడన కూడ వచ్చి నిర్జరరాజ్య

స్వాతంత్ర్యముఁ గని పిమ్మట

నాతత్త్వముఁ గూడ వచ్చు నానిభిషి.

154

చ. అని వరమిచ్చి వానివినమగునునను న్నీని మెచ్చి నాడె ము

గొనుము వరంబు నీ వనినఁ గోరి భవచ్చిణానమిదిభి

వనకు మదాత్త యింత గడవ న్నునభంగివ వేలు నేల యే

జననమునందు నిట్ల నిను సుస్థుతి నేముఁగ నిచ్చు మెచ్చుట.

శా. సంతోషించి మురారి యంతట భవిష్యన్నాకలోకాధిరా
 ట్టాంశుకాశే ప్రుఢు దోడికొండుజనఘంటాకన్ఠుడక్షేగు వృ
 త్తింతర బరత చుఁ గృష్ణుచేత విని సాగద్రానందపూరాంపుత
 స్వాంతర బర్యు ముసీంద్ర లోకముపునస్సందర్శనాష్టాదిగైయె.

ప. ఇద్విధంబున నాంత్ర సరయమృశ్యేషులకుం గెన్నులపండు
 ఘనమిది దోడు సెఱులపండువును జీసి మధుసూదనుండు
 ములునాఁడు మహాముసుల వీడ్కొని వచ్చి వచ్చి. 158

ఉ. మనుష్యానాం సంతోషనిహాసము హంసనవల్లభ ప్రభా
 న్యాసము నాసముద్రంశనాక్షితిపాసము నాత్మకీర్త్యసు
 ప్రాసము దత్తేటి క్షటనిరాసముఁ గంసవిరోధి గాంచ గై
 లాసము సభ్రవిభ్రమకలాసము మేగుతటివిలాసమున్. 159

ప. గిలుగొన్న నన్నగంబు కన్నులను నందక మిన్నగతి నంది
 కృతనాటిసందానితనది సమాలంసందోహవిహారబృందా
 రణసుందరిపరిభ్రమతనవటనాంతరభవిజ్యంభితచరభానుచగుంభ
 నిదర్శనసంభానామభగంభాభుకను బేరగుములసంభ్రమా
 వరణిగా కరణచరణర్పణర్పణాయుమూస మణిమణిజ్ఞాపిత
 నిహాసాభాసగమ్యంబై రమ్యంబై సందడియి సందడియుం బ
 సందడియి సందడియి ససుటనుం దగి మంద గిరిమల్లి కాగుము
 దుండును మందామూసనదాదీయ సదీసు మేనుశిఖరవిసవవిస
 రణదీపిముఖ ప్రహహావిహారమాణవిరించి పురమహిళా
 వేయూధానమంసమహంగం గచ్చవిద్యగిత తగంగనరంహరా
 వంధ్యభావతూలకల్పవిశవిగతనజతగువినుచిరతంధ్యకాటి
 త్యకాణ్యమసిమణికాటి భూషణశోభాంగశశలవిలాసనిస్తం
 ద్రచంద్రికావిచరదహాదీముఖాదీచిన్ద్రులీలీలనరపటిహృత

సీ. ఇం దుండుహారుమాళి నిరదాగము పద్మ యు

நேதிரை விருந்தினர் அமைச்சர்

ನಿಗಿರಿಂಜಾಪೆ ನೆಗಿರಿ ಗಾಂವ್‌ಲು

నఖిలదేహశలు నే కాంగ్ర నకున

నిచ్చట విహరింప నిచ్చట సంయమి
శ్వసంలస మోక్షంబు సంయమం బె
యంస గొగ్రలున నీన గాడినఁనుం
తల నైన మిన్నేలు నెలన పున్నె

తే. యాననము లీ కలంకులు నీసగంబు
లీకొలంకులు గలుగ సింహేభశేభ
పారిణాశోద్ధూలగంధవృక్షమక్షసిద్ధ
గణగణాంగనాగణపలు గొనబడినె.

161

శ్రీకృష్ణుడు ద్వాదశపర్వములు తవస్సుచేయుట.

మ. లాగుదున్ బద్ధరణీధరాధిపరకుంటారాఘవృద్ధి మానసం
బనుకొనారమును త్తంగలున విహంగాభిశ్వురన్ డిగ్గి గ్ర
మ్మున నెల్కొంబుజటాభరణమునవరంగుండుండిచర్చించబొ
దనదీగెంబున శేరి నెల్కొదశసమావ్యాప్తిర దహః ప్రాప్తిగాస.

న. లాల్లు విహరించి

163

క. ఘల్లునమానము మునుగు
ఘల్లునసముః డోషులతనతపశ్చోరణమునన్
పల్లుననన్యహామృగం
ఘల్లుపు గొ నీన మనసు వడిలాము పదన.

164

గీ. పుష్పములు గోరము జక్రంబు భుజగృహట
నతిగు నిధ్యము ల్లుగెములు నందగంబు
లేదప్పు బుగవజస్యము గొడు దెసలు శాస్త్ర
మొదల నిలుచుండి గద సేగము నెల్లచునులు.

165

క. దిన మొక్కొక్కటి యొక్కొక్క

వనజాక్షుం డుపవసించి నత్సరి

జనంగ నొక్కొక్కయీడ

క్క నుపాసగ బుడిగి యునెసకర్మము నడపెను.

166

శా. పండ్రిండేడులు నీగతం జనంగ బంధి వ్రువకులభావ్యుల నెల్

మంద్రాటం బిది యీల యెప్పనము కి ముద్దాటకర్మముల

గుండ్ర మైనద జెమియ్య నింజెగిటా గోచులచుండునుమి

గండ్రోకనరొ ముండుండుగదా క్కలమునాచి ముండుల్

గీ. అనుచు గంధర్వసిద్ధునిద్రావ్యుండు

గమ్యమానుల్ బసల కి కి సమంజు

నలనిముసులుం డో జనుచో నచ్చి నెనిల

నిశ్చలధ్యాసపరపుండ్లు నీలపుండ్లు.

168

క. కని యొక్కెల సతీతుం

బున నమగులు తమపిమానములు దిగ్గి జను

ర్దనుం దిరిగి నచ్చి కిలునంగ

గనువిచ్చు సతీతుం నియమగతి వల్లుడును.

169

వ. అట్టియొడ.

170

(అచ్చ తలుగు.)

సీ. తొలుకాడు మెఱుంగులతోడటాల్ కి నాడెను

రాయంచకోనమతో రుముం బొల్

యరులబండాంపుకరికరికె బట్టెన

బొండుమల్లలకోట బోగ గట్టి

బలుమంచుగంబొల బలసి రుం బట్టెన

క్రొత్తమంజిడిబొగుం గొలెంబి చిసి

పాలపెన్నుగుఱుగుబ్బలమీఁద నెలకొన్న

నిండఁజున్నలముగ్గు నిగ్గు చేటిచి

తే. జడలఁ గ్రొన్నెల మెడఁ బొడసరిగఁ నొడలఁ

బొడలతో తేనె పోలిమిడిపూత మిగచఁ

బొడమి ప్రేతేనిముందటఁ బొడవు సూపెఁ

1 బొడపులఁ దెల్లఁ బొడవైన బోటువేల్పు.

171

(అచ్చతెలుగు.)

ఉ. ఏనికతోలునచ్చడము, నెమ్మలగుబ్బసరంబు, సంపపూఁ

దేనిముఠాఁ న్యువిల్లుఁ గొని త్రొవ్వినబొట్టుఁ బలుంగునెట్టెము

నీవునుల²చూపు పెండముఁ, దివిల్పినమంచముకోటికైదువుం,

బూనినప్రాత వేల్పుఁ గని, పోకులబోయిన వెన్నుఁడిట్లనున్.

సీ. కల్పాగమకరందకటితమందఁగిసీ

లహరివగితకోలంహాలంబు

బి¹లేగదూచగద్రి కాపకభాగశోభాప

రంగసంభావిత రంగర్వభంబు

సేవాసమాసన్న సద్దామంతసీ

తాలవృత్తోత్తలతలండ్లవంబు

కాంత్యమనీద త్తక్షణసతతంసక

రూపరఖండామోదపూరితంబు

తే. మామతంబు నామీఁద మునిసియాడ

గలుగున²గొ నాగు స¹కనాఁడు కన్నులార

శిఖని జూచుభూర్వాగ బసుచింత నెఱయ

మొనటివేలుపుఁ బొడఁగంటి మ్రొక్కఁగంటి.

173

1 బొడపులఁదెల్లఁ బొడవైన బోటు. 2 చూపుఁ బెం.

సీ. తరుణవల్లవ రాగణామ్రవిద్యుల్లసా
 భాసురం బగుజటాభాస మూర్తీగి
 నిబిడసంతమనోతనీల బాలతేజుల
 పరిపంథ యగునికంతభాగ మూర్తీగి
 తారముక్తాపకరభవళళారదసీగ
 చాకార మగునిర్మలంగ మూర్తీగి
 ద్రవళితకుంభగౌరవసురభ సుసుమల
 డనశీల మగుభాలసమన మూర్తీగి

తే. యెఱిగితొన సచ్చ సటమంగన వ్యాస సుగంధ
 కర్ణికాభద్రపీతగంధ గంధగంధ జేట్టు
 పరసుధాభాషేకగంధగంధ బసవయోగి
 సాగ్వభాముండ మగునిమ్మల జాత్రమూర్తి.

174

సీ. లతతవిద్రుమలతాలానల్యా మగుజటా
 జూటగంధ బగురంగుజోరం ప్తన
 సాంద్రతానకవిలాసం బగుపురహారం
 పురపురంధ్రులసేస పుష్పతలన
 విశదకాదంబీసీవిభ్రమం బగువిమ
 ల్సింధుతోయము పుష్పదేవ గుండ
 దరుణభాసుసమంచితం బగుసుక్ష్మ
 ఫణిఫణామణికొటి ఫలముల్లస

తే. నై నపారిజాతంబు మూలాలవాల
 జాత మగు నై న సభిలాషజాత మ్మూర్తి

జేత్రలో^{ని}క పచ్చు నిచ్చిత్ర మిచట
నూత్నలో^{ని}క గంటక గన్నార¹నంటకొంటి.

175

సీ. సుజము సుంజరముచే గూలునో కూలదో

సుంలుసుంజరము సీకుజము గూల్పు
మ్రాసు పేరేటిచే ముడుగునో మడుగదో
ముడుగు పేరేటి సీమ్రాసు మడిచె
గాలునో యొకనిచే గాలదో సాలంబు

గాలుసీసాలంబు గాల్పు నొకని
దునియునో పరశుచే దునియదో పృక్షంబు
తునియునీపృక్షంబు తునిమే బరశు

తీ. పసుమ దమలో^{ని}క జర్జరము సమరవరుల
కభిషులొద్దస్థులార్థ మై యుండ పచ్చు
పొరజాతంబు నా మ్రాల బండియండ
నందక గంట నాకో^{ని}గ్గుల నందక గంటి.

176

మ. అనుమి¹లో^{ని}క పసస్సగడకకములలో^{ని}కానంద బొప్పాంబువులే
తేనుసీమరముల కొంగునగంబులు బ్రహ్మవగంబు బ్రకాశింప న
వృషభాదీగుడిచే చలంగుచుండగనిసర్వజ్ఞుండను యోగీంద్రవా
జ్ఞససాగమ్యుడనుకేలుగేలగదియన్నన్నించెగృష్ణంగృహస్.

క. ఇల్లెడగున సయ్యురువుర

చిల్లెముగతి నడలు గలసి సిద్ధాంతపరా
యత్తు లగుమునులగులుకగు

విల్లెచెలువార జమిలివేల్పుని తేలుపస్.

178

న. అట్టియొడ.

179

సీ. అభ్రంకషం బైనయాలపీఠం నితరంఁ
 త్రుంచి నాఁ డీతరంఁడు పరిచి నాఁడు
 సాధుసమ్మతముగా సామజము నితరంఁడు
 గాచినాఁ డీతరంఁడు ప్రోచినాఁడు
 బర్హి య్భూతమై వర్హతేశు నితరంఁడు
 దొల్చినాఁ డీతరంఁడు ప్రల్లీనాఁడు
 ఫణపరంపరతోడిచన్న గొర్రు నితరంఁడు
 మెట్టినాఁ డీతరంఁడు నుట్టినాఁడు

తే. నేడను నాడను నాడను నేడను నాడను
 జూపఁ జెప్పంగఁ జెప్పంగఁ జూపఁ గట్టగ
 ననుచుఁ గొనియోచుననుచుచును
 రజతగిరిమీఁద హరిహర రాగధారము.

1-0

సీ. సారసంబున లేచి నీరసంబునఁ జూచు
 బద్ధాసనుడను నీరిపాలఁ గనియె
 రూపు గంటఁ జెలుంగఁ జూపు నున్న లనఁగ
 బంచబొడుండు నీరిపాలఁ గనియె
 వరములు వడయుగఁ జరములు గడఁచుగ
 బంక్తికంతుండు నీరిపాలఁ గనియె
 గేహరత్న నటంప దేహశిక్ష ఘటించి
 బాణాసురుండు నీరిపాలఁ గనియె

తే. గనియెఁ జిత్రంబులను నీచు గలసియుండి
 మనుషఁ జెలువంగఁ జెలువంగఁ మనుషఁ నేర్చి
 రెల్లలోకంబులను వ్రేచి మేక మగుట
 హరిహరాత్మక మెఱిగితి మనిరి సురలు.

181

శిష్యుడు సాక్షాత్కరించి కృష్ణునకు బుత్తు నొసంగుట.

చ. ప్రముఖులు సత్కమార్యకలుఁ బౌర్వత్రయమునైరి తాపసో
త్తములు సుతరప సయ్యోడ సుధాకరఖండసతంసుఁ డిట్లును
సమతమలోనిచూడ్కిఁదముఁదరికనుంగొనుమాడ్కినింత
గొలుము నినునీచచూచితి తలంపున నీవును నేనకాపునన.

మ. యదనుగళగముధిచగ్ర! నీమదిఁగుమాంపీక్షనాలోనెటుం
గుదగ నాశీచస నీద దలంచెయి తపోభూతక్రియ న్నచ్చఁగాఁ
బిదివారి జప్పడివాడ వై తగుఁదగున్ బృందానకశ్రేణికన్
హృదయాష్టాదముగ నుదీయమగుటం బెక్కిభవతప్పద

క. నీకొదెను నీను నిచ్చితి [ముల్.

గైకొనుము విరించిచిట్టకొలను లో నై

నానుఁ బగి యుగుట సంగము

లే నున్నాఁడోదెను కొంతఁ లే సతనివయున. 184

చ. అది గుఱు ట్లనిన వినుము. 185

మ. హమనత్త్వంబునకానపోమహామహా నేనున్న నాడొక్కదీ
క్రము హనుఁ దనకన్యఁ జూపి వరిచ ర్యాకారిణి జేసినన్
రహాసీరత్నము నన్ను సంతతము నాగ్రాధించె సర్వ క్రిసం
భవభావములు విభ్రమభ్రమణవిభ్రంతింపొలగిగవఁగన.

ఉ. అత్తరిగ దొరుగు డెనుచునకునుఁ డిసుకసగఘము న్నదో
న్మత్తేపిపిఁగి గొలి నాకము చూడగొనగ హసపుర
డెత్తినశీతి బ్రహ్మాండ కేగి ప్రణామము చేసి భేదముగ
నత్తొపాటుఁ జెప్పిన విధాత్మయ నాతనితోడ నిట్లునున.

1 తే తలంచిన.

సీ. మృగరంభ మూని మృమటవిన గౌసయందు
 బడయ్యె ముగడిట నీనింటితోడ
 జలజ కీసం బాజ జల్లడమూరి గా
 వాండుచు వారంభ్యములతోడ
 గల్గి కంఠపు ముగ్ధ నెనకంపుగుబ్బగా
 గోయిల నోయారుగొడగుతోడ
 గల్గకన్నులగన మెచ్చురము నేయట క్కిందు
 నడక నీ తీరమనేవగులతోడ

తీ. చలపుదూపులు కరసాన వాడి చేసి
 మంగునలతోడ నెన మేనవరము మ్మైన
 నిండునలతోడ నలరాజు నిర్జరేంద్రు
 సభను నేలించ భుజబలతోహా మనగ.

194

క. ఇద్విధముల బొడసూపిన
 పుష్పలమలుకానిది జూచి పుసపహాతుడను లే
 నుద్వడం పోయిగొన్నలు
 ముద్విధులగగ మున్న ముత్పలనన మ్మే.

195

గీ. సముదితోకాచారములతో సాశసరము
 మనమునను జేయ నచ్చడు మున్నభరంబు
 నిర్జరంభక సముద బలపు నీమం జేయ
 నలమునని మ్మేగి నడలేర్చు నల్లు నముడె.

196

చ. త్రిపురహాస ప్పరిహర పెగుదేటి భరంభరకప్య దగ్ధుల
 సముద గలరహనం వొగియు వారగుజరంబులతోకము

గృహ దిలకింప బేరింప బరికింపగలూ గురొలు గురొలు పురి వే
దపుగనివేల్పు సెప్పిన బదింపడి నిన్ను గురొలు పురి వేల్పు.

క. అత్తాపసి త్తమునిమది

దత్తతపా తాదప జేయ దర్శింపగలూ గ

దిత్తేఱగు నీక చల్లు ను

దాత్తగుణా మునుడు నార దుదగ్ర మునిమది. 198

న. తదనంతరంబ రంభ "దిగంభ" మనదేసల మునిత్వ సెప్పింప గలూ

మకేసరవిసరద్వి రేఖ రంభ భూమధు "స" "ద" "న" ము

నలనను జంభానురవిస్ఫురభ సమరంభ "దిగంభ" మునిమది

ప్రప్ర భూపటలకపటల కల కల కల కల "ద" "న" ము

నలనను రతివిరచిత మంగళ "చరణ" "ద" "న" ము

భుజాని తోపకలక్షణలక్షణమా "దిగంభ" మునిమది

గరసమయోచిత స్త కల్యణములనలనను "ద" "న" ము

ర దిగంభ "దిగంభ" మునిమది

వ్యాజనిచిత భ సితవి "ద" "న" ము

నను పరిత "ద" "న" ము

వదిపూరితనీరసా "ద" "న" ము

ద్గదశబ్దప్రతిపద విభ "విత్" "ద" "న" ము

లన మదీయలోచనానలంబునను "ద" "న" ము

పుచు సమరంభతీపురంబు "ద" "న" ము

ల్లుండు నన్నుం గలంచుటను సమరంభ "ద" "న" ము

నీ రిందలు నెలుంగుదు రిది పదప నేద చరణ "ద" "న" ము

బు గా ముండుటను నామనంబున సమరంభ "ద" "న" ము

మ. చగల బొంగుంగ విరిగిచి చేర్చిన గృహావంతుండనై మస్తథు
 స్థగుడ జేసితి నీరం బద్ధకొని కే ముద్భక్తుడై చెప్పిన
 పృగు బ్రహ్మముం డెసంగ నీధర సహజాక్షి తపస్విధికం
 దగు మేలిచ్చుట గాచు పువ్వవిహితార్థం బింత కింతేటికన్.

శ్రీకృష్ణుని శిష్యుడు తొనియించుట.

శ. అనుచుం గనములు మొగుపడగ
 మునుముట్టగ ముగిడ సమరమునిపాటిషడం
 వినిధిగల సమానచములు
 వినోగ గొని మాడఁ దొడఁగఁ బితౄంబరునిన్.

201

సీ. ప్రాణసంజ్ఞ కము గారణము ప్రధానం
 మది ప్రధానమునను నొత్తి యుగ్రు
 సర్వజన్మ మాజాత ము బగింప
 వారసం గారణం బసఘ నీవ
 ప్రాణముండను మహాత్ము ప్రభవించ నం దహం
 కంబు మోడ మోడ ద్వికృష్టములు
 మందభూతములు శిష్ట్యుగంధరం
 వరసంబులును బహుపాతము

తీ. అగుపెనుములు దిగియెవ ర్గనములు
 మనసు గలముగ నివి సాంఖ్యమముసంధు
 ద్విత్వములు నీవి కలతొనఁ దొడ వీవు
 వసులు నీవి కలతొనఁ బనుప నేర్తు.

202

గీ. బ్రహ్మ యుం జనమున ముట్టల్ల గుంట్ట
 విత్తుం డై సాంఖ్యమున ముట్ట గుంట్ట

దుద్రుఁడై తామసగుణున యాఘ్ర ముండు
చూపుదు చరంచరగుణుఁ గె"స్వభవిభూషణు.

203

క. ఇంద్రియములగోచరములు
కుంద్రోపలు చేసి భక్తక్షోభములలో నే
ల్లం ద్రిమ్మరునాత్మభు రవి
చంద్రవిలోచన వివేచితులస్వనిధి.

204

గీ. బ్రాహ్మణులు మోక్షులు రోజులు బోసెడు గుణగుణులు
వైశ్యు లూరులు పట్టె నాహు నేనాహులు
లుగయపథములు నేమి నేదముడెలు నేమి
నీవు విశ్వేశ్వరుండొచ్చి నీలునర్హి.

205

క. రవిచంద్రశిఖామరుచిన్
సవదిగ్వియదగలరెట సర్వసహాయు
భవదక్షిహృదోభోభ్రూ
ణవదసకర్ణోత్తమాంగనాథుఁ డోత్తల్.

206

సీ. విశ్వలోకహ్యాప్తి విష్ణునామము చాల్చి
మధు వింద్రియములు నిష్కర్షణమున
మధుసూనినుండొచ్చి మాం యున విదన్తి నీ
శృతివి మాధుప్రదొచ్చి దశమ మేలి
నగుదు శవస్వివి హంగుల మింగును జేసి
హరి వైతి నాచగు లన జలగుణు
లం దయనంబు నీ కిగుడు నాచగులు
త్వము వహించితి బృహత్త్వంబు బృహ

తే. యమున జౌపుట బ్రహ్మ వైనాడ వింది
యమము లగు హృషీకములు దక్షిణాభ్యాం గలిగి
నది హృషీకేశవము శి ఘ్నని సుఖం బ
ఖలమునను జేసి శంకరాకృతి భజింతు.

207

గీ. నసనము ననగమునన కాన వాసుదేవుఁ
డన నసనమున ముని యన యతనమునను
యతి యనంగ భూతవిత్తత నీయగుదు నెన్న
నునిజగ గనితి విశ్వరూప రంభాసు మురారీ.

208

క. కదంబున బ్రహ్మయ సీ
శంకరమున నేనుం బరగి జన్మింపంగ సీ
గుహితము కేశవత్యము
ప్రసన్న మఖిలజగదీశ్వరత సీశతాచుస్.

209

గీ. వామనం బులుపు తదాఖ్య వామనుడప్ర
వేదములు త్రావమములు దక్షిణమమున
నీ ప్రక్షిప్త వనామరము సగ జ వాణి
వలయు గోపాబ్ధి నెఱిగి గోవిందం దయితి.

210

సీ. అగుడు ధరణిముల గొమ్మల్లి నర్తకముల
యం ద కలహము రుద్రులందు నేను
వసలుండు సుపులం దాచివ్యులందు వి
ష్ణులందు హృషీకృష్ణ సుఖములందు

[డనంగ నానగమునను ముని యనంగ యన
మున యతి యనంగ నీయగుదు భూతనిధి
యనిగ గలుగ భూతాంశుం దన మురారి.

గజములలో నిండు గజము పోయినలోన
 గరుడనుడను ననులలో సరిపయియను
 నిర్జరననులలో నీరజాననుడను పల్ల
 క్షముల సస్వస్థము శైలమును

తే. మేరుగిరి దేవమునులలో నొసరియను
 దైత్యులందు బ్రహ్మానను ధనదానిధుని
 కన్నులయందు వాసుని పన్నుగము
 లోన మృగములలో నెడ బుల వాసుని గను.

211

సీ. నీయంద జనియుగ చ నీముంద నిఖిలము
 సడలెగ నీవానిమధ్యాంత మిగుడు
 నేన నీనన నీవ నేనన పల్లము
 మిరుపురళ బ్రహ్మ మేదియను
 నీనామములు నాను నానామములు నీను
 నీకుం జీవనపుంజ నానుం బూజ
 నిన్ను నొల్లనివాని నన్ను నొల్లనివాని
 తచట నీగనునిక నా కచట గునిక

తే. చెల్లినది చెల్లు చెన్నది చెల్ల నున్న
 యది సమస్తంబు నీవ నీ కనభిగమ్య
 మేదియును లేదు వేదంబు వలయును నదియను
 నీవ నానమస్కారంబు నిన్నుం జేసి.

212

వ. అని పలేకి సకలదేవతామునిసంఘములం గముగ'ని
 తో నిట్లనియె.

213

క. ఏ ముంపులు నేకం బుడి
సామర్థ్యసారాంశితత్త్వసారము హరిచేరి
గోమూర్త్యధర్మమూర్తీ
శ్రీమహిమలు మిత్రవంశు సేన్పు ఫలంబుల్. 214

క. ప్రణవాత్మకు నవ్యము హరి
సత్యము లిదివిభూతికారణాంతరభేదము
బ్రహ్మతరమహిమ దేసిన
ప్రణామములు నన్ను జేయ బహుధర్మముగానె. 215

గీ. ఇదియే పరిమోహదేశంబు మిత్రము సకల
మంగళము నిత్య మోగి కౌమంత్రమయము
శ్రీకరుండు నిశ్చయససేద నిగమ
సారము తపఃఫలంబు నిశ్చలపదంబు. 216

ప. అని యుద్దేశించి నుద్దేశించి. 217

సీ. ప్రణాతరకు నో న్నమూ భగవతే హనుదే
హయ సయ భక్తిసత్సలయ
సూర్యతే నే నమ నిహమాత్మ నే నమః
ప్రణవాత్మ నే నయా బ్రహ్మణే న
మో యద్రసామ్మో నమో విష్ణవే నమో
మూర్త్యునైవమే నమో సురభి
రందిభూతగణానుపకరభి నే నమో
మోమోహయూయ నమ స్సహస్ర

తీ. బంపలునే ప్రణాపాదన స్థయే న
మా నామద్వైధాన్యపాతక మూర్త్యయే న

మః స్వభావశుద్ధియ నమః ప్రహారణ
ధారిణీ నమో యసుతః సుదామనః.

218

గీ. ఆద్యబీజాయ విశ్వకర్తే ర్మమే గాయ
నిర్గుణాయ గుణోత్తమే నిర్మలానయ
హరిహరార్తే ప్రసదితవ్యాయ సుజ్ఞ
సూక్తరాయ నమో యసుతః సుదామనః.

219

క. అని విసుతించి మహేశుడు
ముసులు వినంగ నీటి పురాణము విన్నవించి
బనసరళముఁ జదివిన ప్రా
సిన విన్నను సకల కార్యసాధి ఘటపాదకుడు.

220

మ. అనుచుం బారిషదంటి క నపి శక్తుఁడై యంతర్ముఖుడై ప్రతా
చనుఁ డేగెని దదనరతరంబ సునందప్రభుఁడని గోపిని చని
దనపూర్వంబుగ నీడిగొన్న ముసులూరి వ్యవహారముఁ బెట్టెను
జనిరాకృష్ణుడని యెన్నవెట్టి - ముగియఁ జచ్చి మన్ననఁ గల్గె.

ఉ. చక్రపినాశమండన భుజాశ్చరభండన శత్రుభాండన
విక్రమనర్తన ద్యుపదిహేయతన భగవత్పాదాభరణ
శక్రమణిప్రభాసిత నిశానకభాసిత శక్రభాసిత
నక్రపమత్తపారణ ఘృణించిన కరణ శ్చక్రభాండన. 221

క. చితురాభరణకరీటు
ప్రకటజటాజూటఘటకరేబుద్ధిభవేంద్ర
మకరాకరగిరితనయా
ముకురీభ పదేకపంచముఖపద్మంద్ర.

222

ఉ. ఇక్కడఁ బొండ్ల భూత తిమిరమును పోసి పోయి పోయి
నెక్కడివాసు చేసె? డెల నే నుండిన డెల నుండిన డెల
దక్కినపాండవ నుండిననుచున్న పోయిన డెల నుండిన

1 సుక్క-క పట్టునో జనలు మట్టున నుండిన పట్టునో. 4

చ. అని తనవంగడం బగుధి రిధి ముక్తాంబు నుండిన
బనినడి నుండఁ బట్టి శిరస్స నుండిన నుండిన నుండిన
నను భువ పాసు చేసె డెనున నుండిన నుండిన నుండిన
యనివగ పాసు చేసె డెని నుండిన నుండిన నుండిన

క. నాచేతిచక్ర మిందలు
జూచితోట నుండిన మిండిన నుండిన
మేచగిలినపాస్త్రం
బొచక్రము దోల జూల నుండిన నుండిన. 6

తే. నందకము గుంట్లు మోచి పురిపరిపరి
బొచజన్యము చేతల నుండిన నుండిన
మడఁగు శాస్త్రము చేత బడిన నుండిన నుండిన
మిసుము నేముచే గద గోళు నుండిన నుండిన. 7

ఉ. నావును నేమియుం బలుకు నుండిన నుండిన నుండిన
త్రీమనకోటి గుండ నుండిన నుండిన నుండిన
యావను చేపనూనుసరిముం బులెడ నుండిన నుండిన
లావున నీతఁ డెక్కు డెని లజ్జలు ముండిన నుండిన

శా. ప్రా లేయంశుమరీచినిర్మలతను భగవంతు గొప్ప
వ్యాలోలామలమజ్జను త్రములు నుండిన నుండిన

1 సుక్క-క పట్టునో జనలు మట్టున నుండిన పట్టునో.

అంత్యము లంతకొనుచులు గ్రాలన్నరదం డిచ్చలం
గైలాసంబుననుండిన చెప్పగలహోతృస్వాంతుండ చోటికిన్.

క. పచ్చిన మునిపత్రి గర్వణ
మిచ్చినపిదపక్ మహిమ లెల్లను వినఁగా
మచ్చెపు ననుచేవుండు

1 పచ్చాంత్యము మ్రాసుపిల నిట్లనియెన్.

10

శాంధ్ర గోపాన దేవుండు పోనదేవుని
నాగనునిముందట నింటించుట.

మ. మునినాథా! నిఖిలంబునీగుహృదయంభోజాతగంధంబుదో
పని యర్థంబులు లేవు నాగు సరి చూపగ జాలుదే యాదవుం
డనుము నింపక వాసుదేవుండని మిథ్యాగర్వం ధ్యావిడం
బును గ్రహింపక వినిపింతుఁగా నతని కీహంబుం జెల్లెంతునే.

మ. కలగే రాజులలో మణియుకరచక్ర క్రిడ స్థితింబు బ
ద్ధల భీష్మదంబు ధర్మ నింపక నగ దెల్లం జాల క్రికెడు పో
గలు పో నాడును గోపమీడు సోమ వేరం బింమి విక్రమా
ధ్యులలో నేనును వాసుదేవుండ నలంకరింపక వాసుదేవుండఁటి.

న. అనుటయు.

13

చ. మనమున నోర్చించి మటువరాటగుం గిరిగిపాటు తోడుగా
మునిపత్రి యల్ల నర్వి విను మార్గము రాంతగుండురీతిలో
చనుం ద్రుబగన్పు యుక్ సుగుణసాగరుం జేరవు గాక శాస్త్రితో
బెడగుట వండులో మిడపక బీరము సూపుట గాదె మచ్చతి.

1 పచ్చాంత్యము ముని పేనెగొన ననియెట్, పచ్చాంత్యము
మందటల నిట్లనియెట్. 2 నడమి.

క. నీశంఖము నీచక్రము

నీశాంగము నెలుంగు మీ నును గలచును

గోళససాధనములు గళ

పాశంబులు నీకు హాడగ బ్రతుకెను నీ నీ

15

క. ఏనుగులుగు నులుగు

మానిసచందము నీకుమానిసగ నును

గంని గుణంబులు గలుగులు

పూనకు చక్రంబు చక్ర పూనకు నీకును

16

ఆ. శ్రుత్తు 1 బోధ సీపు 2 బోధవేళి బోధ

సాగ మేము నెలుంగు బ్రతుకునను

నిసుము కూడ 3 బోధగ నీ చక్రంబు చక్ర

నచ్చు గాక 4 బోధగ నీ చక్రంబు చక్ర

17

మ. అనినగ బోధంబును చిక్క బోధ బోధగ నీ చక్రంబు చక్ర

దేమియు, న్నునుగ బోధగ నీ చక్రంబు చక్ర

మాటల్, నను బోధగ నీ చక్రంబు చక్ర

జేయగ నీ చక్రంబు చక్ర

ద్రుంచి మచ్చి నీకు

18

వ. అనుటయు నమ్మునీ చక్రంబు చక్రంబు

బును భానంబున బోధగ నీ చక్రంబు చక్ర

పుచు పలుకుట బోధగ నీ చక్రంబు చక్ర

రికాశమంబున నీ చక్రంబు చక్ర

ట్లనియె.

19

శా. దేవా! దేవదేవేన పట్టుకొని ధాత్రిక వాసుదేవుని డనక
 లాపురజేన ముమూక్షిపోయి డుండెను రాని పగలులకై గ్రొవ్విసి
 గ్గేనని బేమియు లేక నీనమండ నని దేమేని వాక్రువ్వ మ
 దెబ్బనని బుద్ధతరణవహిని గుండెకై భట్టించితింబల్కులన్.

తే. ప్రల్లసగమున నగనకపాంచజన్య
 శార్దూలకామిదీకీసునర్పణము లనంగ
 నలనలచన నీసాధనములసాటి
 చేసె నతడెని విశ్వమిత్రసృష్టి పోతె.

21

శ. అనుదూరము నొకచోయూడ డను
 మునినామక ఏగవడను మూఢుని జేంద్ర
 పనివిధుని నీవు నూడంగ
 దనుముమును 1 నేడ బట్టితానె దుత్తునియలుగొన.

22

❀ పోయి డుండెను రాని పగలులకై గ్రొవ్విసి దానిని ముట్టడించుట. ❀

మ. అనిననాగిని డుబ్బె పట్టియడం బేంద్రాభీష్టముల దేకల
 న్యన్యపా నేకపవాప్రసంగ్యరథకట్యాపాన్తి కాశ్వీముపై, న్య
 నిరూపణ జతురంగసైన్యముల సాహాయ్యంబుతో నాత్మవా
 పింను లేతే నురాగిపట్టణముపై నే గ నిశీధంబునన్.

సీ. గట్టి రానేకపోయెడు దుశధానలు
 జలరాశిరాజీ దుశముల గెలున
 వల్లదాజానే ముదనన భీషము లుగ
 నేల మక్కలతోడినింగి చేగడ

1 పట్టింటితానె డు.

సన్నద్ధపాదాతశస్త్రప్రభావం
 కరదీపరాబ్ధివైః గాఢా ప్రభా
 రథా¹ ప్రతీకోత్తరవముచి గిరికో²
 పిడుగుల నొలివిడిచి బిలుచుచున్నది

తే. సంధతమసంబు శ్వేతేంద్రాభాతపత్ర
 దీధితులు మ్రొంగి పోయిరి
 మెడములను నెడమీరి మోచి నెడమీరి
 బరగి నడలేరనిది పోయిరి

24

చ. పరిగొనినచ్చి నూరినభూమి
 హరిపాండగానంబు
 బొరిగొనుడగుచునానభూమి
 భూ, రథభటకోటితో

మ. కరదీపగులుతోడ సాహసము
 వరసీరావతో బసలు
 స్థితతో సాత్యకాచుని మాలా
 సం, గరరత్నా కరకర్ణ భావము

వ. ఇవిధంబున నుభయబలంబులు
 బయ్యె నయ్యెడ కరంబు
 గంబులు తురంగంబులను
 కత్తివారియమ్ములగ
 శంబులును, ఘనగదాఘాతంబుల
 లును, ముసలప్రహారంబుల
 లును, నిశితహేతివిదారణంబుల

దాలశుండాచండంబులును, మొక్కలంబులంబరశుభాచలం
జెక్కిన నిక్కడక్కడం బడిన పక్కెరలును, బ్రచండభిండి
మాలసంక్రీడనంబులం గలయుం గ్రుమ్ముడునడ్డ రథాంగంబు
లును దుర్ద్వారతగుతసంతాడనంబుల నింతింతలు తునియ
ల్లనకరిసంతంబులును సరవాయిగొనక సురియలం జెరివినం
దొంగుగుర క్కంబులును నట్టుకొని సెలకట్టియల వైచిన
నిట్టట్టు గసలక లోట్టెలు గొనం గూలిన కాలుబలంబులును
గాలుబలంబులపైఁ బ్రకొనక యొక్క పటన¹ణింపలేక తిరుగ
వచ్చినం బొచ్చి చక్కడంచుటగఁగఁ బొడుకట్టువడినఘోట
కంబుల క్రిగిన మిలమిల పులం గెడురావుతులును రావుతుల
మోహంబునకు నోహరించినం బోనీక కరిఘటలం బురి
కొల్పిన ²రాగవాగల నైరానంబునం దురగభట్టగంబు నిల్పి
లోట్టెకొని మగుడంబడి యడిదంబులు దున్ని ప్రేసినం బూ
సినచందంబున నేలం గూలిన యేసుంగుడినుంగులును,
నేసుంగులడినుంగుల దిగ నుడికి పాటు మానరతులును,
మానరతులవిన్నాణంబులం బొంగి మ్రొక్కగజంబులగఁము
లపై నుగ్ధంబులఁగ్ధంబుల వదలించి పోయినదియ నీధి
గఁగఁ పడియ నుడికినయరదంబులకు నిర్వచనంబు లోదుటొ
గ్గించి కడసొగలు వట్టి కరంబులం ద్రిప్పి ప్రేయించిన
సారథిభ్యసహితంబు గఁగఁ జదివినచిధిదులును రథగులకర
లాఘునంబునం బలపుశరపరివహలచేతం దొంగుగుఱిధిరంబు
లు కాలువలు గట్టగ గట్టలు గట్టి మాచుస్థ నినులును స్థని
కులం బేరుకొని వాని కిక్కరిచి పురికొల్పుకొలలవారికి

1 నివిష్య. 2 రాగవాగల; రాగవాగంబు నైరానంబునం.

లుంగులును జేలంగునినిపావనములును బిరుదులును భోగి
భాంకారంబులును బుధులును భావోద్భావములును బిరు
దకాహళకోలాహలంబులును బుధులును బిరుదులును బిరు
ద నినుపపొడి రాల నరండు సుధులును బిరుదులును బిరు
ద్రేసియు నీడల బోగి డాసియు బోగి బోగి బోగి బోగి బోగి
యు బిరుదులును బిరుదులును బిరుదులును బిరుదులును బిరుదులును
బోత్తిల్లిన నేలం గొలుచున నేలం బిరుదులును బిరుదులును బిరుదులును
మునింగి తేజోమయ స్వరూపులు భావోద్భావము బిరుదులును బిరుదులును
వచ్చిన దట్టగచియు నంగిరముల మోత్తియు బిరుదులును బిరుదులును
నొత్తియు సుభద్రసంహారములు గొలుచున బిరుదులును బిరుదులును
1 మలంగారు. 2 బొత్తుకడపలిల్లు పండి బిరుదులును బిరుదులును
పోలక సంజీవనవిధిజ్ఞులవిధులును బిరుదులును బిరుదులును బిరుదులును
పోయ ననసరంబున.

27

❖ వికలవృక్షం యాచనప్రవృత్తులు ప్రవృత్తులు బిరుదులును. ❖

శా. వీరాగ్రేసరుఁ డేకలవృక్షం భుక్తులవృక్షం బోధులవృక్షం
స్వరఖ్యాతి సంతతి రాజులరక్షణ శిష్యులును బిరుదులును బిరుదులును
బొరావారవివేకమంజరినిప్రసాదింపి బిరుదులును బిరుదులును బిరుదులును
దేరొప్పారంగ బేరువాడి కలగఁచి భుక్తులవృక్షం బిరుదులును బిరుదులును.

సీ. అయిదుబాణంబులు పట్టెన్మృతదేహము

ర్గణదశకంబు సారణనిమీస

సాయకపంచవింశతి శుకప్రభు నిశ

తప్రదరంబులదశక ముద్ధ

1 మెలుంగారు. 2 బొత్తుకడపలిల్లు పండి బిరుదులును. 3 భుక్తులవృక్షం.

పాపాన్యగోత్రంబునందగు సప్తశరంబు

లాసకడలందుభయంగకమున

నాశుగపంచకం బక్రమంబుకాయంబు

నం దెనుబడితోమృతము లుగ్ర

తే. నేనుదేహంబునను గ్రుచ్చి చలంగి హస్త

లాఘవము నింతగో నేకలప్యంబుచట

నెచట నున్నాడను సాత్యక గురుదువోయె

హలధరుం డని యునిలించి యంతర బోక.

29

మ. సమదా నేకపచక్రవర్తి ననకాసాంబులో నాడుచం

దము చూచంగ గరజీపికానికరముం పట్టించి రాజన్యనై

స్యముచల్లించదర య్యగుంపులగుచోనన్వీరంద్రస్థంబులం

జహంగీర బొచ్చిన నొచ్చి విచ్చి నటచేక జట్రాత్మిన్సపోక తే.

క. సలచప్పుడు లే కన్యాయుం

దొలంగినట్లన్యంబు లల్లం దొడి దొడి నుండు

గలమెంబడి కోటదిక్కులం

బలుకక గుజగుజలు పోయెం బోయెలు బగడన.

31

తే. సోచంసంబున నేకలప్యవిజయం బింతరం గా నున్న పీ

రాచాంగంబు నుతించి పొండ్లకవిభుం డాత్మీయులం జూచి

చే, పీచం ద్రప్యంబు కోట మీడలు పడ న్వీరముగడినాడా

దముగడిన లం, డేచూ తన్వంబు గొన్ననిల్లు నని లావణ్యం

చే సంరంభి యు.

32

వ. అనుటయు సబ్బలంబునం గలపీఠభటసంఘంబు లయ్యవన

రంబున.

33

సీ. నంకదారకుం జేరి వాకిట ¹బద్ధమ

బులు సెర్పి క²మ్మల మ్రోగి ప్ప³ది
ప్రాకి లోపలం బొచ్చి పలుగొండె చొరికి
²పంతగాన్లకు మున్న బద్ధమ⁴
తోన నిచ్చన లెక్కి - కిలోనికొ⁵ ప్పెట్టెమి⁶
బురణించి చొచ్చినప⁷టుమగల
వాడి మెచ్చక యంభునరిమి⁸రిం ⁹బొ¹⁰ళల
వారి దాంకించిన పంసిమి¹¹గుం

తే. లచ్చెరువు నొంద మేడలు పొచ్చి మోర్చి
⁵దొడ్డకాన్లచే బలిప⁶యం మోర్చిమి⁷
తాలవాటుల నేటుల లంగు మిగి⁸
తఱిమి రచ్చటి బలముం గొంగులు గడంగి.

34

ఉ. సామజవాజిమూఖ్యబలసంతతి పొడిగిన పృథ్వీకిం ¹లే
మేమనఁ జేస లేక దమయింపమల²పడ ³బొ⁴గె ముం⁵
ప్రీతుముగోపురంబులబడంద్రోవంగజన్మమమున్న ⁶కొల్ల⁷
దామరపానుసీరువ⁸డె వల్లడమెంకిరి పొ⁹గెలంపెలును. ¹⁰35

వ. ఇట్లు చటులతరపం¹క్రమగమనం బ్రతిభిటబలంబులు గలం
కం బొంద్రభూపాలుండె యెదగోరునగరంబుల ²కొ³ట మిగ
టంబు గా వలుచటంకంబుల నలిపివీచు చొచ్చెనపుడ
క్షం బడవైచియుం ⁴గొంకి మ్రమ్ముమనగెను ⁵మొగలు
గాఁ గలసాధనంబులచే జీకాను పోచియు న్న ⁶స్థి⁷న⁸స్వ⁹
భద్రనంద్యాన ¹⁰త్తపిచ్చంద కాదిహర్మ్యప్రసాద ¹¹ప్రీ¹²యంబు

1 బద్ధకం. 2 పంతగాంలుమున్న. 3 బొ. 4 బద్ధకం. 5 బొ. 6
5 దొడ్డకాన్లచేబలిపయె. 6 గొంతుగొమ్మతగరు; గొంతుమున్నకిగరు.

రూపుమాపించియు వెన్ను దన్ని చూచునవసరంబున. 36
 మ. హరిహాక్యగారు సలంచి సాత్యకి పురం బాత్తి యరక్షాస్థితిం
 1 జరపకొన్నెనులు దొడ్దగొన్న పిదపక జక్రొముఖం డెన్ను నే
 నరసిరాసలెలోనఁ దమ్ముఁ డనునే వాక్రుచ్చి సన్నంచు సు
 గరసన్నాహము మీఱ సుద్ధతశతాంగస్ఫురనానాస్త్రుఁ డై.

క. హరునిసుతుఁడు దసకు
 సారథిగా నరద మక్కి పై నేఁచుఁడు దు
 ర్వానుఁడు దీపపరంవర
 బోరనఁ జనుచేర యుద్ధమున కేతెంచెనె. 38

గీ. రాహుణేఁగుఁడు భుజబలోత్సాహ ముసఁగఁ
 జటులరథమున శస్త్రాస్త్ర సమితి నించి
 మించి నడతెంచె నేనుఁగుమీఁద మేలిసి
 గుండ్లపుఁడు వచ్చె నీతికి నుచిత మేకిఁగి. 39

వ. ఇవిధిగఁబున నడచుచొరలం గని యదవృష్టిభోజనంభకను
 గుండ్ల న్యగములు గుండ్లకొని కృతవర్త ప్రభృతమహాసేవలం
 నలకడవి నిజహూక్యగములు సెలంగ సేవహాననంబులు నింగి
 ముట్ట నడిచి మునుముట్ట నప్పట్టణంబు చొచ్చి కడంగు
 రిప్రసేనలం దలపడియె నట్టియెడ. 40

శా. మాయుగబాయుగఁ బట్టు యోగి క్రిమసామంతానిజేఁగఁ
 డుగ్గ, నేఁగఁ డత్తొగ్గిరిసేవబలమున్ నిశ్చేషధూతంబుగా
 పాయు వ్యస్తము నంబుదంబుగతెఱబోవన్ వదల బోకొ
 గుతో, రాయు రేణుకణంబుతోఁ జనయఁ గంబుసంబుతో
 సొకిగొనె. 41

గీ. చక్ర పాడుమంగల బొట్టి వస్త్రానమయ్యె
నోరి మీసంగళెమందూ దాకోర్వజాలు
పారి జూపుము సుష్టురానమున రాగి
ముంత లేటంగల గలవ నీ కంత యేల. 48

న. అనుటయు సాత్యక కోపించి. 49

క. ప్రేలను జీలుగు పొరిగిన
మాతెకు గంబంబు గాదు మాటలు మిగులన్
1 నాలుక గలచినయంతనె
చాలునో మగతనము జూప సాత్యకియెదురన్. 50

క. గిరితోడ 2 నుసభ్రకమును
హరితో 3 భషకింబు జెనయునట్టిన కొదే
హరితోడ నీధు లాసైన
బురటించుట పొండ్ల నీకు బోదటమిడిగిన. 51

ఉ. పన్నినవాడ వింగడ జెడి పాటనుమి యని మానటించి చే
సున్న నిజత బాణము మహాద్ధత్తిమ నరిబోసి యేసిహన్
గన్నుల నోర నెత్తుకొలుకంగ శతాంగముమీడ వ్రాల నా
సన్న పరేత రాజకుమారి భతలంబున బవ్వల్లింగు నాన. 52

సీ. లాగెలొనన తేలి యంతరము బాణము
ల్లొమ్మిదింట బదింట మోలుల నేసి
సాత్యకనిటలంబు నాయకం బొకట భే
దింది నెత్తుకొల్లెద దేర్ప నెత్తడమ
దేర్పదై బాణం వ్రల్లి నిష్క ఎత్తస్య
గల్గి సున్న దశ సామగ్గముల మోలు

నిరువచేనమ్ములఁ దుగగచేసెమ్ములఁ

మిడును మూలఁగ నేటి నెమ్ములఁ

తే. నార్పినఁ నదొరనందున నొకఁడొ మూలఁ

దెలిసి యొకఁడొలఁ దగని యొకఁడొ మూలఁ

వానినొకఁడు నొకఁడు మూలఁ

కల నొకఁడొ నొకఁడొ మూలఁ

53

క. భల్లముల గెరుడఁ దక్కి ము

ద్రెల్లను మూలఁగొలఁ దగని నొకఁడొ

పెల్లు గురిసి చొక్కమున

బిల్లులుగొ మూలఁగొలఁ దగని నొకఁడొ

54

వ. పెండియు.

55

గీ. సింహనాదంబు చీకడ నేటి

కనట శ్రవణంబుల గొనఁబెట్టెము

గొన్ని సంగిటఁ దనఁబెట్టెము

సెగులు మోచినఁ దగని నొకఁడొ

56

సీ. కొలఁది మీఁగిన బొమ్మలొకఁడొ

నొకఁడొ నొకఁడొ

బడిశరంబుల నేటి బొమ్మలొకఁడొ

బున నొకఁడొ

నొకఁడొ నొకఁడొ

తొలి పొమ్మలొకఁడొ

దునిమె నొకఁడొ

గొన్ని శరంబుల నొకఁడొ

ఆ. సతండు నైదు నైదు ¹నాటు నెన్నిదిగమును

వగము లేసి యేసి కాలి పనరి

పలుక సంతలోనఁ జేరెద్రుండు సొత్తకి

విల్లు ముట్టికొలది విలుగ నేసె.

57

ఉ. వేటొకచాపము త్తయదుదీరుడను డెబ్బదిరెండు బాణముల

మీఱినపొండ్రు భూవిభునిమేనికలంతట నాట సల్పడం

బాటంగ నేసి లేసె శలభ ప్రకరంబు పుట్టించుహంబున్

దారుతేటంగు చేసి యత్థైర్యము సూప సతండు సైరణు.

గీ. అర్థచంద్ర బాణంబున యాచి వేంద్రు

నేసి తోడన బలుదూపు లేడు పటిపి

యంతనివేగంబు మాన్పె బంచాళుగముల

నృష్టిమీరుండు పొంద్రునివిల్లు దునిండు.

59

మ. తనలొనంతయునిండఁజేరెద్రుండు గదాచందంబుసారింబిట్ట

చిన కై నేయుడు నశ్టపాణముధము డాచే బట్టినాంచ మే

యసతల డంతన పట్టి శక్తిపశనం బవ్వీర్చున్ నాటినక

ధనుసల్పంతట కైచి సొత్తకి గదాచందంబు చే నొప్పుగను.

క. డగ్గరి యేసిసఁ జేరెద్రుండు

ప్రద్యక గదఁ గొనుచు ప్రేటు సంగునఁ గొన్నక

మొగ్గనములోన నిరువుర

యగ్గలికలు మూస గదలు నానన ముగటను.

61

క. ఎత్తినగద లంగుచిరు

హస్తించిరు బ్రమరి గిరిగి యడిచిరు బయ్యున్

¹ నాటును నాటును, ననిమదియు శరంబు లేసి యేసి, పదవి పలుక

నంతఁ డొంద్రుండు సొత్తకి.

నొత్తియుఁ బట్టియుఁ బట్టియు

మత్తగజద్వయముఁ బోలె మలసి రింఘంబున.

62

క. ఈచందంబునఁ దెలుపులు

వేచియుఁ బయిఁ బూచి లాచి ప్రేసియుఁ బట్టియు

ద్రోచురుధిరమునఁ పడిసిరి

పూచినమోదుపులతోడఁబుట్టువు లనఁగన.

63

వ. ఇట్లు సరిసరిం బోరునననగంబున పొత్త్యక సమ్యక్సంధిలను

చారంబునఁ బొలసిన పానుచోపురంబు మలచుచు రింఘంబున

1 పక్కశంబు గా నీక యుద్ధభ్రమణమునఁ గడపి 2 కిరి పాళికి 3 కి

సినశై నేయుం డట్లేలివిక 4 పానుచోపుర ముఖంబున 5 కిరి పాళికి 6 కి

సి త్రుళ్లగించిన నవ్వీరుగడపి పశ్చిమ (ప్రస్తు) ప్రస్తు పాళికి

యనుటయుం గైటభారితోడనుగడపి 7 నిలునిలు నాదియున

లించి కత్తయ్యనర్తంబున గడపి 8 పాళికి 9 కిరి పాళికి

మెయిచూపిననచ్చవనను పానుచోపురంబు నీవనంబున 10 కిరి

న శై నేయుగడపి 11 కిరి పాళికి 12 గడను 13 పాళికి 14 పాళికి

బొంచి చొచ్చినవనంబునను నచ్చి పాళికి 15 పాళికి 16 పాళికి

ణంబు చాళంబున గడ ప్రస్తు భీమమధ్యంబు ప్రస్తుపాళికి

స్వస్తికంబుగా నొడ్డిబొంగుబొంగునటులు నొడ్డిపాళికి

గడసుట్టి తివియ నచ్చిన యెడపియుగడపి తోడను 17 కిరి పాళికి

నిరువురగడలును మనగంబునం బనంగుపాళికి 18 కిరి

దాళించు పాసికలపాళికి 19 కిరి పాళికి 20 కిరి పాళికి

యు నిరువురు మెయి మలచి పాళికి 21 పాళికి 22 పాళికి

యు 23 పాళికి 24 పాళికి 25 పాళికి

1 పగళంబు. 2 యుద్ధభి. 3 ముఖంబు, తొలికింబు. 4 పానుచోపురంబు.

5 బనుచాళింబున. 6 పాళికి 7 కి. 8 కి.

బట్టెము హాత్తెము సత్తెము మలంగిము వొలంగిము జడి
సిము సత్తెమును వొలంగిమును విసరిముం గొస
రిము¹ నుగించి ముము(న)నలించిములాసిముప్రేసిమునుడికి
మిము ముళిమిముసత్తెము² "రడు" "పువుల" చేహంగులురుధి రాసారంబు
నంగుడిని ముముముళికిరకుకంగులంగు మురుడింప లత్తుక జ్జత్తెమున
పుత్తెము విడంగులంగు గొరికజలంగుల మునింగిన సింగంగులంగు
సిలుడింగు మున్న సమముంగును.

64

గీ. లోబ్బ గుడివంగు సాత్తెము యుద్ధంగు
హనుచేర్చుంగు నలవంగు నచ్చి గురుము
ప్రేము నద్దంగు డచ్చిట ప్రసే నత్త
లోగది పొంగుము భర మ్రాడకల్లంగు బడిము.

65

క. లోబ్బ నెగసి పొంగుడ్రు
పొంగుము ప్తె నేమునిటలపట్టిక ప్రేము
దుంగు గుంగు రంగు గెంగు
ధీరాభుంగును నత్తని బిలుచున ప్రసేసె.

66

నీ. లోబ్బ ప్రేము నుడి పొంగుడ్రు డంగుంగుడును బోల్ల
బడెంగు గెంగు ప్తె విడిచిపాటు
ప్తెంగు బడి ముంగుప్తెంగు డంగు
చచ్చినుంగు భరంగుంగు నుంగు
గ్రుంగు నెగసి మంగు గంగుంగుంగులు
చచ్చి సంగుంగుంగుంగు
నంగుంగు డంగుంగు పొంగుంగుంగు సొచ్చి
యంగుంగు పొంగుంగు నింగుంగుంగు

1 గుంగుంగు 2 డంగు.

తే. కుడికరంబునఁ బిడికిటఁ బొడిచె నురము
 వృష్టివీరుండు నేలతో వీపు మోవ
 నతని వైచిన నవ్వీరుఁ డతనిఁ గ్రింద
 వైచె రెండునై న్యంబులుఁ జూచుచుండ. 67

వ. ఇవిధంబున మల్లయుద్ధంబునకుఁ దొడంగి. 68

గీ. కడవరానకుఁ ¹జోడొక్కకరము హత్తి
 జడికిమై బిడ గొని పట్టెసమునఁ దొడరి
 తోరహత్తంబునకుఁ బోతమారిబొబ్బ
 ణంబునను రింజ నట్టి విన్నాణ మెసఁగ. 69

వ. మఱియు వివిధంబు లగువిన్నాణంబుల నొడిచియు సమ్ములు
 నలియఁ బొడిచియు మండి దాకించియుఁ గడలు పోకించి
 యుఁ దలదల²నాగించియు భుజంబులు భుజంబులతో స్రగ్గిం
 చియుఁ గత్తుంబు కత్తుంబుతో ఘట్టించియు నత్తుంబు
 వత్తుంబుతో ధట్టించియుఁ గరంబులు కరంబులతో నప్ప
 లించియుఁ బిక్కలు పిక్కలతో సువ్పలించియుఁ జరణంబులు
 చరణంబులతోఁదాచియు నడుము లొగించిపైచియు లులు
 యంబులు మలయుమాడ్కిఁ బులులు దలపడ్డపోలకఁగనులు
 పోరాడుకయివడి సింగంబులు పసంగుభంగి సుపతాయితో
 నళువాయి నిరువురుం జదిసియుం గుదిసియు సచ్చలంబునం
 జమురు చల్లినమంటలకయివడి బ్రత్తితాల్చినపడసపుస ని
 మ్మపండు సలంచినపగిదిఁ బొదరసంబు మర్దించుకొంతం
 బునఁ ⁴జోళంబు విటుచు తెఱంగున మనసునం బలిమి లేక

1 జొచ్చిడొక్కరముహత్తి, చడికిమైబిడఁ(బిడఁ)గొని...బొత్తమూరి
 జృంభ ...వింజవట్టి. 2 భంగిం. 3 లోనమవాయ. 4 బొళయంబుగా.

సంధ్యమాంగిరస్మామానదశత

ముగ మహామౌర్వీకముగ ధరించి నిశాత
 ముఖసాయకమున రామునియురంబు
 నెఱ నాట నేసిన నిట్టూర్పు నిగిడించి
 యతఁ డేకలవ్యబాణాసనంబు
 దశవిశిఖముల లస్తకము¹చక్కటిఁ ద్రుంచ
 నవ్వీరుఁ డొకనిశాతాసి వైచ

తే. నడుమ నయిదు బాణంబుల నఱ కి సీరి
 వాఁడు సూతువై నొక హేతి వైచ నదిగఁజూఁ
 బదిశరంబులఁ దునిమె నబ్బలుఁ డతండు
 ఘంటలు చెలంగ నొకశక్తిఁ గనలి వైచె.

76

గీ. ఒడలు నొలియించి. యదువీరుఁ డొడిసిపట్టి
 యమ్మహాశక్తిఁ గ్రమ్మఱ సతని వైచె
 నురము గాడఁగ భూపతుల్ తిరిగి చూడ
 వేగ నది చేసె నిండుక పేలితిచాన్.

77

వ. అట్టియెడఁ దదీయసైన్యంబు గజిబిజించిన.

78

శా. దృష్టారాతిన్యప్రతాపకలుషోద్రేకోగ్రమై తాఁకి నం
 దష్టాశీతిసహస్రనిఘ్నరనిషాదాదీశసైన్యంబు నం
 ఘృష్టాన్యోన్యభుజావిద్రుంభణరణతేయురధారోన్నత
 స్పష్టాసితురికాకుఠారపరిఘప్రాసముర ప్రోద్ధతిన్.

79

వ. ఇట్లు దాఁకి బలభద్రుం బొడివి వివిధాయుధంబులంగనలిం
 చిన నవ్వీరుండు లయకాలశూలాయుధుండునుం బోత
 హలవిహారం బమర సమరంబు సలుప బలుపు మిగిలి మగత
 నంబునం దలపడి మడిసినముంగలివీరులం గనుంగొనియునుం

గడివోచనికడిమి నిగుడం దెగి నడచి మగుడం దెగువు లేక
 నెగ డడిచినచంపంబునం బొలిచుబలుమాంకలును నొక్కొ
 నిన బబ్బులిక నట్టిసగిబ్బులవిధంబున బప విధవిధంబులం
 బడిన బలుమానుసులును నునులు లేక మానంబు మనంబు
 నకు ధనంబుగో ననంబునం గార్చిచ్చునం గమిరినయట్లు
 యాపు నెడి పీనుంగుపెంట లగుచోట్ల శివంబులు రానినను
 శివంబులు వంపక గుంతంబులు వడినను బంతంబులు నదలక
 ప్రాసంబులు పడలినను తీసంబులు నడలక గడలు దొలం
 గినను నెదలు సలింపక శూలంబులు పోయినను నోలం
 బులు దలంపక చాపంబులు విడిగినను దాపంబులం బోరలక
 లావున నిక్కియుం బ్రేవులం జిక్కియు మెడలు మ్రగ్గి
 యుం దొడలు స్రగ్గియుం బ్రక్కలు నలిసియు పోక్కులు ను
 లిసియు వీపులు నగిలియు మూపులు నొగిలియు ముక్కు
 లు చదిసియుం జెమ్మలు చిదిసియు నెత్తునుల నొత్తిల్లి లత్తు
 కపు త్తళులపోలికం గాలు గాలునం బెనంగ నిడుపొడుపునం
 గూలినయట్టలతేట్టలు గట్టలుగొన్న నెడునుదొట్టినయధినత
 రంగిణితటాకంబులనోలలాడుభూత బేరాళంబుల పైరాళం
 బునకు నంతరంగంబు రంబిల్ల నయ్యావవసింహంబు సింహ
 నాదంబు చేసిన.

80

మ. హృదిజ్ఞై తస్యమువొందఁ దెప్పితి నిమోదేశుగడు సంగబ్ధతం
 గదచేతం గొని కామపాలపాలసంఘట్టతృప్తియై
 న్యదశాదర్శనజాతరోషతఁ బ్రలంబౌరాతిజత్రుస్థలం
 బదరన్వేయఁగసీరియుంగదఁదదీయాంగంబునొప్పించిననొ.

- క. అయ్యిరువురు గద లడరఁగ
 వ్రయ్యం గ్రయ్యంగ వ్రేయురవమున జలధుల్
 వియ్యాలందఁగ మదమున
 డయ్యక పోరిరి విశంకటబలోద్భటు లై. 82
- క. ఆసమయంబునఁ బొండ్రుఁడు
 వ్రేసెన్ గద వ్రేసినట్లు వృష్టివిభుఁ దిరం
 బై సాత్యకియును వానిం
 జేసేతన వ్రేసెఁ బిడుగు చిట్టినభంగిన్. 83
- క. వేవినయంతకు నలువురఁ
 జావంకంబులును బోలె నైన్యము హాహా
 రావములతోడఁ జూడఁగ
 దీవన వడయంగఁ దూర్పు తెలతెల ¹వాటెన్. 84
- వ. తదనంతరంబ. 85
- సీ. కుంకు²ము హత్తించి కొనగోరఁ దీర్చిన
 పురుహూతునిల్లాలిబొ ట్టనంగఁ
 జక్రవాకములకుఁ జల్లఁగా మందు ద్రా
 గించినచెంద్రపుగిన్నె యనఁగఁ
 బార్వతీపతికిఁ బ్రభాతభూపతి గొన్న
 యలరుగెందమ్మికోహళి యనంగఁ
 తొలిదిక్కుతొయ్యలి చెలులపైఁ జల్లంగ
 నిండ ముంచినపైఁడికుండ యనఁగ
 తే. మేరుధరణీధరంబుతో మేలమాడ
 నుదయగిరిరాజు దల యెఱ్ఱెనో యనంగఁ

గ్రమముతో నించుకించుక గాన నగుచు
భానుబింబంబు గన్నులపండు వయ్యె.

86

— శ్రీకృష్ణుడు ద్వారకానగరమున యీతెంచుట. —

ఉ. అంత మురాంతకున్ బదరికాశ్రమవాసులు వీడుకొన్న ని
శ్చింతఁ డతండు పత్తరథసింహమునెక్కి విమానపంక్తులం
తంతఁ దొలంగ వచ్చి నగరాంతికసంగరసంభ్రమారనం
బెంతయు దవ్వులంజెవులనించుక పోకిన సరళియించుచున్.

తే. హలధరునియాన్పుసాత్యకియాంభటియును
బ్రతిభటనినాదములదాటి పరగుటయును
దెలిసి కంసారి సంగరోద్రేకఘూర్ణ
మాననయనుఁ డై యిట్లని మదిఁ దలంచు.

88

చ. కటకట పుండ్రనగదనుఁడు కన్నులఁ గానక వచ్చి వీడ్కిపై
నిటు విడియంగఁ జాలినట యింకట యాదవకోటి క్షేపికి
జటులవరాక్రమంబనుచుఁ జయ్యనఁజేరి మురారియు త్రైను
దృఢగుటిలారిహృత్పుటవిపాటన¹ భవ్యముఁ బొంచజన్యమున్.

క. ఆనినదము విని యాదవ

సేనలు పొంగారె నెదిరిసేనలు సల్లెన్
మానవపతితతి వందిజ

నానూనస్తుతులు చెలఁగె నచ్యుతుమ్రాలసే.

90

చ. గరుడని డిగ్గి వీడ్కొల్పి కంసవిరోధి పురంబులోపలం
దిరపడి చారుగుం బనిచి తే రలవాటుగఁ దేర నెక్కి సంగ
రకుతుకంబుతో నెడలి గర్వితులల్లను నల్లడిల్ల నిష్కర
రవపాంచజన్యఁడగు² డానిగిడగనిపోండుఁడ త్తణిన్.

1 బ. 2 చుక నిగుడక.

క. శినిమనుమఁడు నిలు నిలు మని

వెనువెంటం దవిలి రాజవే నీవు ననుం

జెనకి యపకారితనమునఁ

జన వచ్చునె యనుడు శౌరి సాత్యకి కనియెన్. 92

మ. రణసంరంభము మాన్ప నేమిటి కనా రానిష్టురానిష్టు వా
రణగర్వంబు మృగేంద్రసంచరణమర్వంతంబ నీగాలికిం
దృణమీతండనుచున్ని జానుజునిఁబ్రీతిందేల్చినంబెండ్రుఁడు
ల్బణరోషంబున వాసుదేవునకు సుల్లసంబుతో నిట్లనున్.

ఉ. నీవును వాసుదేవుఁడవు నిక్కమ యేనును వాసుదేవుఁడం
బో వినువారి కై న నిది పోలునె యింతటనుండి ధాత్రులో
గోవులఁ గాచి గాడిదల గొడ్డులఁ బోతులఁ జంపిరేని నే
జీవుల వాసుదేవుఁ డనఁ జెల్లునె లావునఁ బేరు సెల్లునే. 94

క. నాకును గద నీకును గద

నాకును నందకము నీకు నందక మహహః

నాకును జక్రము చక్రము

నీకును విలు నాకు విల్లు నీకుం దగునే. 95

మ. నిను నీహారలఁ బోరిలో గెలిచెదన్ నేఁడెందు! పోవచ్చునీ
కనుమానింపక వాసుదేవుఁ డన నొయ్యారంబునం జెల్ల దె
వ్వనిఁగాఁజూచితి నన్ను నొక్కగుహలో నత్తింప సింహద్వ
యం, బునకుం గూడునె యోడునే యురునికిం బుండ్రక్ష
మాధీశుఁడున్. 96

ఉ. నావుడు నపు నెవ్వైగమున న్నైగయంగ జనార్దనుండును
రా వెడమాట లాడక దురాగ్రహ చెల్లుదు పాసుదేవసం

భావన నీకు నేఁ గలుగఁ బార్థివులన్నయ గాక¹ యొన్నయింక
 లావు గొఱంత గాక నిఖిలక్రియచక్రము నీదచక్రమున
 గీ. వెండియును గైదుపులు నీకు పేట కలుగుఁ
 బేరు కలసొమ్ము లగుఁ బోర బండుకంఠ
 లావు గల పని వింటిమి లజ్జకంఠ
 యొడలఁ గలదేని బలుమాట లుడిగి నడపు. 98

నీ. అనుచు మురాంతకుం డాపిండ్లు నొకనియ
 తాళుగంబున నేసె సతఁడు బాణ
 దళికంబుఁ గంసారి దాఁకించి దానకు
 నిరుపదసమ్ముల నేసి తురగ
 ములమేనఁ బదిశరంబులు గ్రుచ్చి పెండియు
 హరిమీఁద డెబ్బది యమ్ము లేయ
 ముర్రవైరి మానసంబున సగి పొనిద
 ర్పము గంప దొడ్డనారజము దొడిగి

తే. జలజనాభుండు కోదండచతురుడగుచు
 గుఱ్ఱములతోడ సారథిఁ గూలనేసి
 వారెనయుఁ జక్రరక్షకద్వయముఁ గ్రుంచి
 కల్లు బిల్లులు చేసి పెద్దలము నవ్వ. 99

గీ. తేరపని మానిపిన వాసుదేవుఁ డిలకు
 దండె తాతాసి ప్లేచ మాభయనిమీఁదఁ
 బదిశరంబులఁ గ్రుంచి గోపాలవిభుండు
 ముద్దుఁడునుబోల కన్నులు మూసికొనియ.

100

1 యొక్క-డక. 2 సగవుతోళ "లిమిసంసమున" పొందెదవ్వముమిచ్చి
 దొడ్డనారజముదొడిగి, స్థిరముతోడన సారథిశరమునలెగి, గుల్లువలెనా నారజ
 గమ్ములఁ గూలనేసి.

చ. అతఁ డొకశక్తి వైచిన మురాంతకుఁ డంతన రెండునేసె న
క్షతమదలీల వాఁడు పరిఘంబునవై చినఁడ్రుంచెబొండ్రభూ
పతి బహులోహభారదృఢభారదృఢారకరోరచక్రము
ద్ధతిఁ గొని నీతలంబె యిది దాఁకిన నోర్వఁగ నంచు నేసినన్.

క. గగనమున వచ్చుచక్రముఁ
జిగురాకుం బోలె జక్రిచే బట్టి వడిన్
మగుడంగఁ ద్రిప్పి వైచిన
బెగడక మై ముఱసి వాఁడు పెల్లుగ నార్చెన్. 102

క. కడు వెఱఁగంది మురాంతకుఁ
డొడి దప్పినపాము వోలె నుండఁగ మఱి ¹దా
నొడిసెల బొన్నల కాడెడి
నడువునఁ బొండ్రుండు తాల వైచెం బెలుచన్. 103

— శ్రీకృష్ణుఁడు చక్రమునఁ బొండ్రునితలఁ దునుముట. —

మ. అవినారాయణుఁడమ్మలందుని మెనానాస్త్రంబులంగ్రమ్మఱం
గవియం జేసి యొకింత బీరము సెడం గారించి డై తేయచ
క్రవిదారక్రకచక్రమం బయినచక్రం బెత్తి తద్దేహముం
బవుల నైవైనఁదుంగ ప్రచ్చినగతింబొసెంబ్రకాశంబుగన్.
వ. ఆసమయంబున. 105

చ. హలధరుఁ డేకలవ్యహృదయంబు గొనన్ ఘనశక్తి వైచినన్
బలుగద వైచె వాఁడు బలభద్రునినక్ష మతండు రెండు నే
తుల గదపూన్చివైచె నదితోరపుమంటలుమిగటనంటఁ బైఁ
బొలసినఁ దేరు డిగ్గి చెడిపోయె నిషాదుఁడు గాందిశీకుఁడై.

1 యుక్, వడిసెడిక్రొక్కుల-(కపియుం, గుడిచెడిబొన్నల.)

గీ. విటిగి పాటినఁ బో నీక పెన్నడించు
హలధరునిఁ జూచి పెగడఁ ది యబ్ధిలోన
నుటికి దరి చేర రా కైదుయోజనములు
లావుతో నీది వాఁ డొకదీవి చేర.

107

వ. ఇట్లు నీలాంబునం డేకలస్యపలామనంబునం బరిపూర్ణమ
నోరథుం డై మరలె యంతకు మున్న సంతసంబున సామంత
సహితుం డై సభామండపంబునం బేరోలగంబున నున్న నీల
నర్జుం గలనె, సాత్యకిణును సకలయదువీరసమేతంబుగా న
య్యెడకు వచ్చె నవ్విధంబున విజయవిభవభానురం డై వా
నుదేవుండె కైలాసయాత్రాప్రసంగంబు చేసి ఘంటాశక్త్య
కాలాంతకులవృత్తింతంబును గొనియాడి పార్వతీపతి ప్రస
న్నుం డగుటయు వరలాభంబును నురలు సయములు
హరిహరాభీదభావంబుం దెలియుటయు నెఱిగిరించి గుల్ల
వారల నిజనివాసంబులకు నీడవకొలిపి యనంతరంబ యెం
తఃపురప్రవేశంబు చేసి సత్యభామానుక్తి ణులసన్నిధిం దాన
కలవృత్తింతంబును జెప్పె నని చెప్పి ష్టేశ్వరపాయసంబు
జనమేజయునితో నట్టియెడ నొక్కవిస్తయంబు పొనఁ గల
దనధరింపు మని యిట్లనియె.

108

—౧౧ కృష్ణుడను రుక్మిణీసత్యభామలతో జూచుచుండె. —

గీ. చక్రధరుం డట్లు రుక్మిణీసత్యభామ
లీరుగెలంకులఁ గొలువ ననేకగణిక
లంత నంత భజింప సత్యాముఖంబు
చూచి నెత్త మాడుద మనుచును గడంగి.

109

క. ఓతరుణి నేను నెత్తము

నీతో నాడునెడ రుక్మిణి గనుంగొను, ని

న్నాతిమఱియాడ నీవుం

జూ తింతియ పంత మడుగుచోఁ దెల్పుటకున్.

110

వ. అనుటయు నద్దేవి యిట్లనియె.

111

గీ. వాదులానితోడ వాట్లీనితోడను

బూతుతోడఁ దిండిపోతుతోడ

నటమఱినితోడ నడియరితోడను

వెలకు నెత్త మాడ పరస్ప గాదా.

112

క. జూదరివి సుమా¹ళివి నెఱ

వాదివి ²తసుకరివి గెలువ నచ్చునటే దా

మోదర నిను మా కనుటయు

నాదెసఁ గనుఁగొనక పిలువు మనె జాంబవతిన్.

113

వ. అనుటయు సత్యభామ సాసూయంబు గా వాసుదేవున కిట్లనియె.

114

క. కలిగె నొకజాంబవతి పే

న్నెలవడఁ ³బడె చేల నలపు నీతల వేగన్

బులియ⁴క వే సనతులు గల

పొలఁతుల కేసాటు వడక పో రా దనియెన్.

115

క. చిత్తం బూరక కలఁచెదు

నెత్తము నాతోడ నాడ నేరుపు గలదే?

పొత్తు గలసి నీవును నీ

తత్తబళలు రండు గెలిచెదం బరువడితోన్.

116

- ఉ. ఇంతయు నేల మీకు నెడు రెక్కటి¹లో²మునిగింబడు³లు సె
ల్లింతుం⁴ 2గడ⁵ల్ల కాకున పెలిం బడ సారె గలప్పు డిట్లు⁶ గె
ల్పంతసంగ్రహంబునసహాయపు⁷తో⁸ గను మాడిపోయినం
బంతముతో⁹దోహదమునం బట్టుదుం బాసికబొమ్మగట్టుదున¹⁰.
- చ. తొలతొలి చుక్కణీగమణితో నెటవాదివి నెత్త మాడుదుమా
గెలెచెడవేని మేలు సరికిం చగ నాడెద సూడు పట్టు నీ
కొలదిగులుంగ మేయసుడుఁగోపముగన్నులఁగ్రోలినవ్వియ
చ్చెలుసలతోడ శోలి పొలిచెం జతునంతసమాసనంబునన¹¹.
- వ. ఇట్లు చతురంతాసనంబున నుండి సకలలోకనాథుండు సత్య
భామకు సంతోషదం బొసంగి చుక్కణీసమ్ముఖంబుగా సమాసీ
నుం డైన నడ్డేవియు.

119

సీ. 4బోగి¹జి గొసరి 5బైనుక పెట్టి పలక²న్
సారెలు వోయించి సరము చూచి
తనకు లా గయినసత్తంబు గొక్కొని వన్ని
పాసికలో దాళించి పా టినింగి
లోహటంబులు ముని 6లులిం గన్నం బడదున్నం
బరదంళ మని పోవుం బలక లిచ్చి
తప్పార్తుం జూ రండుదాయంబులును గని
వారిండుము పోటువ్రాలు గలపు

తే. పంత మడిగిన సీసల భంగ మింత
బోరం బెద్దదాయం బొడి పోగు పుచ్చి
వైచు నది ధన మునిక పో నుచ్చు ననుచు
బేరుకొని పాటుతోలి సరిబేసి యుడిగి.

120

క. అత్తీనం¹చ తిగ దుగ యు
 సత్తా దచ్చాక వంచి చౌవం చీరై
 దిత్తిగ యిద్దుగ బద్దలు
 చిత్తంబునఁ దలఁచినట్లు చేతికిఁ దెచ్చున్.

121

సీ. దుగుణంబు నేసినతోడనే మూఁ డని
 వారించి లే దని వలుము నేసి
 యూర కెత్తకు దాయ ముగ్గడించినఁ గాని
 పట్టి వేయకు మని పటితళించి
 వెడలినసారెలు వెనుకముందఱ చేసి
 యెత్తినసారె పో నీక యార్చి
 సమ మాయె రమ్మని సరస²వారలఁ బిల్చి
 గెలుపునుమాళంబు గెరలఁ జేయ

తే. బడిసి యీరైదు పూజించి పలకమీఁద
 బలుపమున వ్రాసి పెలివ్రాయుఁ దొలఁగ పైచి
 పన్ని పంచి యెక్కటి నాడఁ బంచి వ్రాలుఁ
 దప్ప నో పత్రనయమునఁ దాన గెలిచె.

122

వ. ఇత్తైఱంగున నత్తరుణి కరకౌశలంబును పట్టనయుగ బుచ్చి
 పెట్టువెరపును గెలుపులెక్కయు లోపలఁగలంగుటయుమో
 స పోక పంతం బడిగిన నిమ్మపండు పైచి యుఱికితి నని సరి
 సరి యన్న జొన్నల కని తాకె నన్నఁ గొన్నవారికి నని
 గెలిచితి నన్నమగనికి మున్నని పుడికిపుచ్చికొన్నట్టు గత్త
 రించినచందంబునఁ బందెంబు సఱచినవిధంబున మ్రొక్కిన
 దీవించినవిధంబున వెరవున నాడుటయు నాకపటనాటకసూ

త్రధారుం ¹డంకించుకొని యుల్లసంబున సారెయొడ్డి తొమ్మిదిదాయంబుల కిచ్చిన సచ్చెలువ యొక్కపలక తప్పుదాయంబునకు నొకవ్రాయి విడిచెన ననుటయు నద్దేవుండు నాదాయ మీరైదు పానుక యోటంబు విలుగు ననుటయు నుదరిపడి యమ్మదిత సవిలాసంబుగా వ్రేచిననాశోరి గోరినదాయంబు పడినం బొంగి పానుక సరి సరి యని యంతసుండి విన్ననై యాడి యన్నాతి మిగుల నోడియుం పలంకక. 123

సీ. చేయదు దుగుణంబు సెలవు లే గుండిన

నెక్కిసపలకఁ బో నిచ్చు గాని
పలుకదు రోషించి పడనిపాసికలతో
ననదాయ మైనను నాడుఁ గాని
యొల్లదు గోపించి యొందునెత్తము వన్న
²నచరంబు నేర్పని యెన్నుఁగాని
నడుకదు నొంచిని సయ మెక్కు డడిగిన
నిలుత మింతట నన్న నిలుచుఁ గాని

తే. పలక దలుమక ³బయసుక వల్లటలక
బోరికి దూఱక యాతావు పుచ్చు మనక
⁴క్రింద గలిచినవ్రాలు తెక్కింపు మనక
తప్ప నాడక తల్లింటిదారి చెడక.

124

క. ఇవ్విధమున గుక్కిణిమదిఁ
బువ్వంబరిమళముఁబోరి బొలుపుగ నెత్తి

1 డెక్కించుకొని. 2 నచరంబు...యరయు. 3 బ్రసిక. 4 యెంత
తెక్కింపుమనక వ్రాయుక్కుడనక.

బువ్వాయి గలిగె శౌరికి

మవ్వము దిగఁ దొడఁగె గెలుపు మట్టం బయ్యెన్. 125

గీ. చాలు నని పాసె రుక్మిణి సత్యభామ
కరము గరమునఁ గీలించి కమలనాభుఁ
డిందు రమ్మని పిలువ నయ్యింతి నగుచు
నభిముఖంబునఁ బౌసిక లండుకొనియె.

126

వ. పందెంబు చెప్ప రుక్మిణిం జాలించి.

127

సీ. ఒకదాయ మాడిన నున్నదాయం బొడిమ
మనక వాటులు రెండిమ గొని చెలంగి
కాననియాటఁ దాఁ గడచి పోయినఁ జెప్పు
నెత్తంబు వడ దని నేర్పు దెగడి
యొకదాయమునకును నొంటి చాకినఁ బోయి
యింక పై చెద నని యిసుమడించి
పోయెడి నని ప్రేయఁ బూచిన పారించి
చూచి¹పో నిమ్మని సూటి చెఱిచి

తే. సారె మోపును బొరలును సదర నిదర
మెఱిగి లాగైనఁ గైకొని యించుకంత
పొసఁగ కుండిన రుక్మిణి బొంతు బొంక
శౌరిఁ బలుమటు గలిచె నాసత్యభామ.

128

క. నిష్కము మొదలెక్కెన్ ద్విచ
తుష్కాప్తకపోడశాదిదుర్వహశుల్కా
నిష్కములు పెరుగఁగా శో
చిష్కేశద్యోత మగుహృషీకేశుమదిస

129

వ. ఇట్లు విశ్వలోకేన్ద్వయమందు వినోదింపఁజననపరఁజును. 130

— ఇతి తృతీయాశ్వాసః పూర్ణః —

ఉ. తాపముఁగోపముం¹దిలముదాఁకినఁగొండ్ర సహకరముండ్ర సకా
శీఘ్ర సైంధవ లేక హరుచేర బడసక పురిచేపాద హాసం
దీపనిఁ గృత్య నాఁగ నకదేవతఁ బాపకగుండమధ్యకి
లాహరిశోభితం గొలుపులాఘులు వేలుపుల్ల న మచ్చరే. 131

క. మంటల మలఁచినహం పై
మింట నడరి చూపు చూపు మ్రింగెదఁ గడు నాఁ
కొంటరి గలదే యాహుతి
యంటఁచు పాడంటఁ బనిచె యొడవుపురమున. 132

గీ. ఒడల నేదిక్కు సూచిన యోజనంబు
మండపమండఁగఁ జూచును మగువ పోలే
హృదయతీర నబ్ధిరె చల్లడిల్లి
వట్టణం బెల్ల నిట్టట్టు నడఁ గలంగె. 133

గీ. సాత్యకిఁచు సీపాణిఁచు సంగ్రమిఁచి
తమగుఁ జెప్పినవానిగుఁ జూచుఁ గూడి
పెద్ద వై నసాహసులుఁ బిలిచి పఱచి
రంతిపుగములో వారి నెత్త చూచునెడను. 134

వ. వారును చక్క ప్రత్యక్షమందున తెగఁబగిలినవారు గొప్పన.

క. పెసపులు పడుపుమఁ బడమలు
గుడిగొనఁ నెత్తఁపుమాట గుత్తుక చగుల
ముదసలితనమున బడగున
వదలినయంగములు మిగుల పడఁకఁ గడఁకను. 135

- క. సకలజగన్నాయక నేఁ
 డొకలలన వపుఃకృపీటయోనిజ్వాలా
 వికటచ్చటచ్చటారవ
 నికారఘోరిముగఁ జేరె నీపురమునకున్. 137
- క. ఆకొన్నమృత్యువో వెలిఁ
 బ్రాకినలయకాలరుద్ర ఫాలానలమో
 యూకొనఁ దడ వయ్యెడు నని
 సోకినచోట్లెల్లఁ గాలుఁ జొర నిచ్చెదవే. 138
- క. నావుడు దుగుణము సూ యిది
 తీపంచన ¹యోడె దప్పితే సరి యే మే
 మీవెఱనకు మన²రొ ప్రజం
 బోవుఁ జుమి పలకవ్రాయి పొదపొదఁ డనినన్. 139
- వ. వార లన్నారాయణదేవుండు నెత్తంబు తమకంబునం దత్త
 అంపునొడువులఁ గలయం దమకు సుత్తరంబిచ్చినపలుగులం
 బురుషోత్తమునిచిత్తంబు దమమీఁద లే దని విచారించి
 విన్నపం బవధారు దేవా యనుటయు నయ్యెడుగులాంబుధి
 సుధాకరుండు సకలకళాకుశలుండు గావున నత్తఱి సత్య
 భామ పాసికలు దాలించి వైచిన. 140
- గీ. దాయ మెత్తనో యీసారె దాఁక నీక
 కట్టి గెలిచెద నిదె పాసి కలనిదయ్య
 ముల బటాబూర మిందేమి ముట్టఁ గలదో
 పొంది వచ్చినవ్రాలకుఁ బోవుఁ గాఁక. 141

1 యొడ్డి త. 2 రోపా. 3 నువచ్చి వట్టెనో భూత మిందేమిపుట్టఁగలదో.

క. నాస్రడం సంతోషించిరి

సాహసులు వీరవచనచతురత సత్యా

దేవియు నెత్తపుమాటలు

గా విని తేలిసికొని మెచ్చు గంసారాతిన్.

142

శ్రీకృష్ణుడు కృత్యపై జక్రము బంపుట.

మ. మతి నొక్కింతయు సగచలిగవక నిలంపత్రాణపారీణుడ

చ్యుతుడౌకృత్య కకృత్యకారిణికి మృత్యుప్రాప్తిగౌ బంప ని

ర్గతబాహ్మోదకదానధారపురాట్కూ సారవిస్తారసం

తతపూరస్థిగమాసమీనహరణాంతర్నక్రముం జక్రమున్.

వ. అదియును శతకోటిశతకోటిసన్నిభం బై చిత్రభానుచిత్ర

భానుభానం బై సహస్రకీరణసహస్రకీరణనిపుణం బై సహ

స్థారణమండలమభ్యదేనతావివిధాయుధవిహరణవిద్యుల్లతి

కావిలాసం బై జపాక్షరనిక్షిప్తగతౌలక్షణం బై మంటలు

మింట నంట పెడలి కడలి పెడలిసబడబొనలకీలాకలాహంబు

చందంబున గొలకూటవిషవహ్నిజ్వాలామాలికాభీలం బై

నీలకంఠనిటలతటనయనశిఖిశిఖాసహాయం బై సతేలంగుస

మెఱచి చఱచినం బుగంబు సొర నేరక కృత్య కృత్యంబు

లేక మరలి పఱగం జొచ్చిన విచ్చలవిడిఁ దనమయంబుగా

గగనంబున నిగుడునచ్చక్రంబుం గనుంగొని.

144

క. సుగగరుడయక్షవిద్యా

ధరకిన్నరదివ్యముసులు తద్దర్శనసం

స్మరణప్రణామపూజా

పరతంత్రతఁ దెనుపు దొలఁగి బలసిరి చదలన్.

145

- క. పురుహితముఖ్యదిక్పా
 లురు సేవింపంగ సకలలోకేశ్వరుఁ డం
 బురుహాసనుఁడు గని నమ
 స్కరించి విసుతించె నిజముఁ గైవారముగాన. 146
- సీ. దైతేయమదనతీధమ్నిల్లములతోడ
 విరులనెత్తావికి వీడుకోలు
 దనుజశుద్ధాంతకాంతాకటాక్షములతోఁ
 గలికికాటుకలకుఁ గానివాని
 దానవమానిసీ స్తనకుంభములతోడఁ
 బసుపుఁబయ్యెదలకుఁ బాయుతేరుపు
 దైత్యావరోధసదయితాధరములతో
 సొబగువీడెములకుఁ జుక్కయెదురు
- తే. చేసి సురసుందరీకరి శీరతాల
 వృంతచలితాంతకుంతలవిలసదింద్ర
 కులవధూటీలలాటికాకుంకుమంబుఁ
 బదిలపటుపఁ జక్రంబ నీభరమ కాదె. 147
- వ. అనుచుం జక్రంబు వీడుకొని కడచి పోవుటయు నానుదర్శ
 నంబు సుద్దేశించి. 148
- మ. సతతంబు స్తుతియింతు జంతుమయసంసారక్రియానక్షణ
 తతశౌర్యక్షపితారిపక్ష మగుటకా సంగ్రామభీమభ్రమా
 గతగేహాంతికదీర్ఘికాతటలుతత్కంఠ ¹చ్ఛిదాచ్ఛాపన
 తతజక్షాళితకేళితామరసరక్షశ్చక్రముం జక్రమున. 149

క. అనుచు గొనియాడి వనజా
సనుచు డేగ నుదర్శనంబు సనుచో నెదిరిం
గని దనుజ రాక్షసులు క్రో
ధను ల్ల తన్నిళితధారఁ దగిలి తునియంగన్. 150

ఉ. ఆపరమేశ్వరుండు జగదంబికతోఁ బ్రమథ ప్రజంబుతో
గోపతితోడఁ జక్రముననుం జనమెక్కుడు పోదమంచుఁగా
శీఘ్రుని నుండ నొల్ల కతిశీఘ్రుగతికా శతయోజనంబులం
నింపనయోగ్య మై పరగుతాలననంబున కేఁగ నెమ్మచిన్.

క. కాశీవతినగరమ్మున
నూతనకాతాన కాశహాళహళితహాదా
క్రోశజ్జనజాలం బై
కేశనచక్రంబు కృత్యకృత్యం బయ్యెన్. 152

ఉ. ఆపురుషోత్తమానుధము సంతాపము వ్రనుంగొన్నభీతిఁ గా
భీతిఁ జేరి ననుబ్ధులలఁ జేసిన సిద్ధిఁడ వంచుఁ గెఁగిటం
జేపడఁ బట్టి ముంబరముఁ జేసి దిగంబర పేషఁ గృత్యఁ ది
త్వాపహరాయణార్చ్యముముఁ బ "వకచక్రమునీలు చీసెమున్.

చ. తనియుక కాన్పె వెండియును దంతితుంగగణ తాంగగ్ధన్వికా
వనిసురమండలాధిపతియై శ్రోజఘనృజమండలానుభవ
హనకుసుమాంశుక స్తబకబంధవనాచలదుర్గం "వ్యకాం
చనతృణాది "యగేహాద్విధిసంపలనూత్తమప కపదాల్లవముల్.

గీ. ఆలుయోజనములలోఁగో నందలలో స
గంబు నలుసదరముఁ గాలికాళి గాసి

యయ్యో ముప్పదియేండ్లు సిచ్చాట దింద్రు

చేత నవిముక్త¹మయి చెల్లెఁ జితి యనంగ. 155

వ. ఇట్లు కాశీపురంబు దరికొలిపి కృత్యాసంహరణంబునం గృత
కృత్యం బై సుదర్శనంబు దామోదరదేవునకుం బొడసూపి
సుఖం బుండె దురోదరపరాయణుం డైనయన్నారాయణుం
డు గెలుపు నోటంబును సరిగా నద్దేసీద్వయంబుతో వినో
దించుచు మఱియు వివిధాంతఃపురవనితావిహారంబులం
బ్రొద్దు పుచ్చుచు నుండె నచ్చక్రంబు నండియు. 156

క. దైతేయకామినీసం

ఘాతము మగ మొలక లైనకడుపులు డిగ సం

కేతించినట్లు చక్రము

పాతాళంబునకు నరుగుఁ బ్రతిమాఱ్ఱాసిన్. 157

క. నీయెడ నాయెడ నేయెడఁ

బాయఁడు కృష్ణుండు విష్ణుపరిచర్యాసం

ధాయకము చక్ర మాత్మం

జేయుము సత్పూజ లిష్టసిద్ధికి ననఘా. 158

వ. ఈచక్రప్రభావంబు భావంబునం దలంచినయతనికిం గార్యసి
ద్ధియు శరీరరక్షయుగ జేకులునిది నీకుఁజెప్పితిసావధానుండ
వై యెప్పుడుం దలంచునది యనుచు నమ్మునీంద్రుండు. 159

ఉ. భావనభానుమండలవిభాసివిభాకరదివ్యభవ్యసం

ధానవిధానదక్షిణసుధాకరుణారసపూరహరిచే

తోనయనా తపోనిధి విధూతతమస్ఫురణాంతరంగని

ధ్యానపరాయణా పరమతత్త్వమయస్తవ వైభవోన్నతా.

క. కరణస్వైరవిపర

స్ఫురణావిరూఢతదోషపుంజతమఃప్రా

వరణవిలీనస్వజనో

ధరణసహస్రాంగుతేజ దైవసమాజా.

161

మాలిని. సురతజననహన్యా దురసంహారమాన్యా

పరిమితగుణధన్యా భక్తిరేఖావదాన్యా

పరమహరిగ దివ్యాస్పందితస్వాంతభవ్యా

నిరుపమతనునవ్యానిగిదితాక్రాంతభావ్యా.

162

గద్యము. ఇది శ్రీమదుభయకవిమిత్ర శౌమ్ననామత్యపుత్ర

బుధారాధనవిరంజి తిక్కనసోమయాజి ప్రణీతం బైన శ్రీ

మహాభారత కథానంతరంబున శ్రీమత్సకలభాషాభూషణ

సాహిత్య గ్రంథావళిసంవిధానచక్రవర్తి సర్వపుష్కరీర్తి నదీన

గుణసనాథ నాచనసోమనాథ ప్రణీతం బైన మూర్త్యరహరి

నంతరంబునందు సృతీయాశ్వాసము.

చతుర్థాశ్వాసము.

క. శ్రీహైమవతీకలహ

స్నేహావిరంమహాకామసీమంతపద

గ్రాహింసురసింధుశిష్ట

రాహితసింధుంగలంతు హరిహరనాథా.

1

గీ. హంసడిభద్రులు లోసుగం నఖిలధరణి

బెరుగుగుడుకకోటి వేద బేద ప్లేన

నరపతులకీర్తిపటములు సింగదుండ

పెరుపుతో సుద్ధరచిన వేల్పు శౌరి.

2

క. నావుడు జనమేజయవిభుఁ

డావై శంపాయనుని మహాదేవు మదిన్

నీవు గొనియాడుపలుకుల

భావము దనివోదు చెవులపండువులఁగొన్న.

3

క. హంసడిభకు లెన్వరొక్కో

కంసారికి వారిఁ జంపఁ గారణ మేమో

సంసారసారవచనరి

రంసామతిఁ దత్కథాంతరము విన నలఱున్.

4

క. అనుటయు పై శంపాయన

ముని జనమేజయస్రపాలముఘ్నితో ని

ట్లనుఁ దత్కథాప్రపంచము

వినిపించెద మొదలుకొని వివేకనిధానా.

5

క. ఎనుఁబదియెనిమిదివేవురు

దనుజుల కాధ్యుండు వక్రదనుజుఁడు దో డై

చనుదేర హంసడిభకులు

¹చెనకిన చెనఁ దునిమె శౌరి చెప్పెద ననియున్.

6

సీ. సాల్వదేశంబున జనియించ బ్రహ్మద

త్తాభిధానుండు మూర్ధాభిషిక్తుఁ

డఖిలధర్మవిధిజ్ఞుఁ డాత్మభార్యాస్వయం

బునకు బిడ్డలు లేమిఁ బొల్ల వోయె

సంసార మనుచు నీశాను నారాధించెఁ

బదియెఁడు లొండుసంభ్రమము లేక

పరమేశ్వరః డతనిసద్భక్తికి మది మెచ్చి
కలలోన నొకనాఁడు గదిసి సరము

తే. వేడికొను మన్న నిరువుర వేడె సుతుల

లిస్రండు నిచ్చితి నగుచు విచ్చిసె నంత

సతని దేవు లిద్దఱును గర్భభిరంమ

మూర్ఖు లయి రన్నరేంద్రుఁడు ముద్దు నేయి.

7

ఉ. ఆసమయంబు నందమహిమై త్తుండమి త్రసహుఁడునాంగధా

త్రిసురుఁ డొక్కఁడుఁడు జగదీశతికిన్ సఖుఁడై సుతోదయూ

ల్లాసము లేక శ్రీపతిఁ దలంచుచుఁ దప్పక పంచనగ్నముల

చేసినపుఁజనుకహరిచుఁజిత్తములోఁబొడసూపివిప్రుతోన్.

ఉ. మెచ్చితి వేడికొమ్మనుడుమి త్రసహుఁడు నుమాదుఁ గోరెనీ

కిచ్చితి నందు సమ్యక్తుఁడు నేఁగ ధరంమగుఁ డాత్మ కాంతసంగ

జెచ్చరఁదోచు పవిత్రలు చప్పగఁ బల్కలు నచ్చుబోలునొ

ముచ్చటను నొనల్ల చనుముక్కులు పల్వలఁబొలు చున్తులును .

క. ఈవిధమున గర్భిణు లగు

మూర్ఖులలో రాజసతులు మునుమును సుశూలక

జైహత్తులఁ గని రద్దఱ

నావిప్రువధూట వైష్ణవహత్తునిఁ గనియెన్.

10

ఆ. హంస డిభకు లనఁగ సన్నఁగుఁ దమ్ముఁడు

నధిపసండునులు జనార్దనుఁడు

విప్రుతనఁగుఁ డిట్లు నీ రొక్క ప్రాచుర్యు

వారు గూడి యాడ నచ్చుపారు.

11

ఉ. పేదపురాణశాస్త్రపదివిం దనుగం బదిలందు గల్గి ధ

న్వాదినమ స్త్రోస్త్రవివిధాభ్యసనంబున భీమిల్ల నదా

సాదినిషాదిరథ్యుచితసత్కళలందు విదగ్ధులై మనో
మోదమునేయువిద్యలకు మువ్వరుజాణలనంగనున్న చోన్.

❖ హంసడిభకులు శివునిఁగూర్చి తపస్సుచేసి వరములు పడయుట. ❖

గీ. హంసడిభకులు హిమవన్నగాగ్రమునకుఁ
బార్వతీపతిఁ గోరి తపంబు సేయ
నరిగిరి జనార్దనుండు విద్యావిపేక
నిధి మురారి నారాధించె నిజగృహమున. 13

క. వా రిరువురు నై దేఁడులు
నీరును గాలియును ద్రావి నిర్మలతపచే
తో రాజీనభ్రమరము
గౌరీపతిఁ దలఁచి నిష్ఠ గైకొని యుండన్. 14

క. సన్నిధిఁ బన్నగహారుఁడు
పెన్నిధిఁ గని పొంగుచున్న పేదలక్ష్మియ న
య్యన్నాదమ్ములఁ గని మీ
కెన్నఁగ నేవరము లిచ్చ యిచ్చెద వానిన్. 15

సీ. అసుడు వా రిరువురు నై కమత్యముతోడ
నమరాసురాదిసైన్యాధిపతుల
కోడ కుండంగ మా కొకవర మీశాన
రౌద్ర మహేశ్వర బ్రహ్మశిరము
లసునస్త్రములు నభేద్యకవచములు దివ్య
చాపములును బరశ్వధవిశేష
ములుఁ గయ్యముల కేము పోవుచోఁ గాపుగాఁ
బ్రమథద్వయంబు మత్పార్శ్వములను

తే. నచ్చుటయు నీగి రెండవసరము నాఁగ
హంబు పొరికి నడిగిన మట్లు యిచ్చి
భృంగిరిటిని గుండోదరుఁ బిల్చి నీరి
సమరములఁ గొప్పుడని పంచి చనిగొని నంత. 16

చ. సరములు గన్న మోదమున నచ్చి గుమారముగంబు మున్ను
మా, తరపితృవంశసంబును బదగపడి మిత్రసహాభిహాసినా
దరము జనార్దనప్రణయిణి పరిరంభము నాచరించి సర
గరమున లేచి హంసడిభి కప్రతినిధు లసంగఁ బొంగుచును.

క. కవచధనుఁ న్త్రనికరము
నవిరళదుఁడ్రక్షమాల్ కంభరణములున్
ధనుశవిభూతుఁడు హరహర
శివశివ శిబ్దములుఁ గలిగి చలువలు గున్నను. 18

క. పొలతుల రూపనతులఁ బెం
డిలి చేసిరి దొరలు హంసడిభినుల కమరం
గులపతి జనార్దనునకును
బలియించిరి ముగియ నేకపత్నీవ్రతముల్. 19

వ. ఇట్లు పరప్రసాదసమృద్ధవభరితహృదయు ధై నిజజనక రాజ్య
విభవంబు విలసిల్లం జేయుచు మీ రాభిమానవిజృంభింతు ధై
యొక్కనాడు వినోదార్థం బయ్యుచువుడు గుమాగులు
గూడుకొని. 20

❀ హంసడిభినులు నీరుదుఁ బోవును. ❀

క. కరితురగరథపదాంతులు
పరివేష్టించంగఁ గొలుచుప్రజ ముందట గా

సరస జనార్దనుఁడుం జన

నరిగిరి వేటాడ ధరణి యల్లల నాడన్.

21

క. వెలివాటును గాలురులును

వలలుఁ చెరలు దీమములును నడిఁ దీరినకు

క్కలు నారెగోలలును మం

డలక్రోవులు వేట కాపడంబుఁ బెనుపఁగన్.

22

వ. ఇట్లు వచ్చునెడ ముందట.

23

సీ ప్రబలదంష్ట్రాగ్రపర్యస్తముస్తాస్తంబ

జంబాలశబలవేశంతపంక్తి

ఘనఘనాఘననీలఘనసనప్రతిఘాత

ఘనఘర్షణావభగ్నద్రుమంబు

ఘురఘురారవఘోరఘోణాప్రఘాణవి

ప్రొణచ్ఛదాచ్ఛన్నతాంతలతము

ఖననఘటోత్కారిఖరఘటోత్పాతప్ర

హల్యధాత్రీధ్వస్తయవసరాజి

తే. ఖేటభటభాషణోద్భటాఖేటచటుల

కుటిలకటుకటాక్షేక్షణక్షోభబధిర

మతిరభసభాసమానయానాభిమాన

రౌమవిక్రియాకులము పరాహకులము.

24

వ. అప్పుడు పండికదుస్తుల నెనువెంటం దవిలి కొందరినం

బిందటవందటగాఁ జేసి యేసి యట చనఁ జన.

25

- గీ. నల్ల¹ సేనపుగుండులు నడచినట్లు
²మంపు గొని మే యెటుంగక మలసి మలసి
³నెనరుపారిక సుటుకంగ న⁴క్కి మన్నుఁ
 బోతు లేడ చొచ్చె చొచ్చెడు పొదలుపోతె. 26
- వ. ఇట్లున్నునం గన్ను గానక తగుగు మన్నుఁబోతుల నున్న
 యునికిస గ న్నంతటం బడ నేసి పోవం బోన. 27
- గీ. సీర ముంచిన సొరకాయ నెగసినట్లు
 సేరుకొని ప్తెచు⁴ తల్లంటుచీర పోతె
⁵నుంకు చెండువిధంబున నుత్తరించు
 తములపాగు నిక్కెడుక్రియ దాఁడు నిట్టి. 28
- వ. ఇవిధంబున నెగసినయిట్టి నాలుగు కాళ్లునుం బ్రెవ్వ నొ
 క్కమ్మున నేసి చనునెడ మఱియు నప్పటప్పటికిం బొప్పుల
 నలన నుప్పతిల్లిన చప్పుళ్లకుఁ దెప్పరం బైనపుట్టలం దూ
 టుదుప్పులును (నిడువేటకొట్ట) (వేటకుం) గడంగిన నడిక
 నడికకడవారికి నెడ గాకత⁶ డిగినయమ్ముననపడపొరలుపిడుల
 విడువక చిడిముడి పడుకడఁతులును నీర టులగుం బో టుబ్బక
 సూటిమెయి దాఁకియు నేట్లుచే విటలెటం బైనలేటి
 కదుపులును బిటుండ⁶ రొప్పువొటి గాఱుకుం గాక పొలచట
 చి పటచునెడఁ దెటపి నుఱికినెట⁶ టుద్రొమ్మనం గుక్కల
 చేర బఱిపఱి గ్గునగఱులులును గొండలుగొండలు
 ముందటం గొండలం బగది యందగద సందడి గ్గింద
 మీఁదగ⁶ గొట్టచినం జందట వందటలుగా మ్రందిననుండే

1 సీనపు. 2 మ్రంపుకొని మెయ్యు. 3 ననడుపారికి. 4 తల్లంటి.
 5 నుక్కుచెడక పేగంబున నుత్తరించు. 6 చొలుకొలుగుం గాక.

ఖ్లును నేదెసఁ దొలంగినను నూదిపిఱిందిత్రాఁడై ¹యాది
 గొని పాదులవారిచే²యాదులకాదులచే మూసలించినసీద
 రంబులతోఁ బాదుకొనినయేదులును నివ్వలవ్వలనుండి యెడ
 త్రైవ్యకుండఁ ద్రవ్వినయోదంబులం బడి క్రొవ్వఱిగ మవ్వం
 బు నివ్వటిల్లం బట్టుపడినచివ్వంగులునుం గలగినం గనుంగొ
 నుచు వెండియుఁ కిక్కిఁగాలి నోలం జాలుకొలపినకాలునల
 లకుం బాలుపడి లోలోపలం గళవళించియు దోడ్తోడ
 జోదెంపునలలకు లేటివేడంబు చేసినం గుండబడియును
 మున్ను పన్నినకన్నెనలల సన్నసన్నం బునక యెన్ను
 నం గన్ను దిరిగిపడి సన్నసున్నంబుగఁ నెన్నికొనియును
 నడ్డగించి నించినయొడ్డువలలకు నడ్డగించి నెడ్డునం బడక
 గడ్డుఱికియుమృగంబు లనేకంబులు పొలియుటయును వేట
 చాలించి హంసడిభకులు నడపులం దిరిగి పరిశ్రాంత్యుల సేనా
 సమేతంబుగా మగుడం దలంచి మధ్యాహ్నాసమయంబున.

చ. కనిరి కుమారు లంత శోభికాంతలిలాతలశీతలస్థి

వనఘనపాదపాదపనిహరితహరితరంగరంగున

ర్తనపరినర్తనద్విరదదానసదానమదాలిమూలికా

తనుననజాతనూతనబలౌకముఁ బుష్కరమౌక తటాకమున.

క. కని యాపద్మాకరమునఁ

దను పారెడునీరు ద్రవి తమసేనలుఁ దా

రును విశ్రమించి రాసే

చనకము లగుతరులసీడ సైకతముల్పై.

31

వ. అట్లున్నయెడ.

32

- క. మాధ్యంతిససససధ్వని
విధ్యుక్తస్వరముతోడ విస నచ్చుటయున్
స్వాధ్యాయపగులు గావున
నధ్యాహారంబు ఘట్టె నయ్యునువురకున్. 33
- క. ఊహించి యాశ్రమం బగు
నోహో యిగ తోప్పునే సముచ్చారణ మం
చాహంసడిభవ లేనం
దేహము లే కంటి సనుమతి సముర్థుడు నై. 34
- ఉ. అచ్చట సేనలన్నిలిపి యాశ్రమవాసులం జూచి వేడుకన్
వచ్చిరి పాదచాను లయి పారు జనార్దనుం దేగుదేరంగా
లచ్చి తనువిలాసమున లంపు ధనుశ్శృంగధారణంబున్
నచ్చుపడంగం గొశ్యపమప విమునియజ్ఞ సమీపభూమికిన్. 35
- క. అరిగి ¹సభాచార్యులకున్
బరిపాటి నమస్కరించి పదపడి హం గం
దరమునం జేయుసపర్యలం
బరితోషము నొంది నిశ్యపప్రభృతులతోన్. 36
- వ. హంసుం డిట్లనియె. 37
- క. మాతండ్రి రాజసూయముం
బ్రీతిం జేయంగం నలంచి పిలువం బనిచెన్
భూతలమున గలనృపతి
వ్రాతంబుల మీగు ననుగ నలగను నచరికిన్. 38
- మ. క్షతినాతమ్ముడు నేనుదిగ్విజయముం జేయంగఁదాయంగడున్
బ్రతిపిర ప్రకరంబు డంబు మెయిం గప్పం బొప్పునం బీక యే

కత మాడం గలరే నరేశ్వరశిరోగర్వంబు సర్వంబు బా
పితి మీశానవరప్రసాదమున మాపెం పెల్లెడం బెల్లెగన్.

క. అనుటయు వారందఱు హం

సునితో నిట్లనిరి రాజసూయమునకు మీ

జనకుడు చొడగిన జాలును

ముసుముట్టన వత్తు మిందు మోసము గలదే. 40

మ. అనినం దమ్మునితో జనార్దనునితో హంసునినిసంతోషమొం

ది నిజేచ్ఛం జనుచోట బుష్క-సరస్థిగో త్తరారణ్యాపా

వనభూమిం బరమోపదేశమున దుర్వాసోమునీంద్రిండు తి

ష్యనికాయంబు బ్రబోధనీకజనజేయక సాయ మైతోచినన్.

హంసడిభకులు దుర్వాసుని నపహరించుట.

ఆ. కావీరముసుంగు కచ్చడంబును జూచి

బోడతలయు నిడుదబోట్టు జూచి

గోచితోడి పదురుగోలయు జిక్కంబు

గట్టెనున్నబుట్టకాయ జూచి. 42

వ. డాయం బోయి హంసడిభకు లతనితో నిట్లనిరి. 43

క. మిడికెడు పెదనలు ప్రేళులు

మడిచెడు కనుదోయి మొగిడి మాగుడుర గడ్డు

పెడవీక యొడలు చేసెడు

కడపల జపమునకు నేడు గలదో లేదో. 44

వ. అని పలికి యతఁడు పలుక కుండం దమలోన. 45

చ. తిరిసినకూడు చెచ్చి నలుదిక్కులబోడలు తిండి పెట్టెగ

బెరిగినపొట్టతోడ నొకపేటపయిం దొర పోల నెవ్వరిక

సకకు గొనండుపట్టుకొని చాఁగఱ గొన్న బలేయెఱుగుండ
క్కరిబలుమోపుమోచునయగారితనం¹బది యుట్టిగట్టినన్.

తే. బాంధవులఁ బాసి తమయిల్లుపట్టు విడిచి
తల్లిదండ్రులు నగవఁ గైతనముతోడ
బోడతలలు గాఁ బడసిరిపొడువఁ తెల్ల
వీనిమాటలచేఁ గదా పట్టులైరి.

47

చ. ఎఱుంగు గాక లోకమున నెవ్వరి కైనను మేలు సేయఁగా
నొఱపగునాశ్రమంబున సమున్నత మైనగృహస్థధర్మముం
బఱగడ వైచి గోచిగొని పాతెడిపొల్లకు ముక్తి గల్గునే
పతిగల నేతినం గొలుచు పాఠశాలిం గలదే తలంపఁగన్.

చ. అని పలుకుచు నయ్యరుపురు నమ్మహిముని కట్టినిరి. 49.

సీ. ²అఱుకునఱుకతో నాశ్రమం బిది మేచ్చి

³తేదిగాక గృహమేధ మేల యొల్ల
వేపదంబునఁ బొందె దిందు మూఁగుండన

కాక సంసారసౌఖ్యంబు మాని
కఱపె ది ట్లున్న కొండఱను నారకపాత
శీలంబుఁ దగునె లాఁ జెడ్డపాఁడు
నెనకయ్యచేతిక పొస లెచ్చ ననుమాట
నిజముగా నిచ్చోట నిన్ను నగప

తే. నొరులు లేరని తలఁతేని నున్న బార
మేము గృహివి గాఁ బరచఁసుజ్ఞీచ్ఛఁ గలిగి
నాకసుఖ మొందె మిపుడు ప్రాణాన నుండఁ
దలఁచదేని నాపుడు జనార్దనుండఁ గలఁగి.

50

క. భాస్కరనిభుఁ డగుమునికి స
మస్కారము చేసి నృపగుమాండులతోఁ జే
జస్కరము లగునె మాన్యా
వస్కందశ్రుతికతోరవచనము లనుచున్.

51

క. న్యాయము దప్పకుఁడి పురు
షాయుషజీవికయు రోగకాచారము ని
శ్చేయససిద్ధియుఁ జెడు యతి
నాయకదూషణము చేసినక మనుజులనున్.

52

శా.నాల్గుం జెల్లెడి బ్రహ్మచారిగృహింపానప్రస్థయత్యాశ్రమం
బుల్లెనల్యవివిటు లంతమపదంబుగ జేసిపా రిట్టి
రల్లోపించినసంతకుండుఁజెడిమి రియోచ్చువారిమ్మయుక
మేల్లి డాడక పీఠం జేరి మనుఁడి మీమిశుభప్రాప్తికను.

గీ. చెలిమి మీతోడఁ జేయుట చెట్టతనము
దానఁ గీ డెంతపుట్టినఁ దగిలె నాను
ననుభవింపక పోవు నే యక్కటకట!
వరుగుతో చాంగరయు నెండవలసినట్లు.

54

చ. గురువులు నెప్పరే చదివఁ గొంతవి వేకము మిమ్ముఁ జేగదే
తెరువునఁ బోక నేఁ డిది మదియమనోవ్యధఁ జేసె బిమ్మట
హరుఁ డుపదేశ మిచ్చినదియంతయుఁ గొలబలగునునక మహా
పురుషుల కెక్కునేయఁదలపోయఁగ వాయుమహాయుఁ బోషిస్తు.

గీ. పాయఁ దగు మిమ్ముఁ గనుమారి బడఁ బొసంగు
విషము ద్రావుట యోగ్యంబు పెల్లి లోన

మునుఁగు టుచితంబు మీరెల్లఁ గనుఁగొనంగ
నాత్మ విడుచుట చను నాకు ననుచు నడలి.

56

క. అలనడునే రాజులకుం

దులునతనము వినుము యతులతో నతులమతుల్
గలుగించుట చిత్తము నోఁ

బలుకుట బౌంధస్రలుఁ బురు బ్రదుకుతలంపే.

57

వ. అనుచుండ నమ్మునీంద్రుండు.

58

క. కరుణయుఁ గోపముఁ గనుఁగన

నొరయఁగ నొక¹చంటఁ బాలు నొక²చంటను నె
త్తురుఁ గురియుగతి జనార్దను

ధరణీశుతప్పయంబుఁ సప్పక చూచెనీ.

59

గీ. చూచి యుట్లను భూపాలసుతులతోడ

నన్నుఁ గనలించి బ్రదుకఁ గన్నాఁడు తేరు

పొలిసితిరి పొలిసితిని పే పొగడు తొలఁగి

బమ్మ చరికొనుకోసంబు మ్రింగికొంటి.

60

వ. అది యె ట్లనిన.

61

ఆ. చక్రధరుఁడు బొరిసమర నున్నాఁడు మీ

మ్మింక వేటె కోప మేల నాకు

తెఱుగు మాఱి తగ్గుడు దిని చచ్చువానికి

విషము పెట్టువాఁడు పెట్టివాఁడు.

62

క. అనుచుఁ గదలి పో నచ్చిన

ననుమానము మాని హంసుఁ డమ్మునిఁ జేప

ట్టినచంద మేమి చెప్పుదుఁ

బనికినకాలోరగంబుఁ బట్టుట దోచెన్.

63

వ. ఇట్లు పట్టికొని.

64

శా.తాను నిక్కమ వెద్దవాఁడు బల నీతం డిత్తఁడీ న్నక్కఁబ
గ్గానం బట్టినయట్లు బిట్టి బిగియంగా నెంతనే పైన ని
చ్చోసుండన్ సమకూడు నే మనసు సంచుంజించు సన్మనానికా
పీనంబున్ నృపుఁడాజనార్దనుఁడుఁడప్పింపంగఁ గ్రౌర్యంబునన్.

ఆ. కలఁగి కన్నవారు కన్నదిక్కునఁ బోడి

పోయి రెల్లయతులు బోగుమిగులఁ

గినుక యడర సన్నగిల్లినయెలుఁగుతో

నమ్మునీం ద్రుఁ డిట్టి లనియె మఱియు.

66

గీ. చేయఁ దగనికి డెల్లఁ జేసితిరి మీను

చెలుప నోపుదు శాపంబుచేత మిమ్ము

నయిన యతి నై సనాకేల యాగ్రహంబు

దాసవాంతకుఁ డిటుమీఁదఁ దానఁ చెలుచు.

67

మ. సకలోద్యోగకృతానుబంధుఁడుజం సంగసంగుడుబంగసంగుడుమీ
కకలంకుం డతఁ డాశ్రమస్థులనునొదింపీన్యముల జేయఁ డుం
రకపాయంగలవాఁడు నేడుమిముదుం ద్విపాచులంజూచికొం
కక మీకింకిరికిరి జెలంగినఁ దొలంగం బొలుఁ దధర్థముల్.

క. పో పొమ్మని పలుమాటలు

గోపమ్మన హంసుఁ బలికి కొనియాడుటయుం

జేపట్టుట మెఱయఁ గృపా

నూపాపాంగుఁడు జనార్దనుని దీవించెన్.

69

క. శ్రీపల్లభుతో సంగతి

గావున నేడెట్ల నీకుం గలుగు సుజనసం

భావియలొకన్వయసుఖ

మీన్మైంత్రింబు జెప్పు మీజనకునకున్.

70

చ. అనునెడఁగ్రమ్మఱంగినిసి హంసుఁడైనా డిభకుండుం దోడిదను
ర్తనుజులగుండు దండముం గమండలముం బిసెలంబుం జక్క

మున్, మునుకొని పండియున్ యతులముం బగుసొమ్ములు

¹గాల్చికాల్చిక్రొ, పువ్వనఁగఱుకుట్టులయ్యెడఁజపుల్లొనిపోయిరి
వేడ్కనుంకికన్.

71

క. వారివసుక సంగతం

జేరి జనార్దనుఁడు పోయెఁ జెడి రకటకటా!

వీరసుఁడు విధివిలోనము

పారింపఁగ మనుజుకొటి పశుమే యనుచున్.

72

చ. ఇట్లు పోయినయనంతరంబ.

73

శా. దుర్వాహోర్ధమహోపహోషణము తై ధూర్తప్రలాపంబు లం
తర్విద్యమహిమం గలంప యతు లంతం జేర నేతేన నీ
నిర్వేదం బుడిగింప నచ్యుతండు పో నిర్వాహకుం డెంచు నా
దుర్వాహమునిపుంగపుండుగనెట్లొ దుఃఖాదులనొంతుండై.

క. మండఁగ మండఁగ నార్చిన

ఖండితబిదలములుం మ్రోటితకాపీసములున్

పండములతుండములును గ

మండలుశకలములుం జూచి మఱుకున దోచున్.

75

1. గాల్చికాల్చిక్రొ, గనుకుటు లయ్యెడం బపులుగఁ గొని.

- గీ. మురవిరోధిముందట నిట మోపు గట్టి
తేరఁ బంచి సహస్రయతిప్రవరులు
తోడ రా¹నెండ చాకిన నీడచోట
నిలిచి నిలిచి యహోరాత్రనిద్రమును. 76
- వ. రేపకడ. 77
- గీ. ద్వారకోపశల్యం బటు చేరి యొక్క
కొలన వార్చి దుంపిసుండు గూడ నచ్చు
యతులముందట నరుడెంచి యాసపేండ్రి
డాడు చున్న సుధుర్త్వసభాంతికమున. 78
- క. అటుపుడుగావిముసుంగును
విఱిగిసవండంబుఁ దునిసి ప్రేతడుగోచిం
బటి²యలయినకరకమునయి
చుటచుటఁ జూడెడిత్రుంగుమూపులతోడనె. 79
- ఉ. వాకిట నిల్చె లోన యదువల్లభుఁ డాడు సునుండె గోళముం
గైకొని సాత్యకిం గడవఁ గాలను గేల నమర్చి చిష్టుచున్
లోకులుసుం గుమాగులును లోసుగ సుద్ధుల సుద్ధుల వినో
దైకపరాయణుండును ననేకవిధంబులఁ జొట్టి యాడఁగనె.
- చ. అవసర మైన నచ్చిపణిహారులు దోడ్కొని నిజోపదబొచ్చియా
దవకులపారిజాతము సుదంచితగోళవినోదమోదితున్
నవవికచారవిందనయనద్యుతిశీతలుఁ గాంచి రాయతి
ప్రవరులు పూర్వజన్మ కృతభాగ్యఫలంబునుఁబోలెనుండఁగనె.
- మ. వసుదేవాత్మజుండుం గనుంగొనియెడుర్వాసఃపరివ్రాడ్విభున్
రసనారూపకలాపశాపనచనప్రారంభసంభావితున్

వ్యసనవ్యాప్తరిగంసహంసడిభకవ్యాశవ్యథావ్యాకులో
ల్లసనుక్ వేషవిశేషగోషవిషయోల్లాసాద్భుతభ్రూకుటిన్.

ఉ. అంతకుమున్న యాదవ్ర లపాయభయంబున నాసనాదిపూ
జాంతర మాచరింపు మని యంతట నంతట రా మురారి య
త్యంతవిసీతుఁ డై యతికి నయ్యుపచారము లెల్లఁ జేసి వి
శ్రాంతి యొనర్చె నర్హ పరిచర్యలఁ దక్కినభిక్షుకోటికిన్. 83

న. అట్లు సకలయత్నిప్రతతికిని యుఘోచితోపచారంబు లాచరించి
వాసుదేవుఁడు దుర్వాసునితో నిట్లనియె. 84

శా. ఈరూపంబున సంస్కృతిం దొఱఁగి మీ రేచింతలం జెంతలం
జేరం గోరక యూర కున్న నిటువిచ్చేయంగఁ జేయం గడుం
బారం బేదిననంతయుం గలిగనే బాలాగ్కబింబంబులో
నారం గూరినయంభకార మన నాహా సాహసం బట్టిదో

ఉ. ఆసలఁ ద్రంపిపెట్టి హృదయం బనుకొంగున యూగవాసనా
భ్యాసపునీరు గాంచుటకు నాగమపాపకముం దగిల్చి యా
యాసవిహారమత్ముఁణగఁజేపింకశయ్యకుం దజ్జలంబు ప్పఁ
బోసిన నీశరీర మని పొందియుం బొందనియట్లు యూరింపెన్.

చ. మఱకునఁ గత్తరించి మదమానములం¹ జొలుపుచ్చి మెచ్చుఁజూ
గఱ గొని క్రోధ కామముల గండఁడఁగించి పరోపకారమున్
జఱఁ బడఁ ద్రోచి వాచపులచట్టలు వాపి తొలంగి చిత్తముం
జఱపడి యున్న నీకు నొకచక్కటి నెక్కటి పేడఁ గల్గెనే.

గీ. కలుగుటకు మీరు విచ్చేయుకారణమున
సంగియుము లేదు మీయట్టిసయములకు

1 జొలుపుచ్చి.

నేమి కార్యంబు గల్గినో యులుగ రాదు

తెలుపవే నాకు నిర్మలభీనిధాన.

88

క. అనుటయు భగభగ మండలము

కసుగవతో నొడల నడచుకంపముతో న

ట్టిననిట్టూర్పులతో మొగ

మునఁ దనికన కెంపుతోడ మునిపలి గమరఁడన.

89

ప. తదనంతరంబ యంతరంగంబు కోరిత సంతరించికొని యుత్తరంబు

నారాయణున కిట్లనిగెను.

90

— దుర్వాసుఁడు హంసడిగ్గులదుర్నయంబు వృష్టున నుదయించుట. —

మ. తగునే యింత మురిగితకా తలఁపవేత్తైల్లోన్యముగ గాన నీ
పుగదా దానవపై రిప్పై పొడమి లాపుం జేసెనుం జూప రూ
పగుదైవంబు గదాధరుండ నామల వ్యాపారపారంగమా
ధ్వగ మానృత్త మెటుంగ నేన ననఁబట్టెం బు తలఁగ బరద చే.

శా. ఏ. గాదే నడ¹తుం జతుష్టుభునితో నిరవ్రాదితిన్కల్పలగుల
మూఁగంబొటిభవత్పదాబ్జములకున్ మ్రొక్కంగలేదున్న పో
నాఁగ న్వచ్చియు నాఁగఁ జాలని ప్రతీహతి న్విడలబిండుదా
చాఁగం బోయి తలఁరివానియెదుగున్ దాఁగంగ నీకేటకం.

ఉ. ప్రాతల మేమునీకుఁ బలుబొములఁ బొందగ యున్న నాటకీసీ
చేతలు గంటి³మిందఱకుఁబిత్తముల న్నెల్లిదోచుసూత⁴లఁ
బూత⁵ల నీవ యొండపదలపోతలు లేతలుమమ్ము నెప్పు యా
లాతులఁ గాఁ దలంపకు నలంపకుచాల నలంగియుండఁగన.

వ. అని మఱియును.

94

సీ. ఏ నెఱుంగుదు నిన్ను నేల నాతోడనే
 పడమాయములు బ్రహ్మవేత్త తెఱుంగు
 రూపు రూపులలోనిరూపుఁ దోపురూపు
 చూసనిరూపు నీరూపు సూపి
 వేదాంతముల నైన పడవన నగదనిరూపు
 విజ్ఞానరూప మే పలకరురూపు
 తేజ మైశ్వర్యరంబుఁ దెలుపఁ జాతమిరూపు
 ప్రణవరూపంబు గాఁ బరగురూపు

తే. పంచభూతసుధాకరభాస్కరాత్మ
 రూప మగురూపు నీరూపు సుచిరరూప
 మొఱుగదప మాను ప్రేక్షతో మొదలు చూచి
 పట్టెఱుంగువారి గాకులు సిదుమ నేల. 95

క. మానుం బుణ్యాము చాలమిఁ
 గాకేను జగత్త్రయంబు గావం బ్రోవం
 గైకొన్న సీపు నకలవి
 పేకవి మాదుగిని మొఱుగ వ మధుమధనా. 96

క. అంభోజనాభ నరపతి
 డింభులు భువనమున హంసడిభకు లనంగ
 జృంభితు లయి యిరువు సుపా
 లంభించిరి కానలోక జలంబున మమ్మున. 97

ఆ. హంసపరమహంసు లగునీయతీగ్రుల
 పేరు నైన లోక పచ్చి పరిగ
 హంసుఁ డాత్త నామహంసు లని శానోపుఁ
 బట్టి మమ్ముఁ జాల భంగపఱచ. 98

క. సరకుగొనరు సురవదులను

గురుశక్తిని భీష్మ బాహ్నికులఁ గైకొనరు
ధూరత జరాసంధుని పెర
నరిగా మెచ్చరు మహేశవరగర్వమునన.

99

తే. హంసడిభకులచేత నీయతులు నేముఁ

బడినపాటులు వేట చెప్పంగ నేల
కమలలోచన ముంజేలికంకణమున
కద్ద మేటికి నీసొమ్ము లరయ రుదె.

100

వ. అనుచుం బుండలీకాక్షుముందటం దమతెచ్చినభగ్నునస్తు
సముదయభారంబు విచ్చి చూపి యిట్లనిరి.

101

సీ. ఈకమండలుపజ్జ్ఞి నెటు చూతు నిట్ల త

త్వాపమస్తంబులు వగుల కున్న
నీదండనిసహంబు నెటు చూతు నిట్ల త
ధూర్తహస్తంబులు దునియ కున్న
నీవల్కలవ్రాత మెటు చూతు నిట్ల త
త్కపటచర్మంబులు గాల కున్న
నీశిష్యసముదాయ మెటు చూతు నిట్ల త
ద్వేషణాంత్రంబులు ద్రెవ్వ కున్న

తే. నకట మోమోట లేక తా రంత చేసి

బ్రదికి పోయిరె పులి పేదపడినఁ బసుల

¹వాండ్రె యెక్కాడి రనుకత వచ్చు నాకు
మునులలోపల నాలుక ముల్లు విరిగె.

102

తే. వలదు బ్రాహ్మణ య్కత్తియ వైశ్య శూద్ర
జాతు లొత్త కులోచితాచారపథము
నడవ నాహంసడిభగు లేనాట నేది
నడవి రది చెల్లు గాక నర్థముల కెల్ల.

103

క. మా కేది దిక్కు చెరువో
లోకంబులు మూడు నింతలో నే మగునో
సీకడు పట సర్పంబును
జేకొనవే దుష్టశిక్ష చేసి మురారి.

104

చ. అనిస యతిం గనుంగొని మురంతకు డిట్లనుఁ సిప్పుడెసితం
గినియకుమయ్యమి మ్మొకడుకీడునఁ బెట్టెడువాడు లేడయెం
దని పరికింప నైతి విను మాధరణీశకుమారధూర్జలం
దుని మెడ నింతలో నగలఁ దూలకుసాత్యకితోడుసంయమి.

క. ఎఱిగి యెఱిగి నీముందర
నఱిగొడ్డెము చేసి పోయి రది గైకొన తి
లేఱి గయినహంసడిభకులు
కొఱవిం దల బరకకొన్న కొఱుడులు గారే.

105

క. హుండు నర మిచ్చు హణీ
నరవరుణకు బేరసురపవైవస్వతు లి
త్తురు గాక నీవు గినిసిన
నరములగిరములను బ్రదుకువారే కుడుతుల్.

107

క. కలఁడు జరాసంధుఁడు వా
రలకుం జేలి కాఁడు నిష్ఠురభుజాపరిఘం

డలఘుబలుడను నేనలతోఁ

గలయకమును వారిఁ జంపఁ గలహుడఁ జామి. 108

- చ. ఎద్రిచినకాలపాకమున నీగతి నీమదిఁ గ్రోభవల్లికం
బద్రిచినవారు మన్ని శితబొణపరింపన పై న మిట్టలుల్
విద్రువఁగఁ సత్ఫలంబులచవిం జరితాస్థలుగా శోరీనపుగ
జన్మపలు చేరుఁ దత్ఫలంబులచేతులఁ గాకగులంబువాతులన్.
- చ. అనిన మునీంద్రుఁడెంతఁగూడ బ్రయగబున సమ్యతపుండరీకలో
చన కమలాసనాదిసురసంఘశోకణ్యాపదంబుజా జనా
ర్దన దనుజాంతికా కలించెదం బ్రణమిల్లద సగన్ధతిలకవిక్
నిను సనిశంబునన్నుఁగృహనెక్కినికాపుము చేననాపుడెనన్.

ద. అద్దేవదేవుం డిట్లనియె. 111

క. ఏమే నేమే నొడివిన

నామాటల కెక్కుగా మనంబున యతిచూ

డామణివి నీవు దలంపకు

స్వామి మన్నింప నలయు నైరణతోడన్. 112

క. హానము భర్తముఁ దత్త్వ

జ్ఞానము సత్త్వంబు యశము శతకృణ్ణపురసో

హానము లయినవి సయినన

హానకదా యతుల కది ప్రధానము దలంపన్. 113

క. అని వేడికొని యతీంద్రులఁ

సనగృహమున నారగింప దామోదరుఁ డిం

పునఁ బ్రార్థించిన నేమియు

ననుమానము లేక వారు నొఁ గా కనినన్. 114

తే. అలగరించి చతుర్విధాపారములను
దుష్టి చేసి దుకూలముల్ ద్రుంచి త్రుంచి
కట్ట నిచ్చిని యతులును గమలనాభు
వీడుకొని మున్ను నచ్చినజాడఁ జనిరి.

115

క. విచ్చలువిడి హర్వాసుం
డచోటన నిల్చె సతతానందపదం
బిచ్చు దలంచుచు నారదం
డచ్చులబెల్లకొండలు గా ముంతకుం డంతన.

116

వ. హంసడిభనుల వధిగవం బిరిగించుచుండఁ దదసంతకంబ. 117

ఉ. స్రుంతఁ గ్రొవ్వి హంసడిభనుల్ సభకుం జని రాజ్యగౌరవో
దాగుని బ్రహ్మదత్తుడవతండ్రి గనుంగొని రాజసూయమున్
ధీవతఁ జేయు మిగియడను దిగ్విజయం బొనరించి యజ్ఞసం
భారము లెల్లఁ దెత్తుమని బొహుబలంబుంజలంబుంబెప్పినన.

క. అతఁ డొక గొకనుటయు స
న్నునొనరితి యగు నాజనార్దనుండు ధర్మి
హానుతులను సులిహంతకుండ
జలంబుతనొక బలి క సహజసౌజన్యమునన.

119

గీ. రాజసూయంబు చేయు నేరాజు పలకను
నాశనిక రాజు లరిగొంపు లయినఁ గాని
నిర్విహంగుడను నున మెల్ల నేడను సేయు
లావు ముఖమునె ధరి యంగలంబుట్ట.

120

వ. అది గొట్టనిన.

121

చ ఇరువదియొక్క మూలు ధర్మశ్వినులం బరిమార్చి పేర్చి య
ధర్మతనసారుం డైనజమదగ్ని తనూజుండు సంగరంబులో

సరిసరిఁ బోరియుం దిదపఁ జాలక మున్నని బోహరియెన నా
పరబలభీష్టు భీష్టుఁ బటవంట్టపు లేమనువారిఁ పోనులస.
మ. కురునీరాగ్రత బొట్టొసంగ దెలిసినఁ గోదండవంతుడొక్క మె
వ్వఁడు జూపంగ వలంతులే పునఁబొట్టొసంగి ముఁదొలభి
కను భీముం గదలించువారు గలఁలే సునామహోఁ పోరితొ
సరివాడై యురి ముసలఁ బట్టుట జరిగెనుగదా మృత్యునందునె.

నీ. సరకాసురప్రాణనాళో¹త్తరణశీలి

¹రణశీలి వలశీలి గమూఁ జూప
గంసదాననగిరిగిమల ²కృత్తన మేలు
తనమేలుచేయి పెద్దలను నోబుకె-
జాణూరిముష్టికిఁ నొకజటిలంబు
నాలంబులో³ నల్లు సులపు ముఁద
మురహయగ్రీహంత్తముల నోబుకె
నానశీలిదలఁగఁ జీకాను కలుగ

తే. వీరరససార ⁴కాసారివిహారణంబు

విష్ణునకు నొప్పు సతనిహ ⁵విగ్రహంబు
దొరకొనిన పచ్చు ముసకు ముద్దులు మునిగె
పాట పంపల్లు తమ కంఠబులకె మునుట.

124

మ. నిలువం జాలుదురే రణంగణములో⁶ నీలంబు రండెబ్బరో
జ్వలపేషంబు హలంహుస్థులహంబులవంతుడొక్క ముఁద
బ్రళయాంభోభరినదేవరంబునము సన్నుత ముగ్ధముగ
బలభద్రుం డతిరొత్తుండ్ల కదిసెను బ్రత్యక్షభూపాలురుల్.

¹ వలశీలిసనమున గలపు గూపం. ² కృత్తన మును. ³ కలదలఁగఁ.
⁴ సాకార.

మ. వికలస్యాహవిధావిహస్తభట మై విభ్వస్తమాతంగ మై
శక్రీభూతశతాంగ మై శరఘటాశల్యాయమానాశ్వ మై
సికతాసేతుపు నిమ్న గారయముచే జిం దై నచంచుస సా
త్యకిచేతర బడుశత్రుసంఘము దశాదై న్యంబునై న్యంబునన్.

127

న. అనియునుం గాక.

ఉ. చేసినవారు మీగు గడుఁ జెట్టతనం బది యోర్వ లేక గు
ర్వాసుఁడు వాసుదేవుఁగని వైరము తోరము చేసినాఁడు స
న్న్యాసులఁ గూడికొంచుఁ జని యంతకుము న్నడిద్రెవ్విమి
యొడక, గొసలియుండు యాదవనికాయము నైవడు
ంజసూయమున్.

128

క. మును చేసిన వైరంబును
ముని చేసిన వైరమును మిముం చడవక పో
పునె వైదేళికుఁ డగువి
ప్రనిచే నివార్త విగటి భోజనపేళన్.

129

క. ఒప్పుగునో తప్పుగునో
యిప్పుటికిం దోచుకార్య మిది నృపతులకుం
జెప్పవలె నాప్తమంత్రులు
చొప్పుగునే మనకు రాజసూయము చేయన్.

130

చ. అనుటయు హంసుఁడిట్లునుజనార్దనుతోముదిభా "దసభీష్టున్"ం
డనఁ బనిలేదు బొట్టిఁకుఁడు నాతనికంటెను బంగునీడు మ
ద్దుసభుజశక్తికిం దరము గాదు దలంకక వచ్చి భీముఁడుం
గనుఁగొన లేడుమద్దుసుర కాండరవిచ్ఛవిచండ కాండముల్.

మ. కలు ద్రావం బని పూని యూదవులు ఖడ్గాఖడ్గి¹ వాదెంతురే
కలఁగం బొలుట గాక పంతములకుం గంసారి సై రంచినం
గలనం బ్రాణముతోన పట్టు వడు నింకన్ సంత్యకం గీత్యకన్
బలభద్రుక్ గిలభద్రునాదెదురఁ జెప్పంబొప్పునప్పుంబొమ్మి.

క. మనకు జరాసంధునకును

మనసులు గలసినవి ధర్మమయఁ డాతం డీ

పని గాదనఁ డింక జనా

ర్దన యూదవనగరమునకుఁ దడయుక చనుమి.

133

— హంసడిభకులు జనార్దనుని యూదవనగరమునకుఁ బోయిరి. —

క. చని యాజనార్దనునిచే

ఘన మగులవణంబు మనకుఁ గప్ప మడినగు మే

ధనములును సరికొ గొ విట

చనుడె వ్వును మఱని యజ్ఞసమయంబునకును.

134

క. ఏయిత్తరంబు నెప్పిన

నీయానయ నీకుఁ జెల్లమి నీతో మిగులగ

జేరుట నొండన నేర న

సూయ తలంపునకు రాదు సూ నినుఁ గనినను.

135

మ. అనుచు న్నేడుకతోడ పీఠుకొని యశ్వాసూధుచ్చేయజనా
ర్దనుడే తేరఁ దదంతరంగము² మునీంద్రప్రముక్తిసత్సలం
ఛను నేడెల్లి కనుంగొనం గలిగినం జాలుగ గృతార్థుండబొ
వ్వునిచింతింపఁగనాను నేడొ దపనాపతిర్థమున్ స్వాగ్ధమును.

సీ. యదుకులాంబుధిచంద్రు నానందమునఁ జూచు

రామాదిహితచకోకములలోన

దనుజారిసారిజాతముఁ జేరి పొదిగొన్న
 రాజన్యరాజకీసములలోన
 వసుదేవసుతసరోసరములో నోలాడిని
 సనకొడిదివ్యహంసములలోన
 గోపాలనరపుష్పగుచ్ఛగుబు మూఁగిన
 పరిచారికాద్విరేఖములలోనఁ

తే. గలయఁ దొలుబొమునోములు గలగుగాన
 సెలపు లేక జన్మగుబులు చెడియె నాకు
 మీఁద జన్మగుబు గలుగ నిర్మించె నేని
 కమలబాని పేరి చాపటికాలబొమ్మ.

137

సీ. వెలిదమ్మలో లేతపెన్నెలో యమృతమో
 కన్నులో చిటునవ్వా కనికరంబొ
 గగనమో చుక్కలో గ్రహరాజబింబమో
 వక్షంబొ మాక్షికానళియొ మణియొ
 తనఁగలో భీనమో తగటిమండలమొ హ
 స్తములో శంఖంబొ సుదర్శనంబొ
 తటస్థులో కరికరంబులొ కుంకుము ¹ ప్రభయొ
 పదములొ యూరులో వచ్చెబట్టొ

ఆ. యసుమఁ గన్నులార నాజగన్నాథునిఁ
 గనుగొనంగ నేడను గలుగుఁ గాన
 తలఁపులోన మున్ను దలఁచినరూపంబు
 వట్టునడుట జన్మఫలము గాదె.

138

వ. అని వర్ణించుచుం జని ద్వాపరకానగరప్రవేశంబు చేసి యదు
వల్లభునగరివాకిట హయావతరణంబు చేసి తన రాక యొడిం
గించి పుచ్చి యద్దేనదేవునియనుమతంబున సభామండపంబు
నకుం జని జనార్దనుండు. 139

మ. కనియెం గొస్తుభరత్న భూషణు బలత్య ద్వాపరపరిరాసలీ
వనితాచాలితతాళస్పంతపవనవ్యాధుతదేలంగచలుక
మనుజాధీశకిరీటకోటిపరిషత్తు భ్యస్థసింహాసనాం
కునిఁ దేజఃప్రసరప్రభాతతరణిక్ గోపాలశుండామణిన్.

సీ. బలభద్రుండును దాను భద్రపీతంబునఁ
గదియ శై నేనుం డగ్రమున మెలియ
దుర్వాసుండును నారదుండును రెండొ డి
క్కులఁ దన కింపుగా గోష్ఠి నేయ
నుగ్రనేనుండు గౌరహాన్నతిఁ దనుఁ జేర
గంధర్వగానంబు గలసి పొలయ
నప్పరోగణనర్తనాడంబరముఁ జూచు
తనచేత సభి¹నవధనము లడరఁ

తే. దనకునై నందిమాగధస్తనము నిగుడ
సామవేదులు దనయందు సార మెలుంగఁ
దనవలన లోకు లానందధారఁ దేల
లీలఁ బేరోలగం బున్ననీలవర్ణు. 141

వ. కని కదియం బోయి తనపేరు చెప్పి సమస్కారంబు చేసి
బలదేవునకు నట్ల ప్రణమిల్లి యథోచితస్థానంబునం గూర్చు
న్న యనంతరంబ మురాంతకుం డతనితో⁶ నిట్లనియె. 142

- గీ. అనఘ మిరాజు బ్రహ్మసత్తుసకుఁ గుశల
మా నరేంద్రగుమారులు హంసడిభకు
లధిక భవ్యులె నరములు హరునిచేతఁ
గొన్నవారట కుశలంబు గొఱత గలదె. 143
- క. మీజనకుఁడు శుభయుతుఁడే
రాజులు మిము గారనింతురా సుఖకరులే
భూజను లిపు డిచ్చోటఁ బ్ర
యోజనమా నీవు నచ్చునుద్యోగమునన్. 144
- వ. అనుటయు నాజనార్దనుం డిట్లనియె. 145
- క. అందఱకుం గుశలమ, మా
కుం దగుమన్ననల, ప్రజలకుం బరిణామం
బిం దే నచ్చినవని గో
వింద యెఱిగింప కెఱుంగవే విశ్వవ్రతీ. 146
- క. లోపల పాలుపల పాలుపల
లోపలఁ గా నుండెను సఖులలోకంబులకున్
నీవరత త్వము చిత్రము
రూపము నై నీవు లేనిచూపము గలదే. 147
- ఉ. ఉండెట తప్పు వారికడ నుండమి తప్పిట, రాక తప్పు, రా
కుండెట తప్పు, తప్పులకు నొప్పులకున్ గతి నీవ దేవ! యే
నొండొకరుండనే, పలుక కూరక నేరక యుండఁ జేయునీ
ఱిండితనంబుచేత నిసిఱింతలు వాతెడిఁ జిత్త మిప్పుడివన్.
- చ. అనుడు జనార్దనుం డను జనార్దనుతో విసు దూతకృత్యముం
బనినడి పూని యేలకలప్రల్లద మైనను జెప్ప జెల్లు ద

ప్పనిపలుకైన బోలు విసం బంతము చల్లగునచ్చి ముంతదా
చినగతి నింత మాటునడం జేసినఁగార్యము గాన నచ్చునే.

క. రావలదే పరిచినపని

నేనకులకుం బాముకాటు సీరం దొడిచిన

బోవున హారే మనిరో

నీవేలా దాచె దేమి నేరమి సీకున్.

150

చ. అనుడిం నతండుహంసడిభ కొనుమతంబున రంజనూయమున్
జనపతి నేయం బూని భుజసారమునన్ సడిసన్న రంజిలన్
ధనములు చాలం దెండని పదగపడి దేసగ యున్న చోటికన్
ననుంబనినంపనిన్ను యజనంబునమున్ని డిచేయూపాండుగాన్.

గీ. అప్పు డాహంసడిభరు లిట్లనిరి మనకు

లవణ మెంతేని సడిగు యోదభృతదేతి

వేగ రమ్మను శౌరి నియ్యాగమునకు

నావుడం బని పూనితి చేసచేస.

152

న. అనుటయు వాసు దేవుండం కోసంబునను మూలం బైనను
సంబు చేసి యిట్లనియె

153

ఆ. రాజసూయకర్త బ్రహ్మదక్షుం డట్టె

రభస మెసంగ హంసడిభను లట్టె

చేయం బంచువాడు చెల్లబో లవణంబు

మోచువాడ కాక మురవిరోధి.

154

ఉ. అప్పున మెంత గావలె సహంకరణంబు దొఱంగి యిచ్చినం
గప్పమువేర నేడు నొడికొరితనంబున మోస పుచ్చుగా
నుప్పులు దెత్తురే సమరయోగ్యతలంబున వైరికోటితో
నుప్పనబట్టె లాడునెడ నుప్పులు దెత్తురు గాక యాదవుల్.

వ. అని చలికి యాదవలోకంబు నాలోకించి.

156

మ. కలరా యింతకుమున్ను యాదవులచేగళ్ళంబు దెప్పింపఁగాఁ
గలరా రాజులు గాజులుం దొడవు గాఁ గల్పించిరా కాకులం
గలకంతంబులఁ జేసెనా కటకటా గౌరీశ్వరుం డేమిగాఁ
గలపాలోయిటమిఁదహంసడిభకుల్ గంధంధకారంబునన్.

వ. అనుటగను యాదవులు దమలోన.

158

గీ. హంసడిభకులు రాజసూయంబు నేయ
మనము గళ్ళంబుఁ గొనిపోక మంచిమాట
నేడిమి ¹సారినత్తులమొనల్ వాడి చేసి
నోరివారసు భూతేశుండు వారిఁ జెలిచె.

159

ఉ. యాదవు లుప్పుమోవఁగ మురికి నీలలు మోవకింకఁబో
రాదన హలంగుంధుంగొలుచువచ్చునన్ రటుగాని యాగముం
గాదట చేయ హంసడిభకక్షతపాలకుమానులంచు నా
నీదల కేల బోగుబడి పెద్దఱిగంబునుఁ బెట్టబీరమునన్.

160

తే. అగుచు నొండు ²గుఁ జెయివ్రేసి యుపహాసింప
హరిఁముఁ గలకల నవ్వి జనార్దనుండు
వినఁగ నిట్లును నొం డేల వీరవరుల
నలుంగుమొనఁ గాక కప్పంబు లడుగ నగునె.

161

క. అరిఁ గరమున నేదా త్పిన
నరిగరము నగేంద్రధీరుఁ డయినం జెడఁడే
యరిఁ దిరమై న న్నడుగుట
యరిది రమ్రాకాభిలాషు లగుసృష్టులగున్.

162

మ. పెదకం బోయినతీవ కాలఁ దవలెన్ వేయేల దుర్వాసుచే
మొదలన్ సంచకరంబు హంసడిభకోన్ములక్రియాక్షేప్తికిం
గుదురై యున్నదిసాటిగాకయిటమత్కో దండకాండోదర
ప్రదరప్రానరణాంబుదప్రకటశంపాకంపహృత్కారముల్. 163

వ. వారలతో నిట్లనుము. 164

ఆ. ఈశుసరముచేత నెవ్వఁడే నిప్పాట
శూరుఁ డైన దువ్వుఁ జూచి సక్క-
యొడలు గాల్చికొన్నవడువున మీరింత
లాపుమాట లాడ లజ్జ గానె. 165

ఆ. హరిగదావిహార మల్లంతఁ దోచిన
వరము మిమ్ముఁ గొన వలతి యగునె
వెట్టివార పిడుగు వ్రేసినఁ దలటొప్పి
యాఁగునే వివేకమైన నలదె. 166

క. అగునో కావో సరములు
డిగ విడువఁగ రాదు హంసడిభకులు నన్నున్
మొగరించినహునయినను
జగ మెటుఁగఁగఁ దోలి తమ్ముఁ జంపెద ననుమి. 167

క. పరపగుమోహం మేర్పను
వెరవగుచో నెల్లి నేడు విడిసెద మధురం
పురమునఁ బ్రయాగమునఁ బు
ష్కరమునఁ దా రేర్చికొన్న కల నగు మాకున్. 168

మ. మొగమోటంబున నీవు వారియెదుటన్ ముఖ్యంబు యుద్ధం
బ కాఁ, దెగనాడన్ పలుతేని సాత్యకి సమిద్ధిరుండు నీతోన

యే, గి గుణగ్రాహకులు గానితద్ధరణిభృత్కిటాంతరంగంబు
లం, బగులన్వైచుం గతోరపీరసచనప్రాసప్రసారోద్ధతిన్.

వ. అని పలికి సాత్యకం గనుంగొని నీవితనితోడ సాల్యనగరంబు
నకు హయాగోహణుండ వై సన్నాహంబు మెఱసి యొక్క
గుండన చని మవీయనచనంబు లన్నియుం దద్రాజడింభ
కుల యెదురఁ బలిక కలను చెప్పి రమ్మని వీడుకొల్పిన. 170

— సాత్యకి సాల్యనగరమునకుఁ బోవుట. —

ఉ. పేడ్కఁ బ్రణామపూర్వముగ విశ్వజగజ్జనకున్ జనార్దనున్
వీడ్కొని యాజనార్దసుండు పేగమ కూడఁగ రా సరాతు లీ
మాడ్కిమహోద్ధతింజనయమానశమానబోడుండైదువుం
జూడ్కికిఁ దోఁప శౌరియనుజుం డరిగిం దురగాధిరూఢుండై.

సీ. చని సాశ్వసరము చొచ్చి నరేంద్రనందన
మందిరద్వారంబునందు హయము
ననతరంచి జనార్దనాంతఃప్రవేశంబు
మున్నగు వారికిఁ దన్ను శౌరి
పుత్తేండుటయుఁ బప్ప పుచ్చె నాతం డట్లు
చేసి యర్హాసనాసీనుఁ డైన
పిదప రప్పించినఁ బంపుతో సాత్యకి
యాజనార్దసుం డున్న యాసనంబు

తే. నందుఁ గూర్చున్న దప్పక హంసుఁ డతని
యాసనంబు విలోకించి యామనోజ్ఞ
భీషణం బగువేషంబు బిగిబితావ
హిత్తరోషంబుఁ గనుంగొని యిట్లు లనియె.

మ. ఇతఁడే సాత్యకి యిమ్మహాభుజబలం బెల్లప్పుడుం జెప్పఁగా
శ్రుతిపర్వం బగు నేఁడు గంటిమిగదా శూరుండుధీరుండు సు
వ్రతుఁడౌదార్యసమన్వితుం డఖిలశాస్త్రజ్ఞుండు శస్త్రక్రమా
ర్జితసారుండసుమాటలన్ని యుండగుంజిత్తంబుదా త్తంబగున్.

వ. అనుటయు జనార్దనుండు.

174

శ. హరిదక్షిణభుజము సమి

ద్ధురంధరుఁడు నయవిహారదోహల హలికిం

బరమాపుఁడు సకలకళా

పరిణతుఁ¹డీతం డలంతిపని వచ్చునటే.

175

వ. అనుటయు హంసుండు సాత్యకితో నిట్లనియె.

176

గీ. కంసవైరికిఁ గుశలమే కామపాలు

నకుఁ బ్రమోదంబె యాదవులకు సుఖంబె

యుగ్రనేనుండు మొదలుగా నున్న సాత్య

తులకు నెల్లను నేమమే దురితదూర.

177

క. అనవుడు సాత్యకి మోమునఁ

గొనసాగనితెలివి దోఁపఁ గుశలమ నీచె

ప్పినవారి కెల్ల ననుటయు

ననియె జనార్దనునితోడ హంసుఁడు పిదపన్.

178

శా. కంటే శౌరి నతండు నీపలుకు లొకర్కించినే క్రవ్వుటన్

వింటే తద్వచనంబు చెప్పుమనుడు నిప్రోత్తముం డిట్లనున్

గంటిన్ గంటి దయానిధిన్ గుణనిధిన్ గారుణ్యపాఘోనిధిం

గంటిన్నమ్మికఁ దమ్మికంటిఁ గొలుసంగంటిం గృతార్థుండనై.

చ. అవిరళరత్న నూత్న కన కాసనపూర్వమహీధనంబుపై
ననవిక చారవిందరుచి నవ్వెడంకన్నులచాయ చుక్కలన్
దివియలమాయుఁ జేయనలుదిగ్గులమ్రొక్కుల పేరమోడ్చు
యా, దనకర్తకై రసంబులకతంబునఁగంటిము రారిభాస్కరున్.

సీ. ఉరముకొస్తుభరత్న ముదయాత్రితటమునఁ
బొడ తేంచుకలువల¹ బోటుబోటు

శిరముకిరీటంబు సురగిరినెత్తాన

రాజిల్లుపగలింటి రాజు రాజు

కటిపచ్చబట్టు దిగ్దంతికుంభస్థలిఁ

జూపట్టు రేయిండ బోడుబోడు

చేతిశంఖంబు గర్జితగజేంద్రముకేలఁ

బరగువెన్నలపూవుబంతిబంతి

తే. యై కొలువ్రలోనఁ దేబోమయంబు సేయ

నకాక్తికవితానమనుసభామండపమున

సత్యభామాసభికటాక్షములగములఁ

జూటగొనుచున్న దేవకీసుతునిఁ గంటి.

181

మ. కని యద్దేననితోడ వేడబమునం గప్పంబు గార్యంబుగా
ననుఁ బుత్తెంచుటఁ జెప్ప నోడితి జగన్నాథుండు నీ వింకిన న
చ్చిన కావ్యం బెఱింగింపు మన్నపిదపం జెప్పుగ నోరాడ న
వ్వనివా రెవ్వరు లేరు నాపలుకులన్ వాక్రువ్వ నింకేటికిన్.

వ. ఏ నప్పుసహోత్తము నుప్పు గప్పం బడిగిన నప్పు డతం డెప్పు
డెప్పు డప్పార్థి పడింభద్రయంబుం జూతునో యుచటం వెగం

జూతునో యనుచుండి వెండియుం గొండొక నన్ని
యవిభుండు నారదుతోడ నూట లాడుచు నామాటల
యెడ ననాదరంబు చేసె నవ్వాసుదేవుండు దుర్వాసుతో
వినోదంబుగాఁ గొందలు యతిశ్వులకు హాద్యపీయించి
బ్రహ్మతత్త్వనిర్ణయంబునకు వెలుసక వారిచేత సుత్తరంబు
లిప్పించుచు నుండె నట్టియెడ నాతలంపున. 183

గీ. అకట నేరనివా రైరి హంసడిభకు
లేమిగా నిందుఁ బుత్తించి రేనిదేల
వచ్చి వీటిఁడి నైతి నివ్వాసుదేవుఁ
దేటి చూడ రాదని చాల దిగులు గుడిచి. 184

క. మానితిఁ బని యామాటలు
మాని తిరుగుఁ డింక మీరు మనమాటలకుం
బూని పుటుమాట లాడఁగ
శై నేయుండు పచ్చెఁ దాన చాలుం బనికెన్. 185

క. అసుటయు హంసుండు గమగమఁ
గనలి మదిం జెలుపు విడిచి కాలువఁ బొగడం
జనునే పీనికి నని యి
ట్లను ననుమానింప కాజనార్దనుతోడన్. 186

శా. ఓరి బ్రాహ్మణధూర్త నాయెదుర నోహాసాహసంబెట్టిదో
వైరింగోరి నుతించుమాట లెటుగావచ్చెంగృహ్మయిదిన్
నోరే యెవ్వరి కెవ్వరయ్యెదరు నిన్నుం బెంచి మన్నించినన్
గారామైయిటు చేసి తేతోలఁగు మింకం జాలునీ కార్యముల్.

మ. నిను రప్పించక మున్న వేగపడి పూనెన్ భార్య కమోదకీ

వనమాలాంబుజచక్రభూమికలు గై వారంబు చీయుంచె నే
లిననా గారులచేత యావపుల నోలెం గొల్చి కూర్చుండఁగాఁ
బనిచుం గేశవుఁ డైంద్ర జాలరుగఱిం బ్రాతిమ్యునీకంతటన్.

చ. పిఠికివి గొక నీవు నొక ప్రగ్గడ వే సభ లుండసభంగి ము
న్నటుంగనివాడై బ్రమసియున్నరిముందర నేమిహూటలో
యటచితి వారిజం కెనల కచ్చట ద్రోపడి పచ్చి తచ్చటం
1 గతివఁగ పచ్చ నే బలిమి గొడిదకుం బులితోలు గప్పినన్.

తా. నా కీతమ్ముడు ఖడ్గముం గలుగఁగా నా కేశుఁడు నొటియే
లోకంబు ల్బడనాలుగున్ గెలుతుం గల్గోలానిలం లోలవే
లాకూపారముపారముం గదియఁ జేయఁ జాలినన్ ద్వారకం
గైకొందున్ యదుచృష్టిభోజన్మహసంఘధ్వనిసహపాదీ నై.

క. ముపట్టణమున నుండక

పో పో నినుం జంప రాదు పొత్తునవాఁ డై

భూపాలకుసీరి మ్రింగితి

పాపాత్మా చుట్ట మెతి పగవారలకున్.

191

న. అని పలికి సాత్యకిం గనుంగొని.

192

గీ టరి యాదన కష్టాత్త యొక్కనుండ

విచ్చటికి నీవు పచ్చుట యేమిచంప

మేమనియె నందసుగుఁడు నన్నెఱిఁగి గొఱిఁగి

కప్ప మిప్పుడు నా కీని కారణంబు.

193

చ. అనుటయు సాత్యకి యిట్లనియె.

194

శా. ఆలోకించెదు శార్ఙ్గము క్షవటుబాణౌఘంబుచే నీమొనల్

నేలం గూలఁ గపాలపాలికలలో నిండాగుర క్షంబులం
గ్రోలం గేలఁ బిశాచబాలికలు దైకొన్న స్త్రీశ్రీణితోఁ
గ్రాలం బట్టినపెండికోరలగతిం గప్పంబు లొప్పంబుగాన్.

ఉ. తెచ్చెద రెల్లి నేడు మముఁడెండనినంచినగఱుప్పాడాకినుల్
మచ్చరికంబునం జపు లమర్చుటకై డిభకుండు నీపునుగ
జొచ్చినచోటుసొచ్చి రణశూరుఁడు శౌరి కంఠసిధానచేఁ
బచ్చడి చేయఁగా జమునిబొససముం బుడుడిగచుచోటికిన్.

శా. ఆకంసాసురభంజనుం గినియఁ జేయంజాలునీజిహ్వా హం
సా! కోయంగలవాఁడ నిత్తు నది హస్తస్త్రాప్తిగా భూవరా
నీకంబెల్లఁ గనుంగొనంగ నిచటన్ నీసొమ్ము నీకచ్చవం
గాకేసంతటివాఁడనే తలఁచినం గప్పంబుఁదెప్పింపఁగాన్.

ఉ. మేడ్పడి రాజ్యగర్వమున మీఁదు తలంపుగాన చిచ్చునుం
గాడ్పును గూడినట్టు మురఘస్త సుచేతులశంఖశార్ఙ్గముల్
వీడ్పడి మ్రోయ దాయఁబడి వేపురుబోదలసింహనాదముల్
దోడ్పడ వేరసాతలము దీక్షాతనమిన్ను లమోడఁబోడినన్.

వ. వా రెవ్వ రంటేని విసుము.

199

సీ. హలపాణి ప్రథమఁ డాహవశాలి సాత్యకి

నేను రెండవవాఁడ నిట్టివాఁడ

మొగజోదు కృతసర్త్త మూడవవాఁడు నా

లవవాఁడు నిశేరుఁ డుల్లఱపుబిరుదు

కంహుఁ డేసవవాఁడు ఘనవిక్రమాఘ్నండు

వివిధుఁ డాటవవాఁడు విజయధనుఁడు

వివిధాస్త్రనిపుణుఁ డేడవవాఁడు ప్రథునుఁ డ
ప్రముఁడు సారంగుఁ డుత్సహశీలి

తే. నవముఁడు విదూరదుండు సన్నాహమహితుఁ
డుద్ధవుండు దశముఁ డింక సున్నవారి
నెన్నఁ గొలఁదిగా దిట్లొట యెఱిఁగి కృష్ణు
వెదకి తి¹ప్పడు పులిఁ గోల వ్రేసినట్టు.

200

క. హరితనము లిరువురును మీ
యిరువురకును ముందుకప్ప మెవ్వని కెవ్వం
డరునఁ గలవాఁడు వెట్టి
సురపతిపతిఁ బాసి రాజసూయము గలదే.

201

వ. ఇంకం గార్యంబు పరుసంబు దప్పె సంగరంబ పరిపక్వం
బైనయది వినుము.

202

క. దురమునకు న్నధురముఁ బు
ష్కరముఁ బ్రయాగంబుఁ దగినకలఁకులు మీ కే
²దుర వగు నది గొను మనె హరి
యిర వగుగోపర్థసంబు నేన యొసఁగితిన్.

203

వ. అసుటయుం గనుంగవం గిసుక నిక్క నక్కు-మారయుగ
ళంబు గిటగిటాయమానదంతగబును జటులభ్రుకుటివికటనిట
లంబును నిబిడదీర్ఘ తరనిశ్వాసంబును నిష్పేషణభీషణకర
తలంబును నిర్దళితఘర్తజలకణకలుషితకపోలంబును నగుచు
నవుడుగఱచి యిట్లున్న భంగిన పగఱం బరిమార్చు నను
చుండె నప్పుడు హంసుండు సాత్యకి¹ నిట్లనియె.

204

ఉ. ఓరిదురాత్త నీకుఁ దెగ నొల్లక నుండుట సీపరాక్రమం
బారసి కాదురా వెఱవకొడుము దూతుఁడనభ్యుండందు నీ
వీరుల నిన్నుఁ జవ్వెటనె ప్రేయసుడు డాఁగుదుఁడబోరశౌరికక
సీరికిబాహుసారమెడ నేయుదుఁ జేగుదు రంజనుఁ యుమున.

మ. విసురా సాత్యకి మాట లేమిటికిరా పదగడికొడగడకే
తనసంకేతనరేంద్రను తనబలోదగ్రంబుగా మోహరిం
ప నవశ్యంబును పత్తుఁ బుష్కరసగపాన్వయంబునం వెల్లెగొ
లైనలెత్తింతు విరోధు లంబునిధిఁ బ్లిండు ల్లంజల్లంపంగన్.

వ. అనుటయు డిభగుండు.

207

చ. విడు విడుమంచు నామొనలనీరులుపోయెగోరుచున్నవా
రెడపడకుండ మిమ్మిచట నన్నిటి క్కొండల సగ్గు గాదట
గొడగులు దప్ప బట్టినను గోటగ నేనిక కల్లుపట్టినకొ
బడుగులు మీరు చూడ హరిపాపట్టనడిగంబు పట్టుదున్.

వ. అనుటయు సాత్యకి కోపించి.

209

చ. కడగితి ధౌత్యమున్నెఱవఁ గాన సహింపకపోదుఁ గాకనా
కడిదము చేత నుండంగ మురారివిరోధుల బట్టి పూవునుం
దొడిమయుఁజూపకున్న నదిద్రోహమున నెము నసిల్లకుండము
ల్లడఁబడకుండమిమ్ముఁ బెడ ధారన ప్రేయసుడు నేమి పఁయుదున్.

వ. అనుటయుం గోపంబులు రూపంబులు ఘోరంబుఁ జేయంగున
నాహంసడిభకులు సాత్యకితో నీ వింక సంగరసన్నాహం
బున సకలసైన్యంబుల సమకూర్చుకొని పుష్కరసరివరం
బునకు రమ్మ చావునకుం దప్పితివి పొమ్మనుటయుం గనలి

కలకల నవ్వి కలనిక నడచి కదా మాటలు సకలలోకై కనా
 భుండు సమయిగఁ సున్నమిమ్ముం జగపఁ దగ దసుటగు
 వాడు మాయన్నం గయ్యంబునకుం దోడ్కొని నచ్చిన
 నీపంతం బెటుంగ వచ్చుం బో మ్మనుడు నాశై నేయుండు
 నడిదంబు జలిపించుచు నీయకొని పడలి హయంతి హాణం
 బు చేసి నిజపురంబునకు రయంబునం జనుదెంచి జనార్దను
 దర్శించి తనపోయినచ్చిన లోటం గణింగిరిచిన నారాయ
 ణుండు మఱునాడు.

211

శ్రీకృష్ణుండు పండయాత్ర పడలి పుష్కర
 సరస్థిరమున విడుముట.

మ. కడఁకం బన్నఁగ నానతిచ్చె జతునంగంబుల్ పణక్రిడకు
 న్నెడలకొడిండిమదుండుభుల్లుభులనక ప్రేయిగచిన్దై న్యంబు సం
 దడిఁ బైన్దై నడియాంలపుంబడగ లోత్తొంబం చ నోమ్మమ్మడిం
 బడవాళ్లం బిలిపించి చిత్తమున దర్పం బేర్పడం జేయుదున్.

వ. తదసంతరంబ సంరంభ సంభావితసన్నాహం లగుసారథులు
 రథులకుతూహలంబునకు యోగ్యులు లగుయోగ్యులు
 లమర సమరసమయంబున కమయం దగుకణయకంపణ ము
 సలముద్గరహరిఘటశ్శృంగరవాల భిండివాల ప్రముఖప్రహర
 ణంబులు నిండ నొండొండ నడిపకొన నిడి నిడగలులు ముడి
 నడ పెడలించి జడనిధిలో నడయాడు దుండినయూడలతో
 వీడుజోడాడురథంబులును గుఱంబులలో బెరికిన మఱు
 గుటమ్మల నిమ్మల నిడి తఱపుల నొత్తపుగా సున్న

1 వగంబుతోఁ జేరిన.

బోదులచేతిటంకారముఖరంబు లగుచాపంబులరూపంబులం
 జూపట్టుపసిండికట్ల చుట్టంబు లై భుజంబులం బొలుచుకటక
 కేయూరంబులం గలసి కలసి బలసినప్రభలు ముంచికొని
 ఖచించినపలుదొడవులతోడఁ గూడం జూడ నలవడి వికచ
 వివిధకర్ణి కారపరికీర్ణ వర్ణంబు లగునంగంబులం దెగడునాగం
 బులును బేరు వేర భైరవమతంబు భారంగి లంగిణి కలీ
 య విలాసంబు మొద లగుఖలీనంబుల విలీనంబు లైన
 ఘోనంబులు దొరుగ నిరుగడలఁ గడలుకొనుకర్ణ చామనంబు
 లినుమడింపఁ గంఠింపక లాతఁ చేయక పయివోనక కొ
 క్కరింపక తొడుకక తొట్టింపక చెల్లక నడచి కింకిణీగణ
 ఝణ ఝణ ఝంకారాలంకార హేమారవకోల హాలంబులు
 సెలంగ బంగరువు పల్లనంబులఁజ్ఞఁ బెల్లుఖచించిననానావిధ
 నూత్నరత్నప్రభాపటలంబులతోడం జీకళింపుచు నింద్రా
 యుధంబులతోడం దోడు చూపుచు గంగాతరంగంబుల
 తేఱంగు దాల్చువాడునంబులును విశంకటకంకటవివిధవర్ణం
 బులుదీర్ణంబులుగా వీరరససముచితసంభాషణంబులు చలం
 గఁ గలంగక తొలంగక తేరలక మరలక నడిసెతు మనుపం
 తంబులు మున్నుగా సేసలుఁ గాసెలుం జిందెలు నందెలుఁ
 బూతలుఁ జేతలుం జెలువుగ సురియ ముప్పిడిపిడియమ్ము
 గతారమ్ము దరువలి కొంగవా లడిదమ్ము గండగొడ్డలి కత్తి
 గొంతంబు సబళం బీటె యినుపకోల సెలకట్టె పట్టింబు సిరా
 ణంబు చక్రంబు మొదలగుకైదువులుమెలుంగులుగుఱుం
 గలించిన రవిమండలంబుతేఱంగునవజ్రపై యుంర్యమణిమరీచి

మధ్యంబునం బొలుచుసింగంబులసంగడివా రగువీరభటులు
నుం గలిగి బహువిధచాతుర్యంబులు శౌర్యంబులకుఁ జేవ
యొసంగ బిరుదులతోడియాతపత్రంబులు చిత్రపాత్రంబు
లుగా నడియాలపుంబడగలు మొగుల్లతోడం దడంబడ
వెల్లివిరిసిన జలరాశిపాలుపునం దిద్బలంబు నడిచె నప్పుడు.

సీ. శార్ఙ్గ నందకసుదర్శనపాంచజన్యకౌ

మోదరీకౌస్తుభములు వెలుంగఁ

బీతాంబరము గట్టి పెండెంబు డాకాలఁ

బెట్టి సన్నధుఁ డై పేరురమునఁ

బద్ధమాలిక గ్రాల బద్ధగోధాంగుళీ

త్రాణుఁడై నందిబృంద స్తనములు

భూసురాశీర్వాదములు మింట నగుటంగ

బలభద్రసాత్యకిప్రభృతు లెల్లఁ

తే. జేరి నడతేర నరదంబు చూరకుండి

గడప యాచనసైన్యసాగరము వొంగఁ

1చొలుత నడతేరము 2నిండిచుండవలయునని పోతె

రుచిరమూర్తి ధైయ నీలవల్లభుండు పెడతె.

214.

క. ఈవిధమున సేనలతో

నావిశ్వంభనుడను పెడలుసప్పుడు దృఢసం

రానంబుచేత సకల

స్థాపరములుఁ గలలఁ బొంచజన్యక బొత్తెన.

215

సీ. పడచుపన్నగ రాజుపడగలమీఁద స

ర్వంసహాకారత సేనణము సూప

స్త్ర సమృద్ధి రథముల్ వెలుంగముసుభూతద్వంద్వ మే తేరరా
జసహస్రంబులతోడ హంసడిభకుల్ సంగ్రామసన్నద్ధులై.

సీ. ¹ఉద్ధతి నిజదళాక్షి హిణీబలముతోఁ
బడగలు గ్రాలంగ వెడలునప్పు
డవసరం బెఱిగి చానవు లనేకసహస్ర
సంఖ్య లేతేర విచక్రం డసంగ
దై త్యేంద్రుం డట మున్న తత్కుమారద్వయ
సముం డైనవాఁడు హసస్రనితోడఁ
బో తొడ్డి గెలిపించెఁ బూర్వగీర్వాణుల
నారాయణునితోడఁ బోరి పోరి

తే. ద్వారవతియందు నొంచె యాదవులనెల్ల
నట్టి వీరుండు దోడు రా యాతుధాన
ముఖ్యుం డగునాహిడింబుండు మొనకు నడిచె
దైత్యులెల్లను జెడర యాదవులు సెలంగ.

220

వ. ఇవిధంబున.

221

క. ఎనుబదియొనిమిది ²లక్షల
ససుజులు రాక్షసులు నడవఁ దమస్థైర్యంబుల్
మొసల్ పదియక్షి హిణు
లనూనగతి నడవ నడచి రాన్యపతనముల్.

222

సీ. కరటిఘటాకోటికటనిర్గళన్తదా
సారంబు దొలుకారుఁ జేరఁ బిలువ

రథ నేమినిర్భిన్న పృథివీపరాగంబు
 నీహారసమయంబు నేర్పుచు చెగడ
 సుభటభుజోద్భటమురికాప్రభాభంగి
 మండువేసవితోడ మాటలాడె
 దురగధట్టఖలీనధుత ఫీనతారకా
 వలీ శరత్కాలంబునయసఁ జూహు

తే. బసవచంచలధ్వజపటపల్లనములు
 నననసంతంబుఁ బెలుప సన్నాహతరళ
 ఖడ్గలతీకలు శిశిరంపుఁగడఁగ నెఱుప
 హంసడిభకులసేస యేఁ డనఁగ నడిచె.

223

స. ఆసమయంబున.

224

క. బాంధవము చూడక జరా
 సంధుఁడు దిగ విడిచె వారి నైరణ చెడి క్రో
 ధాంధుఁడు దుర్వాసుం డను
 సంధించుగ దనమఁ దగనిశాపం బను గున్.

225

క. ఇటు నడచి రెండుబలములు
 బటుగతిఁ బుష్కరతటాకపార్శ్వంబునఁ జే
 రుట పూర్వ¹జన్మసుకృతము
 ఘటియించుట గాక యిట్టికలనుం గలదే.

226

తే. పాసఁగఁ బుండరీకాక్షునిఁ బుష్కరంబు
 దలఁచినంతన పాపంబు దొలఁగుఁ జెంత

1 జన్మకృతసం, ఘటనమహిమ గాక యిట్టి.

నుభయమును గూడె నచ్చోట నున్న వారుఁ
జన్న వారును నైవల్యసారథులు.

227

క. ఆకలన నుభయబలములుఁ

నైకొన కొం డొంటికి దాకి ఘటితపటహాభి
రీకాహభకోలాహల

సాకారనైవరవిహారణాహంకృతు లై.

228

వ. ఇట్లు తలపడి సాయకనికరంబులఁ గనంబుల మనికట్లపట్లకుఁ
దునిమిన మునుకొని కరవాలంబులు వదనంబులం గఱచి
కొని కదనంబునకుం బఱచువారలనుం గణఁగి గద ప్రేసినం
గినిసినట్లు దునిసినచరణంబులతో మరగాళ్లం దిరుగువరవ
రులకై వడిం దిరిగి యడిదంబులంబొడిపొడిగానడుచునడబో
దుభటులును దండతండంబు లగువేదండంబులతోండంబు
లు దండెలం దగిలినంగదలనేరని తురంగంబులపై మలంగి
దంతంబులకొలందికిం దరుసలికత్తులం దుత్తుముగుగా మెత్తి
విడిపించురపుతులు చేదులగములచేరువల సాయవలు గట్టు
వారువంబులపక్కెరల పై నెక్కడఁ జూచినం గ్రీక్కిటియ
నాటిన నెఱనారసంబులు వేటికి పిఱుందు ముందఱగా నేసిన
విలుకాఱచేతం జీకాకుపడినరథికులును గడుపులు గాండం
బొడిచి గొత్తనగడలకడలం బ్రేపులు చుట్టి నట్టి దిగం బడక
వెఱబొమ్మలం గట్టినట్లు ప్రేల్గమును ప్రేల్కిడి మొలలకఱ
రమ్ములు వేటికి గడలు తెగ నఱకి దిగ నుఱకి పగఱం
జిట్టుముట్టొడుసహజసాహసులును డొంకెనలం బొడిచినఁ
1 గళ్యాలు గడచి తాళులు విఱిచి సంధులు గాండ ప్రక్కలు

1 గళ్యాలు గఱచి తాళులు విఱిచి.

ప్రక్కలు చేసినం జలంపక బంకంపక జంకించి లభ్యుడి నడిచిన
 బొమిడికంబులతోడన యెమ్ములు నలిగిరి యెనఁ నలులు
 నుసిందెలం బొదివి కట్టి పెట్టికొని నిల్చిన యుసిథారులును
 గసిమసంగినమారి పిసికి పిండలినండిన పేసిన చందంబున
 గొండ లైనకండలలోఁ గలసి పేరినగుడినంబునఁ దిరగబు సవి
 మెట్టి యిట్టటు గదల నేరక యూరక గుంన్న గజంబులపై
 గజిబిజింపక భుజబలంబు నూపుజోడలును సురపడించిన
 యరదంబులకడనొగలు దాఁకి తలలు పగిలి హయంబులు
 గూలకమున్న లవణిగలిగి లంఘించి కరపాలంబులు వినరిన
 మ్రొగ్గతిలినయుగ్యంబులును నలులు నునిసిన సారథులునుం
 గడిఖండంబు లైనకోదండంబులునుం గలిగి నథులతోఁ బ
 లుగాఁడిపై జిరాణంబుల బరి సమరి సరిం బడినయాశ్వికు
 లును బలకలవారిపై బుయిలోడక పురికొల్పిన కిరిఘటల
 కడ్డంబు చొచ్చి మచ్చరినంబునం బచ్చడికి నలగినట్లు రొమ్ము
 లు విఱిచియు నెమ్ములు త్రుమ్ములు చేసియు శుండాదండంబు
 లు చిదిమియుం గుంభంబులు నగుల నేసిగనుం బ్రక్కలు
 సెక్కలు వాపియుం బక్కువిధంబులం జిక్కుచుండు పంత
 గాటును మఱియును గిరిగొన రంలినమణిభూషణంబులుంజి
 ద్రుప లైనమకుటంబులునుం జిందలుసందలు ప్లనజోళ్లునుం
 జిక్కువడినచామరంబులును నొఱగినపడగలును దఱగినమ
 స్తకంబులునుం బొరలెడియట్టలును దెరలెడితిట్టలును గట్ట
 లుకొన్నకై దువులును బొడి యైనరథాంగంబులును నలిసిన
 యంగంబులునుం దెలిసినమొగంబులునుం గ్రాలం గీలాలజ

లప్రవాహంబులం దేలియాడు వెలిగొడుగులును బుట్టుల
 మీఁదం గా లూఁది యున్న బేతాళ బాలికలు పుండరీకంబుల
 మూఁగినయళికులంబు విడంబింప నిశితభల్లంబులం బెల్ల
 గిల్లి డొల్లినసమకాక్షికగజకుంభపాలికలు గగంబులం బూనిన
 డాకినులు సుననారీపీరస్వయంవరసమయంబున సకుంకుమా
 త్తతవ్రాతపాత్రహస్తై¹సుప్రతంబు చెప్ప నచ్చిన సతులం
 దలఁపింపఁ బ్రహరణమూర్ఛాపరణశులగుదీపిల బొండుగలు
 నచ్చి పెరికి తిగించినం బ్రేగులు రాకున్న ముక్కల నూఁది
 పట్ట పెనుకకు నిక్కి టెక్కలు విద్రుచు కంకగృధ్రంబులచేతం
 జలిగాలి వొడమినం చెలిసి సచేతనంబు లగుక శేబరంబులు
 నుం గలిగి మఱియు నొండొరుల మెచ్చక నీసున ప్రేసిన
 యసిధారలు మండ గండుమిగిలి మెదడునం బ్రుంగి మజ్జం
 బులు దలమునుకలుగ సందడిం దడఁబడ కుండ ముందల
 పట్లు పట్టికొని పోట్లాడువారును మొనకయిదుస్రుల పయిఁ
 దఱియ సురికి సరగు నేయక వీఁపునం జెంగలువరేకులు
 పెడలినయట్లు పెడలఁ గెడయువారును వీరు వారనక
 వీరావేశంబునం జేతులకసివొనం జలరేఁగిసింహనాదంబులు
 నేయుచు మోఁదువారును దిరుగుడు వడక తివియక
 బీరంబు నెడక బీటువొక యొడ్డగిల యొడుఁగక వేసఱక
 విటుగక విబుధలోకంబునకు పెక్కసంబును వేడుకయునుం
 గదుర నసమ సమరంబు నేయ మథ్యాహ్నసమయం
 బయ్యె నయ్యవసరంబున.

తే. దనుజవైరి విచక్రతోఽదలపడుటయు
హలధరుఁడు హంసుఁడొక సాత్యకి యెదిగ్గు
డిభకు మార్కొని రల్లహిండింబు నుగ్ర
సేనసనుదేవనృపతు లుత్సేక మసంగ. 230

మ. మఱియుం దక్కనవారుదక్కనరిపుల మాట్లాడుచు శౌరిడ
గ్గఱి బొణంబులు మూఁగు డబ్బుదొడ్డుపై గప్పన్విచక్రండున
త్తఱి నేసెం దెగనిండ నారసమునకొద్దె లోయరినక్షంబునం
గఱి దోషక హరియక భుగ్గుల్బగులుగొంగు కృ-స్వసక
నెత్తురుల్. 231

క. పదునాలుగుజగములుఁ దన
యుదరంబునఁ బొల్చి విష్ణుఁడొక డుల్పదగుఁడై
తుది నుమియునాటిచందము
మదిఁ దలఁచె మహేంద్రుఁడపుడు మాధవునిదేసన్. 232

చ. హరి నిశితతురప్రమున నాతని లోకముగుల్చి సోగభిం
బొరిగొని మూఁడుతూపుల నపుంగ్వగతకాహంబుల న్వధించిభీ
కరతరపాంచజన్యరవగర్వము మాంపినఁ దేను డిడ్డి ఎం
డరిదిగదం గడల్చి దనుజారికిరీటముఁ దల్లలాటమున. 233

తే. చేరి యటు ప్రేసి దనుజుండు సింహనాగ
చటులపదసుఁడై దొడ్డపాషాణ మొకటి
శతగుణము ద్రిప్పి శౌరినక్షంబు చూచి
వైచె నది పట్టుకొని వాని పైచ విభుఁడు. 234

క. వాటునన మూర్ఘ వోయెం
బోటరిదైత్యుండు దెలిసి బొమముడి గినుకం

జాటఁ గరఘటితపటుపరి

ఘాటోపము చూపి శౌరి కతఁ డిట్లనియెను. 235

ఉ. ఈపరిఘంబుతాఁకునకు నెంతటివాఁడవు సీవు పోరిలోఁ
బ్రాహ్మి వచ్చి దేవతలపాల మదీయభుజాబలంబు నే
మీ పొడఁగానవే కొలుక మెత్త నొకో చడిపోయె డేల నీ
సాపము నాటిసీన కద బొపలులచేనయు నాటిదే కదా.

క. అనుచుం బరిఘము వైచిన

దనుజాంతకుఁ డొడిసి పట్టి తనఘన సేతిం

దనుకలుగ నఱికి నీపాం

గినపుడిసెఁడుం బోయె ననుచు గేలి యొనర్చెను. 237

వ. ఆదనుజుండు పొండియు. 238

— శ్రీకృష్ణుఁ డాగ్నేయాస్త్రమున విచక్రని సంహరించుట. —

మ. ఘనశాఖం బగుప్రక్షముం బెఱికి యొకంసారిపై వైచినక
ననజాతమండు గంఠిధార నది వ్రెన్వొ వైచి చెవట్టి త
క్కినశస్త్రంబులనుంచి కొంతవడి కొగ్నేయాస్త్రముంబూన్చి
తద్యనుజుం గొల్చి మరల్చె నంతఁ గదిసెం దదిబ్రణముం
దాణమును. 239

తే. ఉన్నదై తేయు లండలుఁ గన్న వాచు
గన్నదిక్కులఁ బోయి సాగరములోన
నడఁగి రటు నీళ్లలోనిముళ్ల రి గాని
నేఁడు దుదిగా ధరిత్రికి నగయ లేను. 240

వ. అంత నిక్కడ. 241

చ. హలధగుఁ డేసె హంసుఁ బదియమ్ములనై దిట నేనిహంసుఁడా
హల్ధను నాతఁ డాశరము లైదిటనైదిట నాఁగి రేఁగి యె

క్కలమున నారసంబొకటిగాఁడఁగ వానిలలాట మేయుడున్
సొలసి యతండు తేరిపయిఁ జొమ్మలు వోయె నచేతనస్థితిన్.

చ. తడవుగ నుండి తేటి బలితంపుశరం బరిఁబోసి యేసి బె
ట్టడ రెడుసింహనాదమున హంసుఁడు గ్రాలఁగ నేటుగంటి¹ను
గ్గడు నగు నెత్తుటన్ సుడిసి క్రక్కెడు నెత్తుటఁగుంకుమచ్చని
బడిసి హలాయుధుండు కనుపట్టెడు కంక నహంకరించుచున్.

ఉ. పూచినకింశుకం బనఁగ బుత్తుడిలత్తుకబొమ్మ పోయె నా
రాచము లేదువే లొకపరంపరగాఁ బరఁగించి పైపయిం
ద్రోచినఁ దేరుఁ గార్తుకముఁ దూణముఁ గేతనమున్ మునింగి
దుః, ఖాచితదేహుఁ డై కడఁగి హంసుఁడు గన్నుల నిప్పు
లొల్కఁగన్. 244

తే. ఒకశరంబున బలభద్రు నుచ్చి పోవ
నొకటఁ బడగ ద్రైశ్లంగ వే తొకట సూతు
నాస దిగఁగా రయంబున నేసి యేసె
నోలి నాలుగుగుత్తాలు నేలఁ గూల. 245

క. ఒదవినకినుకం గొదగొని
గద గొని హలధరుఁడు రథముకండ్లును సంగలుం
జదిపి పతాకయు సారథి
విదారణము చేసి మిన్ను ప్రీలఁగ నార్చెన్. 246

ఉ. అంతటఁ బోక సూతు నదరంటఁగ ప్రేయ రథంబు డిగ్గి వాఁ
డంతకదండసన్నిభ గదాతిభయంకరబాహుఁ డై పరి
భ్రాంతి యొనర్చె నిద్దలు నపారపరాక్రమకేళిఁ దేలి రం
తంతకు నంతరంగము లహంకరణంబునఁ గొంత వింతగన్.

న. ఇట్లు గదావిహారంబున హంసహాలభరులు రుధిరధారాసా
రంబునం దడిసి నడినెడక వారింపక యోసరిలక యోలంబు
గొనక పంకింపక పాదుకొనక సడలక శంకింపక సందీక
సరకుగొనక పనుకమెట్టుక పెగిరపడక చఱచిపోక చాలిం
పక చలింపక చాయ దలుగక గదలు సారింబియు సైరిగ
చిగురుం జుట్టిగురుం నట్టిగురుం గదల్చిగురుం నదల్చిగురుం
దొడకించిగురుం బొడికించిగురుం బూచియుం జూచియు
పొప్పియుం బొప్పియు జడిసియు నొడిసియు నెత్తియు
నొత్తియుం ఎంచియుం ద్రోచియు వివిధ విచిత్రవిహా
రంబులం దిరుగ హలాయుధుండు పక్షిణమండలప్రచారం
బునం బరంగిన హంసుండు సవ్యభ్రమణంబునం గదినె నప్పు
డయ్యురుపురదట్టనయు ధాకయు లసణయు లాపునుం దె
గువయుం దెలివియు మత్సరంబును మదంబును పెరసెను
వేగంబును సైరణయు సాహసంబునుం గనుంగొని సురముని
గణంబులు ఏక్కసంబున నితైఱంగుసమరం బింతకు ము
న్నెన్నండునుం గొన మనిరి తద్గదాధరయుగంబు వృత్త
హసనల విడంబించె నట్టియెడ హంసుండు పలవలిదెసఁ
జుట్టికొని వచ్చుటయు నాబలభద్రుండు డాపలిపంకం దిరిగి
కడియుటయుం బిడుగుం బిడు గడిచినచందం బయ్యెనయ్య
వసరంబున.

248

క. డిభగుండు సాత్యకియుం బర

ప్రభావపరిభవవిహారపారీణులు సా

రభుజాబలవిభవులు లో

కభ్యయంకరమూర్తు లగుదుం గలనఁ గదిసినన్.

249

సీ. సాత్యకి డిభకుపై సాయకదశకంబు
 నిగిడింప నవి వానిమొగమునందఁ
 1జనుమొనమీఁద వక్షంబుపై నాటిన
 నతఁడు సాత్యకి నేసె నయిదువేలు
 నారసంబుల వాని నడుమన తునుమాడి
 శై నేయుఁ డార్చినఁ జాల నలిగి
 విశిఖసప్తక మేసి పెండియు లక్షబా
 ణంబులు వఱపిన నఱకి వైచె

తే. వృష్ణివీరుఁడు డిభకునివిల్లు దునిమె
 నర్థచంద్రబాణంబున నతఁడు వేఱ
 వింట నిశితక్షురప్రంబు పేలయఁ దొడిగి
 శినివరునినోర నెత్తునుచింద నేసె.

250

క. ఆమని ములు²మోదుగుతో
 సోమించి ముఁరాంతకాసుజుఁడు నెత్తునున
 ట్టై మఱియు నఱకె డిభకుని
 చేముందఱ మెలయువిల్లు శితభల్లమునఁ.

251

చ. డిభకుఁడు వేఱ వింటఁ బ్రకటించిన బాణావగంధరక్షా ధరా
 విభులు గనుంగొనంగ యదువీరుఁడుగొనిపిపానిచాపము
 రభసమెలర్పఁగాఁబటుశరంబునఁ ద్రుంచి క్రమంబుతోడఁద
 త్ప్రభ చెడఁ ద్రుంచెఁజాపములుపంచశతంబుశతంబు నేకమున.

క. ఎత్తైడువేగము విండులు
 దత్తఱమున విటుగ నేయుతమకము నైనన్

జిత్తములు గృహణరణా

యత్తములుగ నిలకు నుఱికి రావీరవరుల్.

253

వ. ఇట్లు ఖడ్గహస్తంబై కదిసినప్పుడు.

254

ఆ. సోమదత్తినకులసోభద్రదౌశ్వాస

నిప్రసిద్ధఖడ్గనిపుణవిద్య

డిభకసాత్యకులకడిందిశౌర్యమునందుఁ

గాననచ్చె నట్లు గదిసి వారు.

255

వ. భ్రాంతంబు ¹విభ్రాంతంబు విద్ధం బావిద్ధంబు విస్మతంబు
విస్మతం బాకరంబు వికరంబు భిన్నంబు నిర్తర్యాదం
బమానుషంబు సంకుచితంబు వికుచితంబు సవ్యజానువువామ
జానువు చిత్రకం బౌహితకంబు క్షిప్తంబు గుడుంబంబు
లంబనంబు దృతంబు సవ్యబాహువు వినిర్బాహువు సవ్యే
తరంబు వృత్తంబు త్రిబాహువు తుంగబాహువు సవ్యో
న్నతంబు హాసి పృష్ఠతఃప్రసారణంబు యోధికంబు పృథితం
బు నన ముప్పదిరెండు ప్రచారంబులం బరిభ్రమించి నన
సేవకులునుం బోలె జూరువ లేచికొని ప్రతిగ్రహీతలుం
బోలె ధార యేమటక జూదరులునుంబోలె దండ మటనక
జ్యోతిషికులుం బోలె ముష్టి వదలక గొండ్లి పరిధవించు
నట్టువులునుం బోలె ²జాళలు చూపి ³గొంగు లాడెడువా
రునుంబోలె నాసపా⁴టున నిక్కి తూర్పెత్తువారునుం బోలె
విసరి ప్రాసునం దూచువారునుం బోలె దట్టిదారకులునుం
బోలె నట్టించి పనిఁ దిరుగువెరవగులునుంబోలె మసలక
వడివసంతమాడెడువారునుం బోలె జమ్మిశకటన్యవహారు

లుంబోలె మెట్టుకొని విరక్తవిటులునుంబోలె జేయిక
తనిసిన ¹గవరలునుం బోలె సరకు గొనక నటమటపుఁగోమ
టులునుంబోలె లెక్క నేయక పాదరసమర్దకులునుం
బోలె జంపం దలంచి యడిదంబులు జలిపించిన యుగయుగ
యుంకారంబులుం దదీయవరస్పరఘర్షణ క్రేంకారంబులుం
దమహుంకారంబులును ముప్పిరిగొసం గొప్పరిచియుం గొ
సరియు విచ్చియుం జొచ్చియు నదలించియుం గదలించియు
బోరు నవసరంబున సురవిద్యారగంధర్వదిన్యమునులు నిన
మ్మన నిలిచి యవ్వీగద్యయంబుం గనుంగొని యెక్క
సంబున. 256

చ. ఇతని కితండె సాటి యగు నీతని కీతండె సాటి వచ్చు ను
ద్ధతి జనుపెంట వింట నడిదంబున నింతటివాగు లే గుమా
పతికొకరుండుశిష్యుఁడును బాహుఁడుద్రోణునకోక్కరుండు
ధీరతముఁడు శిష్యుఁ డిట్టిటపురక రణధీరత జెప్ప నేటికిన్.

గీ. అర్జునుండు మురారి సాత్యకియు నీరు
ముగ్గురు జయకాంతు లనిమొన మోసపోరు
శక్తిధరచైద్యడిభతులు సములు నీరు
ముగ్గురు మహారథులు శౌర్యమూలధనులు. 258

వ. అనుచుం గొనియాడుచుండి రాసమయంబున. 259

మ వసుదేవుండె యుగ్ర సేనుండె నన్వారిండువారంబుఁగ్రో
ధసముల్లాసముతోఁపొడింబుఁడు మహాదంష్ట్రాగ్రసంఘన్నపై
నృసమూహుం డయితాఁకెనానృపులు బోహాసారముంజూ
పినక, పసమింగెంగడుపారవీరవరులక విస్ఫారబిహ్వగ్రుడ్డ.

వ. ఇట్లు ముందటం పలవడినయదున్మస్తిబలంబులకు భయంక
రుం డై దౌడలు గొలుకుచుఁ దల విదుర్చుచు మిడిగుడ్లు
ప్రిష్టుచు మీఁదులు చూచుచు బొరలు సాచుచు బొరి
సమరుచుం గడు పక్కళించుచుఁ గాలం జరుముచు మేను
వెంచుచు మెడ నిక్కించుచు నరదంబుల నరదంబులతో
నంటసిల నడుచుచుఁ దురగంబులఁ దురగంబులతోఁ దుత్తు
మురుగొ దూఱుచు దంతావళంబుల దంతావళంబులతోఁ
దలలు నగులం దాటించుచు పీరుల పీరులతో విటతాటం
బుగా విటుగ ప్రేయుచుం బ్రళయకాలరుద్రుండు ప్రజల
వైఁ బరగుచందంబునఁ జటులగతిం జూలు మగలఁ జట్టలు
వాపి చవిగొనురుధిరపయఃపాసంబునను మేడఃఖాదనంబు
సను మజ్జామజ్జనంబుననుం జీవమిగిలి చేరినవీరు లాహా
రంబుగాఁ గుంభకన్లుండు వానరబలంబుల మ్రింగుభంగి
దోఁప యదున్మస్తిసైన్యంబు నిరవశేషంబు చేయుచుం గది
సిన నాన్మద్ధన్మపతు లిద్దలు సాహసంబునం గంఠీరనంబు
తోడం దలపడినతగళ్లకై వడి నారాక్షసుతోడం దలపడి.

మ. ఖరనాంచపరంపరం బఱపి నీడం దాకి పాతాళగ
హ్వారముం బోనినిజాస్యముం దెఱచి రక్షి ధీశుండన్నింటి ని
స్థురుండై మ్రింగి తదీయచాపములురెండవం బట్టి ఖండించినం
దెరలంబొఱక యున్న వారిఁ గని యాదేవద్యిషుండిట్లనున్.

— ఉగ్ర సేన పసుదేవులు హిడింబున కోడి పాలుట. —

చ. ముదుకలమాంసము నైదడుమోదముతోఁగడుపారమ్రంగనే
డొద్దవెమదీయభాగ్యమున నూరకనోటసొరుండు రండుమీ

రదవద గాక నావుడుఁ దదాననదర్శనము క్తశస్త్రులై
మదమఱి పాఱి రాన్యపులు మానిసిదిండికిఁ గాక భీతితోన్.

వ. అట్టియెడ హలధరుండు. 264

మ కని కంసాంతకుతోడ హంసునికి సంగ్రామంబు హత్తించి త
ద్దనుజుం బేర్కొనియిక్కడిక్కడ భవద్దర్శంబు గ్రక్కింతున
మ్మనుజాధీశులఁ దోలనే లనుచుఁ బల్కఱున్ భుజాస్ఫలనం
బనిరుద్ధక్రియఁ దెల్పు వీతశరచాపాక్షేపుఁ డై తాఁకినన్.

చ. కనుఁగొని వీనిమేనుబలుగండల నాఁకలి పుత్తుఁ గాక నే
డని దనుజాధముండు వికృతాననుఁ డై బలభద్రుఁ డాఁకినె
ట్టన నెఱలావునంబిడికిటం బొడిచెన్ హలపాణి యొక్కము
ష్టిన తనముష్టిఘాతముహిండింబునకుంజవిచూపి పండియన్.

క. వారింప రానిమదమున

వారిరువురుఁ జటచటారవంబులు నెగయం

బోరాడిరి వీగులు చే

యారఁగఁ బిడిగ్రుద్ధలాట నానమయమునన్.

267

క పిడికిటఁ బొడిచె పిండింబుండు

వడితో హలధరునిగురము వానిగురంబుం

బిడికిటఁ బొడిచెను రాముండు

విడువక యఱచేత నోరు ప్రేసెం బెలుచన్.

268

ఉ. పోటున ప్రేటునం దిరిగి బోరగిలం బడియున్నదానవుం

గాటుకకొండ నెత్తుఁజలిగొనుఁ తేఱంగుననెత్తి ప్రిప్తి చే

ర్లాటముచూపి వీఁడు ¹ మొదలామనకండుబలుండనుసంగం

ఘాటముదాఁటవై చినడిగంబ డెఁగ్రోశయుగంబుచక్కఱిన్.

క. వికలగతి నున్న రాక్షసు
 లొకనొకనిమొగంబు గాన కూరక చని రం
 తకు నరుణకిరణుకీరణము
 లకుఁ బడిమటికొండపంచలం బడ నలసెన్.

270

సీ. కడపంగ రాకున్న కాలఖడ్గముచేతఁ
 బగలేంటితల నేలఁ బడినయట్లు
 సాయంతసం బనుజాలరి జలధిలోఁ
 బచరింప నల డిగ్గఁ బొడిచినట్లు
 పొడ వైనయాకాశభూరుహంబున సంధ్య
 గోయంగ గొల ¹చైవ్వి కూలినట్లు
 చలమదిగ్బేరి శకరమున వరుణుండి
 గడిపట్టు బొల పొట్ట నడంగినట్లు

తే. త్రుంకుగుబ్బలిపారక కొప్పరించి
 పట్టు జాలక వైచినబ్రద్దపరికి
 బొటియుగుచు ముగుసపోతుపల్లరంబు
 భానుమండల మంతఁ జూపట్ట దయ్యె.

271

క. హులుములుచీకటితో సం
 దలురాజులు సమర ముడిగి తగ నెల్లిటికిం
 గొఱ గలకలనగు నడవుఁడు
 నెఱ నగుగోనర్థనామ్ర నేలకు ననుచున్.

272

క. రెండుబలుంబుల హారలు
 నొండొంగులకుఁ జెప్పు నప్పు డుద్ధతమతు పై

రండనగ హంసడిభకుల

దండాగోవర్ధనాద్రితటమంస విడిసెన్.

273

మ. హరియా రాత్రీ బలంబుఁబుష్కరతటాకారణ్యమధ్యంబునన్
వెరవారన్ విడియించితేపకడఁ బృథ్వీనాథు లెల్లం దనున్
గురుసన్నాహబలంబుతోఁ గొలువఁ దిద్దోపర్థనోద్యన్న గాం
తరభూమిన్ యమునాతటంబున సమాధానంబుగాఁబన్నినన్.

గీ. హంసడిభకులబల మెల్ల నాయితముగ

మోహరము చేసి నడచిన మొనలు రెండొం

దలపడి భయంకరంబుగ దాగుకొన్త

శస్త్రపాతంబు చేత సుత్యాహ సుసంగ.

275

గీ. చెలఁగుబలములతో సుగ్రు నేనుఁ దొంకి

బాణముల హంసుఁ డిమ్ముటపదిట నేసె

డిభకుఁడును ననుచేవు నేడింట నేసె

నిరువురఁ బొదివి యాదపు లేసి రంత.

276

క. అప్పుడు పదిపదియమ్ములఁ

దశక యాదపుల బ్రహ్మదత్తకుమారుల్

నొప్పింప రుధిరధారలు

చిప్పిల్లనివారు లేరు నేనలలోనన్.

277

చ. తమబల మింక మీఁగు నని తత్సమయంబునఁ గృష్ణరేవతీ

రమణులు దాకిరయ్యిరువురన్ సురసిద్ధముసీంద్రబృంహముల్

సమరముఁ జూచి మెచ్చహాసశాసనతత్పరభూతఁడుగ్గముం

గ్రమమునఁదోఁ చెదోడుపడ రాజకుమారుల రెండిదిగ్దులన్.

మ. హరితో హంసుఁడుసీరితో డిభకుఁడున్ హంకొరహుంకొరభీ

కరశంఖధ్వని విక్రమం బగుర మీకం దొంకినం బొంచజ

న్యరవాడంబరమునసహింపకడ రెణమా హేళభూతద్వయం
బరవా యుగచుక లేక హస్తధృతశూలాకారఘోరంబుగన్.

గీ. అడరి హరిమేన శూలంబు నదుముటయును

బిలునగవుతోడ దివిజు లచ్చెరువు నొంద

వారితేరిపై కుఱికి చేయారఁ బట్టి

విసరి యుత్తర ¹దిక్కున వీచి పైచె.

280.

❧ శృష్టుడు భూతద్వయమును గైలాసాద్రిపైఁ బడవైచుట. ❧

క. పైచిన నిరువురుఁ గైలా

సాచలశిఖరమునఁ బడి మహాద్భుతమతు లై

రాచంద మెల్ల హంసుఁడు

చూచి హరిం గ్రోధపరవశుం డై పలికెన్.

281

ఉ. విఘ్నము చేసె దేల పృథ్వీపతిలోకము గప్ప మిచ్చె శ
త్రుఘ్న త రాజసూయమఖదోహాలి మాజనకుండు సత్కృపా
నిఘ్నుఁ డోకంత దోడ్పడిననిన్ను ముదంబునఁ జూచునీశిరో
దఘ్నము లింకఁ దెమ్ము కరదంశముగాఁ గనకంపుఁగాలువల్.

ఉ. రాజుల కేను రాజమఱి రాజశిరోమణి రాజు దేవతా

రాజకి నెల్ల నీవసమె రాసెదు నాసరివాఁడుగా ²విసీ

తేజము మాలి తంచు నతితీక్షణశరం బరిఁ బోసి యేసినన్

భ్రాజిత మయ్యె నన్దు హరిఫాలమునం దిలకంబుపోలికన్.

వ. ఇ ళ్లేటు నడి విచారించి.

284

మ. ప్రకటస్యందసకేళికిం దగినసారథ్యంబు చేయంగ సా

త్యకిఁ జాలించి తదాత్తచిత్రగతిరథ్యాడంబరం బొప్ప దా

రుకుఁ డేగం గడకాఁడిపై హుతవహక్రూరాన్త్రసంధానకా
ర్తుకహస్తుండు ముంతకుండు పలుకుం గ్రోధాంధుఁ డై
హంసుతోన్. 285

ఉ. ఏమిర హంస కంససరకేంధనబంధురమచ్చరాసలం
బామిషముం గొనం గలదు రా విడిపింపఁగ నిన్ను నేడిసం
గ్రామము చేసి నన్నడుగు కప్పము దిర్బము నీకు నేల నా
నామునిబాధలం గమరినాఁడవు కాలినక్రిటిచంద మై.

క. నినుఁ బొరిగొనియెడ నిదెపో
జనులు మునులు విని ప్రమోదసంహదఁ దేలకొ
మనుజాధమ యని తోడిగిన
యనలాన్త్రం బేసె నదరు లంటఁగ పాడినన్. 287

క. వారుణబొణంబున సది
వారిం చె ముంఁరి యేసె వాయవ్యాన్త్రం
బొరంజకుమాగుం డది
బోరన మాహేంద్రబాణమున నడఁగించెన్. 288

తే. హరి ప్రయోగించె మాహేశ్వరన్త్ర మున్ను
డతఁడు రౌద్రాన్త్రమునఁ దోన యడ్డకట్టి
నిట్లు ప్రతిబాణముల హంసుఁ డెచ్చుఁ గుండు
లేక పోరాడె శౌరి కుద్రేశ మెసఁగ. 289

మ. సరిగాంధర్వము రాక్షసులు మణ్డిప శాచంబుబ్రహ్మబనకా
హరియేనెకవరుసన్త హాస్త్రిములనాహంసుండుం గొబరమా
సురముకాయమృము వారుణంబుననఁ దేబోరూపశాన్త్రంబు
ల, న్తలించె న్తోదలింటినాల్గిటి రణోన్మాదోద్భటాక్షారుండై.

గీ. అచ్యుతుఁడు బ్రహ్మశిర మనునస్త్రమేయ
హంసుఁ డాయస్త్రమున నది యడఁగఁజేసె
నచ్చెరువు నొంది మురవైరి యమునలోన
వార్చి నచ్చి మహాగ్రభావంబు బాల్చి.

291

చ. తొడిగినవైష్ణవాస్త్రమునఁ ద్రుంగితి పొమ్మని హంసు నేసినం
బిడుగులపిండు వోలె నతిభీకరతం జనుచేర మాటుగాఁ
దొడుగుశరంబు లే కతఁడుఁ దోచపు బెగ్గిల మెత్తిప్రేయఁగాఁ
గడుపడిఁ దేరు డిగ్గి పడెఁ గాళియనాగమహాహ్రాదంబునన్.

❀ కృష్ణుఁడు హంసుని యమునలో నడుగంటఁ ద్రొక్కుట. ❀

మ. కడువేగంబున హంసుపై నుటికియాకంసారి కాళిందిలో
నడిఁగాలం దలదన్నె లోకు లెటుఁగన్వాడంతలోఁజచ్చెనో
చెడెనోయొక్కడవోయెనోయొకఁడునుంజెప్పంగలేడప్పుడే
పడెఁబాతాళభుజంగవస్త్రములనప్పాపాత్తుఁడంద్రెప్పుడున్.

ఉ. ఈత్రైటఁ గాచరించి పథ మెక్కె మురారి ధంధినాథ నీ
తాతపితామహుల డయినధర్మతనూజుఁడు రాజసూయవి
ఖ్యాతినహిం దునయ్యుడలహంసుఁడుప్రాణముతోడనున్న నే
లాతునచేరు నధ్వరము లావున వాఁ డొరు నేలకైకొనున్.

క. వరములు శరములు హరుచేఁ

దిరముగ హంసుండు నడయుదినమునఁ గాదే

ధర నవతరించె లక్ష్మీ

శ్వరుఁడు జగన్నాథుఁ డపుడు వాల్మీకియందు పై.

295

ప. అద్దేవుండు గలుగుటంజేసి కొంతేయరాజసూయంబు నిర్వ
హించు నట్లు యమునమడుపునం బడినహంసుండు పొడవ

డంగుట సకలగంధద్వులు హరినామకీర్తనంబున గీతంబు
లొనర్చిరి తత్సమయంబున. 296

క. హలధరునితోడ డిభకుండు
దలఁపడి పెనఁగునెడ సూర్యతనయాసలిలం
బుల మునిఁగి హంసుఁ డిలిఁగెం
దలఁకున ననిపలుకు వినిఁగొం దత్తత్యుల వీసె. 297

మ. విని వేగంబునఁ బాటుతంచి యమునావేగంబునం బాకఁజూ
సనశస్త్రప్రహతిం బయోధిఁ బడునాశైలంబుచందంబునకొ
మునిఁగెకొ వెంట హలాయుధుండు దఱమొక మోహంధ
కారంబులో, మునిఁగెం దజ్జల మెల్లఁ దల్లడపడ స్తుప్పిట్టు
వెట్టెకొ వడిసె. 298

వ. ఇట్లు డిభకుండు యమునాజలంబుల మునింగినహంసుం
గానక యిట్లని విలాపించు. 299

సీ. నాయెల్లినీడన నరలోక మేలుదు
నసులాపు నఱితిపాలయ్యె నన్న
దేవేంద్రునకు నైనఁ బేరి చూడఁగరాని
గౌరవోన్నతి నీటఁ గలసె నన్న
పార్వతీపతిచేతఁ బడసినదివ్యాస్త్ర
భూరిసంపద వెల్లిఁ బోయె నన్న
వలరాజునకు నైన వల్లింపఁగాఁ దగు
తనువిలాసం బేలు గొనియె నన్న

తే. యన్న నీయట్టియన్న నన్ననుదినంబు
గౌరవింపఁగ నుండ నేకరుదు నింక

నింకఁ జాల నెవ్వగలచే నిచట నిలువ
నాకు నేల నీ¹తోడిదే లోక మన్న.

300

చ. అనుచు విలాపనాలసత నాయమః నానదితీరభూమికిం ..
జని హరిఁ గాంచి యోరి పురశాసనశిష్యుని హంసుఁ గానవే
యనుటయు వాఁడెపో యమునయందు మునింగెననంగ
పెండియున్, మునుఁగుచుఁ దేలుచున్ డిభకమూఢుఁడు
హంసునిఁ గానఁ దెయ్యెడన్.

301

క. ప్రేతెడువెండ్లుక లిసుగడఁ
దూలఁగఁ దలయూఁచుఁ దొప్పుదొప్పున నోరుం
గేల నడిచికొను సెలవుల
లాలలు దొరుఁగంగ నన్నలా యని యొటలున్.

302

క. తాలం దల యడిచికొనున్
నేలం బడి పొరలు లేచు నెత్తురు లుమియుం
గేలిఁ బడి రిపులు చూడఁగ
నాలుక వెఱికికొనుఁ జావునకుఁ దన్నికొనున్.

303

వ. ఇట్లు దుర్తరణంబున హంసడిభకులు వొలిసిరి తదనంత
రంబ గోవిందుండు గోవర్ధనాచలంబున బలభద్రసాత్యకి
ప్రభృతి యాదవలోకంబుతోఁ గొంతవడి వినోదించు సవ
సరంబున.

304

— యశోదయు నందుఁడునుఁ గృష్ణునిఁ జూడ నచ్చుట. —

శా. గోపాలాగ్రణి రేనతీరమణితో గోవర్ధనాధిత్యకా
వ్యాపారుం డయినాఁ డనంగ విని భావం జేతదాలోకచిం
తాపూర్ణంబుగ నందగోపుఁడు యశోదాదేవియున్వచ్చిభృ

1 లోకమగుదు నన్న.

త్యోపాసీతము లైనకానుకలుచారొప్పించి రేర్పట్టుతోన్.

క. ఇతరేతరసందర్శన

కృతాభివాదనుల రామకృష్ణులఁ బ్రీతిఁ

సతియును బతియుం జూచిరి

సుతులుం చిత్తభక్తి నెఱయఁ జూచిరి వారిన్. 306

వ. అప్పు డామురాంతకుండు నందగోపునితో నిట్లనియె. 307

సీ. పసి గ్రేపుఁ బెనుచునే? పాడిమొల్లం బెట్లు?

మెకము దాటదు గదా? మేపు గలదె?

తొడకాలితలుపుల విడుతురా తొడితొడి?

జన్నెలఁ దరివట్టుజాడ గలదె?

పలికల్ల వైతురా పేల్పులకుడుపుచోఁ

గదుపులో నే¹పోతు గడవఁ బాటు

²సలగ³పన్నులు గొన్ని జట్టి చూపరు గదా

బెదరిన నిలు గూతఁ బెట్టు గలదె

తే. పల్లె వైచువా రెవ్వరు మల్లరాల

లంపు గలతొట్టులను గూయ లాపు గలదె

యేర్పుదాటులలోఁ దొఱఁ గెఱుగఁబడునె

⁴పరికరము కోడె లమైడుపాటి గలదె. 308

వ. అనుటయు సతండు. 309

క. నినుఁ గన్నులార నెప్పుడుఁ

గనుఁగొనఁగా లేనివగపు గల దొక్కటియున్

వనజోదర నీయాదర

ముసఁ దక్కినపనుల మాకు మోదము గొఱుతే. 31

వ. అనుటయు నచ్యుతుండు యశోదం జూచి యిట్లనియె.

శా. తల్లి నిన్నుఁ గనుంగొనంబడయుటన్ ధన్యుండనై తిజగం
బెల్లన్నిన్ను నుతించి మ్రొక్కిన ధనాధీశోన్నతిన్ నిత్యమై
చెల్లున్నాకుఁ బ్రయంబు చేయునదిగై చెన్నందునావారుని
న్నుల్లంబారడలంచువారుపరమాయుఃప్రాపితారోగ్యులున్.

వ. అనుచు నయ్యిరువురకు యథోచితోపచారంబు లాచరించి
నిజనివాసంబులకు నీడ్చిక్కిల్చి యనంతరంబ ముఠాంతకుం
డు పుష్కరసరోవరంబునకు వచ్చి యందలి మునీంద్రులం
గాంచి వారిచేత నర్ఘ్యపాద్యంబులు మొదలగునుపచారం
బులం బరితోషంబు నొందినపిదప వా రిట్లనిరి. 313

క. ఓహో! విచక్రఁ జంపుట
సాహస; మొరులైన వానిఁ జంపం గలరే?
యాహంసడిభకు లెవ్వరి
చే హతు లయ్యెదరు నీవు చెలువక యున్నన్. 314

వ. అని కొనియాడి యద్దేవునితో పోడియు. 135

సీ. చక్రంబు మేదిసీచక్రంబు నేదేవు
దక్షిణబాహుసౌందర్య మొసఁగు
జలజంబు నొకపాణిజలజంబు నేదేవు
సవ్యభుజంబుతో సరస మాడు
రత్నంబుఁ గామినీరత్నంబు నేదేవు
నక్షత్రస్థలంబున నన్నె మిగులు
నోఘంబు దాసవారోఘంబు నేదేవు
చరణపల్లవసమాశ్రయము నొందు

తే. భానుమండలమును సుధాభానుమండ

లంబు నేదేవుకన్నుల లావు వడయు

దేవదేవు నద్దేవునిఁ దెలియువాడు

దేవదేవునిరూపంబుఁ దెలియువాడు.

316

మ. అనితన్నుంగొనియాడుసంయములనత్యానందదృష్టింగనుం
గొనితీపారెడుమాటలంజవులు పెక్కుల చూపి వాంఛనరం
బునవీడ్చొన్న యనంతరంబ మిగులంబొంగునై న్యంబుతో
జనియెన్ ద్వారవతీపురంబునకుఁ గంసధ్వంసి నిశ్చింతుండ.

వ. ఇట్లు విచక్రవిదారణంబుచేసి హంసడిభకనధం బొపాదించి
మునియతీంద్రనివహంబునకు మోదం బొనరించి నిజనగరం
బున నీలవట్టండు నిత్యోత్సవపరిపూర్ణం డై యుండ నద్దే
వునిగుణంబులు గొనియాడుటకు సమాప్తచతురం నసులగుం
గొలంది గా దని శ్లోశంపాయనుండు జనమేజయునితో
నింక నేమి విన వలయు వసుటయు.

318

ఉ. సారసనీలతామరససమ్మద కారణనేత్రనిర్మల

దారవిహారమానసవిధాయితతాహసముఖ్యసంతత

స్ఫారతరాశ్చనాకరణపాత్ర రమాగిరిజానితంబిసీ

చారుమనస్సరోజచరషట్పదరంజమరాశనాయకా.

319

క. చక్రపరశ్వధనుతదో

ర్విక్రమజితదానవేంద్ర వివిధవిరోధా

పక్రాంతహృదయభవ్యా

శక్తప్రముఖామరౌఘసతతనిషేవ్యా.

320

మాలిని. జలధిగిరినివాసా చంచదుద్యద్వికాసా

విలసితదరహాసా వృత్తసచ్చిద్విలాసా

ప్రళయబహుళయాపా పండితాంతఃప్రదీపా
దళితవిబుధతాపా దైత్యసంహారికోపా.

321

గద్యము. ఇది శ్రీమదుభయకవిమిత్ర కొమ్మనామాత్యపుత్ర
బుధారాధనవిరాజి తిక్కనసోమయాజి ప్రణీతం బైన శ్రీ
మహాభారత గదాసంతరంబున శ్రీమత్సకలభాషాభూషణ
సాహిత్య రసపోషణసంవిధానచక్రవర్తి సంపూర్ణకీర్తి నవీన
గుణసనాథ నాచనసోమనాథ ప్రణీతం బైన యుత్తరహరి
పంశంబునందుఁ జతుర్థాశ్వాసము.

పంచమాశ్వాసము.

- క. శ్రీనిశ్రేయసకాంతౌ
నూనవ్రతభాగ దక్షిణోదార సప
రద్యానందిత చీతో¹ని
ధ్యానతనుద్యుతినవీన హరిహరనాథా. 1
- క. జనమేజయుఁ డిట్లను న
మునితో హరివర్ణసంబు మును పలుమాట౯
విని తనియడు మది గ్రమ్మట
విసఁ గోరెద ననుడు నతఁడు వేడుకతోడన. 2
- స. మున్ను మురాంతకుండు చేసినలాపు లెన్నియెన్ని. 3
- క. ఏణాంకధరుండు దోడుగ
బాణుండు మొగరింప బాహుపంక్తి శతంబు౯
క్షీణముగ నటకీ పానిం
బ్రాణముతోఁ బట్టివిడిచి బలిమథనుఁ డనిస. 4

1 విద్యానంతభృగనయాప. 2. శతం బ, క్షీణగతి.

వ. అని మఱియుం గుమారుండు సహాయుం డగుటయుం బర
మేశ్వరుండు నిత్యసాన్నిధ్యంబు చేయుటయుం గాత్యాయని
జననీత్యంబు నొందుటయును నతనికి గాఢాపశ్యంబు
గలుగుటయు నెఱింగించి యంతవట్టునుం గలుగునతండు
హరిచేత హతుం డయ్యె ననుటయు జనమేజయుండు తత్క
థాశ్రవణకుతూహల మైన న్నావై శంపాయనుం డిట్లనియె.

సీ. బలితనూజుం డైన బాణాసురుండు మోల్ల
కార్తికేయుని శూలి గారవిగచి
ముద్దాడునెడ సూచి మోదంబు భేదంబు
బొడమ నెమ్మనములో గొడుగు నిట్లు
పాటింపఁడే దండ్రి పని యేమి కటకటా
నాతండ్రి యుండిన సన్ను నిట్లు
పాటించు నిటమీదఁ బరమేశ్వరుండు తండ్రి
గాకున్న జన్మంబుకసటు పోదు

తే. 1 తపము మెచ్చ కట్టేపుండు తండ్రి గాఢు
గాన మెచ్చింతుం దపముచే గొనలోన
నతనిఁ బంచేగ్రియంబుల కప్పగింతు
మానసంబున 2 కట తేత్తు మదనహాసని.

6

మ. అని బాణాసురుండిను గోసము మమత్వాహంకృతుల్కనసం
బునకుఁ దవ్వులవై చినిశ్చలగతిఁ ముగ్ధుండుచూడఁచుచే
మునిసగఘాతశిరోభినీతచరణాంభోబాతసంభూతనూ
తనరాగద్యుతిభాసురుం బురహరుం దత్త్వస్థితింజూచుచును.

వ. ఇట్లని స్తుతియించు.

8

—ॐ బాణాసురుఁడు శివుని సేవించి వరములఁ బడయుట. —

ఉ. కొలువఁగ నేర నిన్ను శతకోటివిభాకరతేజు డగ్గఱం
బిలువఁగ నేర నిన్ను మునిబృందవివేకవిమర్శదూరుని
విలువఁగ నేర నిన్నుఁ బృథివీవియదంతరభిన్ను నేమిట
నిలువఁ గదయ్య నాహృదయసీరజకర్ణికపై మహేశ్వరా.

1చ. కలఁగనివారునిన్ను మదిఁగొఁగిటనెత్తెడువారు ముక్తికిం
దొలఁగనివారుగాఁ దెలియుదుందలపోయుదులోననాసలు
నలఁగవుహృత్ప్రయోజనదనంబునకు న్నినుఁ దెచ్చుసంతకు
మలఁగఁగదేత్రికోణమణిమంటపదీపికపై మహేశ్వరా. 10

చ. ఒరసిరి నిన్నుఁ దర్కనికపోపలధాఠిరల వన్నెఁ గాన రె
త్తరసిరి విశ్వముం గపిల ధైవస నీదెస ముల్లు సూపఁగా
బెరసిరి బ్రహ్మముఖ్యులగుపెద్దలు బిచ్చులు పోలెనెల్లచో
నెరసిరిగాని నిన్నెఱుఁగ నేరరు నావశమే మహేశ్వరా. 11

గీ. అనుచు వినుతించుచున్న బాణాసురునకు
నంత కంతకు సంతోష మావహిల్ల
నంభకారాతి పొడసూపి యతనితోడ
నడుగు మిచ్చెద నర మన్న నతఁడు పొంగి.

12

క. కడువేడ్కతోడ నీకుం
గొడు కమ్యోధునంతకంటెఁ గోర్కియుఁ గలదే
జడుఁ డనక నన్నుఁ గయికొని
గెడగొర్పుము నన్నుఁ గార్తికేయునితోడను.

13

- ఉ. నావుడుం జంద్ర శేఖరుండు నవ్వుచుంబొర్వతలజూచి వీడునీ
కోవనితా కుమారుండు గుహుండితనిం పనతమ్ముడంచు స
భావన చేయుంగాక యొకపట్టణ మిమ్ము విహారిం గన్నయ
ప్పాపకుం డేలుతద్రుధిరపట్టణసార్వమునం పిల్వదరి. 14
- చ. పడగయువాహసంబు నయి బద్ధిణనల్లభుం డిన్కుమారు నె
ర్పడంగదియుంగుమారుండును బొందునినెచ్చల్కొనచరించునా
వుడు సచలేంద్రకన్య యభవుం గొనియాడ నరంబుచేత న
క్కొడుకుమచాంధుడై దివిజకోటికి గీడు నెరించుచుండియును
- మ. గెలిచెం బూర్వనరేంద్రులంబటపెనాగ్నీయంపనీనాథులన్
నలచెన్దక్షిణరాజపంక్తిజెఱిచెన్దైర్యత్యంబుక్కిరియ
నలవైచెన్ జరమాధిపాళిసడచి న్నాయకవ్యభూసాలురన్
మౌలగంబెట్టెనుదీచ్యపార్థివులబోలె దోలెన్హంశేశులన్
- క. గాణాపత్యము నడసెను
బాణుం డిల గార్తికేయపర్వతకన్యా
స్థాణులు పొత్తున మనఁగా
శోణితనగరమున దనుజశోభనకరుండై. 15
- వ. ఇట్లు త్రిభువనభవనభారభరణ పారీణభుజాస్తంభవిజృంభ
ణంబున సరిలేక కసిమిరిగొనుకరతలంబులతో నొక్కనాడ
కాలకంధరుం జేరి యద్దేవునకుం బ్రణామంబొచరించి య
ట్లనియె. 16
- సీ. ఖురఖలీనాఘాతకోలాహలంబుతో
నేమినిర్ఘోషంబు నెఱప లేదు
నఖపుంఖరోచులు నారితో సంధించి
కర్ణావతంసంబు గడప లేదు

మణికిరీటకరోటిమంజీరములు రాయ
వీరమధ్యంబులు వ్రేయ లేదు
పంటదంతానశదంతంబు లొరయ డా
కినుల వాచవులఁ జొక్కింప లేదు

తే. లేదు ప్రతిభటబాహునలేపమహిమ
లేదు సంగ్రామభీమకేరీరనంబు
లేదు విక్రమక్రీడయు లేక మైన
లేదు రాజ్యంబు గలిగియు లేదు ఫలము.

19

1సీ. నిండాను తెగఁగొని నిగిడించుతూపుల
వైరిమర్తంబులు న్రచ్చి న్రచ్చి
బిగితంపుముష్టికంపిత మైనయసిధార
విమతకంఠాస్థులు విఱిచి విఱిచి
అనువొంద నల్లార్చి యందంద వెనుగద
శత్రుదేహంబులు చదిపి చదిపి
చదల నమ్ముగఁ బర్వశక్తిశూలాదులఁ
బగఱ పీనుఁగు లుర్విఁ బఱపి పఱపి

తే. ఏడినంబును వృథాపోవనీనికడిమి
యొడవఁ బోరాడునాట చెన్నందె నేని
కూడు చవి యగుఁగాక నిష్కోధ మైన
దర్ప మూరక యూరింపఁ దర మే దేవ.

20

1 ఇది యుక్తాప్రగ్గడ హరివంశములోనిది. ఎఱ్ఱనహరివంశము ప్రాంత ప్రతులన్నింటఁ గానవచ్చుచున్నది. ప్రాచ్యలిఖితపుస్తకశాలలోని సోముని హరివంశప్రతిలోపూత్ర మిది గానవచ్చుచున్నది. తక్కిన సోమునిహరివంశ ప్రతులలో లేదు.

శా. దేవా కయ్యముతోడి వేడుక మదిం ¹దీంఁద్రంపమన్యుండు నే
త్రోవం జేతులతీరట వుత్తు నని కోరున్ దానవుం డైన నా
కివే చేతులు చేసి తీకసిమి రిం కెట్లొర్తు నోర్తున్ రిపు
గ్రీవాఖండనమండనస్ఫురదసిక్రేంకారముల్ గల్గినన్. 2

²క. చేతులకసి వోఁ గయ్యము

చేతవిలినయట్టివిధము చింతించి ననున్

ప్రీతుంగాఁ గరుణింపుమ

యీతటి నెన వోల్పు రామి యీగి మహేష్వా. 2

ఉ. నావుడు దేవదేవుండు మనగబున నిండుక నన్ని మానినో
నీవు మయూరకేతనము నేలఁ బడం బొడగన్న యప్పు డ
శీవిషరాజసారభుజ సిద్ధము గురుద్ధమునల్లిదాని కే
గావలియున్న చోటనయ కారణభంగమనంగఁబొంగు మన

వ. నిజగృహంబునకు వచ్చి.

2

ఉ. పండినసంతసంబు ముఖపద్మవికాసనిలంబ మొంద బొ
ణుండు సభాస్థలంబున మనోరథసిద్ధి గూలుంగఁ జేయఁ గు
భాండపండుమంత్రినయ్యడనురాధిపున త్తరణిజూచి నేడు
వొండ కచంప మ్మిగులను బృథవి వచ్చిన మేలు చెప్పుమా

నీ. సహజవిగ్రహుం డైన శార్ఙ్గ చే గులుం గెక్కు

చక్రంబు ముద్దగాఁ జఱచి తొక్క

పాతాళగత మైనబంధుదానవకోటి

బాటించి తలచూపఁ బరచి తొక్క

1 దిట్టాడు. 2 ఈపద్యమును ఎల్లనహరివంశములోనిదే. ప్రాచ్యులిఖ
పుస్తకశాలలోని సోమనహరివంశ ప్రతిలోనుం త్ర మిదియున్నది.

నీయింకివాకిట నీలలోహితుకంటె

గుహానికంటె¹ ఘనుండు గొలిచె నొక్కొక్క
మీతండ్రిచే గుఱ్ఱ మెణకరి గొన్న భూ
గగనంబు లేలంగఁ గలిగె నొక్కొక్క

తే. లనణసాగరమధ్యంబు లావుతోడ

నేలునప్పుడు మన కెల్ల నింతబంటి

న న్నెఱుంగ నీక నీకు నేఁ డున్నయునికి

నబ్బె నెబ్బంగి నిబ్బవ మయినయుబ్బు.

26.

వ. అనుటయు సద్దనుజుం డమాత్యున కీట్లనియె.

27

²చ. ఇనసమతేజ వింకిపె యతీసభుజక్రమవిక్రమక్రియా

ఘను లగుపోటుబంటులకు గాఢతరప్రతిపక్షపక్ష భం

జనహృదయైకరంజన విశాల మహాహవమూల మైనయ

య్యని మొనఁగాకకల్లు నెసమంచితక్కిరియుధైర్యమూర్తియున్.

ఉ. గావున వైరిసర్పము వెలార్పక³ యేకరి యున్నచేతులన్

భావభవారిపాదములు పట్టి పరాక్రమకేళిఁ గోరితిన్

⁴తావునసుగడి యున్నమిట క్కె-ము గూలినయిప్పు సంగరం

బేసల నై నఁ గల్గుననియెన్ హాసండ్డ "ండ్" క మోద మేటికన్.

న. అని మఱియును.

30.

ఉ. నెయ్యము లేనిసంగతియు నిక్కము లేనివచోవిలాసమున్

వియ్యము లేనివై భవము విందులసందడి లేనిముంగిలిం

దియ్యము లేనిచాగమును ధీరత లేనియమాత్యకృత్యముం

గయ్యము లేనిశూరతయుఁ గైకొనియుంపక మెచ్చనచ్చునే.

1. సుఘనుఁగొలిచినొక్కొక్క. 2. ఈపద్యము ప్రాచ్యలిఖితపుస్తకముల
లోని ప్రతిలోమాత్రమున్నది. 3. యాకలిగొన్న. 4. డేవునమండి... టెక్కము.

క. అని మాటలాడుచుండఁగ

దనుజకులాధీశుఁరాజ్యదర్పము వ్రేఁగై

తునిసినగత హయ చెప్పిన

పని తప్పక నెమిలిపడగ బల్లున విజిగిసె.

32

చ. విజిగినఁ బొంగె నద్దనుజవీరవరుఁడని మనఁబుల్ పలక

వెఱపును భేదము న్నెఱుఁగువిస్తయమగుబొడమంగమగత్రియి

ల్లెఱిగి యెఱింగి మారిదనయింటికిఁగమ్మనుపానికేమిఁగలం

గఱపిన నప్పునే విధివికారము దప్పున యిట్లు ప్రహసనే.

వ. అనియె నట్టియెడ.

34

— శోణితపురమున దుగ్గిమిత్తములు పొడచూపుట. —

క. బాణుండు సెలఁగ దనుజ

ప్రాణంబులు చల్లడిల్లఁ బ్రతిభయతర హే

శోణితపురమున నెల్లను

శోణితవర్షంబు గురిసి సురవతి యలరసి.

35

క. మాఁజ్ఞాలంబులు చెలఁగుచు

గర్జించెను గొబల నుండి కంపించ బనులు

స్ఫూర్జితనినదముతో ధర

వర్జితపర్వఁ డయి రాపలు నడిచి బట్టె నవిసె.

36

గీ. విడువ కెప్పుడు వెనుగాలి వీనఁ దొడఁగె

దోచె దక్షిణదిక్కున భూమకేశు

పసురకస్యలు పూజింప నరుఁగుతోడ

సున్నతం బైనరచ్చమ్రా నొఱిగి కెడసె.

37

- గీ. కృత్తికలయందు వక్రించి కీడు ¹సూపె
మంగళుండు దివాకరమండలంబు
ప్రచ్ఛికొని చుక్క వడె నెల్లవారిఁ గలఁచెఁ
గ్రూరనిర్ఘాతపాతంబు గుండె వగుల. 38
- గీ. రచ్చమ్రాకుల నెల్లను రక్తధార
లుద్భవించెఁ బ్రభాకరుం డుక్కు మడుపఁ
గడఁగి బాణునిజన్మనక్షత్ర మైన
భరణి వీక్షించె నది దనపక్షమైన. 39
- గీ. తెలుపుఁ గెంపును ప్రక్కల వెలయ నలుపు
మెడ బెడంగుగఁ గొంతంపుమెఱుఁగువోలె
మూఁడువన్నెలతో నొకమొండె మెగసి
సాంధ్యసమయంబునందు భాస్కరునిఁ గప్పె. 40
- న. అయ్యవసరంబునం గుంభాండుం డిట్లని విచారించు. 41
- ఆ. వేయిచీతు లిచ్చి పెట్టి జేసినశూలి
బాణుఁ జెటువఁ దలఁచి భండనంబు
గలుగఁ జేసె నింక వెలుగు చేన్తేసినఁ
గాచునార లెందుఁ గలరె జగతి. 42
- చ. త్రిదశపతీజయించి జగతీతల మంతయు నేలుబాణుండే
మదిమది నుండి దాననసమాజము చేటునకై త్రిలోచనం
గదనము పేడె మున్ను బలి గట్టువడెదనకంటె దక్కువే
యిది విధిపో నిమిత్తములు నేమియు నొప్పువు గీడుదప్పునే.
- వ. అట్లుం గాక యద్దనుజేంద్రుం బొడగన్నయప్పుడు. 44

చ. హరుడు గుమారుకంటె గొనియాడు గుమారుడు చా
ల గూర్చునా, హరుడు గుమారుడుక బణసహాయులుగా
నడతేర వీనిపై, నొరులు పరాక్రమింపెటగు నోపుదురే
చెడుకాల మైన నె, వ్వరిదెస నేవికాగములు సచ్చునొ
యింత విచార మేటికెన్.

45

క. తమచేసినదుష్కృతములు

తము జెలుగుం గొక పేట తడవంగలదే

తమచేసినసుకృతంబులు

తము గాచును రెండు నేల దైనంబునగున్.

46

గీ. అనుచు గుంభాండు డరిగ బాణానుసండు

దసుజసుందరినహితృడై మనసులోన

గెరలియాడుచు మధుపానకేళి చేలి

యాహవము గోరుచుండె సయ్యవసరమున.

47

❖ ఇందుధరోపాఖ్యానము. ❖

మ. ఒకనాఁ డిందుధగుండు బౌర్వతిగను నిల్వోద్యోగకేళీసరి

న్నికటానేకవిహారచేళముల దై తేయేంద్రకన్యాప్రసాద

నికురుంబంబులు పారిజాతకుసుమానీకంబు ప్త జల్లు

ర్పకబాణంబుల కెల్ల నెల్ల యగుసౌభాగ్యంబుతోనాడంగన్.

చ. అట్టియెడ.

49

సీ. కిసలయంబులతోడ గంగేలు దడ బెట్టి

విరులపై నఖికాంతి విజ్జంబి

లేదీగలకు దనూలిల గాసుక యిచ్చి

గుత్తులు బొలిండ్లు గొలిచి చూచి

చలి గాలి నిశ్వాససౌరభంబుల నాఁగి
యళిప జ్జ్వల గురులతో నలుక దీర్చి
పుష్పాళ్లు ¹నెలగండములు వియ్య మందించి
పూఁదీసెఁ జెమటల బుజ్జగించి

తే. తొడలు ననఁజికంబంబులు మెడలుఁ బోఁక
బోదెలు నెలుంగులును బరపుష్టరుతులు
మాటలును గీరభాషలు మక్కళించి
చిగురుఁబోడులు వనకేళి చేయఁ జేయ.

50

చ. వారిలో నొక్కర్లు.

51

మ. సహకారాధిపుఁ గౌఁగిలించుకొని వాసంతీలతాకాంత సా
రహరిద్రారసగౌరవేసరములకొరంజిల్లు మాధ్వీకవా, ర్లహ
రిస్వేదము చూపఁ బట్టపగ లేలా ²యింతటకొ సిగ్గులే, ద
హహాయంచుఁ దొలంగిసవ్వఁజెలిమాపైముద్దరాలయ్యెడన్.

మ. ఒకరామాతీలకంబు రత్నరుచితో నొప్పారుమందారకో
రకముం గర్జనతంసత న్నిలుపుచుకొ రాఁగాలతాసక్తచూ
చుక చేలాంచలయైమలంగివిడుమంచుం గేలు³సాఁచెకొ ససా
యకమార్పిదైగగొన్నమన్నభునిప్రత్యావీధిపాదంబు⁴నాన్.

చ. ఒకచపలాక్షి లేజిగురుటూయెలఁ గోయిలరాచవారి ని
క్కకు నెలయింప నచ్చుకలకంఠికటాక్షము ⁵తెక్కతారుస్తు
క్కకపలుమాటుఁజూపఁజెలిక తైలు ⁶ముద్దనబావపొమ్మనకొ
మొకముసగంబువాంచెమణిముద్రికలంజిటునవ్వుగప్పుచున్.

1 నొసరిగంబురు. 2 యింతలా. 3 సారించెసా. 4 లకొ; గాకొ.

5 తెక్కదారి. 6 ముద్దులపాప.

చ. లలన లతావితానముల లత్తుకరేకులచాయ చల్లుచే
తుల ¹సెలగొమ్మలందికొనఁ దోరపునవ్వులు పిక్కటిల్లు నె
చ్చెలులుచెలంగిమావిరులు చెందొనలగెయ్య ననందడంబడం
దలిరులుగోయురాచిలుకదాటులఁ దేలులునాసచేయఁగన్.

సీ. సుడిగొన్నచిగురాకుజొంపంబు గంపాగు
తలమీఁద మల్లికాదామ మడఁచి
నిడుదతామరతూడఁ నెట్టెంబు సుట్టి పైఁ
బటికంపుఁగడియంపుభాగ మడిమి
తోన యాక్రేనఁ జెందొనతేకు హత్తించి
మెడచక్కఁ గస్తూరి ²మెదిచి పూసి
పాయ గొమ్మల నల్లఁబట్టు దగిల్చి య
క్కినయాకుపై పెండికోర పట్టి

తే. ధవళశేతకధూళిగాత్రమునఁ ³జలవి
మోకమామిడి కొకకాంత మ్రొక్కి నిలిచి
యొడలిలోఁ జక్కనగము నా కొనఁగు మనుషు
నద్రికన్యక తలవాంచె హరుడు నవ్వి.

56

వ. తదనంతరంబ.

57

చ. నడపుతెఱంగు మాటజతనంబునపాంగవిలాసమున్ ముసుం
గిడినబెడంగు ముద్దుమొగ మిగుచుక నంచిన సిగ్గుఁ బొర్వతిం
దడఁబటుపంగ నొప్పెసఁగె దర్పకపైరికి నాసపాటుగా
నడరుచుఁ జిత్తరేఖ యనునచ్చరనెచ్చెలులిచ్చ మెచ్చఁగన్.

క. అద్దేవుండుం బైపడ
గద్దింపుగ శైలకన్య కను గీటంగా

బెద్దవడి నటించుచు న

మృద్ధియ చిటునగవుతోడ మ్రొక్కుచు నిలిచెన్. 59

చ. నిలిచినచిత్ర రేఖఁ గని నీలగళుండు మొగంబు వాంచినం
గలకల నవ్వె నంబిక వికాసముతోఁ జెలికత్తె లింక సి
గ్గులుదగ మానుమంచుఁబయి కొంగెడలింపనపాంగరోచులం
గలఁపెఁ బురారి శైలసుతకన్నులవెన్నెలగాయుమించులన్.

వ. ఇవ్విధంబున. 61

క. సర్వర్తుక మగువనమున

సర్వజ్ఞుఁడు కేళి సలిపె సలిలక్రీడా

గర్విము మనమునఁ బొడమ న

పూర్వగతిం దఱిసె నేలు పొలఁతులుఁ దానున్. 62

వ. అప్పుడు. 63

చ. తరుణులవీరమద్దియలతాఁకునఁ జిందఱవంద తైనక్రొ
న్నురుగులతోడ శైవలము నూలుకొనంగ నితంబపంక్తిపై
బొరలుఁ దరంగరాజి విరిపూవులవీడినకుంతలంబులం
బరగువదంబులం దెఱఁగి పైపడ నేర్చువిటాళికై వడిన్. 64

చ. తల్లిపలఁబోఁకెనో దొనలఁదాఁకెనొ తొండపుఁబిండుఁబ్రాఁ
కెనో, పులిసము తక్కినో కనకపుంగలశంబులు ద్రొక్కెనో
మేలుం, గులగమిఁ జిక్కెనో యనఁదగుం దలఁపంగఁ దరం
గమాలికల్, మెలఁతలయంగసంగతులమీఁదికి మీఁదికి నా
సఁచేయుచున్. 65

సీ. అరుణారవిందంబు లని మ్రొక్కెనో కాని

చిగురుటాకుల నింత సేర రావు

పులినంబు లని చాల బుజ్జగించెనొ కాని
 మరుచక్రముల నింత మరిగి రావు
 చక్రవాకము లని సవరించెనొ కాని
 కరికుంభముల నింత గదియ రావు
 గండుమీ లని చాల గారవించెనొ కాని
 పూవుదూపుల నింత వొంది రావు

తే. తరంగ లాత్తియధనములదాయ లైన
 చరణములు నితంబములును జస్సుంగపలుఁ
 గన్నుంగపలుఁ దోతేర శృంగారజలధి
 తరంగ లింతులు పైకొన్నఁ దలఁకినట్లు.

66

చ. అలఁతతరంగలుం దలులునంబురుహంబు మొగంబుపట్టదం
 బులు సలకంబులుకొనుడియుఁ బొక్కిలి నెక్కుడు వేడ్కనే
 యఁగా, నెలఁతుకసంగడిం ¹గమలి నింగిని జుట్టెడిమిన్నునీ
 రిపైఁ, గొలిచి భవాని చేర్చెఁ జనుగుబ్బలబోడుగ బోడు
 జక్కవల్.

67

చ. కరఁగినపూతచేఁ గనకకందుకకాంతి పలుంగుచన్నులం
 బిగిగొను దొడ్డము త్రియపుఁబేరులు వాయఁగ మన్తఘాంక
 ముల్, దరుణుల నంబికావిభుఁడు దార్కొనుచోఁగనుచా
 టు మాటుగాఁ, దరంగలు చల్లుశీకరవితానము మానము
 గావ కుండునే.

68

చ. తరళతరంగమాలికలతాఁకున కొగ్గికొనంగఁ గామినీ
 కరములు దాకి శీకరనికాయము దత్కుచకుంభరాజ్జిపైఁ

1 కమలినిం గని చుట్టెడు నీరుమిన్నుపైఁ.

బరగిసఁ దోఁచె భావభవుఁ బట్టముగట్టునెడం బ్రవాళభా
సురముఖపూర్ణకుంభశుభసూచకనిర్మలమకాక్తికాక్షతల్.

క. కరసరసిరుహంబున నొక

సరసిరుహంబమర వదనసరసీరుహమున్

బరిమళవళమున మోపుచు

ధరణీధరతనయ దొంతితామరఁ జూపెన్.

70

ఉ. చెందొనరేకు ఫాలమునఁ జేర్చి ప్రఫుల్లపయోరుహంబుచే
నందముగా బిసావళి భుజాంతరముం గడియించి యుత్పలా
మంసమరీచి మేచకచమత్కృతిచారుగళోపచార ధై, సుం
దరియోర్తువచ్చిహరుచూపులకుఁ హరుఁడయ్యెనయ్యెడన్.

వ. మఱియునుం గొందలు దెఱవలు పలుదెఱంగులం గఱకం
ర్పకై వడి విడంబించునెడ మృడాని ముఖవికాసంబువిలాసం
బునకు విలాసం బొసంగ నెసంగినయాసపాటుచే నాసన్నస
మాసీన ధై బాణాసురకన్య యగునుషాకాంత యిట్లని
వితర్కించు.

72

నీ. సల్లాపనవసుధాసారంబు చెవిఁ గ్రోల్పఁ

జెలికత్తై బుచ్చి మెచ్చించువారు

నానందమకరంద ¹మందంద పైఁ జిందఁ

గడకంటిచూపులఁ గప్పువారు

ఘర్తాంబుబిందుముక్తా ²విభూషణము లు

ప్పతిలంగఁ జేసేతఁ బట్టువారు

1 మదరి పైఁ జిమ్మంగ. 2 భూషణము లుప్పతిల్లంగఁ జేసేతఁజల్లువారు.

మఱపుమున్నీటిలో ¹మానంబు లూటాడ

బిగియారుకొంగిట బెరయువారుఁ

తే. బొలయలుకఁ బాసి తెలచినఁ బొందువారుఁ

జతురతరవిహారంబులు సలుపువారుఁ

బ్రథమజన్మంబునం దెంతభాగ్యవతులొ

మగలు మన్నింపఁ బెంపారుమానవతులు.

73

వ. అని విచారించి చెలికత్తెలతోఁ దనతలంపు పెడల నాడుట

యును.

74

చ. విని చలిగొండచూలు గడు వేడుకచూపుల గారవిరిచి య

ద్దనుజతనూజతో నభిమతం బొడగూడెడి నింత నంతకుం

బని గలదే మనోభవునిపట్టము గట్టికొనంగఁ జాలుజా

ణని మగనిం గప్పుంగిట ననారతముం గొనియాడదోచెన్.

ఉ. నావుడు నాసరోజముఖి సమ్మికతోడ భవాని కీట్లనుకొ

దేవి మదీయవాంఛితము తెల్లముగా నొడఁగూడుసంఘి నా

కావిధ మెన్నఁ డబ్బునొ దయామతి నానతి యివ్వసంగనొ

రా! వలరాచపేగిరము రామకునంచుఁ జెలంగి నవ్వుచును.

వ. అద్దేవి యిట్లనియె.

77

గీ. కడఁగి వైశాఖశుక్లపక్షంబునందు

ద్వాదశి దినాంతవేళ సౌధంబుమీఁద

మదనకేళికఁ గలలోనఁ గదియు నిన్ను

నెన్నఁ డాతండ మగఁడు నీ కిందువదన.

78

క. అన విని మనమునఁ బెనఁగొను

మనోరథము చేరినట్ల మానిని దొలఁగం

- జని సంతసిల్లె దేవియుఁ
బీనాకీయును జెలులు నిష్టభృత్యులుఁ గొలువన్. 79
- క. ససకేళిని జలకేళిని
వినోదములఁ దేలి తనిసి వీణావేణు
భృసులును గాయకపాఠక
నినాదములు విసుచుఁ దూర్యనిస్వనములతోన్. 80
- వ. పురంబునకు మరల నానతి యిచ్చె నిత్యైఱంగున. 81
- క. దినసావసానమున భవ
భవానులుం జెలులుఁ దురగభద్రేభరథా
దివివిభయానము లమరం
దివిఁ గొండలు నరుగ నరుగుదెంచిరి పురికిన్. 82
- వ. వచ్చిన కతిపయదినాంతరంబున. 83

—ॐ ఉషాకన్య స్వప్నముం గని పఠితసిండుట. ॐ—

- శా. ఆదై తేయతనూజు నింగి న¹దునాహర్త్యంబుపై నొక్కనాఁ
డేటిక్కుం జెల్లపిండు మెండుకొనఁగా నేకాంతనిద్రారతి
మోదింపంగలలోఁగుమారుఁడొకఁడేమోచేసినం దాల్చిపిం
పేదన్ దిగ్గన మేలుకాంచి నయనోదీర్ఘాశ్రుసిక్తాస్య యై. 84
- క. ఎలుఁ గెత్తి యేడ్చుఁ దనమం
దొలుసమ²రత నిక్కమైన ³దురపిల్లుఁ గటా
కుల మిటు దూషితి మగునే
చెలులు సగం దనగుణంబుచే నని నగచును. 85
- వ. అట్టియెడం జిత్రరేఖ యనుచెలికత్తై పొడచూపి యుమా

కన్యకచేతం దద్భీతికారణం బెరింగి యల్లన బుజ్జగించి
యక్కాంతతో నిట్లనియె. 86

చ. సలినదళాక్ష నీవు బలినందనుగూఁతుర విట్టినిన్ను మొ
క్కలముననొక్కరుండు దనకొగిటఁ జేర్చిన? యిట్లుకన్నునీ
రొలుకఁగొట్టివే? అయి 1 కోడకు నొంపఁగ మానికోడలల్
గలవు విచారహీనమయి కంపము నొందనువే తలొడర్చి. 87

న. అట్లుం గొక. 88

చ. గెలిచినవాఁడు నేఁడు రణక్షోభమురసయిఁ దద్దజేంద్రమున్
వెలిచినవాఁడు దేవతల పెట్టికిఁ బట్టినవాఁడు ధూర్జటిన్
విలిచినవాఁడు భక్తిమయవిత్తమునన్ భర నేకదీర్ఘదై
నిలిచినవాఁడు శౌర్యమున నీజనకుండు భయం విదోషికిన్.

క. ఏయెడ భయమెఱుంగరు దై
తేయాధిపరక్షితులు సతీ జగతిజనుల్
మిఱియింట నీకు సమమతి

చేయుదురే యెరులు నిప్పు జెడ లంటు నశే. 90

వ. అనుటయు సమ్యుష్కాంత యిట్లనియె. 91

సీ. మాతండ్రికొలుపులో మానిసీతిలకంబ

రమ్మనునాపేరు నమ్ము పోయె

నాతోడినీడ లై నను బిన్న పెద్దగా

ససరించుమీమాపు జాటువాతె

²బ్రతిదేవతలు నన్ను బయల నెత్తినదివ్వె

యటచేతిమానిన మనుట దప్పె

1 కోడకు సెప్పగదేల యెవ్విధిం, గలవు; ...నొంపఁగ నేరికో
తలల్, గలవె. 2 పరిదేవతలు; పరిజనంబులు.

నల్లపొ ల్లెఱుగనినాకులం బనుమంచి

మడుగుజీరకుఁ జాల మైల సోకె

తే. నింక మెచ్చనివారు మో మెత్తి చూడఁ
గూడు చవిగాఁగఁ గుడుచుట గూడు నమ్మ
నమ్మ కిటమీఁద నేను బ్రాణానఁ గలిమి
చెలిమి మఱువక తలఁపుమీ చిగురుబోడి.

92

క. అని పెక్కి పెక్కి యేడ్వఁగ

వనజాననఁ జేరి సఖులు వల దుడుగవకా

నిను నెవ్వఁతెఁగాఁ దలఁచితి

ననదయునుంబోలె నేల యలమట గుడువన్.

93

ఉ. ఇంతకు మున్న యిచ్చెలువలెవ్వరుఁజూడరు నిన్ను నేడకా
వంతగ వచ్చితే కతలు వేయును నేటికి నన్యసక్త మై
చింతయు భాషణంబులును చేతలు నీత్రివిధంబు నీడు గా
కింత దలంక నేల కల నెవ్వఁడు డగ్గఱ నేని సెగ్గమే. 94

క. మనమున నొరుఁ దలఁపవు మా

నిని నియతమ బ్రహ్మచారిణివి సీచరితం

బునఁ గీడు గలుగఁ జేసెదు

కనుఁగొన నెవ్వరికి వశము కాలము గడవన్.

95

క. అని చెలులు నలుక నేమియు

నన నేరక యూర కున్నయసురేశ్వరనం

దనఁ గనుఁగొని కుంభాండుని

తనూజ యగుచిత్ర రేఖ తా నిట్లనియెన్.

96

చ. ఎఱిఁగితి నీతెఱంగువిను మిందుముఖి యొకనాఁడు ముగ్ధులం
దఱుమును గూడియాడఁగ సుధాకర శేఖరుకాంత సీమదిన్

నెఱసినకోర్కి దీర్ప నొక నేర్పరి నీకల వచ్చు నంటకుం
దఱియిదివోదినంబునుసుధాభ వనంబునుబ్రౌహ్మజూడఁగన్.

క. మఱచితిగాక లతాంగీ

కఱకంతునితోడ నాఁడు కాత్యాయని నీ

¹నెఱ నెఱిగి నాఁడు నెప్పిన

తెఱఁ గిది సమకూడె నింక దిగు లేమిటికిన్. 98

వ. అసుటయు నబ్ధిని చిత్తంబున వాటగ బయిన పరిభవాభి
మానంబు విరిసినఁ గన్నీరు చుడిచికొని కొనలు సాగుకొ
ర్కులు గులుకుతలంపులఁ దమకంపుమొలకలు పొడమగ
గడమ వడిసలజ్జ కడకన్నులం బెరయ నుండె నప్పుడు 99

మ. పరపయ్యెం బరిభోగవాంఛదడవం బొలయు నిద్రానతుల్
పొరపయ్యెంబలుదాల్చి వింతవగపుంబ్రోవయ్యె నాలంపముల్
నెరపయ్యె న్నదనానలంబు వరుస స్మరయు నొలేపముల్
²సొరపయ్యెన్దనువల్లి బాణుసుతకున్ సోలిగతలం దూలుటన్.

క. లోఁగిటికి రానిరూపముఁ

గోఁగిటికిన్ రానిపొందుఁ గారింపంగ

మూఁగినకుసుమశరంబుల

చేఁ గఱకఱఁ గందె నతివచిత్తం బంతన్. 101

వ. ఇట్లు హృదయంబునం గదరినమదనానలంబు చే నుదిలగొని
యాసుదతి చిత్త రేఖ కిట్లనియె. 102

చ. ఉడిగి మడింగి మైమఱచి యున్నతఱిం గలలోనఁ జేరె నె
క్కడిమగవాఁడొకో! యసుఁచుఁ గందఁగ మేల్కొనుచో
నతండ యిప్పుడు మగఁ డంచుఁ గోరుటకుఁ బొందుగఁ జె

ప్పితి ముల్లు పుచ్చి కొఱ్ఱుడఁచినచంద మయ్యెఁ గమలానన
యివిరహానలంబునన్. 103

క. నీముడిచినముడి విడువఁగ
నేమెప్పుడు నేర మింక నీసౌభాగ్య
శ్రీమహితునిఁ బతిఁ గూర్పం
గామిని నీకంటఁ జెలులు గలరే చెపుమా. 104

చ. అనుటయుఁ జిత్త రేఖ దనుజాధిపనందనతోడ నిట్లనుక
నినుఁ గలలోనఁ బై పడిననేర్పరిమ్రుచ్చు నెఱుంగుదేని న
య్యనువరిరూపుఁగై పడియునన్వయముంజరితంబుఁజెప్పుమా
వినిప్రియుఁడఁ ర్చెదకమనము వేడుకఁదీ ర్చెదఁగామునోర్చె
దన్. 105

వ. అనుటయు సక్కన్యకారత్నం బిట్లనియె. 106

క. కలలోనఁ గన్నరూపముఁ
గలలోనన కౌఁగిలింపఁ గంటిఁ బిదప నో
లలనా నీపలుకుల నో
లల నాడితిఁ గాని పతిఁ దలంప నెఱుంగన్. 107

క. ఏదంపతులకుఁ బొడ మెసొ
యేటిశమునందుఁ గీర్తి కెక్కినవాఁడో
యేదెసవాఁడో యెఱుంగను
మేదిని నిత్రైఱుగు కూరిమియుఁ గలదె చెలీ. 108

వ. అనుటయుఁ జిత్త రేఖ విచారించి. 109

గీ. ¹అలజాలంబు నీరిలో నాడుజాడ
గాలిపడగ యాకసమునఁ గ్రాలుత్రోన

నిదురలోపలఁ గలఁ దోఁచునీడ¹విధము

గాన వచ్చునె యప్పుడ కన్నఁ గాక. 110

వ. అనుటయు. 111

చ. వెలిచినకన్ను నీరుజడి వెచ్చనిచన్నులమీఁది వేడియుం
దొలకరిఘర్తతోయములతోఁగలనెన్నెయి మ్రాసుపాటుతో
నెలుఁగున రాలుపాటొడవె నెక్కు-వివర్ణతతోన లోపలం
గలగొనెనారటంపుఁబులకంబులతోఁబొడతెంచెఁగంపమున్.

వ. ఇవిధంబున మన్వంబు గందినపుస్వసుం బోలె నన్వనిత
నివ్వటిల్లినయాయల్లకంబు మల్లడిఁ గొలుప నిలుపోప కున్న
విన్న నగు నచ్చెలులు మెచ్చ నచ్చిత్ర రేఖ చిత్ర తేఖననైపు
ణ్యంబు మెఱయ నిదియ తఱి యని విచారించి యచ్చపు
నెయ్యంబున నచ్చపలలోచన కిట్లనియె. 113

మ. వనితా యెల్లజగంబులుగబటమునకావ్రాయంగ నేర్తునువ
ర్వనరాహిప్రముఖస్వరూపములుచిత్రప్రాప్తియై జూపెదం
గని నిన్నుం గలలోనఁ బైపడినయాకళ్యాణరత్నాకరున్
మనవాఁడంచునెఱింగి వట్టి మగిసీమన్నించినకా మెచ్చవే.

క. ఏడుదినంబులలో నీ

రేడుజగంబులును వ్రాసి యిత్తుఁ బటము నీ

వేడుకకుఁ దగినవానిం

జూడు మఱనిఁ దెత్తు నన్నుఁ జూడు లతాంగీ. 115

వ. అని బుజ్జగించి యజ్ఞోటి నొడంబఱిచి నిజమగిరంబునకుం
జనియె ననంతరంబ విరహానలంబు ముప్పిరిగొన్న నప్పుస్వఁ
బోడి తనలోన. 116

సీ. చెలులు బొమ్మలపెండ్లి చేయుచో లజ్జింతు
 మగనికై యే నేల మరులుకొంటి
 గలలోన నొకనిఁ జక్కనివానిఁ బొడగని
 పొలిఁ జూడ కే నేల వెట్టి నైతి
 దగునరుం డని తార తడవి కూల్పకమున్న
 బంధుల కే నేల పలుచ నైతి
 గతి మాలి బిగియాడుకొఁగిలి లేనియా
 అడికూర్చి కే నేల అట్టు వడితి

తే. గదిసి పాసిసచవి చూడఁ గలిగెఁ గాని
 పాసి కదిసినచవి చూడ బాగు గాదు
 తలఁపునకు జక్క నుండెడితలఁపు లేదు
 లజ్జఁ బోఁద్రోస లజ్జకు లజ్జ లేదు.

117

వ. కలఁ గన్న తెఱంగు విచారించి.

118

చ. అకటకటా కటాక్షముల కందియు నందకపోయెఁ గాక నం
 చకుండయి వాడునెడనుదనచక్కఁదనంబు మనంబులోననిం
 కొకపరి మాననే నచట సుశ్చరదీది రథంబుఁ దోలుచున్
 మనరహతాకుండుగ్రహసుమప్రదరంబులపాలు చేయఁడే.

119

వ. అనుచు నచ్చపలలోచన పెచ్చ నూర్చుటయును.

120

చ. కడలఁ దొలంగెఁ దుష్టేదలు కట్టెదురం బొడసూపనోడి పు
 ప్పొడిఁబొగలుప్పొల్లె మొగముంగమలంబును మోచియున్నయ
 యొడ్డ పట్టులోఁ ద్రేనోచిగురులోర్వప్రకం దెనదేలదెన్నె లన్
 పడవడుమందఁమూగుతమువామవిలోచన వేడియూర్పులన్.

వ. మఱిగను నష్టేలంత మేనిసంతాపం బంత కంతకు మిగుల
 నప్పుడు.

122

ఉ. శూలివిలోకనాసలముసోకు రతీశుఁ డెఱుంగుఁ గాన య
బౌలమనంబులో విరహపావకదాహము నోర్చు నన్న న
త్తేల పొసంగు దేహము దిహించినయంతటితోమనోజ్ఞుడై
గాలియచిక్కెఁ గాన చెడఁ గాలఁడెవ ¹ గుటువంటినుంటలన.

వ. అత్తఁకిం దత్తాపంబు సయిరింపక యత్తలోదరి యుల్లంబు
డిల్లంబు గాఁ దొడంగినది గీడ్పడని పలచి తనలోన 124

చ. కసలయపత్త్రిక² మకిరకేతన నూతన వార్త లన్నియుం
బొసఁగలిఖించి సుందరదలపూర్ణుల దివ్యమహనాస³ పీఠమునా
కొసగు తేఱంగెఱింగి నుచునుంభములంబులదాల్చు నన్ను సం
తసమున వ్రాసియిచ్చినఁగదా చెలికత్తెలకేను మ్రొక్కుదున్.

వ. అను దుఁ బరభోగ పాంథానిరత యుక్యు నయ్యుననంగమున.

క. నీహారముపేర సభి

వ్యాహారము విన్న నలుగువారుఁ దనుభ్రగా
నేహార మటుతఁ బెట్టిన

నాహారము దొరుగుఁ దొరుగు నాహారమున. 127

ప. ఆసమయంబునది బతిం దడవం దలంచి డడ డడ మదనో
న్తాదంబు వొడమిన నప్పడంతున యిట్లనియె. 128

ఉ. నా దెసఁగామునమ్ములకు నాటుట పైశమ సిగ్గుఁ జిత్తమున్
వాదులు పెట్టుకొన్న¹యవి వాడిన నవ్వరికి నమ్ముదను రా
రో దయితుం గనుంగొన సరోనుహలోచనలంఘింతున్
జాదులయిల్లు చొచ్చి నెకఁ జల్లెడిపెన్నల పెట్టికొందున్.

వ. అను నెడఁ బిరిగొన్న యారటంబు పొరింబొరిఁ గారింపఁ దొ
డంగిన. 130

తే. ఎసఁగుసంతాపభరమున నిట్టునట్టుఁ
బొరలు శయ్యాతలంబునఁ బువ్వుఁబోడి
తివురువిరహఁనలంబున దివ్వె లెత్తఁ
జిత్తజాతుండు పత్తిఁ దాల్చినవిధమున. 131.

న. తదనంతరగబ యంతరంగంబు సంతాపంబుచేతఁ జేతనార
హితం బగుచు వచ్చిన. 132.

ఉ. డెందముమీఁదఁ జెందొవకు డెప్పర మేమియులేదు చన్నులం
బిందదు ఘర్తవారి చెవిఁ జేర్చినలేఁజిగు రించుకంతయుం
గందదు నాసికాగ్రమునఁ గన్నుల బాష్పము లూరవింక నీ
సుందరిఁగావ నేరఁడు ప్రసూనశరుండని యార్తమూర్తులై.

వ. చెలికత్తై లున్నంత. 134

శా. ముల్లోకంబులమూర్తులంబటమునకాముద్రించి నేర్పెల్ల రా
జిల్లక మెల్లన చిత్రరేఖ చనుదెంచె న్నిండుప్రాణంబు సం
ధిల్లక బాణతనూజకుం జెలులకుకా దిక్కెవ్వరుకా లేరు నా
తల్లివచ్చితే యంచునెచ్చెలులు మోదంబంద డెందంబునన్.

వ. ఇట్లు వచ్చి యక్కఱత యంతకు మున్న యంతంత వింత
గా సంతరించిన శశికాంతజలశీకరశిశిరతరళయనాంతరంబున.
నప్పటికప్పటికివెలయ పుప్పొడితిప్పలును గప్పురంపుఁగుప్పలు
నుప్పతిల్లినశీతకరమణిశిలాతలంబుల నెడనెడ జాలకంబుల
జడిగొన్నఁ బొడకట్టువెన్నెలచేత నట్టువడిమణికుట్టిమంబు
లు దుడిచి తుడిచి కడ గానక చిడిముడి పడి యొండొండ
బొండుమల్లెలు నిండ నత్తైఱపుల నొఱపుగాఁ బఱపుకొండ
లు దెఱవలముద్దఁబలితనంబునకు మెఱుంగిడినతెఱంగున.
మెఱయుచతురవనితాకీలితవితతధాతుపటయవనికావితానం

బులం గుఱుచకుఱుచకురువేరునం బరునం బగుమరునంబు
 నం గసుగందనిబిసంబుల నుష్పరిగలో శారికాశుకపితగబులు
 చడిసప్పుడు చెప్పరమ్ము చేయకుండం జలిచప్పురం బిడి మల
 యానిలంబుమలయు పలుచనితాళులకు నలగూచెరుపులు
 చేరివి మివులం బొనువున నురిలినకుసుమసలయకేసరవిసరం
 బుల సంపంద యరవిగదకర్ణికాపీతగబుల గంధర్వనృజ
 చేసినం జెలువొందు నిండినసంబులు జంబొపలంగంధువల
 సందడించు నిండిందిరంబులకు విగడలుగొ నమంచితొగుంచి
 తాలకంబు లగుసలకంబులు నంచి పగచబోణగరంబు లని
 ప్రమాణంబు విచారించు విరహపరితాపపరిహారణనిపుణ
 పురంధ్రీగణంబుల గన్న కన్న చోట జెన్న మరినకన్నియలు
 విన్న నై యున్న యన్నాతికన్నీరు దుడిచి నుడిచి వన్నీరున
 జేర దడిపికొన వలసి రజతనీటికొనటలంబు నడలుగ సగిచి
 కులికి కులికి చుట్లం దొలంగ ప్తచినచిందగబులతోడంబును
 డించుచందసలిఖిత చంద్రమండలసమర్చనాసమయసముచిత
 పరివారదేవతాయమానతార కానికరంబుల మణిగూం గడ
 లీదళవీజనంబుల గస్తూరి కాకర్దమంబుల గనకరండభరిత
 మకరందంబులమణికలశ పూర్ణమలయజిత యుంబులవిన్యస్త
 వివిధకుసుమ స్తబకవిశాలశాలంగణంబుల విగ్రహాణావిన్
 దాదివిహారదేశంబులవిచ్చిన్న విభ్ర మోచహారవిహారవిచ్ఛ
 దకాదిమందిరంబుల మూకీభూతశుకశాలకానికాయంబుల
 గల కన్యాంతగిపురంబు గలయం గసుంగొని.

131

క. ఏ నొకటి చేయఁ దలంచినఁ

దా నొకటి దలంచె విధి లతాతన్నికి నా

పూనినపని తుదిముట్టం

గానిక యీనైతి ¹నైతి గపటంపుఁజెలిన్.

137

వ. అనుచు వచ్చి యచ్చిశ్ర రేఖ యమ్మచ్చెకంటి పచ్చవిలుతు
రచ్చపట్టయినపాస్పునం బపడించి యున్న నచ్చోటికిం బో
యి తప్పక కనుంగొని.

138

ఉ. నవ్వక నవ్వునెమ్మొగమునన్ని గుడా రెడువంతకాంతియున్
మవ్వపుఁగ్రొమ్మెఱుంగులకుమాటలై నకటాక్షరోచులుం
జివ్వలు చేసి చేసి యిటు చిక్కునె పేన్నెలవెల్లి వేడికిం
బువ్వలవాడికిం జిగురుబోడికి నేమనవచ్చునీయెడన్.

వ. అని పలుకుచు నప్పొలంతి కలికి కన్నులకొలుకులం గీలుకొ
న్న కజ్జలజలకణంబులు దనపై దుకూలాంచలంబున మెత్తమె
త్తన యొత్తియత్తరళలోచనకుచంబులపై ముత్తైపుసరంబు
లు నులి చక్కంద్రోచి యాచంద్రముఖయళికదేశంబునం
గలయఁ బడిన యలకంబులు నూలుకొలిపి తెప్పిటినచందం
బెఱింగి చిత్రపటంబుదెచ్చితి నిదె చూడుమని యిట్లనియె.

సీ. సుదతి నీమదిలోనిసొర దోకి మదనుండు

తన కొండుచో టింకఁ దడవుఁ గాక
కాంత నీపలుకులు గరజాణచిలుకల

వెదకి నాలుక ముల్లు విఱుచుఁ గాక
పడఁతి నీచూపు లుప్పసఁబట్టె లాడించి

చెలులవక్త్రములఁ బూజించుఁ గాక
మెలుత నీయడుగులు మెలఁగ నేర్చుట చూచి
యందెలతో మాట లార్తుఁ గాక

1 బటముఁ గపటపుఁజెల్పిన్.

గీ. నాకతంబున వచ్చినసప్రసాదము
మాటు వడఁ జేసి నీకూర్తిమగనిఁ దెత్తు
నిత్తు నీచిత్రపటమునం దెవ్వఁ డైన
మెత్తు గాక నీచెలికత్తెమేటి నేర్పు. 141

మ. అనుచుంజిత్రపటంబు దెచ్చిహృదయాప్లవదంబుగాఁజూపినం
గనియక్కాంత జగత్ప్రయంబునుమనోగంధర్వయత్నోన్మోహం
దనుజాదిత్యుల సిద్ధసాధ్యనసుసద్రవ్రాహ్మణ్ మూఁడుతా
శనసంకీర్ణరసాతలాశ్రితుల నాశాశూన్యమై దాఁటుచును.

వ. ఇట్లేఱంగునం ద్రిదివపాతాళంబులయందుమహానుభావులుం
గలరని ముసుముట్టం దడవి నిజమనోరథసిద్ధి నడయనేరక
భూమండలం బవలోకించి భరతఖండంబున. 143

సీ. పాంచాల పాండ్య బర్బర కిరా తాభీగ
కుసు విదేహ విదర్భ కుకుర గోళ
గాంధార మగధ కొంకణ కళింద పుళింద
సింధు సౌవీ రాంధ్ర చేర చోళ
సాముద్ర సాల్వ కోసల కళింగ కుళింగ
వత్స సౌరాష్ట్రాంగ వంగ మత్స్య
సూరసేన సుధేన్ద్ర సుహృ కాశ కరూళ
లాట కర్ణాట మాళవ వరాట

తే. కుంత లావంతి¹ ఘూర్జర కుష్మాక త్రి
గర్త బహుధాన యవన తేంకణ దశాగ్ర
పుండ్ర బాస్లిక ద్రవిడ కాంభోజ హూణ
కేకయ వసాతి కాశ్మీర కేరళములు. 144

- క. మొదలగుననేకములు జన
పదములు గనుంగొనె దదీయపతులను మఱియున్
హృదయం బేమూర్తులఁ జే
రద గమణి మసంబులోనిరమణుఁడు లేమిన్. 145
- క. తదనంతరంబ చూపుల
కొనవె మహారాష్ట్రపశ్చిమోత్తరభూమిన్
యదుకులనాయకునగరము
సుపతికి నచ్చిత్రరేఖ చూపెడుచోటన్. 146
- వ. అందుఁ గొందఱి యాదపులం గడచి చని. 147
- గీ. కనియె నక్కాంత యంతటఁ గమలనాభు
సీరిఁ బ్రద్యుమ్ను సాత్యకే జేరి వారి
ససస ననిరుద్ధుఁ జూడ మై జాడుకొన్న
పులకములతోడ జల్లనఁ బొడమె జెమట. 148
- గీ. మనసు మ్రుచ్చిల చొచ్చినమత్తికాఁడు
నీఁడు గొమ్మని డే సాచె వెలఁది యపుడు
కాముఁ డటమీఁద ననిరుద్ధగాత్రమునకుఁ
జిగురుఁబట్టెంబుఁ జేర్చుట చెప్పినట్లు. 149
- వ. ఇట్లు చిత్రరేఖాదర్శితం బయినచిత్రపటంబునం దసమనో
రమణుం గనుంగొని యుపారమణి రమణీయం బైనతదా
కారంబునం దవిలి తదన్వయనామధేయంబు లేఁగింపు
మనుటయు నచ్చిత్రరేఖ యిట్లనియె. 150
- మ. ననితా వాసవపైరిమగ్ధనుఁ డనన్ వర్ణింప నొప్పున్ జనా
ర్థనుఁడ డ్దేవునిమున్ను వింటిమికదాతత్పుత్రుఁ బ్రద్యుమ్నుఁగం

తునికంఠెంగొనియాడఁగాఁబొసఁగుతత్సంసుండునీకోపవాఁ
డనిరుద్ధుండిటుచిక్కు నేసమతసియన్యోన్యయోగ్యాకృతుల్.

క. ఇక్కన్యకు మగఁడే యితఁ

డక్కట యీమగని కేటియా లిది యనుచుం

జిక్కిట్టు నలదు చెలులకుఁ

బెక్కిటికి నూరు మెచ్చఁ బెండిల గలిగిన.

152

క. వెఱనకు కలలోఁ జేసిన

కొఱగామికి వగచుచోట గుణతన్నము చే

కుతె నీకు నలిగి తన్నినఁ

బఱపుపయిం బడినయట్లు వద్దవలె "క్షే.

153

వ. అనుటయు నవ్వనజానన యిట్లునియె.

154

శా. ఈయాపే కలలోపలం గలసెన, స్నేహపునం జేరు నా

కీరూ, పింతటిమేటిరూపసికిఁ దా నిల్లాలుగా నోమున

గ్ధారా మేలలితాంగికిం గలుగు, నింకం జాలు నవ్వారికిం

జేగన్ రానిమహానిధానమునకుం బే సాచితం దొయ్యనీ.

వ. అట్లుం గాక.

156

ఉ. ముద్దియ ముద్దరా త్వెనుక ముందట నొండ "కరీడు లేదనం

బెద్దలకెల్లఁ బాటి నయి పెట్టినపీటన యుండ న్నతి నా

బుద్ధులు దప్పె నేమిటికిఁ బోయిననీళ్లకుఁ గట్ట పెట్ట నీ

యద్దములోనినీడ కెటు లాన పడం బొసఁగుం దలోదరీ.

ఉ. ధీరుల నింద్రముఖ్య లగుదిక్పతులం గుతి¹లాలు బట్టున

వీరుడు బాణుడేమిటికివిద్యపు²టిచ్చకుఁదెచ్చుమన్యులన్

దూరపువారిఁ దన్నిఁ గన నుప్పులఁ గండ్లను నోరఁబోసికొ
న్నాప్రము కాఁ దలంపు లలనా కెలనాడెడిప్రాణ మేటికన్.

గీ. దనుజకులవైరి శౌరి నందనులు నట్ల
రక్కసులు మనవారు వారలకు మనకు.

బొసఁగునె నడుమఁ బెట్టినపూరి గాలు

నేల చిత్ర రేఖా తుది నింతసఃఖగు. 159

న. అట్లు గాక నామిఁదినెయ్యంబున నీవువిచారించిన తేటంగు.

మ. పనితా నీపతితోడఁ గూడ వలతే వారేల వీరేల నీ, కని
సన్నా యునిరుద్ధుఁడున్న యెడ కెట్టు నక పేలా ర్తేనిఁ బో, యిస
నాతండుకులాభిమానఘనుడై యేయూరికేత్రోవయం, చను
మానించినద్రోవనక గొఱవి జేయం జూచెదే క్రమ్మఱన్.

వ. మఱియు నొక్క తెఱంగు విను మక్కుమారు నిక్కడకుం
గొని వచ్చి తన్నుం గలుపుసామర్థ్యంబు గలదేని. 162

క. కలనెదఁ బతి నతఁ డిచ్చట

మెలఁగుట మాతండ్రి విన్న మే లగునే ప్రే

వులలోన సురియఁ ద్రిప్పిన

కలవనఁ 1 బిం డైనఁ జెలమిక తైలు సగరే. 163

ఉ. నావుడుఁ బిత్ర రేఖ వదనంబున బింకముమీఱఁ బల్కు నా
లావున నిప్పు డెత్తు నబలా విభు నింపెసఱారఁ గూడి సం
భావన పోయివే చెలులు ప్రాణమునం బరికించునట్లు ర
క్షావిధ మాచరింపు మనసౌధములందు నిగూఢభంగులన్.

వ. అనుచుం పద్దనుజేంద్రకన్యకం దనవచనచాతుర్యంబునం
గార్యంబునకు నొడంబఱచి చిత్ర రేఖ యదువీరసగరంబున

కుం బోయినయనంతరంబ యాబింబాధరపరితాపంబు
గొంత డిందుపడినయనంతరంబు. 165

క. 1వెల్లి యగునగలత్రొక్కున
నిల్లిగ్గులు గాననచ్చుహృదయములోనన్
మల్లొమడి యగుమదనుడొ
మెల్లన కూర్చుండె చొల్లి మినుమిను కనంగన్. 166

ఆ. అట్లు చిత్రరేఖ యడవననగరంబు
చేర సరిగి యక్కుమోగనగుని
బట్టి తెచ్చుతెఱుగు భావించి మాయాబ
లంబు దప్ప నొండులాగు లేమి. 167

వ. చింతించి. 168

చ. ఒకకమలాకరంబునకు నొయ్యనఁ జేరిన నందఁ నారదం
డకలుషయోగనిశ్చలత సమ్యక్తుఁ జిత్తమునం దలగన బా
లిక రచితప్రణామముకుళీకృతపాణిపయోగుపాళిమా
లికి కుటలాలకాలిక పథిభవదాశృతి యయ్యె సయ్యెడన్.

వ. ఇట్లు మ్రొక్కుచు విసమ్రవదన యయి యున్న యన్నలిన
లోచనతో నారదొండొ. 170

క. పురమణి నీవు నచ్చిన
కారణ మెఱిగింపు మనుషుఁ గడువేడుక నిం
డారినమదితో నిట్లను
నారమణీతిలక మవ్వహామునితోడన్. 171

మ. బలిదైత్యేంద్రతనూజుఁడొప్పుజగతిక బాణుండుతత్పుత్రిగై
కులదీపం బనఁగొ నుషారమణి మాకుంబ్రాణమైయుండు నా

లలనారత్నముఁ బౌర్వతీవరనచోలభాత్తకుండై యొకం
డలయిగచెం గలలోనమానసగృహ్లాకాకారుడై వేడుకన్.

క. హఁ దైవ్వఁడో యెఱుంగదు
పోడిమి చెడ లజ్జ గోలు పుచ్చ ననుచుఁ బూఁ
బోడి నగచునెడఁ జెప్పిత
వేడి¹కొనన్ మగఁడు నీకు వీడని పిదపన్. 173

క. వరునిపొడ ²పొట్టెఱుంగక
విరహానలశిఖలచేత వేగెడుచెలికి
స్వైరవారఁ జిత్రపటమున
సుర నర పన్నగుల వ్రాసి చూపితి నంతన్. 174

వ. అందులోన. 175

క. అనిగుడ్డనిఁ జేపట్టెను
మును గలలోఁ గన్నరూపమునకుం బో దై
గఱునికేఁ దెలిసి యాతనిపయి
మనోజగంగంబు మిగుల మరగించుటగూన్. 176

మ. పరితాపంబునఁ బొందు నప్పొలఁతికిం బంతంబు నే నిచ్చితం
సగుణి తచ్చుడ నీ మనోరమఁబు జింతాభార మింతేల యం
చురహస్యంబుగనిక్కుమారపరుఁగొంచుంబోననాత్రోనఁగా
నగు తక్కివ్వగు శౌరికిం బిదపఁగానంజేగఱుమీసంయమి.

వ. అట్టెఱుంగేల యను తలంపు గలదేని ననధరింపుము. 178

ఉ. బొలుండితండుమాక్కొనినబాణుడుగెల్పుము రారిగొననా
భీలభుజిండు దద్దనుజు భీమబలుం బరిమార్చు సంతలో, నా

లలితాంగినిగర్భయవిహారములం జరియించు వానిహృదయా
లముగాక యున్నె మనుజులకుండనూజయూఁ గెల్పినట్లుగన్.

వ. కావున నవశృంగము యుద్ధము సిద్ధంబు. 180

ఉ. నావుడు వామలోచనకు నారదూఁ డిట్లనుఁ గయ్యమన్నసం
భావనగన్న చందమునఁబొలుదూఁ ¹బయ్యగదూఁగినై ప్రమో
దాపహృ మైనయూహని గయగమునఁ జేసినఁజాలుఁ దొడ్చిదగ
బో ననుచేననగాను ననుబోఁటికిఁ గన్నులకుండు మోహదే.

వ. అనిన విని చిత్రరేఖ పెగడియు నొక్కతెఱంగువిన్న వింపద
నాకర్ణింపు మని యిట్లనియె. 182

క. తనమనుమనిఁ గొనిపోయిన
మనమునఁ గోపించె నేని మధుసూదనుఁ డే
మని శాప మిచ్చునో నా
కనుతలకున నీకుఁ జెప్ప కట పో వెఱుఁడున్. 183

గీ. కెలనివారికి నెంతటిగీడు నుట్టె
నేని తొలగించు హరి దన కెక్కు పేయు
పేడఁగూఁ జెలువంద యెదిరి కన్నడఁచువాఁడు
దనకుఁ దగఁగంబు చఱుఁచు శుంతటిభరణు. 184

క. మునినాథ నీవు మునుము
ట్టనె చెప్పినఁ జాలు మఱి కడంగఁడు నాపైఁ
గినియ విని యతఁడు దర్శిత
దసుజకృతం బని రణగము దడవుం బిదహన్. 185

న. అనుటయు నారదాండు గలహసంపాదనవిశాదదాండుగావున

సమ్ముదితతో ని ట్లను నిది నీకుం బని గాదు నాచేసిన
సంవిధానంబున నీవు నిశ్చింతంబుగా ననిరుద్ధుం గొనిపొమ్ము.

మ. అనినం బొంగి లతాంగి యాదవనగర్యంతఃప్రవేశంబు చే
సి నభోమండలహారిసౌధమయతం జెన్నారుప్రాద్యుమ్నిహ
ర్త్యనితాంతాంతికభూమి చేరి కనకప్రాసాదమధ్యంబునం
దనిరుద్ధు నివభనప్రసిద్ధఁ గనియెన్ హాలామదాలంకృతున్.

సీ. లలితనూతనలతాలంకారముల మెచ్చి
మొగమిచ్చు లేమావిమోక వోలెఁ
బరివారతారకాశటలంబుతో నవ్వ
దొరకొన్న పిన్న చందురుఁడు వోలెఁ
గమలినీకలికావికాసంబు లెఱిగి పై
1 వ్రాలెడు తేఱిరాచూలి వోలెఁ
సరళసౌదామనీసల్లాపముల మేను
గరుపాటుమిండ మేఘంబు వోలెఁ

తే. నంతకంతకుఁ జిట్టంటు లంటి యంటి
చెలుసలకు యకావనము విందు చేయ నున్న
మానగుణబద్ధు మన్త ధమంత్ర సిద్ధు
దుచిరరసవిద్ధు నాయనిరుద్ధుఁ జూచి.

188

క. మును విద్యాధరసంతతి
యనఁగా వివిధంబు లగునుపాయంబుల మీ
ఱినతనమాయాబలమున
ననిరుద్ధుం బొదివె విస్తయాపాదిని యై.

189

— చిత్రరేఖ యుషాంతకపురంబున కనిరుద్ధుం నెచ్చుట. —

చ. పొదివి నభోవిహారమునఁ బుష్పగమం బోలె నలంగగుండ న
మృదనసమానుఁ బట్టికొని మానవదానవదేహతోటక
గద లెటుఁగంగనీక చని కంఠముమోసెటల బిత్తరేఖ యా
ముదితకుంకవోక 1 లోక మూఁడెఱువెఱువలూర్చుమలయ్యున

క. ఇది నీకోరినఫల మని [య్యాడెన.

సునతికి ననిరుద్ధుఁ జెలువ చూపె యిటు లనుకో

మది సొచ్చి నీకుఁ గూటమి

యదికినెల రాచమట్ట మపునో కాండ 2.

191

చ. అనుటగఁబూర్ణచంద్రముఖునాదిటఁజూడఁబోలె నేత్రగుం
గనుఁగొన నెమ్మనంబు శోభకాంతశిలాతలము య్యా సంతెతా
దనియొకమున్న కన్నుఁగనతొమపటోడినతలంగుంబల్పముం
చినపరితాప మగతఁచును బీడతతో 3 బునుడింపె నల్లెకోస.

గీ. చిత్రమున బాణకన్యక చిత్రరేఖ

చేత లన్నియు నత్యంతచిత్ర మనుచు

సంతసము నొంది యనిరుద్ధు సంతిపురము

నందుఁ బెట్టించె నేకాంతమందిరమున.

193

చ. అక్కుమాగుండు.

194

క. ఏమగున పట్టికొనెనో

యేమిటికిం దెచ్చెనో యి దెక్కడిపాటో

యేమీ యెటుఁగఁడు మది మఱి

తామసి యనువిద్య తొలుతఁ దనుఁ బొందుటానెనె. 195

- న. ఇట్లు మాయామోహితుం డైన ప్రద్యుమ్న తనయుండు పా
స్వపైఁ బవ్వడించి యున్న తఱి న త్రైతర చిత్ర రేఖ కిట్లనియె.
- క. ఇరునెవి యెఱుంగక యుండం
దగుటే సుఖ మనుభవింపఁ దలఁచినఁ బదివే
ప్రసక్తస్ను లేదుటఁ బడితిని
సరివా రెల్లిదము చేయ జాణిత నయితిన్. 197
- క. జల్మైలబిందూ నయినా
మెలఁకున వెల్లివిరి యైన మేలగునే ని
ర్మలచరితుఁ డయినబొణుం
డలుగఁడె ప్రాణముల కింతయపరాధమునన్. 198
- వ. అనినం జిత్ర రేఖ యిట్లనియె. 199
- క. ఏ మనఁగ లాఁతివారమె
నీమన నె ట్లట్ల కాక నీరజవదనా
యేమిటికిఁ ¹దలఁకె దల్లిం
దొమరదమును బోలె నుండి తగవు విడుతురే. 200
- వ. అనుచు సభజనంబులమనంబులకు రహస్యంబు వెల్లిపుచ్చుం
దగమి దోషం బలిక వారిం దమతమవినోదంబుల నెప్పటి
యట్ల నిలువం బంచినయనంతరంబ. 201
- చ. పడఁచి కుమారచంద్రుకరపల్లవముం దనచన్నుదోయిపై
నిడి పులకించినస్నుఁగవయించుకయించుకమోడ్చి పొండియుం
బిడిముడిపాటుతో నతని చెక్కులు గ్రుక్కుచుమోవివ్రేలులం
బుడుగుచు సుందఁడె దాల్చి గడివోయిననించుక లజ్జలావునన్.
- న. ఇట్లున్న యక్కన్నియక న్నెఱింగి చిత్ర రేఖ మధుగుధనుమ

నుమనిం బొదివినమామోహంబు నెడలించి పరిబోధ
పరచిత్తుం జేసి యత్తరుణితో రాత్రి కడచన్నకొలగని చెప్పి
ప్రాధువోయెం బోయి వచ్చెద నని నీడుకొని పేడలె నా
సమయంబున. 203

చ. ¹బదికిలి పాస్పుపైఁ బలికి నోయ్యన కేలు నలాంపు చేసి క
ట్టెదురుగఁగొఁగిలించికొనిగొత్తుచునోత్తుచుమోముమోము
తోఁ, గదియ నమర్చి వీర్చి పయిఁగా లిడి నేరిమి లేని నేర్పులం
బొదలెడియున్నులంగరువువోసిసభంగిలతాంగియుండఁగన.

వ. ప్రద్యుమ్న తనయుండెను. 205

క. బిగువుఁజనుంగనతాఁకును
బిగురుంగెమ్మోవి మోవి చేరుటయును సూ
డిగములచితలగడయును
మగున కవుంగిట నొకర్తు మరగుటఁ దెలువన.

206

న. కనువిచ్చు నప్పుడు. 207

ఆ. మెలుఁగుఁదీవపోలే మెలుఁతుక కౌఁగిట
మేలుకట్లక్రింద మేడమీఁద
రత్నదీపమధ్యరాజితం బగుతల్పు .
తలమునందుఁ బొందొత్తున్నఁ జూచి.

208

క. కలగన్న చందమో మది
కలఁగుటయో ధైంద్రజాలికవివోదంబో
తెలియఁగ నేర నటంచును
దలఁచును నిజ మైన నేన భన్యుడ ననుచున.

209

- క. నాకనకప్రాసాదము
నాకొలుస్తవిలాసినులును నాచుట్టములున్
లేకున్న నేమి కౌగిట
నీకామిని యున్నఁ జాలు నెల్లచవులకున్. 210
- వ. అనుచు నయ్యనిరుద్ధుండు నిద్దుర లేమి నక్కామినిపొందు
నిక్కంబుగాఁ దెలిసి. 211
- సీ. తెమలించి కురులొయ్యఁ దివియ 1లే కటమున్న
కదిసిసకెమ్మోవి గమిచి కమిచి
2పెడపెడ సోకి పై నడక లే కటమున్న
యలవడ్డకౌగిట నదిమి యదిమి
వలు పెడలంపఁ కిజే వాటు లే కటమున్న
పైకొన్నజఘనంబుఁ బ్రాకి ప్రాకి
తమకించి కొసరుపంతంబు లే కటమున్న
4కదిసినచి త్తంబు గరచి కరచి
- తే. తుది మొదలికంటెఁ దుదికంటె మొదలు చాలఁ
జపులగను తై నరతులకుఁ జనవు లిచ్చి
పూవిలుతుఁచేతిజంత్రపుబొమ్మఁ జేసె
మానినీతిలకంబుఁ గుమారనరుఁడు. 212
- వ. ఇవ్విధంబున నుడనకేళిఁ దేలి యక్కులపాలికాతిలకంబు
చేతం గలలోపలం గన్నది మొదలుగాఁ గౌగిటిలోనున్న
ది తుదిగాఁ దనవృత్తాంతం బంతయు విని యనిరుద్ధుం
డుమాసౌభాగ్యానిరుద్ధుండఱు కొన్ని దినంబులొరుఁతెలుంగ
కుండ వట్టించునెడ నొక్కనాఁడు. 213

క. ఆవసధశోధనమునకు

సావాసులు నచ్చి కనిరి సోధముష్టి సం

భావితుఁడై దనుజసుతా

నేనితుఁడై గుంన్న మనుజునిగపఁగఁ గుమారున . 214

మ. కని యక్కోమలకగ గుమారునకు సంగం బంగళాయు త్తమై

గునికి బాణునితోడఁజెప్పఁ జనినారొండమిగులఁగిరి

క సరుండు క్కడప దేవ నీసగరిలోఁ గన్యజనారతఃపునం

బునసున్నాఁడుభ వత్సుతా విభుతనిబ్బిగదెయ్యఁగొన్నాఁడవే.

ఉ. నాపుడు తిప్పవహ్ని నలసరి బొగ రేగినభంగి మోమునం

గావిరి పగ్వ నంగమునఁ గంపము నివ్వరితలంగ బాణు డ

త్యావిలచిత్తుఁడై మనుజుఁ డట్టై మదియపునంబు చొచ్చున

చ్చేరయ కాక నానగరు చెర్చె నిసీ మగమాట లేటకన.

క. 1వ నట నాకూతురి నట

మానవుఁ డట నగరు చొచ్చి మాకులమునకు

హని యొనరించె గన్నులఁ

గానఁడు పలమై త్త రోత గాదే నాగున . 217

క. మనుజాంగనలగ బట్టుట

దనుజులకుం జెల్లుఁ గాక దనుజాంగనలక

మనుజులు పట్టుటకును దొన

కొనిరే బెండులు మునింగి గుండలు దేలిన . 218

— అనిరుద్ధుం బట్ట బాణుండు తనకింకరులఁ బనుచుట. —

క. అని తనకింకరనై న్యము

ననిరుద్ధునిమీఁదఁ బనిచె నదియు భయోత్పా

దసగతిఁ బట్టుఁడు కట్టుఁడు

తునుముఁ డనునెలుంగు లడరఁ దోతెంచె వడిన్. 219

క. అప్పలుదుల కలుకలు మది

సుప్పర మెగయంగ నెసఁగె నుల్లాసము మై

నొప్పారఁగ బరిగోలల

నొప్పించిన భద్రగజము నూల్కొన్నగతిన్. 220

వ. అన్కుమారకంతీరపుండు.

221

క. ఆతరుణి నలదు వలదని

భీతిం దనుఁ బట్టఁ బట్ట భీకరతరని

ధూతరవసింహనాదుం

డై తత్సౌధంబు డిగ్గె నపుడు గఱచుచున్. 222

వ. ఇట్లు డిగ్గి తదంతఃపురద్వారంబున నిలిచి దారుణతరం బగు

పరిఘంబు పుచ్చికొని. 223

మ. తనఘోరధ్వనికిం గలంగఁబడితత్సైన్యంబు దైన్యంబునం
దుసుకొందంబరిఘంబుపై విసరుచుకదుర్వారుడై పైపయి
న్దుసుఁగం బొటుశరాసిముద్గరగదాముఖ్యాయుధశ్రేణిచేఁ
గినియం జేసిన వేసవిఁ రవి దివిఁ గ్రీడించుచందంబునన్.

క. మండి పడఁతులఁ గొందఱఁ

జెండాడిన సున్నవారు చెడి పాటిరి బా

ణుండున్నయెడకు నొడఱుల

నిండను నెత్తురులు గ్రమ్మ నిట్టూర్పులతోన్. 225

వ. అప్పు డద్దనుజేంద్రుండు.

226

క. పోటవకుండు పాటకుండు చిం

దటసంపట గొకుం డేల ధృత్యముం దుల

మటచిత్తరె కులముం గీర్తించు

బెలుకులగతి నింత నలదు బీరము చెడంగెన.

227

ఉ. పాటెడుత్రోన మీరు నలనాటుగఁ జేసినదీనిం దువ్వెడో
మీటి యనేకయుద్ధముల మీరు జయించుటలేల్లనింతతో
దీటె ననుం గనుంగొనుండు ధీరతఁ దోడ్పడఁ రుండు నాకునుం
బొలుండు పాటుం డుండు బరిపంథుల నోర్చుండు చాలు
మీపనుల.

228

న. అని వారి నడకించియు నదలించియుం బొదుపు చేసి పోరికి
బురికొల్పి మఱియు మహావీరులం బడివేస్తారం బడివేస్తారు
గాఁ బలుదెలుగుల మాఁకలు చేసి ప్రమథగణంబులం
గలపి శంచిన.

229

శా. నేలం గొండలు మింటఁ గొండలు గజానీకంబుం గీలాలము
జ్జాలంబుం బురుండింప నంచితమదోత స్పహంబు చేహంబులం
జాలం గ్రాల నిశాత హేతిలతి కానొదామసీదామభీ
మాలంకారము బీరముం బెలుప సుదృఢిష్ట్రమక్రీడతోన్.

వ. వచ్చి నిలు నిలు మని యదల్పి రాగిన.

231

క. ఒక్కనికే బెక్కు మొనలకుం

దక్కక పో రగుట యరిది దానవబల్మె

క్రక్కిఱిసినతిమిరమునకు

స్రక్కక యాదవమహారసూర్యుండు నిలచెన.

232

వ. ఇట్లు నిలిచి తనచేతిపరిఘంబు కంభరంబునం జేర్చి.

233

తే. పరిఘతోమరాదులఁ దన్నుఁ బరులు వైవ
వారివారికై దువులన వారి వైచె
మఱియుఁ దనతొంటిపరిఘం బమర్చి చేత
నాసురారాతినేసవై నడరె నపుడు. 234

వ. ఇట్లు. 235

క. గిరుపదినాలుగువేవురు
నరభటులం గింకరుల నవారణఁ బోరం
బరిమార్చి విక్రమక్రమ
ధురంధరుం డయినవిజయదోహల మఱియున్. 236

క. పలకయుఁ గరవాలముఁ గొని
పొలికలనం గెలనఁ జదలఁ బొదల మెఱుంగుల్
వల నొప్పారఁ బ్రచారం
బులు ముప్పదిరెండు నిండుమొనలకుఁ జూపెన్. 237

వ. ఇట్లు వివిధవిక్రమవిహారంబులకు సారంబు లగుకరవాలధా
రొస్త్రహారంబులఁ బరబలంబులం బొరిగడిగి యడుకుమార
కుంజరంబు పంజరంబు విడివడిససింగంబునంగంబులపణి నను
కరిండుచుఁ గరటిఘటాఘాటవిఘటనంబునం జటులవలాహ
కపటలవిపాటనంబునఁ దురగపరంపరాపరాజ్ఞుభిరణనైపు
ణంబునం దరళతరంగపాఠీపలాయనప్రతివాదనంబున నిబిడ
స్యందనసందోహవిదారణంబున విచిత్రయానపాత్రవిధ్వంస
నంబున సముద్భటభటసముదాయఖండనంబునం బటువిటపి
వాటిమోటనగంబునఁ బ్రచండపవమానప్రతిమాసుండగుట
యుఁ దత్త్రైస్యంబు చావకట్టునడిన నందుఁగొందఱువిఱిగి
పాటుచోసందడిమ్రుండియుసంగడివారింబ్రండియునెత్తురులు

గ్రక్కియు నిగుడ లేక చిక్కియుం దాంకి పడియును చల్లడ
పడియును ప్రేళులు గఱచియు పెనుగి వారికి పఱచియుం గై
దువులు పైచియుం గ్రంతలు చూచియు బడిపాఠాలలం నై
ల్లియుం బలుకగు మని గిల్లియు నిండ్లు దూకియు నెడదవ్వు
వాకియుం బీసుంగులలో దాంగియుం బేసుకొన్న రేగియుం
బోరాక మరలెయుం బోటు లేక పొసలెయుం నగలెంత
విచ్చియు నలినలమలుంగు చొచ్చియు విరళు పై కోలు
కొనలేక పఱచి రప్పించి గొంబలు నేలగుడ చాలక
నింగికిం చొలంగిన.

238

క. చెడి విడిగిననై న్యంబుం

బొడగని బొంబుండు లోన భుగభుగ మండజ్జ

విడునక సమిదంజ్యాపలతు

లడరింపంగం బరంగునభ్యురానలముగతిన.

239

వ. అప్పుడు.

240

శా. కుంభిస్యందనవాజినై నికపరిత్యజ్జంబు వారిండునుం

గుంభిండుండుసహస్ర హంహంబులముంగోదండముఖ్యులు

ధా, కంభోద గ్రముఖ్యులచర్త వృత్తములకొన్ని శ్లోముం గానసం

రంభుండై దశనభ్యుజ్జగ్రథముం బ్రంతలబునకొ నిల్పినన.

ఉ. దానననాథుం దారథ మునగ్రథ నెక్కి సహస్ర బౌహులం

బూనినశస్త్రజాలము నభోజుదంబున కింద్ర చాళసం

ధానము చేయ బీరపుటదల్పులతోఁ గనచాంగులీత్రగో

ధానికరంబుతో శరవితానముతో నెదిరించి నిల్పినన. 242

- క. కనుఁగొని చిలున వొల్లయఁగ
ననిరుద్ధుఁడు పూర్ణశశినిభాననుఁ డై మా
ర్కొన నరుణలోచనుం డై
దనుజుఁడు నిలు నిలుపు మనుచుఁ దాఁకెం బెలుచన్. 243
- వ. అప్పుడు 244
- క. ప్రాణము యుల్లన నుష క
ల్యాణనిధిం బ్రియునిఁ జూడ నతఁడు గుఱియునా
బాణకరనికరఖరతర
బాణంబులకుం గటాక్ష బాణంబులకున్. 245
- తే. తండ్రిఁ గనుఁగొన పెరిచి సౌధంబులోన
మఱుఁగుపడు నింతి పతిఁ జూడ మఱియు వెడలుఁ
జిన్నఁ బోయినమోముతోఁ జిత్త రేఖ
తనకు వచ్చినచే టని తల్లడిల్లు. 246
- వ. అట్టియొడ బాణాసుగుండు. 247
- క. దనుజసుతాసురతొత్థిత
మనోజచిహ్న భిరామమండన మగునా
యనిరుద్ధమేను గనుఁగొని
తసుత్రరహితంబు సుకరదారణ మనుచున్. 248
- క. అడిదము గొని నాతోఁ దల
పడియెడుసీపడుచుఁ జంప భరమే యని పై
నడరించె వేయిచేతుల
జడిగొనఁ గైదుపులు మఱియు శరనికరములున్. 249
- వ. తదవసరంబున. 250

మ. పలకన్ బాణపరంపరల్ జడియుచుం బ్రహ్మమ్ము సూనుగడు
మొక్కలుండై యేసుంగుం జంప నాది గొనుసింగంబు ని
డంబించి మం, డలవిభ్రాంతి సహస్పతిం జనఁజుడున్ డా
సెం దదంగంబు న, మ్ములచే రక్తమయంబు చేసి దిశలన్
మూసెన్ సురారాతియున్. 251

క. శరములు చాఁగిన నెత్తురు
దొరిగిన సంగరవిహారదోహలీ ధ్వు ని
ర్భరహోష మడర బాణుని
యరదమునకుం జిత్రగతుల నతఁడు గణిసినన్. 252

ప. అక్కుమారసింహంబుమీఁద ననురేశ్వరుండు పరిఘవృద్ధిన
ముసలముద్గరప్రాసప్రముఖంబు లగువివిధాణుధంబు లొ
క్కుమ్మడి నడరించిన సతఁడు చలంపక సందీప్తక్రోధుండై.

క. గగనమున కెగసి యరదము
నొగ దెగి పడప్రేసి ఖడ్గనూతనగతు లొ
ప్పుగఁ దిరిగి తురగములఁ దన
మగతన మమరంగ యదుగుమారుండు ప్రేసెన్. 254

ఉ. ప్రేసిన నింద్రవేరి యదుదీనున్దిప్తి ముసలాసిముద్గర
ప్రాసగదాదిహేతినికరంబు ముసుంగుగ పైచ నప్పు డా
యాసురసైన్య మాఁగ్చ నతఁ డంతటఁ బోక విచిత్రఖడ్గవి
న్యాసముతోరథంబు కెలసన్ మెఱుంగె ముఱచెందళుక్కినన్.

ప. అట్టియెడ నద్దనుజేంద్రుండు సముద్ధతక్రోధుండై శక్తివచిన.

తా. ఘంటాటంకృతితోఁ గృతాంతలగు డాకారంబుతో దిక్కు
లన్, మింట న్నంటలు గ్రమ్మకొమ్మెఱుంగుతో నొక్కొక్క

యాశక్తి సై, కొంట న్నేను మలంచి పట్టికొని కోకొమ్మం
చు వ్రేసెన్ పెసన్, వెంట గీటి ధరిత్రి దూఱ నతఁ డ
వీరుండు మూర్ఖిల్లఁగన్. 257

తే. అంతలోనన తేటినయసురనాథుఁ
జూచి కుంభాండుఁ డిట్లను శూరుఁ డైన
యతనితో నింక నీవు గట్టెదుర నిలిచి
పాడిమై నని చేసిన బ్రదుకు కలదె. 258

క. ఆయుధము దాఁకు పెఱుఁగఁడు
పాయము బలియించి తింతవడి మనల నితం
డాయతభుజుండు మ్రింగును
మాయాబలమునన కాని మడియఁడు నీచేన్. 259

వ. అనుటయు నతండు రోషదహనదండహ్యమానమానసుం
డై యొండుపాయంబు చేయ నేరక మాయ గైకొనం
దలంచి. 260

క. ఉరగము నెర గొను గరుడని
పెరసన ¹నరు నణఁతు నని దివికి వెసదాఁటెన్
సరథంబుగ సధ్వజముగ
సరథ్యసాహస్రముగ ససారథికముగన్. 261

వ. ఇవిధంబున. 262

క. ధీరుండు బొణుఁ డదృశ్యా
కాగుం డయి పోయి కలను గయికొని ఖడ్గ

1 నపు డతఁడు గగనవీధికి దాఁటెన్.

స్ఫారప్రచారపనుఁ డగు

నారాయణపౌత్రు నేసె నాగాస్త్రములన్.

263

వ. అయ్యస్త్రంబులచేత.

264

క. సందానదండరూకా

స్పందితసర్వాంగుఁ డయిన ప్రద్యుమ్న సుత.

జందనగంధులు చూచిరి

చందనధారణీకుహారుచందాన ననిన.

265

వ. ఇట్లు పాములచేతగ గట్టువడి నేల కొరిగినదుమానుగ జీరి
యగదంబుమీఁదన నొక్కెంబుకొమ్మపై నొరిగి బొంబుండవఁ
గుంభాండున కిట్లనియె.

266

క. కులకన్యాదూషకులం

దల గోయక యున్న నేల తగ నగు నీనిం

బొలకలనికి బలె యిమ్మని

వలికినఁ గుంభాండుఁ డసురహతి కిట్లనియెన.

267

ఆ. కలనఁ బడినవారిఁ గయికొని కొని పోయి

పుండ్ల నోమి మగుడఁ బుచ్చుటొప్పుఁ

బంత మడిగి మగుడ బవర మిచ్చుట యొప్పు

నించునేని దాన యేలు టొప్పు.

268

వ. విసుము చెప్పెద.

269

క. భుజగర్వ మడఁగఁ జూట్టిన

భుజగాస్త్రము లిట్లు నట్లు బొరలంబడిన

1 పోట్లపుం, డ్ల²మిమగుడఁ బుచ్చుటొప్పుఁ బంత, మడిగి మరల
బవరమచ్చుట యొప్పుఁ గా, కించు.

గజబిజి లేదు మొగంబున

మజ బాపురే పీని బోల మగలుం గలరే.

270

గీ. వేయిచేతులవాడవు వివిధసమర

విజయశాలివి దై తేయపీరవగుడ

విట్టిసీతోడ బోరాడ నెవ్వ డోపు

విక్రమక్రీడ సరిలేనిపీడ కాక.

271

చ. ఇతనికులంబు జేరు విని యేల దలంచిన నేలు మేలు నీ

కతిబలు డైనబంటు హృదయంబున రోషము వట్టితేని న

ధ్యతకు విధింప నేల యిత డాకిరు బాత్రమునీపెటుంగ వే

ప్రతినయనాజ్ఞ గుండగవృబంతమురాజులుదప్పరెన్నడున్.

మ. అనిసం బండులు గీటికొంచు హృదయం బల్లాడ బాణాసురుం

డసఘా సీపలు కేసు చాటుదునే పీడన్యాయకార్యంబు చే

సిన సై రింపక యుంకి వంశమునకుం జేతైనయాకౌలతే

రుని గన్యగులటాసమేతముగ జేర్తుం గాక కారాస్థితిన్.

— బాణాసురు దనిరుద్ధుని జెఱసాలం బెట్టించుట. —

గీ. అనుచు జెఱసాలవారికి నప్పగించి

యాదసకుమారుం గూతును నసురవిభుడు

మనసులోపల సెగించి మరలి పోయె

నాత్మమందిరమునకు గుంభాండుం గూడి.

274

క. అంత నిట హరిసగరిలో

నంతఃపురకాంత లెల్ల ననిరుద్ధుని సా

ధాంతరమునందు దడవుచు

జింతించుచు నింక నేమి చేయుదమనుచున్.

275

సీ. చెందమ్మివిరులలోఁ జెందుతేనెలు పోలేఁ
 గన్నుల బాష్పాంబుకణము లడన
 వలుదచీకట్లలో వ్రాలుచుక్కలు పోలే
 వేణీభరమ్ములో విరులు ప్రేలఁ
 దూలుతీఁగెలవెంటఁ దూగుతేటలులు పోలే
 నసదునెన్నడుముల నారు లొలయఁ
 1 రావుజక్కవలఁ జేరనిచంద్రికలుపోలే
 జన్నుల ముత్యాలసరులు పెసంగ

తే. ముద్దుమోము లల్లుగ్గుచో మూపులందు
 గల్గభూషణజాలంబు గళవళింప
 మార్చిమార్చి పీతుల ప్రేళ్ల మడచికోసుచు
 నింక నెట్లమ్మ యంచు నయ్యింతు లేడ్వ.

276

వ. అందుఁ గొందలు.

277

సీ. చక్కనివారిలోఁ జక్కనివాడను చాఁ
 2 గడుఁ బిన్నగాని పేగంబు నీడు
 బంటు నొచ్చిననోరఁ బలుకండు నెఱవాడి
 సుఖభోగి చుట్టలసురభి రాచ
 బిడ్డ యై యుండి గట్టిననగ బెఱుంగఁడు
 గరగర నై యుండిఁ గలయ నేర్చు
 నూచరలాఁడు గాఁ డుపకారి నప్పు మే
 లము గాని తనవాగు లాఁతివా ర

తే. నఁడు గఁడానిబంగారురత్నంపుబొమ్మ
ముంగిటినిధాన మమ్మలముద్దు దమ్ము
లన్న యీతనిఁ గనదేని కన్నతల్లి
కడుపు మసిగాదె దయ్యమ! కరుణ లేదె. 278

వ. అని మఱియుం గొందలు. 279

సీ. అఖిలలోకాధీశుఁ డగుచక్రధరునింట
నొకకీడుమాట నేఁ డొదవె నమ్మ
బాల్యంబునంద శంబరుఁ జంపెఁ బ్రద్యుమ్నుఁ
డతనిలా వెల్లిద మయ్యె నమ్మ
1కీడు లే దన దేవకీదేవిబలఁగ మొ
ప్పినఁ బాలలోఁ బండ్లు పిసికి రమ్మ
యదుపీయలు ప్రమత్తు లని మున్ను మెచ్చని
చుట్టాలు నగ సేగి చూపె నమ్మ

తే. చెడఁ దలంచిరి గా కేమి సిలుగు చింత
లేని యివ్వీటి కొరు లింత పూని రేని
గడచ నింక మారతిదేవికడుపు చల్ల
నగుట 2విధి యిన్ని గలిగించె నక్కటకట. 280

క. మధుమధనక్రోధానల
మధికముగా మండ నూదూనవ్వేంగలికి
విధి యలుగక 3మును మృత్యు
తుఘా ర్థివిన్యతాస్యపదవికోట యలుగదే. 281

1 గడలేదనఁగ. 2 విధి గన్నికలు చేసె నక్కటకట. 3 మృత్యు
పునకు.

సీ. అనిశుద్ధసింహంబు నంటి చాన్పునకుం ద
 ప్పిన కరి హరితోడఁ బనఁగ నున్న
 యదుపుంగవున కింత యపకౌరవ మొనఁగించి
 దేవతావిభుఁ డైన తిగులు చొరఁగఁడ
 మురవైరిసీడన మాఁడులలోకంబులు
 బ్రదుకంగ మనకేల పలువరింప
 నద్దేవుమనుమని నద్దీరా యెటు చూతు
 ననక 1 కేరడ మన్నఁ డలవఁగించ

తే. వెఱున కోడక యొకమంది ప్రియఁ జూప
 నెంతవాఁ డస్కమాదు నోరంతప్రాద్య
 గలసి పాసి పోఁ జాలనికతన మనసు
 నేలతలఁ గాల్గొ నిలువఁది నిజము గాక.

282

ఆ. అనుచు నుండఁ లీక యా గ్తస్వరంబున
 నేడ్చి గంతిపురమునిండు లల్లఁ
 బురజనంబు లల్లఁ గురఁదీనినాడమో
 యంగనారవంబో యని తలంప.

283

వ. అట్టియొడ వీరభటులు గడుపుయెంబునగ బనుదెంచి గుక్క
 డెక్కడ యసువారును నే మేమి యసువారును నన్ని
 రెవ్వ రసువారును నిలు నిలు మసువారును బోను పోక
 సువారును సగుచుఁ గళవల్లించి యక్కామియుంటే ననిచు
 ధ్ధం మారక యదృశ్యుం డయ్యు నని యెఱిగి విస్తయం
 బున.

284

గీ. హలధరుండును హరియు సాత్యకియు మఱియుఁ
బేరు గలదొరలందఱు బెరసి సభకు
నరిగిరి పురంబులో పీరు లంతవట్టు
నెఱుంగ సన్నాహభేరి వ్రేయించి పిదప.

285

క. ట్టైఱుగున సభలోపల
ద ట్టైఱమునఁ గూడఁబడినదర్పితసామఁ
తోత్తములలోన విపదాఁడు
మత్తర్పివలీల మనసు మండ నిటు లనున్.

286

చ. ఒకఁ డనిరుద్ధుఁ బొపుటకు నుల్లములో వగ లేదు నాదనై
నికులఁదలంప కిందు రజనీసమయంబునఁ జొచ్చి యెవ్వఁడో
మరుటముదన్ని నాశిరముమానికముం గొనిపోయెనంచు ని
ప్పుకలఁబొరల్చినట్లుమదిపొక్కెడు నెక్కుడుభంగపాటునన్.

క. కన్నుండఁ గంటిపాపం
గొన్నట్లు మోఱంగి బాలుఁ గొనిపోవుటకై
యన్నీచు బంధుయుతముగ
మన్నిగొనక యున్న నేటిమాటలు మనకున్.

288

క. నాపుడు సాత్యకి యిట్లను
దేవా కుఱుగటనె పదకి త్రలియఁగ వచ్చుం
జూపే చోరులఁ జారుల
చే పీటికి పప్పు వోరు చిక్కుడు రింతన్.

289

ఆ. అనుడు దసుజవైరి యాహుకుఁ బంచిన
నతఁడు చరులఁ బంచె నాక్షణంబ
గజతురంగరథనికాయము లెక్కివే
యరుగుదెంచి నార లరసి యరసి.

290

- గీ. కలయఁ దిరిగిరి రైవతకం బనంగ
మఱి లతావేష్ట మన వేణుమంథ మనంగ
ఋక్షనంత మనంగ మహీభరముల
సంతఁ బోక యుద్యానంబులందుఁ జొచ్చి. 291
- ప. అరయుచుండి రాసమయంబున సేనాపతి యగుననాదృష్టి
వెఱచి వెఱచి నారాయణున కిట్లనియె. 292
- క. ఏ నొకటి విన్నవించెద
దానవకులమథన పెద్దదడపున నుగడిగ
బూని వినిపింపఁ గలపని
యానో కాదో విచార మని చెలయఁ దగును. 293
- క. ¹చెస చెడి మైందద్వివిధులు
ససిలోమపులోములును హయగ్రీవుగడుక
²వసి మాలి సౌంభసాల్వులు
నిసుంభనరకులును జెడిరి నీఖడ్గమునన్. 294
- గీ. మణిగూఁ గొందలు నీచేత మడిసి గండు
మిడి యడఁగఁ జొచ్చి తగుసూచు దడన లేదు
పారిజాతంబుఁ దెచ్చుచో బ్రదికి పోయె
నిర్జంభీశుఁ డొకరుడను నిన్నుఁ దాఁకి. 295
- శా. నాకుంజూడ మనంబునంగుటిలుడ్డ నాకేశుఁ డిబ్బాటుఁదా
నేకొంపోయినవాఁడు పాఁడు దగుపాఁడే గొతమస్తీరహ
స్తీకారాదులు తచ్చరిత్రములు నాచే గ్రొత్తగా నేల క
ణ్ణొకణ్ణిం గథలందు మున్ను వినమే నానాప్రకారంబులన్.

- వ. అనుటయు చనుజవైరి విచారించి నిట్టూర్పు నిగిడించి. 297
- క. నాతండ్రి సురపతివై
నేతప్పును లేదు మన మనేకవిధములకా
దై తేయవధము చేయుట
యాతనికార్యంబ మనల నతఁడు విడుచునే. 298.
- వ. అట్లుం గాక. 299
- గీ. ఓత్తముండు హితము చేసి యూరకుండు
మధ్యముండు హితముచేసి మాటు వెదకు
నభముఁ డోరుచేయుహిత మైన నణఁచి పుచ్చు
హితమునకు నెగ్గు చేయువాఁ డెవ్వఁ డగును. 300.
- క. చేసినమే లెఱుఁగుదు రొరు
గాసింపరు కుచ్చితంపుఁగఱద లెఱుఁగ ర
త్యాసక్తసౌహృదులు ¹స
త్యాసీనులు సురలు వార లపకారకులే. 301
- క. ఇప్పుడె నీవలికినవలు
కొంపుదు ప్రద్యమ్నతనయు నొక్కతే వలపుం
ద్రిప్పులఁ బడి కొని పోయెను
దప్పెరి బుంశ్చలికి నేటితగవుం గిగవున్. 302.
- వ. అని చింతించుచున్న మురాంతకునకు నక్రూరుం డిట్లనియె.
- క. మనపని దనపని దనపని
మనపని గా నడఱు మతఁడు మనము నొకఁడు మో
చినమో పిందఱు మోచిన
యనువున నీతోడపడుట యతనికిఁ గిడే. 304

ఉ. ఎట్టికుబుద్ధి మైనఁ దనయిష్టసహాయుని కిట్లు చేయునే
పట్టెడుచోటుగాల్చుకొను బాలిశుఁడొం గలఁడీ ను రశ్వమం
డట్టె యతఁడు నిన్ను దనుజాంతకుఁడగఁఱు విని ధీమతిగి
బుట్టెఁప నిద్దఱుం ద్రిదిగభూతలరక్షణ మాచరింపఁగను.

క. దేవతలఁ గాన మానుష

భావంబున ననతరించి పని పూనినఁచూ

దేవాదిదేవుఁడవు నీ

వేనిధమున పొందు సీకు నిటు చేయుచున్నావే. 306

వ. అనుటఁగూ నచ్యుతగుఁడు.

307

శా. గంధ ర్వానువయిత్తు రత్తుసుల కీకావ్యంబు నేర్పించునే

¹బంధ కృత్యహృత్కుడైనవాఁడొదలఁగఁ బ్రద్యుమ్నాక్షుఁడ యాధి

ప,స్కంధావారివిహారిఁబుల గులట లేచందఁడు గావించు తి

²బంధుభ్రాతృపితృ ర్చనక మనుమనిం బ్రగ్వృత్తిగఁ జేర్చు

క. అనుటఁగూ నచ్యుతగుఁడిలపు

[దన.

మనంబునిలుకడను పగదిమాంగధగణముల

విసుతించినఁ గై వారము

లనర్థభంబుగఁ జెలుంగ నాస్థానముల¹ను. 309

వ. తదనంతరంబ మున్ను వోయినచాఁబులు.

310

ఆ. కూడి గిరులుఁ దరులుఁ గొల్లంబుఁ బల్లంబు

సరసి మిట్టఁ బుట్ట నడవిఁ దడవి

యోపి తొలలు నెలలు నోలంబుఁ గుంబంబుఁ

జూచి క్రంత గ్రుంతఁ బొచ్చి వచ్చి.

311

వ. మధుసూదనుసభామందిరద్వారంబున నిలిచి యిట్లనిరి. 312

క. తిరిగితిమి గాలి కై నం

బొరం గూడనిచోటు లెల్ల సూర్యమరీచుల్

పరగనిసెలవులు చూచుట

యనుదే యనిగుడ్డుఁ జూడ నలవడ దయ్యెన్.

313

తే. ఇంక నేదిక్కుఁ దడవుదు మెఱుంగఁ జెప్పుఁ

డనుచుఁ గన్నీగు నొరుగంగ నవుడు గఱచి

కొనుదు బొమగంటు పట్టుచుఁ గొంద అచట

నొండుపాయంబు నేరక యున్నయంత.

314

మ చెలంగెద మాత్యరసంబు శంఖములు మ్రోసెన్ శౌరిచి త్తం.

బునం, దళుకొత్తంగఁ బ్రమోద మట్టియెడ నాదై త్యారి

యేకార్యమున్, నిలుప న్నేరనివాడ నై మనుమనిం దే

బోగెదన్ వార్ధిలో, పల నున్నన్ మును గొంత జూడ

మొకేగింపం జాలునాఁ డెన్వఁడో.

315

వ. అనుచుండె నాసమయంబున.

316

శా. పా రా వారసగాధి రాజతనయాపాంగేక్షణోదంచిత

శ్రీరాజత్పులకావళీవరతనుప్రీతిప్రకాశాంతరా

కాయశ్యామృతవర్షి భాషణవిధాకళ్యాణరత్నాకరా

దూరీభూతతరాంతరాయనివహా దుష్టాత్తశిక్షాపరా.

317

క. దోషాకరజయభూషా

దూషితనిశ్శేషితారి దురితపరాళీ

భీషణఘోషాఢ్య యశః

పోషణనిత్యాభివృద్ధ పుణ్యసమృద్ధా.

318

మాలిని.—

నిగమనిసహరంగా నిత్యమానాంతరంగా
విగతజననసంగా వీతభేదప్రసంగా
ఖగహిమకరనేత్రా గౌరవీలభ్రాత్రా
జగదధికృతపాత్రా సమ్మదోద్యచ్ఛిరిత్రా.

319

గద్యము. ఇది శ్రీమదుభయకవిమిత్రై గొమ్మనామాత్యపుత్ర
బుధారాధనపిరాజి తిక్కనసీమయాంజి ప్రణీతం బైన శ్రీ
మహాభారత కథానంతరంబున శ్రీమత్సకలభూషాభూషణ
సాహిత్య రసపీషణసంగవిధానచక్రనర్తక సంగమృత్తకీర్తి నదీస
గుణసనాథ నాదనసీమనాథ ప్రణీతం బైన గుత్తరహరి
సంశంబునందు బంచమాశ్వాసము.

షష్ఠాశ్వాసము.

- క. శ్రీకలితయోగిహృన్నా
భికాంతర్నిజనివాస తీర్థాధిపసం
ధ్యాకాలమూలజపన
స్వాకారోంకారరూప హరిహరనాథా. 1
- వ. దేవా వైశంపాయనుండు జనమేజయున కిట్లనిగెను. 2
- చ. తెలతెల వేగునంత నరుదెంచు సభోమణివోలే నారదుం
డలరు మొగంబుతో సభ రయంబునఁబొచ్చినఁ గంసశ్చేరియ
కొలుపునమించియను న్న ససుగుండుఁగఁ బీతముడిగ్గియుమ్మునిం
బలుకుల గోప్రదానమధువర్కములంబరితృప్తుఁ జేసినను. 3

చ. అతఁడు సితాంబ రావరణ మైనమహామణిపీఠ మెక్కి య
చ్యుతు నిజసింహపీఠగతుఁ జూచిమురాంతకయెంతచిన్నవో
యితి మది నెంత వంత గల దీయదువీరులు నేల చాల ధీ
రతఁ దరలించి చిత్తముల రాజైదరన్న మురారి యిట్లనున్.

క. మునినాథ చెప్పఁ జిట్టలు

మనయనిరుద్ధుండు నిన్న మగువలు గొలువం

దనయింట రాత్రి నెమ్మది

నునికి గలిగెఁ బిదప నున్న యునికన యడఁగెన్.

5

— నారదుండు శ్రీకృష్ణున కనిరుద్ధనివృత్తాంతము చెప్పట. —

ఉ. నాస్రదు నారదుండు యదునాయకవీరులఁ జూచి యద్భుతా
రావరణంబు చూచితిమి రాత్రి నిజం బనిరుద్ధబాణబా
ణావలిచేత నాదితసుతాత్మజుకై చెలి చిత్త రేఖ సం
భావన నక్కు-మారవరుఁ బట్టుటనయ్యుష వాని ముట్టుటన్.

క. బలీవాసనులును బోలెం

దలపడి రనిరుద్ధబాణదైత్యులు వేచే

తులవాఁడు రెండుచేతుల

చలువునిచేఁ జిక్కి మాయ చేకొని భీతిన్.

7

చ. తనచతురంగసేనలు శతంబులు వేలును గోట్లునున్ ధరం
బసఁగొనఁగూల్చెనీఁడుగడు బెట్టనుచుఁ బెనుఁబాముకట్టునన్
దసువు మునుంగఁ గట్టె వినుదానవసూదనయింతభంగమే
మనుజుఁడునోర్వఁడన్నదరమాపరమాత్మ జయాభిలాషికిన్.

చ. అని మునిచెప్పినన్వినిమురాంతకుఁడంతకుభంగి దైత్యుపైఁ
గినిసి ప్రయాణపస్తువులు కింకరకోటికి నప్పగింపఁ బో

యిన నగి నారదం డసుర యిచ్చటికిం బదునాల్గువేలయో
జనములనున్న వాండగుగంజాలు నెమానవల¹కయూనిముల².

క. గరుడనిఁ దలఁపుము పగరం

బొరిగొని కీర్తియను విజయముం గొను మనుషున్

హరి నుబ్బుఁ జేసె మునిభూ

సురపుణ్యాహములతోన సుదతులసేసలే.

10

సీ. తలఁచె నాగాంతకు యెనవారంబున దంఠ

నతఁడును దోఁచెఁ గంపానుమేనుఁ

¹గుంతంబు లన నొప్పుగోళ్లును భుజములు

రెండురెండులు రెండురెండు ముఱియ

నన్ని వేదంబులు నాటంగములతోడఁ

జదివి శ్రీవత్సంకజలజనేత్ర

రుచి మీఱఁగా నూర్ధ్వద²ముఁ డై సమధిక

కరణాఘుఁ డై కంపు గలుగుసాణి

తే. తలము లమరంగ గొనునిద్రపుటెలుంగు

దనన సింహసగహాసముఁ డై తరణికోటి

దీప్తిసుముఖుఁ డై యాజానుదీర్ఘబోహుఁ

డై తరుణసుకుమారుఁ డై హర్ష మెసఁగ.

11

వ. తదనంతరంబ.

12

క. భూతముల కాత్మ యాత్మకు

భూతంబులు యెన యగువిభుం డితఁ డనఁగా

నీతం డస్త్వవిభూతి

ఖ్యాతి నడసెఁ బ్రీతుఁ డగుప్రజాపతి పితసె.

13

1 గుంతలంబులు నొప్పుగోళ్లును.

గీ. సాధ్యులకు దేవతలకు బ్రజాపతులకు
శాశ్వతుఁ డితండ యని దివ్యసంయమింద్ర
సూతమాగధసందిసంస్తుతులు చెలఁగ
శ్రీవిభుఁ డాసుపట్టుని జేర వచ్చె.

14

క. దేవుఁడు సాత్యకిఁ గనుఁగొని
నానచ్చినయంతదాఁక నగరమునకు నీ
కానఁటి సుమ్మని సుతబల
దేవసహాయుఁ డయి పైనఁజేయుని నెక్కెన్.

15

క. గలుపుము బాణుని వానికఁ
గలవారిని విజయలక్ష్మిఁ గయికొను టరుదే
కలనఁ బదాఱుమొగంబుల
మలయుదు నీవసుఁచు జెలఁగె మాగధరవముల్.

16

— గరుడని నెక్కి కృష్ణుండు బలభద్రప్రద్యుమ్నలతో
పండయాత్ర వెడలుట. —

గీ. శకసంబున పొంచెనుహరికి సిద్ధ
సాధ్య చాచణ గంధర్వ సంయమింద్ర
వివిధసంస్తుతుల్ చుపులపంచువులు చేసె
జయజయం వములతోడ సకలదిశల.

17

తో సకన్తములు. — జయజయ మంగళసంగతరూపా
జయజయ పాపకసంభృతరూపా,
జయజయ కర్మోపసాగరూపా
జయజయ ఖండితశంకరచాపా.
జయజయ మస్తకశస్త్రకలూపా
జయజయ కౌస్తుభచారుకలూపా,

జయజయ కాళియసారసిరాపా
 జయజయ కంసనృశంసహకోపా.
 జయజయ ధౌతవిశంకటపాపా
 జయజయ మోహనిశామణిదీపా,
 జయజయ పాదలసత్సరిదాపా
 జయజయ విక్రమశాసితభూపా.

18

చ. జయజయ శంఖచక్రధర శార్ఙ్గదాధర శ్రీధరాధరా
 జయజయ భక్తిభావితనిశాచరభీచరచిత్తగోచరం
 జయజయ కల్పిషాహనుద శాంతిహృదస్పద చిత్తసమ్మదం
 జయజయ భూతభావన ప్రజాకలీతానన లోకపావనా. 19

మ. జయ నారాయణ పుండరీకనయనా శార్ఙ్గ జగన్నయకా
 జయ పీతాంబర భక్తవత్సల విరించన్దిత్రపాత్రక్రియా
 జయ జంభారివిరోధివిక్రమకథాశ్లాఘావిఘాతక్రమం
 జయ గోవింద ముకుంద మందరధరా శేరి మురారి హరి.

వ. అని యివ్విధంబునదవ్వుదవ్వుల నిర్వహిల్లుదవ్వులజయజయా
 శీర్షచనంబులు ధూర్వారసమరగర్వంబు నిర్వహంపం జేయ
 నజేయవిక్రమధురంధరుం డయినవిశ్వంభరుండు. 21

క. హరితేజము హరికాంతియు
 హరివిభవము హరిభయంకరాకృతి హరివే
 గిరము హరివిక్రమంబును
 హరి యనువేరిటికి లక్ష్మీ నాపాదింపన్.

22

చ. గరుడనికాంతిక్లా హరి పొగడ్త యొనర్చు నిజప్రభావరం
పర పరగించురూపము గృహనిధి గైకొని యొప్పె నప్పుడో
నరనరచంద్ర నాటిజతనంబు మనంబున నాటి నేటికి
బొరి బొరి దృష్టి లేదు నసుబోటికి వేఱతలంపులేటికిన్.

చ. ఇట్లు దివ్యరూపధరుం డై.

24

క. విలు నమ్ము సంకుఁ జక్రముఁ

బలకఁకుఁ గౌశ్మేయకంబుఁ బాశము గదయుం

గల గునిమిదిచేతుల దాఁ

పల పలపలఁ దాలె శౌరి బాణునియనికై.

25

చ. పడగలు వేయి చేసి బలభద్రునికి హరి పాచలాగుతో
నడలుసు వేయిరూపముల నొప్పుగ నప్పుడు వై నతేయుపై
విడిసిన వేయిశృంగముల పెండినగంబును నంజనాద్రియుం
దడఁబడఁజేసి రిద్దలు సుదంచిత భానుయుగంబుచాడ్చునన్.

శా. ఉద్యద్విక్రమకేళికిం గలన సుద్యోగించువాడైన యా

ప్రద్యమ్ముండు సనత్కుమారతనుడై భాసిల్లెనమ్మువ్వరన్

మాద్యల్లిల ధరించి దాఁబును గరుత్మంతుండు విద్యాధరి

పద్యావిద్యుదనర్గళానిలదు రాపస్వర్గమార్గంబునన్.

27

చ. ఇట్లు పన్నుగారి నగారినగరిపొరువుతెరువునం జనుసప్పుడు
చప్పుడుచే తెక్కలమొక్కలంబుచే రేకులవీకులచే గగన
గంగాభంగంబుల భంగంబులకు నెలవు లపునవంబుల జవం
బుల లవంబులగ దెలుప నవ్వి నతాతనయుండు తనతమ్ముఁ
డగుటం దెలుప నిలుపరాక పరా కయినయనూరుండు
రెండుకరంబుల సురంబులావునం బగ్గంబు లగ్గలంబులుగాఁ

గుదియింప నది యింపక వ్యభిచార సహగుగొనక యుణ
కలు వైచిన పచ్చమాపులయొచ్చు మాంసల నీనల
గావలి నడచుమాతరుగడు కతోరపచనంబు లొడిసె
బింగళుండంగలంబైనదండంగడు దండంగదినంబుగ
దనయెడమి దంనడిమిదడిమినిజంబుగొ రవి గొనవించి
గోచరు లగుభేచరుల నడిత్రోవం ద్రోవక ననుభవ షట్టెంప
నిలింపదంపతులనగవ్రలు చోరప నప్పులుగొనగలులనెలు
లలోఁ జిక్కిన చుక్కలు వెక్కలు గడచు బొడవుననుండి
పడి పొడవడంగి నడినడి జడిపడంగ గడిపోయినదీరుల
నునలించునురళిపులతొనిలచేఖ వేలకలను గలకలనెల్లె
పిన్నప్పు డప్పుత్రుపతివత్తెవైచిత్రి చూచి వేలపున వై
మఱపున బఱపనేరక యనవలకచున్న యున్న భోగమనుల
విమానంబులు చిందఱవందఱ లయు ఘంటలు పెంటలు
గొన రాలియు బడగ లేడ గలుగ బడలు నడిమినుం
దల్పంబులు శిల్పంబులు బోసియు దలుపులు పలువలం
గడసియు జెండులుయెంచులమిండులు ముండు లుచ్చానుం
జెదర మణియు గాకోదగవిదారి యుంకనం బల్లం బల్లగిల
దిశలు దుర్దశంబులుగ నిర్దయలు బర్దలుగొ మేఘంబులు
మోఘంబులుగొ గిన్నలు గన్నలుగొ భూతంబులు
భీతంబులుగొ రయంబుగండంబును జయంబుబండంబును
నయి యరుగు నట్టియెడ రేవతీరమణుగడు నుట్టితీరమణు
నితో నిట్లనియె.

28

సీ. బాలార్కబింబంబు పరగించి రేగొండ
మనమీదఁ జల్లినమాయు లేదు

కొంతంబు మెఱుగులు గుప్పించి మెఱుగులు
 మనమీదఁ ¹జిలకనమహిమ లేదు
 హరజటామండలం బడరించి క్రొవ్వింతు
 మనమీదఁ జిమ్మినమమత లేదు
 కమలభవాండంబు గదలించి సలిలంబు
 మనమీద ముంచినమహిమ లేదు

ఆ. పసుపునిగ్గు పోలే బ్రద్యుమ్నునకు నాకు
 నీకు జాయ మేన నివృట్టలే
 గనకభూభరంబు గదిసినవారమో
 కాక వేటలేఱుగొ కమలనాభ.

29

చ. అనుడుఁ బ్రలంబవైరకి మురాంతకుఁ డిట్లను నిగ్గిరిన్రజం
 బనునగరంబు గాచికొని యాహసనీయము మండుచుండు న
 య్యనలముచాయఁ జూపె మన మందఱము న్వరవర్ణినీఘన
 స్థననరవర్ణినీద్యుతికిఁ దానల మైతిమి ప్రీతి మీఱుగన్. 30

క. నాపుడు నీలాంబుడ
 ద్వేషునితో డీని కెయ్యది యుపాయంబో
 నీ మెఱుగు దేని వేగమ
 కావింపుము ప్రతివిధానకరణం బనినన్.

31

మ. వినతానందసుఁ బ్రీతిఁ జూచి పలికె నివ్వశ్వంభరుం డిప్పు డీ
 యనలం బొప్పు మనంతరక్రియ నిరాయాసంబునం జేతనా
 పని యన్న గరుడండు రెండెఱకల భాగీరథివారిఁ గై
 కొని యయ్యాహసనీయమాటగురిసెంగోలాహలోత్పాదియై.

క. నరనాథ యపుడు నీలాం

బరుడును బీతాంబరుడును బ్రద్యుమ్నుడును ము

వ్వును మూడుజగంబులు జా

లరె సాధింప నని నాతలంపునఁ దోచెను.

33

న తదనంతరంబ.

34

మ. దహను బొలుడు బట్టినాథుడు మహాత్మాహాత్మరం

హస్తనూ, రుహుల దై సాగిన నాగిరి ప్రజయులొ దుప్రజ్ఞ

దప్రజధా, ని హితాపాదకు ల్లేసెనుయ్యెనుచ రాగ్ని ప్రేక్షు

లొండు "గడ దు, స్వహాని "మాన్యతచిత్తు ల్లే నశెడితా"జాజ్వ

ల్యమానాంగు లై.

35

వ. తమలొన.

36

ఉ. ఎక్కడివాకొక్కో గనుడుఁ దెక్కుడుగఁ గలవాడు పీనప్రో

యొక్కుడువాడు లోకుల కి నేనవిభాకరణిగ రాగ్నిగుల్

ముక్కుటముపురిక్క డను మొక్కలల్ల ముగు దెలివిరగడఁబ

గుక్కునచూడవత్తె యరణోద్భిట్టుల్లే చలల్ల కి పి ప్రముల్.

న. పురానియనుచరాగ్నులు పరాక్రమిగనునగుచుండున.

38

క. పానపుఁ డొకఁడు మనోజన్య

డానెఱి విని బాణుచేత నారణాము లెల్ల

గేను విన చలతుఁ గనుంగొను

మా నా కెఱిగి తనుడు సమాలోకనము.

39

గీ. మంటబోదులు కలనఁ గల్పిషకుసుమ

దహనతృప్తితమహాబలతపసు లనఁగ

నుద్భటులు స్వధాకారాశ్రమములు మురారి

తొడఁ దలపడి యేగును నొలఁగి చనిరి.

40

వ. మఱియును.

41

—ॐ కృష్ణాండు గిరివ్రజపురరక్షకు లగునగుల గెలుచుట. —

క. పోరిరి మురారితో రణ

పారంగతు లయి పతంగపటహస్వర్ణాం

గారభ్రాములు స్వాహా

కారాశ్రయు లేవు రనలకాయు లజేయుల్.

42

క. అహతము లయి జ్యోతిష్టో

మహవిర్భాగములు రెండు ¹మంటలు వపుష

న్తహిమ మయి నడవ నడుమను

సహాయుఁ డయి యంగిరుఁ డనుసంయమి నడచెన్.

43

చ. అరణ్యమునెన్ సుదగ్రుఁ డగునంగిరసుం గని నెవ్వైగంబునన్
దరహాసితంబు చెన్నెసఁగ దానవసూదనుఁ డల్లనిట్లనున్
మరలు మునీంద్ర నీకు వసమా యసమాయుధ శేళి గేలికిం
దరమె మదీయసాయకవితానము మానము గోలు పుచ్చదే.

మ. అనుడగు గోపము రూపముం బడసిన ట్లవ్తానిశూలంబుచే
కొనినారాయణప్రాణముల్ రణములోఁ గోడాడఁజూడన్ జ
నార్ద్రసుఁ డాశూలము నర్థచంద్ర విశిఖవ్రాతాహతిం ద్రుంచి
య, మునివక్షుంబు ముహుర్దుహుఃక్షరదస్పృజ్ఞుద్రాతిరౌద్రం
బుగాన్.

45

శా. స్థూణాకల్పనిశాతబాణనిహతిం దూలించి సోలించినం

బ్రాణత్రాణపరాయణుల్ హుతసహుల్ బ్రహ్మత్తజుల్ నల్వర

1 మంటల పురుషుల్.

బృహం డున్నెడకుం గళీబరముం జూపం దెచ్చి రాలాడిత
యోణీభాగపరాగధూసంపరిమృత్తంగశృంగారమున. 46

క. ¹అంగిరసుడు పెల్లగిల్గిన

సంగరజను మమరం బొందజన్యముం బూరిం

చెం గంసంతరి ముందట

మ్రొంగినశశి నుమించునీలమేఘమ పోలన.

47

చ. భయరసమగ్నులం బ్రథనభగ్నుల యుద్భవతేనకభగ్నులం
నయనవిలగ్నుల నిర్విపసనామితనిర్విప్రసగ్నుల బం
జయవతివిగ్నులం బ్రణతసారవలగ్నుల నగ్నులం పిత
శయశయసుండు మంచి నడ సంగ గిరిప్రజంబు భానిగి.

మ. బలివిధ్వంసమందుం బ్రలంబరవ్రందుం బ్రద్యుమ్నండు శేరిఖ
ముల్, పలుచం బట్టిర పన్న గొంతెగిరి పల్కేనెమ్మటాంబ
ముం, గలసెం దచ్చతురర్థ పరసహజ్ఞాధ్వన మన్వేదల
పలంగోలాహలదోహలంబయి గతప్రాణుండు బంబుండనన.

ద. అట్టియెడ మిట్టిపడి గిరిప్రజంబు గజబిజిరచిసచలంబున గిరి
ప్రజంబు గజబిజి భజించు దదనంతరంబున్దే లోమపతేనాంత
వ్రాతం బనోన్యన్యసైన్యసన్నాహంబులు దేహంబులముల్లం
సంబులు రోసంబులమోసంబుల నోసరంబు నిలంపాలి పోరప
దపరంపరాపరస్పరశంఖనాదంబుల మోదంబులు సుఖమ
డింపం జలము డింపక యంపకట్టలు తీట్టలు గొనం జేర్చును
నార్చియు నట్లు పలుగోట్లం గూర్చియు నేర్చును దంపలుల
వేరనరుల కిచ్చియు మెచ్చియు గొంతంబును పంతంబు
లతో బట్టియు దట్టియు సత్తలంబులు కత్తలంబుల పరిచే

బోరించియు సారించియుఁ బరశువులు పరశూరుల కొసం
గియు నెసంగియుఁ జక్రంబులు వక్రంబులు నలుకక సనరిం
చియు విసరించియు బల్లెమ్ములు బెల్లెమ్ముల విటున నమ
ర్చియుఁ జెమర్చియు నెలకట్టియలు నెలకట్టియల నిలిపియుఁ
దెల్పియు నడిదంబులు బెడిదంబులుగఁ గదలించియు ముద
లించియు శూలంబుల మేలంబులం జూపియు మోపియు
గదలు బోదలు మెచ్చం బొటించియుఁ దాటించియు పరి
యలు పరియలు గొన పైచియుఁ ద్రోచియు ముప్పిళ్లు
నప్పిళ్లు వసలకయుఁ గదలకయుఁ గతాశువులు వతారుల
కొప్పించియుఁ దప్పించియుఁ బిడియమ్ముల గడియమ్ములం
బన్నియు నెన్నియు భీరీభాంకారంబుల దూరంబుల వారిం
చియు వేరించియుఁ జిందంబు లందంబులుగా మొరయిం
చియు బెరయించియు గజంబులకు ధ్వజంబు త్రెత్తించియుఁ
జొత్తెంచియు హయంబులకు జయంబు లాశీర్వాదించియు
మడించియు స్యందనంబులకు వగదనంబులు జేసియు డాసి
యుఁ గాలుబలంబులకు మేలుబలంబు లెక్కించియు నిక్కిం
చియు సవరణల సవరణ లక్షణంబు లక్షణంబునం బొడమం
గడమ వడనికింక రానీకంబునుం గింకరలోకంబును యక్ష
రాక్షసదానవగణంబులు గణంబు లై యెయిది కదిసి నడవ
నారాయణుల దాంకె నయ్యవసరంబున.

50

క. ద్విరదంబులు సరదంబులు

హరులు నరులు నిక్కు నుక్కు నలపు న్నెలపుం

బురుడున గరుడున కలుకలు

బెరయ నెరయ శౌరి సీరి బిలుచుక బెలుచన్.

51

శా. ధారాస్ఫారకృపాణబాణపటప్రధారంహతిం దచ్చేను
 1 ధారీశోణితసాణితద్రవనిషితప్రీతు త్తతన్నుఁ జె
 న్నారం బన్న గయత్తు రాత్తుసు లమర్థ్యప్రాతః పేతస్సురత్
 స్ఫారస్ఫారవిహారఘోరనటనారూఢస్ఫుటాటోపు 52

క. తమనలుపురయధిరంగును

సమరంబునఁ గ్రోలు బాణసైనికులు భుజం

గమయత్తు రాత్తుసులఁ గని

రమారమణుఁ బిలిచి నిలిచి రాముం డెనియును.

53

క. ఆలంబులోన రక్కస

మేలంబులు గలప మనలమేనులయధిరం

బేలా క్రోలఁగ నిచ్చెను

బేలా భూతములఁ బఱపు భీతంగులు గాను.

54

వ. అనుటయుఁ బంచజన్యధరుండొక సత్సన్యసంబు సత్సన్యసంబు
 నొందింపం దలంచి యాగ్నేయాస్త్రంబు ప్రయోగించెను.

మ. అనురాంతశరాసనారణిజ మ్మ యాగ్నేయబాణంబు బా
 ణసురాంతవతాకసిస్ఫురదరాణ్యనిం శిభ్రతా శాశు
 శ్వసనా నేకవక్త్ర తా శేషవనవ్యాఖ్యాతసభావంబు
 భసితా కారత సందంజేన హాసంబు బల్లగిల్లగిల్లగిల్లె.

వ. ఇవ్విధంబున సన్వధంబునం బిందలవందలై ప్త యుసీకంబు
 లనేకంబులు పొడవడంగి నిక్కినభయంబునం దక్కి నరంబు
 బునం గలబలంబులు గళవలించి మగిడి నిగిడి నగరంబు
 చొచ్చిన వెనువెంట నంటం దణిమి ప్తనతేజుండు డజీయం
 డయి తోడన చొచ్చు నట్టియిడు.

57

1 శ్వీకార్యద్రుప్తశోణితద్రవసంప్రీతిత్తు ల్ల యున్న. 2 బలంగున.

క. నానావిధాగుధంబును

నానావిధనై న్యరసము నానావిధభ

ద్రానేకపథూటకరథ

నై నికమును నై నప్రమథనై న్యము దోచెన్.

58

చ. పలకలునొడ్డనంబులును బాసటచేయఁగఁ గత్తిగొంతముల్

బలుసబళంబులు న్నెనుకఁ బన్నిన విండులవారు పైపయిం

దలముగఁ దోప వారుపపుండము నేనికపిండు దేరుమూఁ

కలుఁ బరిసాకిమై సమరకాతుక హేతుక మై చెలంగఁగన్.

సీ. నిస్సాణములమ్రోత నింగి ముట్టి మురారి

సాంచజన్యముతోడ బాదరింపఁ

గరులతోండములసంగడి నిక్కి తాలాంకు

వలుఁదనాఁగటితోడ నక్కళింపఁ

దురగభురోద్ధూతధూళి దిక్కులఁ బ్రాకి

భుజగారిటెక్కలఁ బూజ సేయఁ

గవాలసుచులు భాస్కరకరంబులఁ ద్రోచి

ప్రద్యుమ్న శరములఁ బంత మడుగఁ

తే. సరదములు గొల్బలంబులు కడ్డ మైనఁ

గ్రింపి మీఁదనుదెరువు పై క్రిక్కిరియఁగ

డొక్కిములుఁ గొంతములు జల్లెడెలు మలంగఁ

బ్రమభద్రై తేయనై న్యంబు బయలుమెఱిసె.

60

క. మున్నాకసమున నేనలు

పన్ని హరిశోఁగి చిత్ర భస్మిత మగుటం

గన్నారఁ జూచి మఱియును

సన్నాహముతోడ నడిచి నై న్యము ధరణిన్.

61

వ. అట్లున్న సేనలం గనుంగొని నీలారబసించి పోరింబసిన
కిట్లనియె. 62

ఉ. ఈచతురంగ సేనవయి నెక్కుడు వేడుక నిక్క నావహించి
జూచెదవా యుకింతవడి తోరసలల చేయలతోడి ప్రస వే
లాచలదీచు లట్లు కరులతో హామిల గదియించి ముగ్ధుగా
వైచెద వై జయంతివిలు వరిచెది బయలునిలజ్జ చించెదను.

వ. అనుటయు విశ్వంభమండు 64

శా. నాచి త్తరంబున నిల్తులంగపొడ మేకో నాగంబ నున్నచనం
బ్రాచీజ్యులు డైననామసరసం బ్రమ్యముగను న్నిత హే
లాచాతుర్యము చాకలతో వలపలతో లాక్ష్య నాచారంబు ధా
త్రీ చారంబున మోహరింతుముపు రాగి జేర తేడి డివ్వయిన.

వ. అనుటయుం బతింగవత్త చనుమోగి ననతేరించి ననుదేవ
సుతునితలంపున కనగుణాగమగె నడచి నడచి ముంగిలి గు
జుగిలివెలుచుగోపాలుపోలేకం బ్రాబలాంబులం గదిలించియు
నదలించియుం గడంగి యాటడంగి తొళిలంబులు చాలుచు
వెలుచనం బొదివి పెల్లొదివి మాన్తిసులమ స్తకంబుల ధర
నురలించియుం బొరలించియు ముంచి ముయిపొంది మించిన
తురగదళంబులం బొలయుంచును సులయుంచును నదదం
బులు చెక్కలు హయ తేక్కల విద్రుచియు నద్రుచియుం
బేరెలమి దలపడినవీరుల నారెలం బేర నామలు పసిసట్లు
చేసియు మెండుకొని గున్నతండాంబులతో గడంగులు
నట్టికొని గుండెలు వగులం దన్నియుం గడిమిం గడచన్న
పన్నగ యుతరాతిసులం బెడచేత వ్రేసియు డసియుం
బొసియు లాసియు వాసి చెడక కలకలంబులు సేయువల

కలవారి నుగటంబుల నింగికిం జమ్మియు పటిపటిగా నఖం
బుల ప్రచ్ఛియు విచ్ఛియుఁ జొచ్చియుఁ బెచ్చు పెరిగి
నచ్చు బేతాళంబులం బాతాళంబు సొర నడిచియుఁ బిడిచి
వైచినచందంబున మడచి త్రోచియు సరసాన బెరసినం
గరసాన సొరసిన వెరవు చేసియు గేడించినం గూడించి
యడంచియుఁ బెల్లగిల్లిన మల్లడి గొలిపియు ననేక ప్రకారం
బులం జీకాకు పటిచె నట్టియొడ. 66

శా. ఈషాదండము సీరతుండముననిన్ హేరాశమై మూకలా
ఘోషింపంగ విహంగమాధిపనఖాంకూరంబు ధీరంబుగా
శేషాహిం గొనినచ్చి చొచ్చిరిపులం జెండాట సూచింపఁగా
రోషోద్రేకముఁజూపుచుండె బలభద్రుం డుల్లసద్రొద్దుడై.

ఉ. నాగలి సాచుచుం దిగుచు నాగరథాశ్వభటావళిం గదన్
జాగరగొన్న జన్మలఁ బిశాచిక లాచిటునుద్గు 1 తేక్కకై
రేగినచో ట్లనుం దెలుపురెండుసుమూఁడునునాలుగైదుగా
గోగిటఁగొమ్ములున్న గలుఁగాళులు ప్రేళులుఁబట్టిచూపుచున్.

శా. ద్యుమ్నంబు న్నికషంబు పోలె బగలున్ దోఁఖిద్దమున్
రాయఁ బ్రద్యుమ్నం డాహవక్షేళి నేయునెడఁ దోడ్తో
భూతముల్ ప్రీతితో, నామ్నా యాగతభూతమాంసములు
పరియాగంగ² గుండ్పున్ వెసన్, నిమ్నోత్తానతలంబు లొ
క్కమొగిగా నిండా³ర బండా⁴రమున్. 69

శా. ప్రద్యుమ్నప్రదరంబు లాబలములం బైపై నివారింపఁగా
విద్యుద్దామపురస్సరాంబుధర మై విస్ఫాగముం బొంచజ

1 చీటుచో. 2 మండ్పున్. 3 రు...ముత్.

నోద్యద్వద్వానముగర్జితంబులుగదెత్తులో భీతిఁ జక్రంగచం
చద్యోనంబునఁ బెల్లగిల్ల పోలెచం జక్రంగుధుని యుద్ధతిస.

చ. నలుగురచేత నితైఱఁగున న్నఖిలంగలసొయకొంబకొ
ద్యలఘుమహాయుధప్రహత మై పితృజాఘపనేన పాతనక
జలజదళోముఁడు "త్తైజలజప్రతిమాన్యముబోప" అమధ్యసం
చలదుపగూహనాకలితసంగరకన్యముఁ బొందెజన్యమున. 71

— శివజ్వరము వచ్చి బలరామునిం దాఁచుట. —

ఉ. అట్టియెడం గడంగి ప్రమథాధిపుపంపున సీరపానకిం
గట్టెడునె స్త పోజ్వరముగాల్లు శిరగబులు మూఁడుమూఁడుగా
ముట్టిన లేవ నిక్కముగ మూఁపులు మూఁడయివచ్చి శౌర్యము
చ్చుట్టును బాణి యూర్చినతితూరతే స్మృధిని శౌర్యుధస్థితిస.

చ. తఱిమి సహస్ర మేఘములు దొంగె నంశ్రమనీళిచూడఁజై
నుతిమినభంగినార్చి వినుమోరి హలంబుధ బుద్ధిపీనయి
ట్లెఱిగియెఱింగినన్నుఁ గినియించితి ప్రాణముతోడనింక న
త్తైఱఁగునఁ బోయె దీమదము ప్రవ్వంగఁ జెక్కుచు మేను
నొక్కుదున.

73

క. గదరాజ నేను సీనును

గదరాజపు నిలువు నిలువు కాని వ్వునుచుం

బొదు లైనబాణవృష్టుల

గదునిమనంబునకు పోవు గలుపుచు నడచున.

74

మ. బలభ ద్రుండును వేయిమండలము లోపుగ్రమ్మఱన్వేగముం
బలముంగొంచిమహాజ్వరం బెడమ దేభస్త గబుమంత్రించిపైఁ
జిలికింపంగ నొకింత సోకెను రమాశేషంబు బంగారుగు
బ్బలియందొక్కెడఁ జిందినందరికొనక భన్తావశేషంబుగాన్.

వ. ఇవ్విధంబున నమ్మేనునగంబునం దొక్కమోరు నీ అగుట
యనుం నదనంతరంబ. 76

క. బలదేవుమేను సోకన
పెలిమిడిచే వేకి సఱచి విటతాటముగా
నిలుగుటతో ములుగుటతో
నలమటతో నాపులింత లంతంతకుఁ గాన్. 77

క. జడసుం దాపము నిద్రయు
నిడువెండ్రుకతోడ నెగయునిట్టూర్పులు సం
పడి గొని పడి గొని మదిలోఁ
జడిముడి పడి కన్నుఁగనయుఁ జడిముజి వడఁగాన్. 78

వ. తదవసరంబున గడుండు సగడుండయి గదాధరున కిట్లనియె.

క. టక్కష్ట కృష్ట చిక్కితిఁ
జేకొను మభయంబు నాకుఁ జేయుము నాతం
డ్రీ కాలఁ దొడఁగి నొడ లెదె
లోకాధిప సీకృపాబ్ధిలో ముంపఁ గదే. 80

క. నాపుడొక గడురయమున వసు
దేవతనూభవుఁడు రేవతీరమణుని సం
భావనఁ గొంగిటఁ జేర్చిన
నావిర్భూతజ్వరాపహరణం బయ్యెన్. 81

వ. ఇవ్విధంబున. 82

శా. రాకాచగ్రికఁ దేల్చినట్లు ఘనసారంబుం బయిం గూర్చిన
ట్లాకాశాపగనీర వ్రాల్చినటు లాత్మానందయోగామృతం
బేకాంతస్థితఁ గ్రోల్చినట్లు హరిచే నింపారునాలింగన
స్వీకారంబున శీతలాంగధరుడై సీరాయుధుం డుండఁగన్.

క. ఉభయగదమధ్యమునఁ జై
టభమద్దనుఁ డుండి యచ్చటన్ రణమునకు
యభిముఖునిఁ జేసె నొక్కని
విభు నొక్కనిఁ జేరి విగత వేదవక చూచును. 84

క. బాహు పత్తి చుట్టెనఁ బరిస్థిరించి
దేవదేవుడను వలుగు నత్తేవులులనీ
దఱమి నీశక్తి గుంఠం గుంఠంబును సేయు
నెఱపుమి యని గర్వంబు నిగి పట్టు. 85

క. ఆమాటలు విని పోగ
గ్రామటి గోపించి గుడికరంబుల గెంటున్
దామోదగుసురమునయిన్
వేమలు మిడుం గులులతోడి పోయిడి చెల్లును. 86

వ. ఇట్లు చల్లుటగమును. 87

ఉ. మంజ్వభిరామజ్జత్రమగుహాంధవు గాత్రమునై న్యపాత్రము
సంజ్వర మొందంగన్ ధరహసం దన చేతులు మూడొందెల్లన్
సెరి జ్వరిం దొరలం బోక తులనీనమూలనిపిచ్చ గిరి ము
టం జ్వలనంబు రంబిడిగటం బొడిచెన దెచ్చి పొటమును. 88

వ. ఇట్లు వ్రేటునుం బోటునుం జూపి హాసించును. 89

చ. అదరులు వాఱ నూచికోని హస్తగుగంబునఁ గంఠకృతిగ
జ్జేదం నుదంబు వ్రేసిపెనయూగగతిగ గఱచె న్దురంగతిగు
డది చిలునవ్వునం దెగడి యాననముంజనియంగమోచినన్
బెదరక వ్రేటుపాటు నెడపెట్టిగదంబుమదంబు చూడంగన్. 90

శా. నై తేయారిఘనంబు గర్జిలి భుజాదండాహతిం జూపి య
త్యాతంకం బగురౌద్ర తాపమును మూర్ధాధిత్యకౌముష్టిని
ఘోతప్రాతమువైచి నొంచె ¹నిటుప్రారంభించె ఘోరాభిసం
పాతం బష్టభుజశ్రీ బాహుల కపూర్వస్తోత్రపాత్రంబుగన్.

గీ. పురుషసింహంబు లిమ్మైయిఁ బోరి ముష్టి
ఘట్టనంబుల నదలించుదట్టనలకు
పెక్కుసంబుగ నిర్జరుల్ పోయి యింత
నలదు నల దంచు నించుకవడిఁ దలంక.

92

క. సరి సరి ముహూర్తమాత్రం
బరితో హరి పెనఁగి చంప ననువు గని భుజా
పరిఘముల నొక్కెఁ గనకా
భరణంబులతోడ వానిబరులు న్నొగులన్.

93

తే. జ్వరుఁడు మృతుఁడయ్యెనని భుజావలయమున ని
మిలితాతుఁ డైయున్న యమ్మేటిమగని
నెత్తి యల్లంత పైచిన నెగసి వచ్చి
లోకనాథునిహృదయంబులోను చొచ్చె.

94

వ. అట్టిమొడ ముకుందుండు.

95

క. గడగడ పడఁకెడుమేన

న్నిడుపెండ్రుక పెట్టి నెదుర నిదుర చలింపన్
మెడ మడఁచు నాపులిండుం

దడఁబడుఁ బడఁబోవు నిలుచు ధరఁ గూర్చుండున్. 96

1. నటనప్రారంభఘోరాభిసం, వ్రాతం దైనభుజశ్రీబాహుల.

వ. అట్లు గూర్చుండి.

97

— శృష్టుడను తన్నుదాకిన శివజ్వరముపై పుష్కలజ్వరమున బసాచుట. —

మ. తనలోఁబొచ్చినశాంకరజ్వరమున్న దండెల్ల గల్పించ న
ద్దనుజాంతి ప్రతిజ్వరంబునది యొక్క స్వామి డందరియలోఁ
గని హస్తాంఘ్రశస్త్రమునిర్వహిని హస్తించి హస్తించె గే
లునుమస్తంబులుఁగాళులందనను నొల్లునొల్లునొల్లుండగన.

వ. ఇట్లు పైష్ణసజ్వరంబు నిజతీజఃప్రభ "వరమున" శాంకరజ్వరం
బుం బుండరికొడుడందంబున నుండ నీక "వారి" డందరించి.

శా. సాహాయ్యం బఖిలముధంబులు నిజస్వామిప్రభ "వరమునక"
బాహుండములందుఁ జేయఁ గలిగె బ్రత్యక్షిణి భస్మస
న్నాహంబొయుధహీనతందెలుప విన్నాణంబు గొక్కొలుగా
నూహింపం గదిసె హరిజ్వరమున్న నుగ్రజ్వరం బుద్ధతన.

గీ. అటు గదిసి మూడుచేతుల నడిచి మగుడ

సతఁడు వ్రేసిన హాపొపు ననసరమున

మదనరిపుబంటు మందులమారి ముఖియు

విష్ణుకింకరు పజ్జను నీపుఁ గలఁచె.

101

శా. వ్రేటుంబోటునుగొటు నిల్తెఱుగునక "వేమూగు" నైరించి నీ
రాటోపంబున పైష్ణహమయవిభుం డొక్కొలుగాపాధిపుం
ద్రాటం బెబ్బులిఁ గట్టిన ట్లొకట దోస్తండుదర్బయింబట్టి మో
మోటంబించుక లేకతక్కి నభుజాయుగ్గంబునక వ్రేయుచును.

క. రాఁ దిగుచు నెగుచు నగుచు

బోఁ దట్టుం బట్టుం దిట్టుం బొరిఁ బొరి రోఁడుక

మోఁదు మెడ ద్రొక్కు నెక్కును

మీఁదికి నెగయించు వంచు మెయి సారిండును.

103

- గీ. ఎంత చేసిన నంతంత కెక్కు డైన
బలముఁ జలమును జూప శాంభనరుజావ
రుండు రుక్మిణీనరుజ్వర 1 రోగరాజు
భుజము లుద్ధతిఁ బుత్రపుత్ర బోవఁ గఱచి. 104
- న. విడిపించికొని మగుడం దలపడి కేశవరుగ్వల్లభునకు. 105
- క. తలఁ దలతోఁ దాకించినఁ
దలమీఱుం గాలు గాలఁ దాకించిన మి
క్కిలీ కాలు గలుగుఁ జేతులఁ
గులికినఁ దనచేయి మీఁ దగున్ వ్రేటునకున్. 106
- ఉ. హత్తినచోట నేడుదలరా 2 నలువాయిఁ బెనంగ వ్రేయుచో
నేత్తినఁ జేతు లేడును బయింబొడగానఁగ వచ్చు మెచ్చుగా
నుత్తరదోకరంబు సరి నొత్తినఁ గాళులు నేడుదోచు నే
క్రొత్తరణంబులుం దలఁపఁ గూడవు వేకులరాచపారిలోన్.
- చ. ఇవ్విధంబునం గ్రొవ్వున నివ్వటిల్ల డిల్లంబులు గాక మల్ల
యుద్ధంబు సిద్ధంబుగాఁ దొడంగినగడంగిన మహాజ్వరంబులు
జ్వలనజ్వాలాకలాపంబులు రూపంబులు గైకొన్నవిన్నను
పునఁ గన్నునుచు చూప అగ్గింప బగ్గింప నెగ్గించియుఁ బోరు
నెడ నారాయణజ్వరంబు గరంబు గినిసి కవిసిన పరువంబు
గరువంబున నుండనీక ఖండపరశుజ్వరంబు బట్టి మెట్టుకొని
పదంబున మదంబునఁ దాచియుఁ ద్రోచియు మడమల
పెడమలించియు నలించియుఁ బిక్కల మొక్కలంబునఁ జప్ప
రించియు నుప్పరించియు జానువు నాసువున నదిమియుఁ గది

1 రోగరాజు, భుజగభుజములుపురపురం బోవఁ గఱచి. 2 నను
వాయి. 3 దొక్కరంబు.

నియుఁ నొడల నొడ లరికట్టియుఁ బొట్టియుఁ జేసెలవాఁడు
 లడిచియు విడిచియు మనికట్ల పొడిచియు జరిచియు
 గొప్పరంబుల నెప్పురంబుల నెల్లిడియు నిలిపియు సందుల
 బొందులఁ గలఁడునొట్టియు పొట్టియు గొట్టియు సొరి
 చియు దూరించియు సోలిరిచియు నయ్యదగుఁజుని సన్ని
 ధికిం దెచ్చి పెచ్చు పెరిగి మెచ్చింపఁ దలంచి యుట్లనియు.

క. విలుతునొ మ్రొగుడునొ తల

దలుగుడునొ యేను జ్వరుండఁ బానున్ జ్వరుఁ డా
 కరకంతు నేయ విల్లగు

చెఱునుం జెఱు కెన పరటఁ జెఱునుం జెఱుకే.

109

ద. అనుచుఁ గేశవజ్వరంబు సంగహనాచరముఁ జేసి నిజ్జగభిరిచిన.

మ. పర నేనాననదానపాపగుఁడు సరిబద్ధాధిక్రొధుఁ డుత్కృత
 నాతోడ్పఱభూషణుండువిలసత్తాలంకారకాంక్షుఁ డుత్కృత
 గారాటపఠాకుఁ డుజ్జ్వలజహత్కృష్ణుండు మాహేశ్వర
 జ్వరముం బట్టి వధింపఁ జూడ సుమనస్సగభావనాప్రాప్తయు.

చ. ఒకయశశీరి యిట్లును మహాగయముఁ బ్రియంబి నేవదే
 న కుటిలదైత్యదానవనిపారణకారణ శాంభవజ్వరం
 బకట వినాశ సూదఁ దగునయ్య తగం బ్రతిపాలనంబు నీ
 వికలము గాకయుండ యదునీరవరాగ్రణి కాపునాపునున.

శా. సంతోషించి మురారితనుండువిడువక శాంభవజ్వరం బప్పుడా
 పంతం బప్రతిగణ్యరూప మగుచుం బదప్రణామక్రియా
 త్యంతం బైనసహద్య శ్రీవిభునిఁగా నాత్మం దలం పొందఁగా
 శాంతిం బొంది నుతిప్రకారవిలసత్సంద్రోక్షిసంభావనన.

వ. ఇట్లు స్తుతియించె.

114

శా.కృష్ణాంగాయ నమో నమో మురభిదే కేశిప్రహరే నమో
నిష్కాతాయ నమో నమో బలిజితే ¹నిష్పాపహరే నమః
కృష్ణీష్టాయ నమో నమో మధుభద్రే క్లేశానుశాస్త్రే నమో
ధృష్ణోక్తాయ నమో నమో నంగశుభములోదీపించుమా కెప్పుడున్.

మ. స్తుతికల. ఈశ్వరాయమహాత్మ నే దనుజేశపంకవినస్వతే
శాశ్వతాయ ధంధృతేంబుజచక్రశార్ఙ్గచాధరా
యాశ్వమేధభల్లై కసంస్తుతిహారివాఙ్మునిరక్షిణే
విశ్వరక్షణహేతవే ప్రభవిష్ణవేస్తు నమో యనున్. 116

మ. సురసుద్యౌరగవిష్టపత్రితయసంక్షోభంబు గావించుచున్
విససాధిక్యవిశేషపోషణమిశద్వీరప్రలాపంబులన్
సరి తేరంచుఁజెలంగుదైత్యవిభునిన్ స్తంభంబులోఁబుట్టి శ్రీ
సరసింహాకృతితో పఠించిననిసు న్నంభావనన్ మ్రొక్కెదన్.

సీ. తాటకాజీవనస్థైర్యంబు శరభాను

సంచయప్రభలకుఁ జవులు చూపి
ఖరదూషణానీకవరపత్త్రనివహంబు
నాశుగపజ్జీఁ జీకాకుపఱచి
రాజత్తరకబంధరాక్షసు జంఘాల
పత్రిసంఘంబులపాలు చేసి
పౌలస్త్యసరశిరఃపద్మసందోహంబు
దసశిలీముఖములఁ దవులఁ జేసి

1 నిష్పాపహరే.

ఆ. రాఘవత్వమందు రణసతోక్తిలలఁ

గ్రాలు చున్న నిన్నుఁ గన్నులార

జూడఁ గంటి జన్మసుఖమెల్లఁ బొడగంటి

ముదముతోడఁ జేరి మ్రొక్కిఁ గంటి.

118

న. అనుచు బహుప్రకారంబుల విసుతించి సాష్టాంగంబుగాఁ

బ్రణమిల్లి శౌంకరబర్హరంబు నారాయణుని కిట్లనియె. 119

క. దనుబాధీశవినాశన

నసజాక్ష భవజ్వరంబు హరించి మహి

న్ననుఁ గరుణతోడఁ జూచుము

విసుతించి సమస్కరింతు మీరనలేకొన్య.

120

ఆ. అనుచుఁ గ్గెటభౌరి యతఃపూర్వప్రాసాదముఁ

యట్ల కౌకి మజ్జ్వరాధివిభుఁడు

నిదె యడంగు మీర లిద్దఱు లోకింబుఁ

బీడ సేయఁ జంపఁ బంపు గలిగె.

121

క. నీవు మణియజ్వరమును

ద్యావాభృథీప్రసిద్ధతాత్మై భవనా

నావిధచరిత్రములతో

నీవసుధం బరగుఁ డనుచు సంతోషు నెమ్మి.

122

వ. శౌంకరబర్హరంబు జనార్దనున కిట్లనియె.

123

మత్తకోకిల. నేను వైత్యనిపుణుడనుం డగుసీలగిరితక్పరూపస్యై

యేనయంబును లేక మర్త్యుల యేవు మాపి చరించి ను

ర్తాని నై పిదప భవజ్వరంజనిర్మథనస్ఫుర

త్తానవవ్యథ నొంది కింకరవైత్య మొందితి నాపుడును. 124

క. హరిగనును ముదమున గిరిశ

జ్వరరచితమదీయవినుతివచనప్రజమున్

నగుఁడు పఠించినఁ దలఁచిన

జ్వరరహితుం డనుడు జ్వరుఁడు సంతస మొదవన్. 125

వ. నాంయణునకుఁ బునఃప్రణామం బాచరించి సంగరంబు

పెడఁటఁ దదనంతరంబ సరంభవిజృంభితుం డై పీతాంబ

రుండు నీలాంబరప్రద్యుమ్నులిరు దెసల బలసి నడున నసుర

బలంబుఁ గదిసిన. 126

— శృష్ట ప్రద్యుమ్నబలభద్రులు రాక్షసవీరులతోఁ బోరుట. —

మ. గరుడస్యందను లై నమూవురకు రక్షశూరనై న్యంబుతో

సురసంఘాపృతజంభ శాత్రవసభాశోభాధ్యరంభాంగనా

పరముఖ్యామరభీరుభాసురమనోవై దగ్ధ్యరోధోత్సుకో

ద్ధురతాలాలితయోధవిక్రమమిశద్యుద్ధంబు సిద్ధించినన్. 127

క. కరులును హరులును బేరులు

నగులు దెరలఁ బోర శౌరి నలఁచుం గలఁచుం

గగములు సురములు శిరములు

సరములుగాఁ గ్రుచ్చు మెచ్చు జరగుం బరగున్. 128

వ. ఇట్లు బడబాసలకీలాకలాపసదృశంబు లగుశరంబులం బర

బలంబులం బఱపి తత్తై న్యంబు దై న్యంబు నొందించిసింధు

కన్యాధపుండు పాంచజన్యం బొత్తై రోహిణీనందనుండు

సనందనుం డై శంఖంబు పూరించె నప్పుడు రమావల్లభ

భల్లప్రహతంబు లై ఊల్లుభటులతలలు తాలఫలంబులం

బోలం దదుపరిన్యత్యమానకంకగృధ్రపక్షంబులు పక్షపుటం

బుల ససుకరింప మధుమథనప్రదనదీపకము లగుమనట
 మాణిక్యంబుల మెలుంగులగఁజూలు నిజబులఁజేర్చి నీ రాజన
 దీపప్రభి రాజులుగఁ దదనురూపములు లు ధియ నీయగు
 సితాతపత్రంబులు రజతోభజనంబులు గఁ బులంబులంబ
 కభీతనిశ్చయత్య-రసరసీక రాసంగము గగనమొదల నీసేందు
 సందోహంబులం దసగు శిశిర పాదంబులు దసనపరిచయం
 దెగడఁ దదవచితంబు లయి మొదటి నగు మునిభినుంభ
 ముక్తిఫలంబులు సురము స్తనుమనోహర్య శోభి దర్శనంబు
 పులు సన్మోహ్యబాణభుట్టనంబున నగన మొదల సురలమం
 టలు సుననాటిసీరకర గ్రహాణహోమంబు విడఁగింప నివ్విధం
 బునం బ్రథమగునెలం ద్భవ సమంగళం భవ సునంగజననం
 జూచి మునంబున మెచ్చి పచ్చి సెరిగి బలభక్తియొనె రోద్ర
 కాచం దై సహోదరసపకలముం ద్భవ లంగలంబున మతం
 గజంబులం బడఁ దిగిచి సూతరభ్యసపతంబుగఁ రథంబులు
 చదిసినఁ గదిసినకడంకితోఁ బ్రథమ ప్రవేశనభులు పలుగఁడి
 బ్రద్ధసంధుల డిగ నుడికి చింత విడిచి పుత్రంబులు కలిగి
 నతారితనంబునంగ రామపు పరిశిక్షోనియతిర్చినం జూచి కసి
 మసంగి మునలంబునం దైదుపులు విలుగ ప్రససం దమసుకలు
 దమయంగంబులు నాటన సొలసి పులిసి పిదుధిసధూటికర
 గ్రహాణనిషేధక్రోధంబునం దసకట్టెదుర నిలిచిన సురనగ
 రంబున కరుగంజేసి తత్పర్యంతయుధ్యమాసహయాగహ
 కులు తనపైఁ దఱిమి యఱిమిన నీసున ప్రేసి గాసిలం జేసి
 మొదలం దనచేతం దెగినస్యందనారోహణులను విందులు
 సందడించునట్లుగా మ్రందించి చిందఱవందలు చేసి సానం

దుం దై నకంసర్వపాలుం జూచి యతనికి బాసట యై ప్రద్యు
 మ్ముండిమ చాపగబు గుడిసుడం దిగిచి పరివేషాభిమం
 డలచండభిద్యోతద్యోతమానసముద్యద్దేహం దై కాలాం
 తోనునను వింత యగుపంతంబు గఱపువాడునుంబోలె
 బురదహానంబునాఁటినుద్రునకు భద్రకౌద్రంబు నేర్పరింప
 నేర్పు గలిగి కొళికజాజ్వల్యమానజ్యాజ్వాలామయూఖ
 రేఖాసర్గళప్రేంభోళనభాసురుం డయి యసురబలంబునకుం
 జలంబునం బ్రదనంబుల వనంబులు పుట్టించియుం గరంబులు
 దట్టించియు యాపు మాపియు నేపుం జూపియుం గరంబులు
 ఖండించియు శిరంబులు తుండించియు గజంబులం బఱ
 పియు భ్వజంబులం జెఱపియు సంభ్రమంబున విజృంభించు
 ననసరంబున.

129

సీ. యంత్రకుఁ డాడించి యననిఁ ద్రోచినవ్రాలు
 బొమ్మలగతి రథపూగములును
 నిర్ఘోతహతచేత నెఱి దప్పి కూలిన
 కుభరాళిచాడ్పునఁ గుంజరములు
 నేలయేరిరయమున నిలమిఁదఁ బడ్డగం
 డశిలలభంగి ఘోటప్రజంబు
 1 ధాతృశిల్పాగారపాతభిన్నాంగులై
 పడియున్న రూపులపగిది భటులు
 తే. వికటముగఁ ద్రెళ్ల నొరగెను విచ్చి పఱచెఁ
 దొరిగెఁ బృథ్వీతలంబునఁ దునుక లయ్యెఁ

జండశార్ఙ్గ శరాసనశాతపిశిఖ

జాలముల నేయఁ జలమునఁ జక్రభంగము.

130

ఉ. లోఁగక సంగనస్థలములోనఁ బరాశ్రమకోటి చూపుచున్
మూఁగిననైత్యదానభులమొక్కలు ముగ్గు నుజుగ్గు చుట
నీఁగలతిండిగాఁ జటప నేపున నమృతపుష్పజంగము పై
నాఁగలి నొంచి రొండెగిచి నొగచుథాపిల్వదానతనూహితిన.

శా. ప్రద్యుమ్నుండుపయూధినిమ్నుఁడు ముపరివరముసంధిల్లఁ
గా, నుద్యుద్భిణపరంపరాననరతోద్ధ్యోతాతిమర్షణము చే, వి
ద్యుత్స్వప్రతిమానమూర్తి యగుచు. పరాశ్రమలగవృందగా
నుద్యోగింతురుచివ్యకాంతలు విహాహాళి హాసాభివసన.

శా. కాష్ఠాలిక శిఖ ముద్భిక్తోన్న కరణం గాముఁడు పాపలస్ఫుర
నైష్ఠుర్యాతిశయంబునఁ బరిబరన్న్యత్యంబనిత్యంబుగా
శ్రేష్ఠాస్థంబులనేసి వారల ముద్భిక్తోన్న కాష్ఠాస్థుధా
గోష్ఠిప్రప్తరతాసమూచితలుఁ గాఁ గోపించి యేసికొనవలెన.

వ. మణియు సనేకసాయకంబులు పరగించిన సమస్తసేనచనకం
జాలక మొనలగుఁ దలంగియుఁ గలంగియు సంగంబులలో
దూఁగియుఁ దూఁగియు ద్విరంజనములలోఁ జిక్కియు
జొక్కియుఁ దరువునఁ బో వివిధముఁ బరివిధముఁ దరు
వులలోఁ దుంకియుఁ బొరికియుఁ బోయినది పొరలియు
గెరలియు వాటునడి తేగలియు మరలియు బహుప్రకారం
బులం బలునం దొడంగి నయ్యననగలుగు.

134

మహాస్థగర. శతసాహస్రాశ్వపంక్తుల్ సమయోగ దశలక్షల్
భటుల్ కైళ్లఁ దేరుల్, ఊతిఁ గూలం గోటసంఖ్యల్ గడ

యః గరిషరాశీతిసాహస్రసంఖ్యల్, హతశేషానీక మాజిన్
వ్యధః బడ ముసలాద్యాయుధంబుల్ ధరన్వై, చి తొలం
గం బాటః బోరం జిడిముడి వడుచుం జిక్కుచుం బాటు
చుండన్.

135

వ. బొణుండు వారలతో నిట్లనియె.

136.

ఉ. మానితమాన ¹ద్ధైర్యకులమందిరసుందరకీర్తివిస్ఫుర
ద్ధానవంశజాతు²లరు దారుణశౌతమహాస్త్రిసంహతిన్
స్థానముఁ గీర్తిగముం గిరిశసంగతియుం బెడఁబాసి పోదురే
మానముకంటఁ బ్రాణములుమంచివియేతలఁపంగ నక్కటా!

సీ. అనియెనఁ బావకు నైన నాహుతి చేయఁ

దివిరెడుమదిలోనిధీరగుణము

తమలాన్యకొలఁదులు చా రెటుంగర యంచు

జను లెల్ల మిముఁ జేయుసంస్తనంబు

మిన్ను ప్పెఁ బడినను మెలుపుతో నఱచేతు

లొగ్గఁ జాలుటకు నై యొచ్చులావు

మానిసిగందంబు మాటు నల్పై నటంచు

నాజిలో పైరుల నడఁచులాగు

ఆ. పాలి విడిచి మీకుఁ బాటంగ నగునయ్య

విశేషశౌచ్యులార మీకులార

సతతనిశితశస్త్రసందోహధులార

దళితవిమరులార దనుజులార.

138

సీ. వేలుపుజడదారి విం దొరగించుచో

నానగదబొప్పిగలు లడ్డపడును

రక్తనిమ్మగ ననురాగంబు సంభల్లి
 సుబ్బి భూతానలై లోలలాడు
 నిర్జర కామినీనిల మాంగళాంబుల
 బచ్చితోరణములు పరిగొందుల
 స్వంధ సహజసానుభవ ప్రజములు
 తునుగ ల్ల ధరమింబుల పోగుగుందుల

ఆ. సుందల మించు గల్పుకదనంబులు చల్లి
 నిర్మలగులాపు రిత్త భుచ్చి
 తరుగఁ దగున మించు ధరలఁ బడఁబసి
 వినుతశోభ్యులార ¹ సమజులార.

139

సీ. సంగరం బనిన సుత్సవము కీడినక్రియ
 సొలనక చనియెడికూగులార
 శంకరుఁ డొప్పుడు సరభావసలు పోయి
 సుల్ల సిల్లుడు సుండు యోధులార
 గాత్ర ఖండములు ధరిత్రిపైఁ దోగుగంగ
 శత్రుల గలచెడిట్ల శ్రులార
² సమితలో సేనానిశోభ్యులు మచ్చక
 మిన్నక తిరిగెడు మేయలార

ఆ. ప్రకటులార మాన్యబలులార విశ్రాంత
 విక్రమప్రభావవిత్తులార
 ప్రమథులార వైత్యపతులార మిగును
 బొలు టర్హ మయ్య బనగమంద.

140

వ. అట్లుం గొక.

141

1 వీరులార. 2 శివగణసమితి... మచ్చక తిరిగిడి.

క. ఏనుండంగ నీలోపల

మానవుల జయించు టెంత మానము మీకు

మానుడు పలాయనక్రియ

దానవవరులాగ యనినఁ దదనీకంబున్.

142

చ. విడిపనక పాటి పారిషదవీరులుఁగొందఱు యాతుధానులుం
దడఁబడుచి త్తముల రయముదక్కినబీరమువియ్యమందఁగాఁ
జడిముడిపాటుపాదములఁజెందఁగ మోములదైన్య మొంద
గాఁ, జడియును ¹జెడ్క కయ్యమునఁ జేరఁగఁ జిత్తము
నిట్టి రయ్యెడన్.

143.

వ. గుంభాండుం డారూఢస్యందనుండై బలంబులతో నిట్లనియె.

ఉ. బాణుడు వీడె మంత్రయతబాణుడు దానవశూరనై నిక
క్రోణుడు శంకరస్తుతిపరాయణుఁ డుజ్జ్వలరోషదీప్తదృ
క్కోణుడు సంగరస్ఫురితకోపపరాబ్ధుటావళిజగ,త్పా
ణుడు యుద్ధనిశ్రుతపరాక్రమరౌద్రరసప్రమాణుడున్.

క. గిరితనయాధిపమాన్యు

తురముఖ్యబలంబు లివి యె²దుర్మోక్షుని వి కే

తురబోవిసరాంతర్హిత

హరిదశ్వసురాయసంబు లై క్రొవ్వలరన్.

146

వ. మీ రింక సాధ్వసగ్రస్తు లైన నగునె ధీరమనస్కు లై సమ
రంబునగు సమరుం డనుననసరంబున సర్వజ్ఞుం డఖర్వసమర
గర్వపర్వతారోహణనిర్వక్రపర్వ నిర్వాహకనిర్వేదనపారిష
దవీరపరివృతుండను నమందానందకందళితవందారు బృన్దా
రకబృందసందోహసందీయమానమానసుండును సమరజయ

జయారావమనోహరుండును రణశ్రమనిదారణకారణశ్రీ
తాతపత్రాసుమాణ శర్వరీనాథశంకారముల స్థాపిత బొంబ
తటతటసీతామరసమరభ సరసహార్యవిహారము స్వముల్లిత
పంగవిస్తాన ప్రభావిభాసితుండను సురటిసరదానిరస్యురద
ననగదనమాలి కాసందేహసంస్కార ప్రసంగ్యహారణ శ్రీశూల
విభాలమరీచిర్విగుణితోతనాభిరణుండును విశురభజనలముత
సకలగణభటసముదయువిలసదసింహవిరసలివిరాజిత ముము
రంజవిచిత్రగతిచాతురీచతురసమ్మదనేనానీగ వ్యసేచ్యమా
నుండును నై జనార్దనురదాననిలునిలుమనఃకుదర్పహరిరణును.

శివ శివపురాణము.

శా. చతురంభోనిధిమేఖలవలమభుచక్రము గరపరహగ
శితికంఠుండు విశేషరూపవిలసత్సంగపరపరీగ్యుష్ట
శతనారచము లేసినకహారియం బజ్జనాన్యమేస న్వసక
శతరూపంబయితచ్చరణు శివునిక సోద్యుగములు గప్పెగన.

గీ. అట్లు పొదివిన గుడియొక్క యంభాకరి
యగ్నిదైవత్యశరమున ననురక్షితి
నేస నేసిన నాయున్లు మెల్లనడల
మంటమొత్తంబుతో దివి మాలు మలనె. 149

శా. ఆయన్తం బతిభూర మై పొదువ ప్తత్యా రోతామహారం
ముండుక, మాయావల్లభుండుం బత్రవిభుండు న్నాగీతి
కంగమ్యుతై, ఛాయాపీనత నొంది రగ్నివిశిఖాజాజ్వ
ల్యమానాగుతై, పోయెం బో యదువరతో మండుం
గలగక భూతావలుల్ భీతితోన. 150

గీ. అ ట్లనస్థాంతరప్రాప్త తై నవారిఁ
జేరి దనుజులు చేసిరి సింహనాద
మగ్ని బొణతీఖాసృతుం పై నవానిఁ
బొలిసి నని యెంచి మాధవుఁ బొదివె హరుఁడు. 151

ఉ. అంతట నంబుజోదరుఁడు నభిషదై వతశస్త్ర మేసినన్
సంతతవారిధారలను జారుతటిల్లతికావితాన మ
త్యంతమహానినాదసతతాద్భుతభీషణగర్జితంబులన్
సంతసమందఁజేసె సురసంఘములన్ దనుజుల్ చలింపఁగన్.

క. ఆశస్త్రదహనుఁ డాతీన
నీశానుఁడు హోషవహ్ని నేసెఁ గ్రమమునం
బైతాచము రాక్షసమును
నైశం బొంగిరస మనుమహాస్త్రముల హరిన్. 153

వ. వాసుదేవుండునుం దదస్త్రనివారణంబు చేయం దలంచి.

నీ. వాయవ్య సావిత్ర హాసన మోహన
ముఖ్యాస్త్రముల నేసి మురవిరోధి
యాత్మాస్త్ర మేసిన నాయస్త్రదీప్తిచే
నసురప్రమథభూతయక్షగణము
బాణునితోఁ గూడఁ బాతె నల్లడలకు
నంధకారం బయ్యె నఖిలజగతి
విశ్వేశుఁ డప్పుడు పెలుఁగుచు నుండెను
నంది మహాదేవునిందనంబుఁ

ఆ. గానఁ డయ్యె శివుఁడు కైశవాస్త్రం బేయ
నాత్మ బొణ మగుట నచ్యుతుండుఁ

దూణమందూ బట్టడ వొడి యీస రుద్రుడను
పాశుపతము ననియ కేశపుడను.

155

న. ప్రయోగించిన నయ్యుస్థాములు గగనవృద్ధ్యభానురంబులై
చండమరీచినంశ్రితంబు లై తనతపమండలంబు ననుకరించి
చిత్రభానుత్వంబునను కిఖావత్త్వంబునను హవ్యవాహన
సమానంబయి యుగ్రప్రకటితత్వంబునను బ్రోక్తతత్వంబుత్వం
బునను కైలాసోపమానం బయి మ్రోగనత్వంబుగ్రత్యంబు
నను మహారానత్వంబునను బిరాహారప్రతిమానం బయి
సుమనఃప్రియత్వంబునను సూర్యమండల శ్రయత్వంబునను
సునర్ణధరణీధరసంకాశం బయి యువ్విధంబునను గోగ యు
క్కొక్కయొడల నెగసి మిగట నగట మగట లుతినవేడి
మికి నైరింపగ జాలక ప్రభాకరుడను త్వరితంబున రథంబు
నడుపు మని జంకించిన శంకించి యనుచుండు రుద్రుంబున
నుంకించెను హయంబుల నంకించెను బగ్గంబులు నడల
విడిచిన ననుసూతలంలంజలంబు లగునర్జునవార్ధకంబులు
గలుగుహరిదత్తంబుల జనంబులను నోర్వక యుక్కడక్కడ
వడినచుక్కలును చిరుగుడువడిన నివృషిమానంబులకలుం
బొల్పుపతాకంపటసముదయంబులం జూచి విహరియసకూ
లంకమానుమానంబునకొ సలిలవిలోదాగతసుగముగ్ధవరనర్జిసీ
శరీరవిరాజమానవరనర్జిసీతైభవంబు ననుకరించు సర్వతః
ప్రసరన్తయూఖశిఖాజాలంబునను సకలమహిధరంబులును
సునర్ణాచలంబు లయినగ దదీయకనకలతాకుంజంబులు విహ
రించు సుర కామినీప్రేమాసుభావంబులగుశయ్యాతలంబులం

బరంగుపుండరీకంబులకు సువర్ణత్వం బాపాదించి జాజ్వల్య
మానం బై శైవాస్త్రంబు నిగిడె నట్టియెడ. 156

గీ. తోచె సల్పడ ధూమకేతున్రజంబు
చొడె నకాలపుంబిడుగులు పుడమిమీఁద
మూఁగుపాతెను మార్తాండమండలంబుఁ
బరంగఁ జొక్కలు దినమున బయలు మెఱసి. 157

క. ప్రమద ముడిగి దిక్స్సంబే
రహసంఘము బృంహీతములు ప్రకటితములుగాఁ
దమదెసలు విడిచి పాతెను
దమయంతన దానవారి ¹ధారలు దొరుగన్. 158

క. అన్విబుధజగతిలోపలఁ
గ్రొప్పు దళిఁగి సురగణంబు ఊభము నొందెన్
ఇన్విధమున నుత్పాతము
నివ్వటిలం దొడఁగుటయును నిష్కరుణతతోన్. 159

క. అవిఁయును నొకటొకటికి నె
త్తు పోనక పెనఁగిన గని మధుత్రిపురహరుల్
సవరణతో మగుడంగాఁ
దివిచిరి ఘోరగణంబు దివిరి నుతింపన్. 160

క. దహనానిలవిధుమాధన
మహస్సముద్భవము త్రిపురమథనాస్త్రముఁ గా
మహదుండఁ ప్రయోగించెను
నహితునిపై సురలు కలఁగ నసురలు చెలఁగన్. 161

1 తరువులు విడిగెన్.

శా. ఔన్నత్యస్ఫురదంశుదీప్త మగునాయుస్సగమునీక్షుంఘుచున్
వెన్నుం డాత్మఁ దలంచునీశరముచేసి శీర్షకుఁడెత్తో పుడై
తన్నుంజంపఁదలంచునందు మహిళ"దాచ్యంబుదాచ్యంబుగా
నున్నిద్రాబునళి"తనుఁడుండ సమగ్ర"ద్యోగానవదాచ్యకృతిన్.

క. అంభోజనాభుఁ డహిళ

స్తంభవిరచనప్రసీదానాఘ్నేభవుఁ డ్ద

జృంభణశర మేసిన సగ

రంభవిజృంభణము చిక్కి ప్రమథాఘ్నఁడనున్.

163

క. తడఁబడుచు నోడలు నులుచుచు

వడిఁ దూఁగుచు నాపులంఘ నచ్చిన సొలఁమున్

బుడిచెడుఁ గొళులు నిలువక

పడఁ బోవుం బడగకొమ్మఁ బడి యుండున్.

164

చ. ఇవిధంబున.

165

చ. మసుజన రాగ్రణీమహితమార్గజృంభణసంగభీక్షుఁడై, ధన
దసఖుండం ప్రాలీన నుదారమణిశ్రితనిత్యుఁ డుల్లస, ద్వనజ
దళోత్తుఁ డోత్త రవధన్యముఁ బోరసమూహము నన్యమున్
దసుజచమూమనోరచితదానకాదేన్యముఁ బరచజన్యమున్.

శా. ఆయంభోజదళోత్తుఁ డుగ్రతరహగచాస్యారవం బోష్పఁగా

మ్రోయుంచన్నిశిఖాసనంబువృద్ధయామోదంబునిండార ర

క్షోయక్షప్రమథేశసైన్యములు సంక్షోభంబు నొందంగఁబొ

ణాయత్యుద్భటశక్తిబాణుఁడుగతాఘ్నదంబుతోఁబొలుంగున్.

క. తక్కినసైన్యము లనిలోఁ

జిక్కి పరాఙ్ముఖతఁ దొలఁగె శివుఁడును భీతిం

బొక్కుచు నలసత మెయి న

ల్లిస్కుఁ దిరిగి నిలిచి యావులిం చుచు నుండెన్. 168

ప. తదసంతరంబ. 169

మ. నియతామర్షముతోడ బాణసచివానీకంబు నుద్యన్తహా
హాయసంబంధముజై త్రమంత్రవివిధాయత్తాస్త్రసంఘోద్భవ
స్తయపైన్యాపృత మైనస్యందనముఁ గ్రౌంచద్యేషి యెక్కె
న్వేసన్, లయకాలాంతకసన్నిభుండయి రణోన్మాదంబు సం
ధిల్లఁగన్. 170

❀ కుమారస్వామి కృష్ణబలభద్రప్రద్యుమ్నలతోఁ దలపడుట. ❀

ఉ. కయ్యములోనిదైత్యులు వికారవపుఃప్రమథస్రజంబులా
యయ్యకు నెక్కుడీతనిమహాద్భుతవిక్రమమన్నఁ బొంగి తా
నయ్యెడఁ బార్వతీసుతుఁ డహంకృతితోశతముల్ సహస్ర
ముల్, చయ్యన నేనెఁ బాణములఁ జక్రధరున్ బలభద్రుఁ
దత్తుతున్. 171

శా. నిమ్నం దై శరజుండు సంగరమిశన్నిష్కంపరోషంబుతో
నామ్నాయాత్తుని వేయిబాణములచే హాలాప్రియున్
నూటిటన్, ద్యుమ్నత్కాధరవాసు లచ్చెరువునం దూఁగాడ
నిశ్శంకుఁ బ్ర, ద్యుమ్నం బెక్కు సహస్రబాణములజేఁ
దూలించి మించె న్వేసన్. 172

ప. ఆసమయంబున. 173

ఉ. అంచితరక్తచేపలులుమహాయుధభీషణులయ్యదూర్వహుల్
నొంచిరివాయువహ్ని ఘననూత్నమహాస్త్రములంబ్రకోపులై

సంచితకోసదాదుణవిశంకటబాణస్థానారిమూలమున్
గ్రంచవిదారముం బ్రమదకాంక్షు సుజ్జ్వలతోక్తిధారమున్.

క. ఆనలినాయతనేత్రుడు

నానీలాంబరరండు మరుండు నధికముడముతో

నానామంత్రసమన్విత

నేనానీశరగణంబు చేసిరి మాయున్.

175

వ. అట్టియెడ.

176

ఉ. దేవగణంబు యందముల భీరత్వ చక్కి - విమోచనపరిక్లి నా
నావిధవద్యలం దొలంగ నాకనివాసివనోల్లసస్కషి
జానలీ గూల విద్రుతము లగమ్య దిశాకరంబు లుగ్రభంగి నీ
భానభవారిసందనుండు బ్రహ్మశిరం బనునస్త్వ మేనునన్.

క. ఆదిత్యశతద్యుతి చా

మోదరండు సుదర్శనముం బ్రయోగించి తన

స్త్రాదృతదీప్తిం జెఱచెను

గాదంబిని తననుకొంతిం గప్పివచ్చితిన్.

178

వ. తదనంతరంబ తదస్త్వంబు తనస్కృతభూం బగుటయు
బటుచటుల భ్రగుటనుకరియింకటలలంకటనికటవికటవికటే
యస్వేదోపబిందుసమభివ్యక్తికృతంబోషోషోకం క్లిష్ట విభా
ఖుండు సంబద్ధఘటాసమూహాదీర్ఘఘర్షణనిర్ఘోషంబును
వితతసువర్ణప్రభాశిఖాజాలంబును జయలక్ష్మీవినిర్మితనారా
యణనీరాజనక్రియ ననుకరించు హేమమయం బగుశక్తి
బ్రయోగించిన.

179

శా. శంకారీర్ణమనస్కుదానవరిపుల్ చక్రాముధుం డింతతో

గ్రంకెంబోయని భీతులైరి యచటంగ్రోధాన్తదీప్తిమహా

హారం కంఠంబున శక్తిగూర్చి విమతశ్చాపాంబుభీతిల్ల నా
తంకంబుల బెడలబొసి విష్ణుండు జగత్ప్రఖ్యాతచారిత్రుడై.

ఆ. అంతర బోధ శౌర యగ్రజుండును దాను
చక్రమును హయంబు జటులగదయు
భుజములందు దాల్చు బొరిబొరి గదిరెడు
భీతి మానసమునఁ బుచ్చలింప.

181

స. గుహ లుండు బోధునది తేక తిరుగంబడినం బూర్వజయుతుం
డ్డ (ప్రాచ్యగీర్వాణుం డగు బొంబు సజ్జేయు) హృదయేశ్వరుండు
సమయంబున సెలగచి పెంటం దగులుననసంబునం గోటవి
యన నొక్కయుచ్చమల్లి పచ్చి యడ్డపడిన సన్నికం జూచి
నారాయణుండు మాటుమొగంబు పెట్టికొని యప్పుడు
దృఢశిష్టంబులు సన్నుం గొలిచినఫలంబు ని న్నొకమరి
మాంచినఁ బెడు నని శిపించె నది మొదలుగా నానన్నిక
దగంబున గురు గురుండు నివ్విధంబున.

182

మ. జ్వలండుక శంకరుండుంగుమాంబుండుమప క్తిస్థ స్యంబునన్నా
స్థిరీలం డిగద్రావి దాననవిభుశ్రేయూవిశేషాదిత వ్రాసు
స్ఫుటితశ్రీ బెడలబొసి సంతతమహాకూరాగ్రణీనద్యశ
స్వరణుల బెరిమనడందొలగిరి మహాసంగ్రామరంగంబునన.

స. భవ్యధంబున సగుహజ్వలం దై ఖండపనశుండు పాశిన సుర
పదౌవ్యపింజమానామరనిర్మలణీ ప్రహాహంకంకాసంపాదన

1 అంతరబోధ శౌర యగ్రజుండు, చక్రమును హయంబు
చటులగదయు, భుజములందు దాల్చు బొరిబొరి గదిరెడు, భీతి మానసమున
పుచ్చలింప. 2 సైన్యధునంబు హంస.

నిదాననిరంతరపై జయంతీసంతానంబును స. సదాస్యవిద్యోగిత
 వివర్ధితతర తరణికిరణసర్వతోజాజ్వల్యమానా భావ్యనిర్వృత్తి
 సర్వతః ప్రసర్వమాణ యుద్ధవిలోకనాగ్రహణ్యుని సాగ్య
 భౌమసకామండల మాణిక్యమరీచి విదరబనానాదెహలోజః
 కృపాణప్రముఖశస్త్రాస్త్రంబులు గలుగునన్యరసంబులును
 బరభూతభీరిభాంకారభయోనకభుగటాశుల్కాగ్రాహణ్యుని
 హితారానంబులును నభిక్రీణభూనాభునక శీటావర్ణయూ
 చ్ఛాదితదిగంతరాశంబును గరవినిర్దళితకంసాచక్రసేదాట్ట
 నంబును నవిరతగళస్త్రదోహకధారాపటాపటానకటానకీయ
 ద్విరేఫరాజావరోధవధూమాంధుర్యధుర్యధ్వజ సహజాన్త
 నానందంబును నవిభంగంబును గాక నభోదీక్షామూల బోల
 నక్షత్రమాలాలంకృతంబై పాంపారంబునుంబోల నాహరి
 సత్త్వసమగ్రం బై త్యాగిగృహంగణంబునుం బోల నాన
 ధారామనోహరం బై ధారాగృహంబునుం బోల నాన
 ఘటాంకితం బై మలయశైలంబునుం బోల నాన
 బై త్రిలోచనాసానంబునుం బోల నాన
 రాససముఖపంక్తియుం బోల సామోద్భవస్థిమం బ్ర
 బునం బొల్చుసిందూరంబును ధారాధారసహజానానాన
 సంధ్యాసందేహసంపాదనకారణం బగునమరంగబహు
 నతిత్వరితగమనవేగతిరస్కృతసమీరణంబులును ఘోర
 భరాధూళిపాళీవిరచితాపరసర్వంసహంబులును చరణజుతి
 పదనంబులును నదనగహ్వరనిష్ఠావృత్తలాంబులును
 పల్యాణఖచితనూత్నరత్న తేజోవికాసంబులును బాహుధ్వ
 విలీనగగనంబులునై పంచభూతాత్మకత్వంబునను హరినామ

ధోచూసుగుణగణంబులను శక్రశుభగవిలోకనకౌతూహలం
 బునగ బోలె నభంబు నాక్రమించి శ్రుతతదీయజలధిసంభవ
 పాదంబులం బోలె నర్థాక్రమణనివృత్తంబు లై ప్రభాకర
 పాదంబు లసపకీయంబు లై జరగం జాల వని జనంబు
 లామితచపరంబులు విని స్వకీయవినయజనిత లజ్జాయుతం
 బులుం బోలె నమితాననంబు లై గమనవిస్తారితచామరంబు
 ల్లే నృనస్సరజనితపక్షగంబులం బోలె మనోజ్ఞంబు లై యివ్వి
 ధంబునుంగంక క్షకలససగరంబునుంబోలె సీశ్వరప్రియంబు
 లయ్యును దుర్వర్ణమంజులంబులై మేరుగిరినితంబంబునుం
 బోలె దీపమణినిహాసంబు లయ్యును నసురాధిష్ఠితంబు లై
 సంగరంబునుంబోలె బ్రకటితనిఖలావర్తంబు లయ్యును
 జడమమంబులై యుత్తరచయంబునుంబోలె దీర్ఘస్థుతప్రచా
 రంబు లయ్యును ప్రాస్వరంబులయు విలసిల్లుఘోటకంబులును
 నఖలరంభాచితమకుటకోటిప్రభా ప్రహసితరణిమండలం
 బులును గోపా వీణావిణి రకట భ్రమరకచటలలలాటచీశంబు
 లును బనస్పరకృపాబంధుత్వప్రభావిపకీయస్సముత్థితస్ఫు
 రింగ ధనాహరకీతుసముపలక్షితానిమిత్తంబులును కింబనీటం
 కారపానస్థితబిందుకటకధ్వజ సంగహనాచవిడంబితనిస్సాణ
 నివ్వనంబులును వాణిశునుం గోవండంబు లుద్ధరణమై ధరి
 యుచియుం బరియుచియు గడలు ప్రసలు షెలంగం
 బట్టియు చట్టియు కింబులు గరంబుల సమర్పియుం జెమ
 ర్చును కింబులు కింబులు నిచ్చియుం బుచ్చియుం గతారం
 బులు గుణగణంబుల కింబుగియు కింబుగియు బట్టిసంబు
 లట్టిపకీయంబులతో గుణగణంబులు ముదలించియు బట్టియులు

బల్లెమ్ముల విజుల సవరించును వివరించును బుద్ధిహాసము
 బులు మందహాసగులుతో జటిలించును నటిపించును
 దోమగుంబులు చామరగుంబులతో నోనట్టులును నెట్టులును
 బ్రాసంబులు రోసగుంబులతో సారించును గారించును పబ
 శంబులు సుబలగుంబులుగా నోట్లెరును నట్లెరును శిల్యగుంబులు
 తుల్యగుంబులుగా భరించును భరించును సానిపగుంబులు నోన
 సగుంబులతోఁ దిట్టులుగొనగ గుంట్టులు నేట్టులును బలగుంబులు
 పులకలు నెగయఁ బొరించును దొరించును గురించు
 బులు సంకిటగుంబు లని లాచరించును నడిగుంబులు వొడిగుంబులు
 నలుదెసలం బరగుంబులుకాలుబలగుంబులును గూడల బలగుంబులు
 విమలపరాగినీ ప్రతిభయమూర్తి యెగుబొలుసెరుగును
 బోసగుంబులసప్రభృత నిధులకెన్నిసేసందోపయోగంబు
 యనుం దాక వఱియను.

184

శా. ఆరూఢోరగక్షేరి యునశతపక్ష్విక్షేరుం బ్రవీక్షింపి నె
 ర్వారప్రూరమదాభిమానవిలస్యప్రవృత్తమృగసంపాదనో
 దారస్ఫారభుజాబలాత్తశయితోతొరుణ్యాభిస్వర్యస
 స్సారవ్యాప్తచతుఃపయోనిధిప్రసక్త్యేమండలార్థోగూర్హ

— బాణుండు శృష్టునితోఁ బ్రతిపక్షియు పలుకుట. —

క. బాణుం డిట్లును నిన్నుం
 బ్రాణముతో మగుడ నీను పట్టణముననుక
 రేణూకృతతనుఁ జేసి ప్ర
 వీణత్ర మ్మెఁ బరగువాడ వేయును నేణు.

186

క. తూణోద్ధృతశిత్రవిలస
 ద్బాణవరంపరలు పొదుప ధారాశూతో

ఈ క్షణమున వాడెనిది పోలును

ఇది నీవుగలమున మది మది జూపుడ నీకును.

187

3. చావునకు లోకమున బాట్లులు

నూరలు నిను గొల్పిచిసల్లు సుమనోనగరీ

నూరలుజనములు గొల్పిచడి

చావునకు లోకమున బాట్లులు జలబిల్లిలొక్క.

188

4. నీవునుండెట్లు బి"ప"లుండెట్లు నేను గల క్షణము స్తతస్తతసం

భావించి దీనినహస్యముగా చింతింపవలెనని నాకు సాటి యీ

భావములు ముందును బి"ప"మును బి"ప"ము 1 నీవు నాకు సాటియే

యీయిది ముందును లోకములందు నీకు నయంత నయంత నేమగును.

5. లోకము గల.

190

6. నీవును బి"ప"ములలోని

మునసములు చిట్టచిట్ట ముగిడి చురుగు

నేను బి"ప"ములను హిమములను

నీనానని గలము ముందు పోయియిగ్ వలె మే.

191

7. నిన్ను సుమార్గములందు

సన్నుతి మునుపనములొక సకలజనేత్రుల

మన్నుతి మునుపనములొక

మన్నుతి మునుపనములొక మునుపనములొక జామి.

192

8. నామేయములందు గలము

నీవు మునుపనములొక మునుపనములొక

నీవు మునుపనములొక మునుపనము

నీవు మునుపనములొక మునుపనము నన్నును.

193

వ. అని అప్పుడు.

194

క. దనుజుం డాడెడువచనము

లనేకపకరాగ్రశీకరావళి బోలెక

ఘనవాత¹తరంగముల జ

లనిధినడుమ నుండునేలులం బోలెక పోసెను.

195

క. అప్పుడు జగములు గాల్పంగ

నుప్పొంగుచు నున్ననిర్జహితమబింబం

బొప్పు పోసె చాలె దనుజుం

డప్పురుసున నాడుచుండ సతనినయినములే.

196

వ. తదనంతరంబ సరోవసంభ్రమోతాస్పహాదీపితుం డై నారం

యణుం డతని కిట్లనిగెను.

197

ఉ. ఏమిర బాణ ప్రీడనవిహీనభయోన్మతమానసుండ ప్రా

యేమని పెక్కులాడెద విదీటికి మాంటుచేత నిన్ను ను

గ్రామము గెల్వనచ్చునె వికారపుమాంట జయంబ శేషిని నీ

కీమెయినేలభాషితము లెక్కుడుగాఁ బచరింపుమాజిత్రా²సి.

క. ఈచండ మైనవిజయమ

నీచే నగుం గాక గుంన్న నిక్కపుజయమని

జూచెద వై నను నోరీ

నాచే జితుం డగుము గెలుపు నన్నును నీవును.

199

— శృష్టబాణానుగులయుద్ధము. —

క. అనుచు నిశాతాశుగములు

దనుజునిపై నేయ నతఁడుం దచ్చరములగుక

1 తరంగంబుల, సనయ బలధినడుమ నుండునేలులం బోలెక. 2.

నీవు సం. 3. యైన నిం, శేమియు నేల.

మనమున విస్త (మ) మందున

నానో: బుద్ధిమయుల నేనె సంగభోజుడనును.

200.

౧. పాశ్చాత్యులు సానేక కారణాభిరంబులం బొదివి గునిమిదిచేతులతో
 సహస్ర బహు సాగుతునతో సరిసరిగాఁ బోరినంజూచి విస్త
 రులనుబోధించియున్నట్లు బాణురంపు కోపించి తొల్లి హిరణ్య
 కళింపురము బలికట్చినయోగ్యము బాణంబుం బ్రయోగించిన
 సంగతికథాజ్ఞాన్వయమునం బయి విబృంభించిన వామోద
 రుండు.

201

201

3. विद्युत् (विद्युत्) (विद्युत्)

అనుభవమును గురించి మనము తెలుసుకొందాము

అంతా ఆనందం పంచుకుంటున్నామని

మీరు చెప్పినట్లుగా నమోదు చేయించి నిర్ధారించుకుంటాను.

202

2. 01 "Dokumentation der O-Mengen"

విజయభట్టాచారి కృష్ణమూర్తిశర్మ గ్రామీణులు మౌలానా

[illegible]

అనునది యోగ్యముగాను దానిని గ్రహించును.

203

వి. తిరుమలసంగ్రహమున గలవిషయములను పరమపూజ్యమహాన
 సం. బలవంశీధర వలసపడిననప్పుడు గడుపంగలిన దక్షిణావతారము
 సప్తమీయం బునిన సంపదితనెత్తంగ పై మంచుపరము సవ్య
 భాగమునకు నగన ముమ్మసంబోడిచి తిక్కలనడిచి తదం
 వతిభాగమునకు నగనపర బూచి తానునుం దోడన యెగసి
 తగ్గియుదేవాంబు పరమంబు నిశ్చికించు ముఖిరము గగనంబు
 నకు ముఖిరము నిరుగబడి నీలకంఠశివంబు చంద్రునిపరం
 బునం గీరించి తగ్గియెడలెడు గోప్త గీరించుం బాల్చి పాలి

యు నయ్యాయోధనతీక్షణతం డగునత్రత్త్యవతీ తనగతుల
 వక్షంబున నడిచి మహిం బడ విడిచిన నామయమిం గ జన్మ
 పదపాత్రజనితజ్ఞానుం డై క్రష్ణుని నగిరి యున్నన మోక్ష
 యు వెరసనగ చాణక్యుం డుగడగలు నగిరిమియు బ్రహ్మ
 డంబుగాఁ గారిరిచియు బ్రహ్మ ప్రాణుల బుధులయొ
 బ్రహ్మలు డాచారసఖులయలఁజాలియు జనలయై గిరియల
 గారిరిచినం గనుంగొని నువ్వుగను విభ్రాంతియి నువ్వుగను
 సంకీర్ణ కిరణసముదాయ వాక్య స్థనభోమంధలం దుండ పుష్కరి
 బులం జిత్రంబులుగా మయంబరంబు ప్రసాదం నమనం దా
 నీక గానచందము మతీలయనం దనువు లది లీఖల"కంబు
 పక్కనం బంపి నక్కొక"దరవిదారి యుగ్మనతీయం దు
 తదియోదరంబు ప్రచ్చి రణభూమికి బలి చేసెను. 204

క. అప్పుడు బర్హిణ మోడిన

సుప్సంగను ¹దివ్యవినుక్షు లుడుగీర్తిగా నా

నప్పురుసున బొలుసున

డప్పటి కప్పటికి నలంకె నధికిభయమునను. 205

ఉ. పుట్టెను దైత్యసేనల సహార్యశరం బగున"శభ"యము

గట్టిరి దీనసంఘములు కాంచనతోరణబద్ధుల పల్లడం

బట్టణవీధి సయ్యడను బొలుండు చూచుచు భీతి న"యిం గా

నట్టియెడక గిరిశనచనాజ్ఞను నగిరి రథంబు దెచ్చినను. 206

క. ఆయరద మెక్కి బొలుం

డాయుధచయవితతదోస్సహస్ర సుచిరుం దై

¹ దివ్యగణము లుడుగీర్తిగా, అ.

అశ్వజ్వరశ్చ సమం దాం కను

నామశశోనవర్ష మౌష్ణ నత్రపేగమునన.

207

ఇహ బ్యాధిరాంశం బగుబ్రహ్మశీర్ష కమపశ్చత్తం జేసినం గేశవుం
 డూల్కశక్ భ్రునుటీపిశంకటలలాటాభోగుం డై సంచర
 క్షీలాపాకృత్యేత్యచక్రము లనత్తేజశ్చయాంవక్రముం
 గాంధ్రానవిభిన్దవైత్యర్షుషరేభానక్రముం జక్రమున. 208.

గీ. అటు ప్రయాగినివి యాయున్ద మంతం జెడిచి

పుష్పకాయాహహాహాయాహుస్వవిరుధ

సంస్తవాధికవర్ధతసమ్మమంఘ

కృష్ణం డిట్లనను సంగరత్సర్వతోడ.

209

ఇహ దేహి విసవధుర్త ! నీదుపచనోద్యోగంబు లెట్లేగెరా
 రారా యింటిట నేమి చేసెదపుం క్రౌర్యంబు శౌర్యంబు స
 ద్విరవ్యంబును గల్గినేని సనుజా తెల్లంబుగా జూపుమం
 దారాజీవపిల్లశ్చనుండు సచసవ్యాపారపారిణతన. 210

211

వి. మూలేయము.

ఉ. తోట్ల సహస్ర బాహుస్థలాత్తో గృతపీర్వతమభపుండు గ
 ద్విల్లసమాసహససదాత్తోదయమాంసనుం డై దళాస్యహృ
 త్కల్లసరోజనిముం డయు భూరిమధిప్రభితాభిమానుం డై
 డ్దోయి రేణుకాతనముచే జెడంచే మదిలో చలంపవే.

ఉ. నిన్నును పల్కెఱుంగుననె నేగిం కరద్యయముక్తుం జేసి న
 తోన్పిన్నతి మాన్చి నీడునుహృదధతి గీటడంగితుం బొఱికి
 క్లున్న గతిగజలంగుమని యుద్ధవిభారదండై మురారితాం, జె
 న్నదచకానుదర్శనముః జీతనమర్చెబ్రయాగ కాంక్షతోన.

214

వి. అట్లేయడ.

క. శశిసూర్యశక్రహరపా

శిశుమనసద్ధిప్తితతి వసింఁచం జక్ర

కృశమూర్తి లోన నప్పుడని

విశాలలోచనండు సకలవిస్కంఠుడగు ధృతి.

215

క. చక్రము వైనంగం బూన్ప న

వక్రముగాఁ జెలంగె విబుధవరమునిమనుకుల

వక్రుండు వినుతి జేసె ద్రి

విక్రమునిం ద్రిదివపీతి వివిధక్రియలన.

216

—చక్రప్రయోగముచేయు నిపుడుగృహ్ఘానయెదుట నగ్నిగ నొలుచుట—

క. అత్తైఱ గంతయు నగ్నిక

చిత్తమునం దెలిసి విష్ణుసేవావర సే

యిత్తటి బొణాసుగునిం

దత్తఱపడ నుండఁ గావఁ దగదే యనుచును.

217

గీ. దేవదేన జగన్నాథ దివ్యమూర్తి

కావవే దనుజేశ్వరుం గరుణతోడ

ననుచు గోటవి యుడుగుగా నటగుదేర

మోము చూడక కన్నులు మూసికొనుచు.

218

క. దనుజాధీశునిచేతులు

తునుకలు గాఁ గినుకతోడఁ దోయజనయనుం

డనవరతనిశితధారా

జనితవిమతచిత్తభయముం జక్రము వైచన.

219

వ. ఆసుదర్శనంబు.

220

క. సమసెను బొణాసురుం డని

యమరులు సంతోష మొంద నభిలోజ్జ్వల మై

యేన సంరిభుజము లన్నియు

గోమరంగం నతికి నతికి సుష్పలు పెట్టెను.

221

శా. మేదోర్లు ప్తశరీరం ప్తం ఘనమహానిశ్రంబు చక్రాయుధం

బాహుత్యహింసం జీన నచ్చి త్రజగత్యాధారకీర్తి శిర

శ్చంద్రానుజ్ఞను నానతిమ్మన యదుశ్రేష్ఠుండు రాజన్తనో

మోదంబులగనట్లు చేయడలవక భూ తీశ్వరుండంతలోను.

శా. స్థూరుపాత్మీ భారత్కబాజ్వరగణవ్రాతంబు లంతంతటం

జీవంగం జనుదేవం గోటవివిశాచీశాకినీనాయకుల్

ప్రచభసితిలో జెలంగి చన నత్యాశ్చర్యసంపాది యై

యూరాజీవదళి యుముందట మనోహారిస్తవం బొప్పంగా.

ఉ. దేవునిచట్ట నట్టికొని దేవ యదూస్వహా సర్వలోకసం

భావితకీర్తిమూర్తియు భౌనుసహస్రసమప్రకాశ నా

నావిభవిత్రమాధిక వినాయకనాయక పారికాంక్షిసం

సేవిక ప్తరింశ్చాథనసిద్ధవినోదన బాణుం గావవే. 224

చ. అనుడు మురారిమంగుల ప్రమథాధిప బాణసురారి సీనుగా

చిహ్నయ నేనుం గాచితిని సిద్ధము నానచనంబు దీని కిం

తన బనిలేదు మీందటి ప్రధానపుంగార్యము దీర్ప నీయను

జ్ఞును వినినట్లు బోలుద విశంకటసర్వదుణార్ద్ర శంకరా.

మ. అనుచుగగ్గర్గఘ్నంబు పయినగదపబాణం మర్త్యపై తీశ్వరున్

ఘనచక్రాయుధనిష్ఠురక్షతగళద్రక్షార్ద్రసర్వాంగు న

భ్యనుభూతి ప్రతిష్ఠ ప్రగల్భపరివాదంతర్హితోద్విక్రమున్

జనితాస్సాధిక వేదసంప్రకటమూర్ఖపారవశ్యాత్తునిన్. 226

క. నందిశ్వరుల డిట్టనను నా

నంద పొరుగు ననునాథునను నున్నాడు

స్పందితమాననునను హా

స్పందోహవిహినచహినాడు నునను.

227

శా. పోయెడి విష్ణులను లోకము లోకములను నునను నునను నునను నునను
యోగము గ్రహించు నునను నునను నునను నునను నునను
దాయాసంగుడును భయ ప్రదానియును నునను నునను నునను
దై, మా యోగ్య నునను నునను నునను నునను నునను నునను
నను.

228

వ. నందిశ్వరులను పురాణములను నునను నునను నునను
గించిన.

229

క. తాండవము చేసి బోయెడు

ఘండసుధాకరణమగుడు గురునాథుడు

చండహరిశ్చక్రనిలహారి

ద్వంద్వతూగభంగిశోభితుడు తొడుపులు గాడు.

230

క. జనితనరకాంత బోయెడు

దేవ నర్తనము చేయ హృద్యకులకు ప్రయోగ్యుడు

త్రినయనుడు నరము వేడుచు

దనుజాధిప యనుడు సోదరు దిద్దుచు నున్నాడు.

231

సీ. అజయండు నమయండు సగులర ముగంగు

హరుడును నవ్వర హరుని కిచ్చి

క్రమ్యుల సమగు పర వృత్తి సోదరు

దేవరముందట దివిరి నాడు

న. అంతర్ధానము చేసి నంతట.

238

— శ్రీకృష్ణుడు జనియెదని విడిచిచూచిని పోయెను. —

చ. గరుడని నెక్క కేళిపుండు గ్రమ్మనబ"ణ¹ గృహము చేరి
నరిగిన బయ్యెరంజా గని యుచున్నావీ శ్రేష్ఠుని బుట్టి"హ"మ
య్యురగము లెల్ల నల"దనల ను"డని బ"డిని జూచిసంసార
స్ఫురితసుఖాతికంటగోసుస్థి"మ "నను" ధృ" ప్ర"యమునను.

క. అనిరుద్ధమేను నన"చే

త నిమి"రసు ముర"ంతగుండు చెచ్చిని రంజ

ద్దసుజవినాశ"నపటుతర

సునిశితచక్ర"యధాతిశోభి"కం" ధృ.

240

మ. అనిరుద్ధుండు బి"హంపహస్త"లిన"చో"వ్యాపానప"య"ం
తను బయ్యెరని నెక్క-మన్న నె"డి" ధృ"త్య"త్ర"గ"వ్యాప
ఖుల్, దనతో"గూడ సు"శ్శ సెక్క" బి"హం" ద"యా"గ"య
డెక్క నా, యనయే"గ నివిభ"ప్ర"చారముల నా"వ్యా"వ్యా
యానంబునను.

241

క. గరుడడు నడసిన గ దూ"ము

జరగి హరి"గు సలలపాలుసన్నిధి బ"ణ"

సురగోగణములయునిగి"గు

స్థిరముగ విని యతనిగిక్కు - పే"తల"ధృ"నను.

242

న. సుపయన కిట్లనియె.

243

1 గృహాంతరంబుకై, యరిగిన. 2 తను నిమి"ర

క. చిహ్నం నియోగం చిహ్నం
 తిహ్నం న నునిచినాంతు తత్కాన్యముకై
 మహిమ పోవలె నగ్రే
 చిహ్నం చిహ్నం నీలునేని మహిమ మచరితన్. 244

ప. తిహ్నం తిహ్నం తిహ్నం నాగారం తిహ్నం తిహ్నం. 245

క. తిహ్నం తిహ్నం తిహ్నం
 తిహ్నం తిహ్నం తిహ్నం తిహ్నం తిహ్నం
 తిహ్నం తిహ్నం తిహ్నం తిహ్నం తిహ్నం
 తిహ్నం తిహ్నం తిహ్నం తిహ్నం తిహ్నం. 246

క. తిహ్నం తిహ్నం తిహ్నం
 తిహ్నం తిహ్నం తిహ్నం తిహ్నం తిహ్నం
 తిహ్నం తిహ్నం తిహ్నం తిహ్నం తిహ్నం
 తిహ్నం తిహ్నం తిహ్నం తిహ్నం తిహ్నం. 247

ప. తిహ్నం తిహ్నం తిహ్నం తిహ్నం తిహ్నం. 248

క. తిహ్నం తిహ్నం తిహ్నం తిహ్నం తిహ్నం
 తిహ్నం తిహ్నం తిహ్నం తిహ్నం తిహ్నం
 తిహ్నం తిహ్నం తిహ్నం తిహ్నం తిహ్నం
 తిహ్నం తిహ్నం తిహ్నం తిహ్నం తిహ్నం. 249

క. తిహ్నం తిహ్నం తిహ్నం తిహ్నం తిహ్నం
 తిహ్నం తిహ్నం తిహ్నం తిహ్నం తిహ్నం
 తిహ్నం తిహ్నం తిహ్నం తిహ్నం తిహ్నం
 తిహ్నం తిహ్నం తిహ్నం తిహ్నం తిహ్నం. 250

న. పదసంశరంబ.

251

సీ. నిస్సాణానాదంబు నింగి ముట్ట భటంబి
 శంఖనాదంబులు సవదరింపఁ
 గరికరశీకరణములు విక్రొగత
 మగుట ముక్తానుచి మక్కళింపఁ
 దురగహేషారవోద్ధులతో యోధులతో
 సింహనాదంబుతోఁ జెలిమినేయు
 శకటనేమివిభిన్న సర్వంసపశుధూళి
 భటభూషణరజంబు బాదరింప

తే. సకలదిశలును నిండి సైనికులు గొలువఁ
 దన్నుఁ గొనియాడ సమరగంధర్వగణము
 ప్రకటరుచితోడ ధనభోతపత్ర మొప్ప
 నదులుఁ డరుదెంచె విక్రమోద్ధులతో మోక్షము.

252

క. కొడుకులు మనుమలుఁ గొలువఁగ
 విడు విడు మని శూరగణము వేగిరవడఁగ
 గొడగులు గగనము గప్పఁగ
 జడనిధిపతి నచ్చి నిలిచె సమంతలమునను.

253

న. ఇట్లు నిలిచి దివ్యనివహజేగీయమానానూనచారిత్త్రుగ
 నదులుండు బహుశరంబులఁ బొదవినం పైటభింతనుండను
 స్వకీయధనుర్విద్యాకౌశలంబునఁ దదీయసాయగణులు యి
 డించి మఱియును వైష్ణవాస్త్రంబు ప్రయోగించినం

యోగమునందును భారతమునందును పక్షాభివృద్ధి నుప
సాధించుట జేసె నట్లుగూడె. 254

మహాప్రథమ. జలాజానము దంత రోషజ్వలతహృదయము పై
సంచితోదయత్రేజ్వి

సంచితోదయత్రేజ్వి సంచితోదయత్రేజ్వి

ప్రభుత్వమునందు

సంచితోదయత్రేజ్వి సంచితోదయత్రేజ్వి

సంచితోదయత్రేజ్వి

సంచితోదయత్రేజ్వి

సంచితోదయత్రేజ్వి.

255

స. చక్రము పైపడగల బుసపడగ

చక్రము పైపడగల బుసపడగ

చక్రము పైపడగల బుసపడగ

చక్రము పైపడగల బుసపడగ.

256

స. పక్షాభివృద్ధి నుపసాధించుట జేసె నట్లుగూడె

పక్షాభివృద్ధి నుపసాధించుట జేసె నట్లుగూడె

పక్షాభివృద్ధి నుపసాధించుట జేసె నట్లుగూడె

పక్షాభివృద్ధి నుపసాధించుట జేసె నట్లుగూడె.

స. పక్షాభివృద్ధి నుపసాధించుట జేసె నట్లుగూడె

పక్షాభివృద్ధి నుపసాధించుట జేసె నట్లుగూడె

పక్షాభివృద్ధి నుపసాధించుట జేసె నట్లుగూడె

పక్షాభివృద్ధి నుపసాధించుట జేసె నట్లుగూడె.

257

క. నీకు వికారము దగునే

మా కెల్లను బుద్ధి పట్టి నమము ప్రసాదించి
జెడకొని ననున్నాడె ననుచు

నాకృష్టని నాదిమూల మని బిగ్గ నులుగను .

259

క. వరుణుడని గొని నూడిన పిని

సరసిజనేత్రుగను ముచ్చి సమ్మదియగుచు

త్కరమూల మోడిచ్చుచు నెప్పుడు

సురదిపుగోగణము వేచ్చి మాపు మహిమను .

260

క. ఆసాగరవిభుడ డిట్లను

బాస నలికినాడె నేను బొలునితోడె

నీసురభుల నే ననువుల

బొసినపుడు గొని యురులుపోవుని బోవను .

261

క. ఈనగరికి గాన నను నను

మానము భేకుండ జగతి మది గోగణము

నీ నేర్చునట్లు గొనిపో

మోసలినదళాడు త్రిభువనోత్తమమూర్తి .

262

క. అనుడుం గరుణానసమున

మన మభిషేకంబు చేయఁ బొశేధునిని

దనుజునియావుల నిచ్చును

జనియెఁ బురిక వరుణుడ గత సతత ననునగను .

263

న. త్రివిధంబునం బురంబు చేరగ బనునప్పుడు .

264

నీ. గంధర్వజయజయగాననాదంబులు

శంఖానంబులు సాము చేయ

మొలకల సేనల మొల్లలముతోఁగూడ
 సురభిప్సృచ్ఛిష్టాలు సొబగు మీఱి
 ద్రాక్షరభ "సురమణితో"రణహరి క్షితో
 విజయభజోద్రాక్షభ విజయ మగద
 బద్ధిష్టభా "సురభి" ప్రసాదజములు
 కీర్తిత లంజుల గేల సేయ

౯౯. సురభిగమ్యుర్భూత సుమహామహిరంజ
 స క్షిణి క్షిణి క్షిణి క్షిణి క్షిణి
 మధురనిసదశితమంనృతరూపద్యుత
 హరిభువనము చోచ్చ నమృతమండ.

265

సీ. మానసిమంజులమంజరీరస
 క్షిణిసహాహరిసకలతగలు
 కంఠిసీ కంఠిసీ కంఠిసీ కంఠిసీ
 కంఠిసీ కంఠిసీ కంఠిసీ కంఠిసీ
 సకలకథలంజుగీర్తిసంహిత
 చతురశుకస్తోమసంచితగలు
 లంగనాగంజుంజువాళాలసద్గంధ
 సురభిప్సృచ్ఛిష్ట ప్రకటితగలు

౯౯. విలసదగుగంధవిస్ఫుటరంగంధ
 స్థునవిద్యుత్మంజులంజుగంజు
 మాది నెక్కువమన నుడివడ మానంజ
 మంత్ర గంధ సుబ్ధ సమృద్ధమండ.

266

క. ద్వారావతీపురంబున

శౌరిఁ గొలిచి వచ్చునట్టిసౌరగణము త

త్పేరితసుమనోహర మ

పారముగా మోడఁ జేసి ప్రస్తుతితోడను .

267

వ. నారాయణునకుం బ్రహ్మమం బిచ్చరించి నమ్మనాత్రింత
మానసు లై తొలంగి చూచుచుండిరి తిలనంతనంబు . 268

సీ. గళితమదోదకగండస్థలీసంగి

మధుపర్షుంకా రాత్తమత్తగజము

హేమారవోద్ధతిపోషితనిస్సౌఖ

పటహభేరీధ్వానబహుళహయము

పాకారచితరత్న బహువిధతరధామ

లిప్తసౌధసమూహాదీప్తతలము

ఫాలస్థలీకృత ప్రకటిణాంజలిపుట

పరిచారికావలీభానునంబు

ఆ. ద్వారఖచితరత్న తోరణోపాంతాన

లంబిమకాక్తికోపలసిత మైన

నగరి చొచ్చు శౌరి నానావిధానూన

వినుతిలసితహృద్వివేకుఁ డగుచు .

269

ఆ. విష్ణుఁ గొలిచి వచ్చువిబుధగణం బెల్ల

మృగమయూరగజతునగధనశప

తత్రినివహదృఢరథంబులు డిగి విష్ణు

వెనుక నగరిలోనఁ జనిరి యంత.

270

మాలిని.—

దరవిరహితమూర్తి తారగోళసంక్షిప్త
పరిహృతవిబుధాద్భుత భవ్యసగపల్లెపూర్ణ
యురగళయసభూషణ యోగిసంగతోపభూషణ
చరణశరణపోషణ జంతరదోభిలంబు. 275

గన్య. ఇది శ్రీమదంభయకవిమిత్ర కోర్కెనామ సంస్కృత్యంబుధా
రాధనవిరాజి తిక్కనసోమమంజరి ప్రణీతంబైన
శ్రీమహాభాగవత కథానరసింగబుడ శ్రీమత్సంగ
భాషాభూషణ సాహిత్యరసవిశేషణ
సంవిధానచక్రవర్తి సంగమార్గ
కీర్తి సమీపగుణసనాథ నాచన
సోమనాథ ప్రణీతంబైన
యుత్తరహరినం
శంబునగడు
షష్ఠాశ్వాసము.

ఉత్తరహరినంశము సంగమార్గము.

చెన్నపురి : వావిళ్ల రామస్వామిశాస్త్రులు అండ్ సన్స్ వారిచే
శ్రీ 'రామ' ప్రెస్సున ముద్రితము.—1937—750.

ఆంధ్ర గ్రంథ ము లు.

[illegible]

ఆదివర్షము, పెద్దచ్చు, చిన్నపైజు	...	1	8
ఆంధ్రభారతవిద్యుత్సములు	...	0	8
ఆంధ్రశ్రీమద్రామాయణము, కావ్యతీర్థ జనమగచి శ్రీమత్సర్వగ్రంథము, 3 సంపుటములు	...	12	0
డిటా 7 సంపుటములు	...	14	0
ఆంధ్రనామసంగ్రహము, సిఘంటుత్రయము	...	0	12
డిటా కాంగ్రెస్ పుస్తకము	...	1	0
ఆంధ్రభూమిపాఠ్య పాఠ్యము, పాఠ్యము, పాఠ్యము, పాఠ్యము	...	0	12
డిటా కాంగ్రెస్ పుస్తకము	...	1	2
ఆంధ్రశబ్దమంజరి, శ్రీశ్రీరామాయణపాఠ్యగ్రంథము	...	0	8
ఆంధ్రభూమిపాఠ్యము, పాఠ్యము, పాఠ్యము, పాఠ్యము	...	0	4
ఆంధ్రచంద్రావళిము, పాఠ్యము, పాఠ్యము, పాఠ్యము	...	0	8
ఆంధ్రకృతలక్ష్మణము	...	2	0
ఆంధ్రకృతలక్ష్మణము	...	1	0
ఉత్తరరామాయణము, పాఠ్యము, పాఠ్యము, పాఠ్యము	...	0	8
ఉత్తరహరిశ్చంద్రము	...	1	8
కవికర్తరసాయనము, (మూలము, పాఠ్యము)	...	1	8
కళాపూర్ణము, పాఠ్యము, పాఠ్యము, పాఠ్యము	...	2	4
కాశీఖండము, పాఠ్యము, పాఠ్యము, పాఠ్యము	...	1	8
కుచేలో సామ్రాజ్యము, పాఠ్యము, (భాగము)	...	0	4
కృష్ణరాయవిజయము, పాఠ్యము, పాఠ్యము, పాఠ్యము	...	0	8
గజేంద్రమోక్షము, పాఠ్యము, కాంగ్రెస్ పుస్తకము	...	0	8
గోపీరామాయణము, 2 సంపుటములు	...	7	8
చాటుపద్యము, పాఠ్యము, పాఠ్యము, పాఠ్యము	...	1	4
గరుడాచలము, యక్షగానము, పెద్దచ్చు	...	0	2

వేర్వేరుగా ఉండే అంశాలు, సామాన్య విధానము	...	1	2
వేర్వేరుగా ఉండే అంశాలు, సామాన్య విధానము, చక్కని విధానము	...	1	0
సామాన్య విధానము	...	0	2
సామాన్య విధానము, సామాన్య విధానము, సామాన్య విధానము	...	1	8
సామాన్య విధానము, సామాన్య విధానము	...	2	0
సామాన్య విధానము	...	0	1
సామాన్య విధానము, సామాన్య విధానము	...	0	10
సామాన్య విధానము, సామాన్య విధానము	...	0	6
సామాన్య విధానము, సామాన్య విధానము	...	0	14
సామాన్య విధానము, సామాన్య విధానము	...	1	0
సామాన్య విధానము, సామాన్య విధానము	...	0	6
సామాన్య విధానము, సామాన్య విధానము	...	0	4
సామాన్య విధానము, సామాన్య విధానము	...	1	0
సామాన్య విధానము, సామాన్య విధానము	...	0	12
సామాన్య విధానము, సామాన్య విధానము	...	1	4
సామాన్య విధానము, సామాన్య విధానము	...	0	10
సామాన్య విధానము, సామాన్య విధానము	...	0	8
సామాన్య విధానము, సామాన్య విధానము	...	3	0
సామాన్య విధానము, సామాన్య విధానము	...	2	4
సామాన్య విధానము, సామాన్య విధానము	...	4	0
సామాన్య విధానము, సామాన్య విధానము	...	1	2
సామాన్య విధానము, సామాన్య విధానము	...	0	1
సామాన్య విధానము, సామాన్య విధానము	...	2	0

హామిల్టన్ రాజకీయములు

202, 11/10/1911, 11/10/1911, 11/10/1911